

A Study of Toponyms of Muang Bangkhlang Community Network, Sawankhalok District, Sukhothai Province
 Khwanchanok Najjarun, Krisana Chanarong, Ruttanawadee Papang and Mesinee Pattaramuta..... 1

Comparison of Factors Affecting Parents' Decision on Sending their Children to Bilingual Primary Schools both Public and Private Schools in Muang Suratthani
 Jirarat Wichienpong, Pakawat Nakngam, Wantanee Kongrod, Salinee Jaroenkitpakdee, Apidtha Chaiyadecha and Nongrat Sansompron.....13

The Researchers in the Project of Textile Development of Mahasarakham
 Shanya Thongsawasdee, Vikrom Vongsuwan and Saifon Jampathong.....24

A Participatory Action Research to Promote Literacy of Prathomsueksa 1-3 Students
 Chutima Worakhan and Sakorn Atthachakara34

Factors influencing on North Eastern University' s Social Responsibilities in KhonKaen Municipality.
 Dakanda Arunmala, Chatchanun Nitiwatana, Kotehaporn Taowklang and Tapanat Phanomsin45

Work Motivation of Teachers Under the Secondary Educational Service Area Office 19
 Thanongsak Nanthakorn, Somsak Seedagulrit and Jammong Stimungkorn.....56

The Community Planning and Movement Provision of Tambon Administrative Organization on Disaster Management: A case study of Bangchang sub-district, Nakhon Pathom Province
 Nipapan Jentsantikul70

Confirm Factor Analysis of the Desirable Characteristics of University Graduates
 Punja Chuquay.....80

Emotional Quotient, Trust in Team, Organizational Support Affecting Team Working Effectiveness of Commercial Bank Employees in Bangkok
 Pongsatorn Sriwicharn and Sayamon Akakulanan.....93

Developing a Local Curriculum for Grade 6 Students on Growing Non-Toxic Vegetables
 Pittayarat Ruengram and Boonchom Srisa-ard.....104

Cultural Landscape Changing on Kui Community, Case Study of Jompra Subdistrict, Jompra District, Surin Province.
 Vasa Wongsuksaweang, Tarawat Boonlua and Sukarin Saepu.....114

Management of Art Galleries and Promotion of Contemporary Arts and Culture in Bangkok
 Widhaya Juasantia and Rasmi Shoocongdej.....125

Factors Affecting to Tourism Logistics Management in Bangkok Metropolis
 Sedtawat Prommasit and Narasri Vavanijkul138

Christianity Hymn, A Case Study in Saint Anthony Church.
 Sarawut Rotchanasiri.....148

Comparing Speech Acts and Rhetorical Devices Found in the Inaugural Addresses of President George Bush Jr. and President Barack Obama
 Saharutt Paweenanont and Montri Tangpijakul162

A Study of Creativity of Buddhist Arts in the Wat Si Saket / Hor Phakeo Museum / Pha That Luang / Vientiane Victory Gate, Lao PDR in Post-Impressionism Arts
 Sathit Thimwatbunthong.....176

Factors Affecting Students' Proficiency in French and Chinese: A Case Study of Bachelor of Business Administration Students in Hotel and Tourism Management, Silpakorn University International College
 Sudawadee Chanpiwat, Pagamas Maitreemit, Somlak Kongmuang, Burin T. Sriwong, Gaysorn Chansiri, Auayporn Apirakaramwong and Surawut Watana..... 190

The Feasibility Study for Durian Farming Investment in Nonthaburi Province
 Supaporn Lertsiri, Pichai Tongdeleert, Kittiphan Hansamon.....202

Process of Establishing Community Participation Network in aAing Health Care at Yan-yaw, Samchuck District, Suphanburi Province, Thailand
 Supaporn Voraroon, Umakorn Jaiyungyuen, Paitune Sontua and Sawitree Kaewnan.....219

Languages Communication and Business Curriculum: Aspects from Students, Lecturers, and Employers
 Asama Tasanameelarp.....229

การศึกษาภูมินามโดยเครือข่ายชุมชนในตำบลเมืองบางซัง อำเภอสุวรรณโคตร จังหวัดสุโขทัย
 ชัญญุชฌก นัยจัญญ, กฤษณา ชาญณรงค, รัตนาวดี ปาแปง, เมทินี ภัทธมูททา.....1

การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสองภาษา โรงเรียนภาครัฐและโรงเรียนภาคเอกชน
 จิราวัฒน์ วิเชียรพงษ์, ภกวัต นากงาม, วันทนีย์ คงรอด, สาธินี เจริญกิจภักดี, อภิษฐา ไชยเดชะ, นงครัตน์ แสนสมพร 13

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้านของจังหวัดมหาสารคาม
 ชัญญา ทองสวัสดิ์, วิกรม วงษ์สุวรรณ, สายฝน จำปาทอง 24

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3
 ชุตินา วรจันทร์, ศาคร อัมจักร..... 34

ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือในเขตเทศบาลนครขอนแก่น
 ศากาญ์นดา อัญญาลา, ณัชนานันท์ นิตติวัฒน์, กชพร ท้าวกลาง, ฐปนวรรณ พนมศิลป์..... 45

แรงจูงใจในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 19
 ทนงศักดิ์ นันทกร, สมศักดิ์ สีตกุลฤทธิ, จำนวนศักดิ์ ศรีมังกร..... 56

การจัดทำแผนชุมชนและการขับเคลื่อนข้อมูลสู่ระดับตำบลด้วยแนวทางการจัดการภัยพิบัติ: กรณีศึกษาดำบลบางช้าง จังหวัดนครปฐม
 นิภาพรรณ เจนสันติกุล 70

วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษา
 ปัญญา ชูช่วย 80

เขาวงกตอารมณ์ความไว้วางใจในที่ การสนับสนุนจากองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของทีมของพนักงานธนาคารในเขตกรุงเทพมหานคร
 พงศกร ศรีวิเชียร, ศยามล เอกกุลานันต์ 93

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง การปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษ
 พิทยารัตน์ เรืองรัมย์, บุญชม ศรีสะอาด 104

การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชาวภูไทในพื้นที่ตำบลจอมพระ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์
 วสา วงศ์สุขแสง, ชราวดี บุญเหลือ, ลัทธินันท์ แซ่ภู.....114

การจัดการหอศิลป์กับการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในเขตกรุงเทพมหานคร
 วิทยา จั้วสันเทียะ, รัศมี สุทรงเดช.....125

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานคร
 เศรษฐวิษฐ์ พรหมสิทธิ์, นราศรี ไหวนิชกุล.....138

เพลงสวดคริสต์ศาสนา กรณีศึกษา โบสถ์เซนต์แอนโทนี แปดริ้ว
 สราวุธ โรจนศิริ.....148

การเปรียบเทียบด้านวัฒนธรรมและกลวิธีทางวาทศิลป์ที่พบในสุนทรพจน์ประกอบพิธีสาบานตนเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดี จอร์จ บุช จูเนียร์ และ ประธานาธิบดี บารัค โอบามา
 สหรัฐ ปวีณานนท์, มนตรี ตั้งพิชัยกุล.....162

การศึกษาและสร้างสรรค์พุทธศิลป์ในวัดสี่เสงเกต/หอพระแก้ว/พระธาตุหลวง/ประตูชัยเมืองนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
 ในศิลปะรูปแบบโพสต์คิมเพรสชันนิซึม
 สาธิต ทิมวัฒน์บรรเทิง.....176

ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถทางภาษาฝรั่งเศสและภาษาจีน กรณีศึกษา: นักศึกษาปริญญาตรี หลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว
 วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยศิลปากร
 สุภาวดี จันทร์วิวัฒน์, ผกามาศ โมตรีมิตร, สมลักษณ์ คงเมือง, บูรินทร์ ศ. ศรีวงษ์, เกษร จันทร์ศิริ, อวยพร อภิรักษ์อำมาง, สุรวุฒิ วัฒนนา.....190

การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนทำสวนทุเรียนเมืองนนท์
 สุภาภรณ์ เลิศศิริ, พิชัย ทองดีเลิศ, กิตติพันธ์ หันสมร.....202

กระบวนการสร้างเครือข่ายการดูแลผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมในชุมชนตำบลย่านยาวอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี
 สุภาภรณ์ วรอรุณ, อุมากร ไชยงอิน, ไพฑูริย์ สมคิ้ว, สาวิตรี แก้วน่าน209

หลักสูตรภาษา การสื่อสารและธุรกิจ: มุมมองนักเรียน อาจารย์และผู้ประกอบการ
 อัสมา พรรคระนิลาภ219

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปีที่ 35 ฉบับที่ 4 เดือน กรกฎาคม-สิงหาคม พ.ศ.2559

เจ้าของ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษา ศิลปกรรม ดนตรี สถาปัตยกรรม ภาษา วรรณกรรม กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน คือ เล่ม 1 มกราคม – กุมภาพันธ์ / เล่ม 2 มีนาคม – เมษายน/เล่ม 3 พฤษภาคม – มิถุนายน/เล่ม 4 กรกฎาคม – สิงหาคม /เล่ม 5 กันยายน – ตุลาคม และ เล่ม 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม

บทความวิชาการและบทความวิจัยที่นำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้ จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Peer review) ซึ่งปกติจะมี Double Blind (ผู้พิจารณา 2 คน) หรือ Triple Blind (ผู้พิจารณา 3 คน) ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

ที่ปรึกษา

อธิการบดี

รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและวิจัย

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ปพฤกษ์บารมี อุตสาหะวานิชกิจ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์
ศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ ปิ่นมิม
รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี
รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ชัย ปิฎกวัชต์
รองศาสตราจารย์ ดร.ศารัตน์ เมตตาริกานนท์
รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด
รองศาสตราจารย์ ดร.มนวิภา ผดุงสิทธิ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย สิงห์ยะบูน้อย
รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินดา เจียมศรีพงษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ ตันติรจนางค์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ พิรศักดิ์โสภณ
รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ทั่วยเรือคำ
รองศาสตราจารย์ ดร.วณิช นิรันทรานนท์
รองศาสตราจารย์พิทักษ์ น้อยวงค์คลัง
รองศาสตราจารย์ยงยุทธ ชูแฉ่น
รองศาสตราจารย์สิทธิพร ภิรมย์ริน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลพร สอนศรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา สังขพันธ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรวิทย์ จันทร์ศิริ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูเบศร์ สมุทรจักร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ภัทรธนาพันธ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ คำคง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอื้อมพร หลินเจริญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเมินทร์ เบ้าธรรม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม นาคอ้าย
อาจารย์ ดร.พิมพ์ยุพา ประพันธ์
Mr.Gordon baker
นางฉวีวรรณ อรรถะเศรษฐ์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตอุดรธานี
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสกลนคร
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เลขานุการ

จิราวัฒน์ ภูสิทธิ์

สำนักงานกองบรรณาธิการ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

โทรศัพท 0-4375-4321 ต่อ 1754 หรือ 0-4375-4416

ราคาปก 60 บาท

กำหนดเผยแพร่ ปีละ 6 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม

กองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ

ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150

ราคาสมาชิก ราย 1 ปี 240 บาท

ราย 2 ปี 480 บาท

ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน

ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม

ราย 2 ปี 480 บาท

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน

ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

พิมพ์เผยแพร่เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2559

บทบรรณาธิการ

สวัสดีครับ วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 4 ประจำปี 2559 ฉบับนี้ยังเข้มข้นด้วยเนื้อหาและสาระทางวิชาการ ทุกบทความวิจัยและบทความวิชาการได้ผ่านการกลั่นกรองจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบทางวิชาการ เพื่อให้วารสารเป็นที่ยอมรับและเกิดความเชื่อมั่นในวงการวิชาการ

ในการจัดทำวารสารทางวิชาการ กองบรรณาธิการได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพของบทความวิจัยและบทความทางวิชาการที่คัดเลือกนำมาลงตีพิมพ์ในแต่ละฉบับ โดยบทความวิจัยและบทความทางวิชาการที่ถูกคัดเลือกตีพิมพ์จะต้องผ่านการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewers) ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับสาขาวิชาทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ท่านเหล่านี้ได้สละเวลาอันมีค่าในการช่วยอ่านและพิจารณาต้นฉบับ พร้อมทั้งให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินการจัดทำวารสารเป็น อย่างดี กองบรรณาธิการขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับนี้ประกอบด้วยบทความจำนวน 19 เรื่อง ได้แก่ (1) หลักสูตรภาษา การสื่อสารและธุรกิจ (2) กระบวนการสร้างเครือข่ายการดูแลผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมในชุมชน (3) การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุน ทำสวนทุเรียน (4) ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถทางภาษาฝรั่งเศสและภาษาจีน (5) การศึกษาและสร้างสรรค์พุทธศิลป์ในวัดสี่สะเกด/หอพระแก้ว/พระธาตุหลวง/ประตูชัยเมืองนครหลวงเวียงจันทน์ (6) การเปรียบเทียบด้านวัฒนธรรมและกลวิธีทางวาทศิลป์ที่พบในสุนทรพจน์ประกอบพิธีสาบานตนเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดี (7) เพลงสวดคริสต์ศาสนา (8) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยว (9) การจัดการหอศิลป์กับการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (10) การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์วัฒนธรรม (11) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (12) เขาวงกตอารมณ์ ความไว้วางใจในทีม การสนับสนุนจากองค์กรที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำงานเป็นทีม (13) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต (14) การจัดทำแผนชุมชนและการขับเคลื่อนร่างข้อบัญญัติตำบลด้วย แนวทางการจัดการ ภัยพิบัติ (15) แรงจูงใจในการทำงานของครู (16) ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคม (17) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ (18) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้าน และ (19) การศึกษาภูมินามโดยเครือข่ายชุมชน

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ยินดีต้อนรับสำหรับบรรดานักวิชาการและนิสิตนักศึกษาที่ต้องการนำเสนอผลงานวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นบทความวิจัย บทความวิชาการ บทความทั่วไป หรือบทความวิจารณ์หนังสือ ทั้งจากภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยมหาสารคาม กองบรรณาธิการยินดีต้อนรับ เปิดกว้าง และพร้อมรับต้นฉบับของท่านตลอดเวลา ขอให้ศึกษารูปแบบการเขียนจากทำยวารสารแต่ละฉบับ ส่งมาให้ยังกองบรรณาธิการโดยไว หัวข้อเรื่องและประเด็นนำเสนอที่เกี่ยวข้องกับมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ และอื่นๆ กองบรรณาธิการยินดี

และพร้อมรับต้นฉบับเป็นอย่างมาก เพื่อให้เกิดการเปิดกว้างด้านเนื้อหาและสาระที่จะบรรจุในวารสารและเพื่อให้ครอบคลุมทุกสาขาและวิทยาการที่เกี่ยวข้องกับทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ในสุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้อ่านทุกท่านที่ได้ให้คำติชมและให้คำแนะนำเพื่อการปรับปรุงการดำเนินการจัดทำวารสารมาโดยตลอด โดยกองบรรณาธิการได้ให้ความสำคัญและมุ่งเน้นกับการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของวารสารให้เป็นที่น่าเชื่อถือและยอมรับในวงการศึกษาการอยู่เสมอและต่อเนื่อง

รองศาสตราจารย์ ดร.ปพฤกษ์บาร์มี อุตสาหะวานิชกิจ
บรรณาธิการ

สารบัญ

การศึกษาภูมินามโดยเครือข่ายชุมชนในตำบลเมืองบางขลัง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ขวัญชนก นัยจรรย์, กฤษณา ชาญณรงค์, รัตนาดี ปาแปง, เมศิณี ภัทรมุทธา	1
การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียน ระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสองภาษา โรงเรียนภาครัฐและโรงเรียนภาคเอกชน จิรวรัตน์ วิเชียรพงษ์, ภควัต นาคงาม, วันทนีย์ คงรอด, สาลินี เจริญกิจภักดิ์, อภิษฐา ไชยะเดชะ, นงศ์รัตน์ แสนสมพร.....	13
การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้านของจังหวัดมหาสารคาม ชญญา ทองสวัสดิ์, วิกรม วงษ์สุวรรณ, สายฝน จำปาทอง.....	24
การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ชุตินา วรพันธ์, สาคร อัฒจักร	34
ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ดากาญ์นดา อรัญมาลา, ฉัชมานันท์ นิติวัดนะ, กชพร ท้าวกลาง, ฐปนรรณ์ พนมศิลป์	45
แรงจูงใจในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัชยมศึกษา เขต 19 ทงศักดิ์ นันทกร, สมศักดิ์ สีตากลฤทธิ, จำรงค์ ศรีมังกร.....	56
การจัดทำแผนชุมชนและการขับเคลื่อนข้อบัญญัติตำบลว่าด้วยแนวทางการจัดการภัยพิบัติ: กรณีศึกษาตำบลบางช้าง จังหวัดนครปฐม นิภาพรรณ เจนสันติกุล	70
วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษา ปัญญา ชูช่วย	80
เขาวนอารมณ์ความไว้วางใจในทีม การสนับสนุนจากองค์กรที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพ ในการทำงานเป็นทีมของพนักงานธนาคารในเขตกรุงเทพมหานคร พงศธร ศรีวิเชียร, ศยามล เอกะกุลานันต์.....	93
การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง การปลูกผักสวนครัวไว้สารพิษ พิทยารัตน์ เรืองรัมย์, บุญชม ศรีสะอาด.....	104
การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชาวภูยในพื้นที่ตำบลจอมพระ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ วสา วงศ์สุขแสง, ธราวุฒิ บุญเหลือ, สักรินทร์ แซ่ภู	114
การจัดการหอศิลป์กับการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในเขตกรุงเทพมหานคร วิทยา จั่วสันเทียะ, รัตมี ชูทรงเดช	125
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานคร เศรษฐวิสุภ์ พรหมสิทธิ์, นราศรี ไววนิชกุล.....	138

เพลงสวดคริสต์ศาสนา กรณีศึกษา โบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรริว	
<i>สรวาฐ ไรจนศิริ</i>	148
การเปรียบเทียบด้านวัฒนธรรมและกลวิธีทางวาทศิลป์ที่พบในสุนทรพจน์ประกอบพิธี	
สาบานตนเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดี จอร์จ บุช จูเนียร์ และ ประธานาธิบดี บาร์ค โอบามา	
<i>สหรัฐ ปวีณานนท์, มนตรี ตั้งพิชัยกุล</i>	162
การศึกษาและสร้างสรรค์พุทธศิลป์ในวัดสี่สะเกต/หอพระแก้ว/พระธาตุหลวง/	
ประตูป้ายเมืองนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	
ในศิลปะรูปแบบโพสต์อิมเพรสชันนิซึม	
<i>สาวิต ทิมวัฒนบรรเทิง</i>	176
ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถทางภาษาฝรั่งเศสและภาษาจีน กรณีศึกษา: นักศึกษาปริญญาตรี	
หลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว วิทยาลัยนานาชาติ	
มหาวิทยาลัยศิลปากร	
<i>สุดาวดี จันท์ภักดิ์, ผกามาศ ไผตรีมิตร, สมลักษณ์ คงเมือง,</i>	
<i>บุรินทร์ ต. ศรีวงษ์, เกษร จันท์ศิริ, อวยพร อภิรักษ์อร่ามวง, สุรวุฒิ วัฒนา</i>	190
การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนทำสวนทุเรียนเมืองนนท์	
<i>สุภาภรณ์ เลิศศิริ, พิชัย ทองดีเลิศ, กิตติพันธ์ หันสมร</i>	202
กระบวนการสร้างเครือข่ายการดูแลผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมในชุมชนตำบลย่านยาวอำเภอสามชุก	
จังหวัดสุพรรณบุรี	
<i>สุภาภรณ์ วรอรุณ, อุมากร ใจยังยืน, ไพฑูรย์ สมด้ว, สาวิตรี แก้วน่าน</i>	209
หลักสูตรภาษา การสื่อสารและธุรกิจ: มุมมองนักเรียน อาจารย์และผู้ประกอบการ	
<i>อัสมา ทรรคนะมีลาภ</i>	219

Contents

A Study of Toponyms of Muang Bangkhlang Community Network, Sawankhalok District, Sukhothai Province <i>Khwanchanok Naijarun, Krisana Chanarong, Ruttanawadee Papang, Mesinee Pattaramuta</i>	1
Comparison of Factors Affecting Parents' Decision on Sending their Children to Bilingual Primary Schools both Public and Private Schools in Muang Suratthani <i>Jirarat Wichienpong, Pakawat Nakngam, Wantanee Kongrod, Salinee Jaroenkitpakdee, Apidtha Chaiyadecha, Nongrat Sansompron</i>	13
The Researchers in the Project of Textile Development of Mahasarakham <i>Shanya Thongsawasdee, Vikrom Vongsuwan, Saifon Jampathong</i>	24
A Participatory Action Research to Promote Literacy of Prathomsueksa 1-3 Students <i>Chutima Worakhan, Sakorn Atthachakara</i>	34
Factors influencing on North Eastern University' s Social Responsibilities in KhonKaen Municipality. <i>Dakanda Arunmala, Chatchanun Nitiwatana, Kotehaporn Taowklang, Tapanat Phanomsin</i>	45
Work Motivation of Teachers Under the Secondary Educational Service Area Office 19 <i>Thanongsak Nanthakorn, Somsak Seedagulrit, Jarnong Srimungkorn</i>	56
The Community Planning and Movement Provision of Tambon Administrative Organization on Disaster Management: A case study of Bangchang sub-district, Nakhon Pathom Province <i>Nipapan Jentsantikul</i>	70
Confirm Factor Analysis of the Desirable Characteristics of University Graduates <i>Punja Chuchuaiy</i>	80
Emotional Quotient, Trust in Team, Organizational Support Affecting Team Working Effectiveness of Commercial Bank Employees in Bangkok <i>Pongsatorn Sriwichearn, Sayamon Akakulanan</i>	93
Developing a Local Curriculum for Grade 6 Students on Growing Non-Toxic Vegetables <i>Pittayarat Ruengram, Boonchom Srisa-ard</i>	104
Cultural Landscape Changing on Kui Community, Case Study of Jompra Subdistrict, Jompra District, Surin Province. <i>Vasa Wongsuksaweang, Tarawut Boonlua, Sukarin Saephu</i>	114
Management of Art Galleries and Promotion of Contemporary Arts and Culture in Bangkok <i>Widhaya Juasantia, Rasmi Shoocongdej</i>	125

Factors Affecting to Tourism Logistics Management in Bangkok Metropolis <i>Sedtawat Prommasit, Narasri Vaivanijkul</i>	138
Christianity Hymn, A Case Study in Saint Anthony Church. <i>Sarawut Rotchanasiri</i>	148
Comparing Speech Acts and Rhetorical Devices Found in the Inaugural Addresses of President George Bush Jr. and President Barack Obama <i>Saharutt Paweenanont, Montri Tangpijaikul</i>	162
A Study of Creativity of Buddhist Arts in the Wat Si Saket / Hor Phakeo Museum / Pha That Luang / Vientiane Victory Gate, Lao PDR in Post-Impressionism Arts <i>Sathit Thimwatbunthong</i>	176
Factors Affecting Students' Proficiency in French and Chinese: A Case Study of Bachelor of Business Administration Students in Hotel and Tourism Management, Silpakorn University International College <i>Sudawadee Chanpiwat, Pagamas Maitreemit, Somlak Kongmuang, Burin T. Sriwong, Gaysorn Chansiri, Auayporn Apirakaramwong, Surawut Watana</i>	190
The Feasibility Study for Durian Farming Investment in Nonthaburi Province <i>Supaporn Lertsiri, Pichai Tongdeelert, Kittiphan Hansamon</i>	202
Process of Establishing Community Participation Network in aAing Health Care at Yan-yaw, Samchuck District, Suphanburi Province, Thailand <i>Supaporn Voraroon, Umakorn Jaiyungyuen, Paitune Somtua, Sawitree Kaewnan</i>	219
Languages Communication and Business Curriculum: Aspects from Students, Lecturers, and Employers <i>Asama Tasanameelarp</i>	229

การศึกษาภูมินามโดยเครือข่ายชุมชนในตำบลเมืองบางซ่ง อำเภอ สวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย*

A Study of Toponyms of Muang Bangkhleng Community Network, Sawankhalok District, Sukhothai Province

ขวัญชนก นัยเจริญ¹, กฤษณา ชาญณรงค์², รัตนาดี ปาแปง³, เมศิณี ภัทรมูทธา⁴
Khwanchanok Naijarun¹, Krisana Chanarong², Ruttanawadee Papang³,
Mesinee Pattaramuta⁴

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างเครือข่ายชุมชนในการสำรวจและเก็บข้อมูลภูมินามในตำบลเมืองบางซ่งและวิเคราะห์คุณค่าภูมินามด้านความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรมที่ปรากฏในภูมินามดำเนินการสร้างเครือข่ายชุมชนตามวิธีวิทยาของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) และวิเคราะห์คุณค่าของภูมินามโดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์ผลการวิจัยพบว่าเครือข่ายที่สร้างมีความเข้าใจในกระบวนการวิจัยและสามารถปฏิบัติการวิจัยได้จากกรณีวิเคราะห์คุณค่าของภูมินาม พบว่า ภูมินามสะท้อนให้เห็นความหลากหลายทางชีวภาพด้านภูมิศาสตร์และภูมินิเวศวิทยา จำนวน 92 ชื่อ และความหลากหลายทางวัฒนธรรมด้านภูมิวัฒนธรรมและภูมิชื่อบุคคล จำนวน 69 ชื่อ

คำสำคัญ : ภูมินาม, เครือข่ายชุมชน, ตำบลเมืองบางซ่ง

Abstract

This research aims to establish a community network to survey and collect toponyms of MuangBangkhleng, and analyze the value of toponyms in term of biodiversity and culture. The community network was set up at MuangBangkhleng Sawankhalok, Sukhothai through Methodology of Community-base Research (CBR). The data were collected by using a structured interview and analyzed by content analysis. The results showed that the community network understood the research methodology and could conduct research. The data analysis of the value of toponyms indicated that there were 96 names of geography and landscape and 69 names of

* งานวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง การศึกษาภูมินามโดยเครือข่ายชุมชนตำบลเมืองบางซ่ง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ได้รับงบประมาณสนับสนุนการวิจัยจากโครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษาและการพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

*¹⁻⁴อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

*¹⁻⁴Instructor in Thai Language Department, Faculty of Humanities and Social Science, Pibulsongkram Rajabhat University

culture and personal names.

Keywords: toponyms, Community network, Muang Bangklang

บทนำ

ภูมินาม (Toponym) คือ คำานามที่ใช้เรียกขานสถานที่ที่ปรากฏอยู่ในพื้นที่ทั่วไป มักตั้งและกำหนดให้มีความแตกต่างเบื้องต้นทางพื้นที่ เพื่อให้สามารถบ่งบอกสถานที่ต่างๆ ได้อย่างจำเพาะเจาะจง (ไพฑูริย์ ปิยะปรภรณ์, 2537: 49) ผู้ตั้งภูมินามส่วนมาก เป็นผู้คนที่อยู่ในถิ่นฐานนั้นๆ และด้วยเหตุที่การตั้งชื่อเรียกสถานที่หรือภูมินามเกี่ยวข้องกับผูกพันกับคน ทำให้ภูมินามมีนัยบางประการที่สามารถบ่งบอกถึงวิถีคิด วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในสถานที่นั้นได้ (โอพาร รัตนภักดี และวิมลศิริ กลิ่นบุปผา, 2551: 16) และสุจิตลักษณ์ ดีผดุง (2543:51) กล่าวว่าการศึกษาภูมินามมักมุ่งเน้นการศึกษาประวัติความเป็นมาและความสำคัญของชื่อเรียกสถานที่นั้นๆ หรืออาจมุ่งเน้นการศึกษาเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดความสนใจ และตระหนักถึงคุณค่าของถิ่นฐานที่อยู่ ชนบธรรมเนียม วิถีชีวิตสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น หรือเรียกโดยรวมว่าความหลากหลายทางชีวภาพและความหลากหลายทางวัฒนธรรมของพื้นที่ได้อีกด้วย

ความหลากหลายทางชีวภาพ คือ องค์กรรวมของความหลากหลายของสรรพชีวิตในทุกระดับ ที่อาศัยอยู่ร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ความหลากหลายทางชีวภาพไม่ได้หมายรวมแต่เพียงสิ่งมีชีวิตเท่านั้น แม้สิ่งไม่มีชีวิตแต่ดำรงอยู่ในพื้นที่เดียวกันก็ถือเป็นความหลากหลายทางชีวภาพ ดังนั้น ความหลากหลายทางชีวภาพจึงก่อให้เกิดระบบนิเวศวิทยา เกิดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของสิ่งมีชีวิต และสิ่งไม่มีชีวิต (วิสุทธิ ไบไม้, 2557: 21) และสมุณดา พรหมบุญ (2545: 5) กล่าวว่า ความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity) มี 3 ระดับ

สรุปได้ดังนี้ 1) ความหลากหลายทางพันธุกรรม (Genetic diversity) 2) ความหลากหลายของชนิดหรือชนิดพันธุ์ของสิ่งมีชีวิต (species diversity) และ 3) ความหลากหลายของระบบนิเวศ (ecological diversity)

ส่วนความหลากหลายทางวัฒนธรรม คือ ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของคนในแต่ละสังคมที่มีความเชื่อ วิถีชีวิต ภาษา ค่านิยม ที่แตกต่างกัน วัฒนธรรมถูกกำหนดขึ้นมาเพื่อให้มนุษย์ยึดถือเป็นมาตรฐานในการดำเนินชีวิตร่วมกัน สร้างความหมายและความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ร่วมกัน ประกอบไปด้วยต้นทุนทางสังคม คือ ความเชื่อ ระบบการปกครอง ระบบกลไกของบรรพบุรุษ และอื่นๆ และต้นทุนทางวัฒนธรรม คือ ประเพณี พิธีกรรม ศิลปะการแสดง อาหารการกิน และยารักษาโรค (สุชาติ แสงทอง, 2558: 40) และยศ สันตสมบัติ (2556: 14-15) ให้ความหมายของวัฒนธรรมว่า วัฒนธรรมมักจะเน้นถึงระบบความเชื่อ (belief system) และค่านิยมทางสังคม (social values) วัฒนธรรมไม่ใช่พฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้ แต่เป็นระบบความเชื่อและค่านิยมทางสังคมซึ่งอยู่เบื้องหลังพฤติกรรมมนุษย์ วัฒนธรรมคือกฎระเบียบหรือมาตรฐานของพฤติกรรมที่คนในสังคมยอมรับ วัฒนธรรมคือวิถีชีวิต (way of life) ของคนในสังคม

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาภูมินามที่ปรากฏตำบลเมืองบางซ่ง อำเภอสุวรรณคโลก จังหวัดสุโขทัย ทั้งในแง่ประวัติความเป็นมา และคุณค่าของภูมินามในด้านของความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม เพื่อจะได้ข้อมูลสำหรับการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และเข้าใจลักษณะทางกายภาพ สังคม และวัฒนธรรมของตำบลเมืองบางซ่งในเชิงลึกยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

- 1) สร้างเครือข่ายชุมชนเพื่อสำรวจและเก็บข้อมูลภูมินามของสถานที่ในตำบลเมืองบางซัง
- 2) วิเคราะห์คุณค่าภูมินามด้านความหลากหลายทางชีวภาพและความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในภูมินาม

ขอบเขตของโครงการวิจัย

- 1) งานวิจัยครั้งนี้ศึกษาที่มาของชื่อสถานที่ที่ปรากฏในตำบลเมืองบางซัง จำนวน 9 หมู่บ้าน ทั้งสถานที่ที่ยังมีหลักฐานในปัจจุบัน และสถานที่ที่หลงเหลือเพียงร่องรอย แต่ไม่ปรากฏลักษณะพื้นที่ตามคำเรียกนั้นๆ แล้วในปัจจุบัน
- 2) งานวิจัยฉบับนี้เลือกศึกษาเฉพาะภูมินามที่สะท้อนให้เห็นความหลากหลายทางชีวภาพ และความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยจะนำเสนอเฉพาะชื่อที่ปรากฏลักษณะดังกล่าวมาเท่านั้น

กรอบแนวคิด

งานวิจัยฉบับนี้ใช้กรอบในการวิเคราะห์ข้อมูลภูมินาม ตามลักษณะความหลากหลายทางชีวภาพและความหลากหลายทางวัฒนธรรม จำแนกได้ดังนี้

ความหลากหลายทางชีวภาพ ประกอบด้วย ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ การดำรงอยู่ของสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตในพื้นที่เดียวกัน แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือภูมิศาสตร์และภูมินิเวศวิทยา

ความหลากหลายทางวัฒนธรรม คือ ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของคนในแต่ละชุมชน เช่น ความเชื่อ ค่านิยม วิถีชีวิต เป็นสิ่งที่คนในชุมชนยึดถือเป็นบรรทัดฐานในการดำรงชีวิตร่วมกัน แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ ภูมิวัฒนธรรมและภูมิบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่เน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยมีเป้าหมายให้เกิดเครือข่าย ที่มีความพร้อมส่งเสริมกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ประวัติศาสตร์และมรดกวัฒนธรรม การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน

- 1) การสร้างทีมวิจัยชุมชนโดยคัดเลือกนักวิจัยชุมชนซึ่งต้องเป็นบุคคลที่อยู่ในชุมชน นักวิจัยในทีมวิจัยต้องมีหลากหลายอาชีพ เช่น ครู เกษตรกร ผู้ใหญ่บ้าน และทีมวิจัยชุมชนต้องปฏิบัติงานตามหลักวิธีวิทยาของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR)

- 2) การวางแผนเก็บข้อมูลวิจัยของทีมวิจัยชุมชนดำเนินการดังนี้

- 2.1 แบ่งทีมวิจัยชุมชนออกเป็น 3 กลุ่ม แต่ละกลุ่มรับผิดชอบเก็บข้อมูล ภูมินาม กลุ่มละ 3 หมู่บ้าน รวมเป็น 9 หมู่บ้านในตำบลเมืองบางซัง

- 2.2 กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

- 2.2.1 ต้องเป็นผู้มีอายุไม่น้อยกว่า 60 ปี และอาศัยอยู่ในตำบลเมืองบางซังมาไม่น้อยกว่า 50 ปี (การกำหนดอายุผู้ให้ข้อมูลจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาด้านการเปลี่ยนแปลงหรือปรับเปลี่ยนชื่อสถานที่ที่ใช้ในอดีตว่าเหมือนหรือแตกต่างกับปัจจุบัน) หรือ

- 2.2.2 เป็นผู้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์ที่ส่งผลต่อการตั้งนามสถานที่

- 2.3 คัดเลือกผู้ให้ข้อมูล

- 2.4 ลงเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ประเภทมีโครงสร้าง

- 3) การนำข้อมูลที่ได้มาเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

- 3.1 รวบรวมข้อมูลทั้งหมดเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของภูมินามในตำบลเมืองบางซังและการปรับเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงชื่อของสถานที่เปรียบเทียบกับอดีตและปัจจุบัน

- 3.2 วิเคราะห์คุณค่าของภูมินามในตำบลเมืองบางซัง เข้าตามกรอบของการวิจัย

4) การสรุปผลการวิจัย

สรุปและอภิปรายผลงานวิจัย นำเสนอในรูปแบบของการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis)

ผลการศึกษา

การสร้างเครือข่ายชุมชนเพื่อสำรวจภูมิานในตำบลเมืองบางซ่ง ได้ผลการวิจัยดังนี้ เครือข่ายชุมชน คือ กลุ่มคนในชุมชนตำบลเมืองบางซ่งที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกันในการทำงานร่วมกัน ลักษณะเครือข่ายประกอบไปด้วย ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นแกนนำ มีหน้าที่ในการค้นหาเครือข่ายบุคคลเข้าร่วมงาน เพื่อให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นเครือข่าย เป็นผู้สนับสนุนการทำงานของแกนนำ เช่น การอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล การให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เป็นต้น ทั้งนี้บุคคลที่เข้ามาเป็นเครือข่ายชุมชนในการสำรวจข้อมูลภูมิานตำบลเมืองบางซ่ง เป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในตำบลเมืองบางซ่ง ดังนั้นเครือข่ายที่เข้าร่วมเป็นนักวิจัยจึงเป็นผู้ที่รู้จักท้องถิ่น สถานที่สำคัญของท้องถิ่นเป็นอย่างดี ซึ่งถือเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการสำรวจภูมิานเนื่องมาจากตำบลเมืองบางซ่งเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์มายาวนาน มีการเปลี่ยนผ่านยุคสมัยสืบต่อมายาวนาน ดังนั้นการศึกษาภูมิานที่ปรากฏในตำบลจึงมีบางสถานที่ที่ไม่ปรากฏลักษณะทางกายภาพตามชื่อเรียกแล้ว เช่น บึงพลับ ปัจจุบันไม่มีร่องรอยความเป็นแหล่งน้ำสำหรับการเกษตรกรรม เนื่องจากชาวบ้านทำดินมาถมและปรับพื้นที่กลายเป็นทุ่งนา จุดเด่นของเครือข่ายคือจะสามารถชี้ตำแหน่งที่ตั้งได้ว่า ในบริเวณนี้เดิมเป็นสถานที่ใดซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการบันทึกประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ที่บางครั้งในปัจจุบันอาจมีการละเลยหรือลบเลือนไปตามกาลเวลา

กลไกในการทำงานของเครือข่ายเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากการคัดเลือกบุคคลที่จะ

เข้ามาเป็นนักวิจัยในฐานะเครือข่ายชุมชน ได้มาจากความสมัครใจของบุคคล ไม่ใช่การบังคับด้วยหน้าที่หรือผลประโยชน์ รูปแบบและกระบวนการขับเคลื่อนของเครือข่ายเป็นไปอย่างมีระบบทุกขั้นตอน ทุกคนที่เป็นเครือข่ายชุมชนมีความเข้าใจขั้นตอนกระบวนการทำงาน และเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน เช่น ในการเก็บข้อมูลเครือข่ายชุมชนจะแบ่งกลุ่มลงพื้นที่แต่ละหมู่บ้าน เป็น 3 กลุ่ม แต่ละกลุ่มรับผิดชอบในการเก็บภูมิานของแต่ละหมู่บ้าน จำนวน 3 หมู่บ้าน รวมเป็น 9 หมู่บ้าน เป็นต้น ในขณะที่ยวกันกระบวนการทำงานก็มีความยืดหยุ่นในขั้นตอนและวิธีการ ดังนั้นบรรยากาศในการทำงานจึงเป็นบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ก่อให้เกิดการเรียนรู้การทำงานอย่างแท้จริง ก่อให้เกิดความสำเร็จของงานตามแผนที่ได้วางไว้

การดำเนินการสร้างเครือข่ายชุมชน มีการดำเนินการตามวิธีวิทยา (Methodology) ของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR : Community – base Research) ตามแนวคิดของกาญจนา แก้วเทพ (2553: 44) ผลการดำเนินการสร้างเครือข่ายชุมชนได้เครือข่ายที่เป็นแกนนำจำนวน 16 คน เครือข่ายเหล่านี้จะเป็นผู้นำในการสร้างงานวิจัย โดยเข้ามามีส่วนร่วมในงานวิจัยตั้งแต่การพัฒนาโจทย์วิจัย ออกแบบการวิจัยและวางแผนการเก็บข้อมูล ร่วมกันตกผลึกข้อมูล วางแผนการใช้ประโยชน์จากข้อมูล สำหรับงานวิจัยฉบับนี้มีการนำผลการเก็บข้อมูลภูมิานเข้าไปเป็นฐานในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในตำบลเมืองบางซ่งเมื่อดำเนินการทุกขั้นตอนแล้วเสร็จแกนนำและเครือข่ายชุมชนมีการประชุมเพื่อสรุปงานและถอดบทเรียนที่ได้จากการวิจัยร่วมกัน

คุณค่าของภูมิานสะท้อนความหลากหลายทางชีวภาพในชุมชนจากการศึกษา พบภูมิานที่สะท้อนให้เห็นความหลากหลายทางชีวภาพที่ปรากฏในตำบลเมืองบางซ่งตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ ภูมิศาสตร์

เป็นการสะท้อนภาพลักษณะพื้นที่ภูมิประเทศทางกายภาพ และภูมินิเวศวิทยา เป็นการสะท้อนสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตตามธรรมชาติ คือพรรณสัตว์ชนิดต่างๆ และพรรณพืชประเภทต่างๆ ที่ปรากฏผ่านการตั้งชื่อ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ภูมิศาสตร์

จากการศึกษาภูมินาม แสดงให้เห็นว่าตำบลเมืองบางซ่งมีลักษณะทางภูมิศาสตร์หลากหลายรูปแบบ แบ่งไปตามลักษณะภูมิประเทศ ดังปรากฏภูมินามที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จำนวน 60 ชื่อ ประกอบด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์จำแนกเป็น 7 ลักษณะ ได้แก่

1.1 ลักษณะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำลักษณะทางภูมิประเทศของตำบลเมืองบางซ่งมีแม่น้ำไหลผ่าน คือ แม่น้ำฝางกระดาน จากการศึกษาลักษณะพื้นที่พบว่านอกจากแม่น้ำฝางกระดานแล้วยังปรากฏลักษณะของแหล่งน้ำอื่นๆ ด้วย จึงพบภูมินามที่เป็นแหล่งน้ำจำนวน 30 ชื่อ แบ่งออกเป็น 6 ประเภท คือ 1) คลอง ปรากฏ จำนวน 16 ชื่อ เช่น คลองน้ำต่วน คลองสีพัน คลองลาว เป็นต้น 2) แม่น้ำ ปรากฏ จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่ แม่น้ำฝางกระดาน 3) บึง ปรากฏจำนวน 2 ชื่อ ได้แก่ บึงพลับ และบึงอีหิง 4) เหมือง ปรากฏจำนวน 5 ชื่อ เช่น เหมืองตาขึ้น เหมืองครุพวง เหมืองตาออย 5) ฝาย ปรากฏจำนวน 5 ชื่อ เช่น ฝายตาหมัด ฝายนครพระราม ฝายมะโกมาลัย 6) วัง ปรากฏจำนวน 2 ชื่อ ได้แก่ บ้านวังวังหมัน และคลองวังควายทั้งนี้อาจเนื่องมาจากน้ำเป็นสิ่งสำคัญในการอุปโภคบริโภค คนจึงนิยมตั้งบ้านเรือนริมน้ำ นอกจากนี้คนส่วนมากในพื้นที่มีอาชีพเกษตรกรรม ความต้องการน้ำสำหรับเพาะปลูกจึงมีมากขึ้นทำให้เกิดแหล่งน้ำจำนวนมากทั้งแหล่งน้ำที่เกิดตามธรรมชาติและแหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น จากการศึกษาพบการตั้งชื่อแหล่งน้ำปรากฏให้เห็นความสัมพันธ์ของความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม เช่น คลองลาว ปรากฏให้เห็นความหลากหลายทางชีวภาพ คือ ภูมิประเทศที่เป็นคลอง และมีความสัมพันธ์กับความหลากหลาย

หลายทางวัฒนธรรมด้านประวัติศาสตร์ คือชาติพันธุ์ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น ดังปรากฏตามภูมินามคือ คลองลาวนี้สร้างโดยใช้แรงงานของลาว (คนที่อพยพมาจาก อ.เถิน จ.ลำปาง) ที่เข้ามาตั้งหลักปักฐานอยู่ในตำบลเมืองบางซ่งและรับจ้างใช้แรงงาน ปัจจุบันคลองลาวเหลือเพียงสภาพพื้นที่เป็นคลองแต่ไม่มีน้ำ บึงพลับ สะท้อนให้เห็นความหลากหลายทางชีวภาพคือลักษณะภูมิประเทศและพรรณพืชบริเวณนั้น ปัจจุบันบึงพลับไม่ปรากฏลักษณะของแหล่งน้ำแล้ว เนื่องจากชาวบ้านนำดินไปถมและใช้พื้นที่นี้ในการทำนาแทน

1.2) ลักษณะทางภูมิประเทศที่เป็นภูเขา/หน้าผา ในพื้นที่มีภูเขาที่สำคัญ ได้แก่ เขาวงเตื่อ และเขาวงพระจันทร์ จากการศึกษาพบว่าการตั้งนามสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างความหลากหลายทางชีวภาพและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ดังนี้เขาวงเตื่อเป็นลักษณะการเรียกชื่อตามภูมิประเทศที่เป็นภูเขา และเป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์บ่งบอกว่าตำบลเมืองบางซ่ง เป็นจุดยุทธศาสตร์ในการรบกับข้าศึกสมัยก่อน เนื่องจากบนยอดเขามีสถานที่ คือ หอคอยรบ (สำหรับดูข้าศึกที่จะตีเมือง) และดินเขามีลานหลบภัย (สำหรับลี้ภัยของชาวเมือง) ส่วนเขาวงพระจันทร์หรือเขาดงข่า (เดิมบนเขานี้มีต้นข่าขึ้นจำนวนมาก สังเกตจากคำว่า ดง แสดงให้เห็นถึงความหนาแน่นของพืชพรรณ แต่ในปัจจุบันไม่มีต้นข่าแล้ว) เป็นภูเขาที่มีความศักดิ์สิทธิ์เนื่องจากปรากฏศาสนสถานโบราณหลายแห่ง เช่น ซากเจดีย์โบราณ บ่อน้ำทิพย์

ภูมินามที่สะท้อนให้เห็นลักษณะภูมิประเทศที่เป็นภูเขาและหน้าผา ปรากฏจำนวน 8 ชื่อ ดังนี้

1) ภูเขา ปรากฏจำนวน 6 ชื่อ ได้แก่ เขาวงเตื่อ เขาดงข่า วัดเขาวงเตื่อ วัดคีรีคงคาราม เขาวงพระจันทร์ เขาพระเขาเถร

2) หน้าผา ปรากฏจำนวน 2 ชื่อ ได้แก่ ผาแดง ถ้ำผาแดง

1.3 ลักษณะทางภูมิประเทศที่เป็นถ้ำ เนื่องจากในตำบลเมืองบางซ่งมีภูเขาจึงปรากฏถ้ำ

อยู่บนภูเขาด้วย จากการเก็บข้อมูลพบการตั้งชื่อถ้าปรากฏจำนวน 5 สถานที่ ได้แก่ ถ้าค้างคาว ถ้าหมาจิ้งจอก ถ้าลิง ถ้าผาแดง และถ้าอัตลักษณะการตั้งชื่อถ้าชาวบ้านตั้งชื่อจากลักษณะที่ปรากฏของแต่ละถ้า เช่น ถ้าที่มีค้างคาวอาศัยอยู่ จะเรียกว่าถ้าค้างคาว ถ้าที่เป็นช่องเล็ก ๆ และลึก เคยมีคนเข้าไปก็เข้าไปได้ไม่นานต้องรีบออกเพราะไม่มีอากาศหายใจทำให้อึดอัดมากจึงเรียกว่า ถ้าอึด ปัจจุบันถ้าจิ้งจอกและถ้าลิงเหลือเพียงแค่ตัวถ้า ไม่ปรากฏจิ้งจอกและลิงแล้ว

1.4 ลักษณะทางภูมิประเทศที่เป็นเส้นทางหรือถนน มี 2 ชื่อ ดังนี้ ถนนพระร่วง และถนนคนเกณฑ์จากชื่อถนนเป็นการตั้งนามที่สะท้อนให้เห็นลักษณะภูมิประเทศที่มีความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น คือ ถนนคนเกณฑ์ จากภูมินามพบว่า ถนนเส้นนี้สร้างขึ้นจากน้ำพักน้ำแรงของคนในชุมชนร่วมกันสร้าง เพื่อสร้างความสะดวกสบายในการคมนาคมระหว่างหมู่บ้าน ปัจจุบันถนนคนเกณฑ์เป็นถนนลาดยางสายหลักของตำบล และถนนพระร่วง ตั้งชื่อจากตำนาน และความเชื่อว่าพระร่วงเป็นผู้สร้างถนนเส้นนี้ขึ้นด้วยวาจาสิทธิ์ ปัจจุบันถนนพระร่วงเหลือเพียงเส้นแนวปรากฏให้เห็นบางส่วนเท่านั้น เพราะชาวบ้านทำลายบางส่วนของถนนพระร่วงเพื่อใช้เป็นพื้นที่เกษตรกรรม

1.5 ลักษณะทางภูมิประเทศที่เป็นหินและแร่ธาตุ ปรากฏจำนวน 5 ชื่อ ดังนี้

1) หิน ภูมินามที่สะท้อนให้เห็นลักษณะของพื้นที่ที่มีหินปรากฏอยู่มากใช้คำว่าหิน หรือ คำว่า ศิลา จากการเก็บข้อมูลภาคสนามในตำบลเมืองบางขลัง พบว่ามีภูมินามที่ปรากฏลักษณะของพื้นที่ที่เป็นหินจำนวน 2 ชื่อ ได้แก่ วัดเกาะหินตั้ง และบ่อตัดศิลาแลงปัจจุบันบ่อตัดศิลาแลงเหลือเพียงร่องรอยที่เป็นบ่อและมีแนวศิลาแลงจมดินอยู่ในบริเวณนั้น

2) แร่ธาตุ จากการศึกษาภูมินามพบสถานที่ที่สะท้อนให้เห็นแร่ธาตุ จำแนกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ทองคำ และข้าวตอกพระร่วง

(แร่ไพไรต์ (PYRITE)) จากชื่อนามถ้าทองคำ และข้าวตอกพระร่วง ปัจจุบันถ้าทองคำไม่มีทองคำให้เห็นแล้ว จากการศึกษาพบว่าในอดีตคนโบราณไปขุดทองคำบริเวณถ้ำนี้ และนำมาร่อนริมแม่น้ำฝากระदान ส่วนข้าวตอกพระร่วงเป็นเครื่องรางศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อของคนเมืองบางขลัง เชื่อกันว่าพระร่วงโปรยข้าวกันบาตรลงที่หน้ามณฑปโบราณ วัดโบสถ์ และกล่าววาจาสิทธิ์ขอให้ข้าวกลายเป็นหินและเกิดคุณกับผู้เชื่อถือศรัทธา ปัจจุบันข้าวตอกพระร่วงยังคงปรากฏอยู่ในบริเวณหน้ามณฑปโบราณของวัดโบสถ์ และมีนักท่องเที่ยวไปคั้นหามาบูชาอยู่เสมอ

1.6 ลักษณะทางภูมิประเทศที่เป็นที่สูงเนิน หรือที่ดอน ลักษณะทางภูมิประเทศ ที่สะท้อนให้เห็นว่าในพื้นที่ตำบลเมืองบางขลังบางพื้นที่เป็นพื้นที่เนิน ปรากฏคำให้เห็นจำนวน 1 คำ คือ คำว่า มูน หมายถึง เนิน, โดก, จอม เช่น มูนดิน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 916) ภูมินามที่ปรากฏให้เห็นลักษณะภูมิประเทศที่เป็นที่สูง เนินหรือที่ดอน ปรากฏจำนวน 1 คำ แยกเป็น 2 สถานที่ คือ คลองทรายมูน และวัดคลองทรายมูน

1.7 ลักษณะภูมิประเทศที่เป็นพื้นที่ริมน้ำเนื่องจากในตำบลเมืองบางขลัง มีแหล่งน้ำหลายแห่ง จากสภาพภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำทำให้เกิดลักษณะภูมิประเทศอีกลักษณะหนึ่ง คือ ลักษณะภูมิประเทศที่เป็นพื้นที่ริมน้ำ คำที่เกี่ยวข้องกับภูมิประเทศนี้มีจำนวน 2 คำ คือ “ท่า” หมายถึง ที่สำหรับขึ้นลงริมน้ำ หรือฝั่งน้ำสำหรับขึ้นลง (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2547: 325) และ “ปาก” หมายถึง ดันทางเข้าออก (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2547: 435)

จากการศึกษาภูมินาม พบว่ามีจำนวน 4 ชื่อที่สะท้อนให้เห็นลักษณะภูมิประเทศที่เป็นพื้นที่ริมน้ำหรือใกล้แหล่งน้ำได้แก่ วัดริมคลองยางบ้านปากคลองข้างบ้านท่ามะเกลือและคลองท่ามก๊ะสัง

2. ภูมิณีเวศวิทยา

ภูมิ หมายถึง พื้น, ชั้น, พื้นเพ

ความรู้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 872)

นิเวศวิทยา หมายถึง เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตหรือสิ่งแวดล้อมที่ดำรงอยู่ในพื้นที่เดียวกัน (เกษม จันทร์แก้ว, 2547: 51-52) ดังนั้น ภูมิณีเวศวิทยา จึงหมายถึง พื้นเพของการศึกษาองค์ประกอบในธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การศึกษาภูมิณีเวศวิทยาที่ปรากฏในภูมินามตำบลเมืองบางซ่งในงานวิจัยฉบับนี้จะนำเสนอชื่อภูมินามที่สะท้อนให้เห็นการปรากฏของสิ่งไม่มีชีวิตในธรรมชาติและสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติคือ พรรณพืชและพรรณสัตว์ ดังนี้

พรรณพืชที่ปรากฏในภูมินามตำบลเมืองบางซ่ง เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นความหลากหลายทางชีวภาพของตำบลตั้งแต่อดีต จากการเก็บข้อมูลภาคสนามพบพรรณไม้จำนวน 24 ชนิด รวมภูมินามทั้งสิ้น 32 ชื่อ จำแนกเป็น 5 ประเภท

1) ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่และขนาดกลางพบว่ามีจำนวน 18 ชื่อเช่น บ้านคลองแค บุ่งพลับ วัดป่าสะเดา เป็นต้น ที่สะท้อนให้เห็นลักษณะของพรรณไม้ยืนต้นขนาดใหญ่และขนาดกลาง โดยจำแนกพรรณไม้เป็น 13 ชนิด ได้แก่ โพธิ์ มะม่วง สัก ยาง มะเกลือ ประดู่ มะเดื่อ ไทร สะเดา ชี้เหล็ก แค พลับ และตะโก

2) ไม้ยืนต้นขนาดเล็กจากการศึกษาภูมินาม พบว่ามีจำนวน 3 ชื่อได้แก่ วัดป่าทุ่งกระถิน วัดป่าพุทรา และบ้านกอเตย จากชื่อสะท้อนให้เห็นภูมิณีเวศวิทยาด้านพืชพรรณไม้ยืนต้นขนาดเล็ก 3 ชนิด ดังต่อไปนี้ กระถิน พุทรา เตยป่า ในปัจจุบันพรรณไม้เหล่านี้ไม่ปรากฏบริเวณสถานที่ตามชื่อเรียกแล้ว เช่น เตยป่าปัจจุบันไม่มีให้เห็นแล้ว ส่วนพุทราที่ปลูกหมุนเวียนกับอ้อย

3) ไม้ล้มลุกจากการศึกษาพบว่ามีจำนวน 3 ชื่อ สะท้อนให้เห็นลักษณะของพรรณไม้ล้มลุกจำนวน 3 ชนิด ดังต่อไปนี้คือ กล้าย ถั่ว และข้าว ชื่อ

ภูมินาม เช่น วัดป่ากล้วย วัดไร่ถั่ว วัดป่ากล้วยกับวัดไร่ถั่วเป็นซากโบราณสถานที่ขึ้นทะเบียนของกรมศิลปากรในปี พ.ศ.2543 การตั้งชื่อตั้งตามพรรณไม้ที่พบเห็นในสถานที่นั้น เมื่อปี พ.ศ.2543 และเนื่องจากพรรณไม้ดังกล่าวเป็นไม้ล้มลุกจึงชาวบ้านปลูกหมุนเวียนตามความต้องการของตลาด ดังนั้นปัจจุบันจึงไม่มีกล้วยกับถั่วปรากฏให้เห็นแล้ว

4) ไม้ตระกูลไผ่จากการศึกษาภูมินามพบการตั้งนามที่ปรากฏไม้ตระกูลไผ่ จำนวน 4 ชื่อ ได้แก่ บ้านไผ่พนม บ้านไผ่ขวาง โจ้หนองไผ่ และคลองบงที่สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของพรรณไม้ตระกูลไผ่ โดยจำแนกเป็น 2 ชนิด ดังต่อไปนี้ไผ่ทั่วไป และไผ่บง ในปัจจุบันก็ยังคงปรากฏลักษณะตามชื่อเรียก

5) พรรณไม้พื้นเมืองจากการศึกษาภูมินามของ สะท้อนให้เห็นลักษณะของพรรณพืชต่างๆ ที่พบในท้องถิ่นนั้นๆ ปรากฏว่ามีพรรณพืชบางชนิดเป็นพรรณไม้พื้นเมืองที่ไม่อาจจะระบุแน่ชัดได้ว่าเป็นต้นอะไร ซึ่งอาจเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น การออกเสียงเพี้ยนสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน หรือเรียกจากประโยชน์ใช้สอยของพืชชนิดนั้น เช่น เปลือกของต้นไม้ชนิดหนึ่งนำมาใช้สีกับฟันจะทำให้ฟันขาว (เนื่องจากคนสมัยก่อนกินหมากทำให้ฟันดำ) ต้นไม้ชนิดนั้นจึงเรียกตามประโยชน์ใช้สอยว่า ต้นสีฟัน ทั้งนี้จากการศึกษาภูมินามที่มีลักษณะนี้มีจำนวน 2 ชื่อ ได้แก่คลองท่ามกกระสัง และคลองสีฟันปัจจุบันพบเพียงลักษณะพื้นที่ที่เป็นคลองแต่ไม่ปรากฏพรรณไม้เหล่านี้บริเวณคลองแล้ว

พรรณสัตว์ที่พบในภูมินามของตำบลเมืองบางซ่ง สะท้อนให้เห็นความหลากหลายทางชีวภาพด้านความสมบูรณ์ของธรรมชาติ อันเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์เล็กสัตว์ใหญ่นานาชนิด ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จากการเก็บข้อมูลพบภูมินามที่ปรากฏพรรณสัตว์จำนวน 8 ชนิด จำแนกออกเป็น 4 ประเภท ดังต่อไปนี้

1) สัตว์บกมีจำนวน 6 ชื่อ ที่สะท้อนให้เห็นลักษณะของพรรณสัตว์จำแนกเป็น 5 ชนิดดังนี้ ช้าง

ควาย หมูป่า ลิง และหมาจิ้งจอก ปรากฏชื่อภูมินามคือ บ้านปากคลองช้าง คลองวังควาย คลองหมูโจน ถ้ำลิง และถ้ำหมาจิ้งจอกปัจจุบันชื่อเหล่านี้เป็นเพียงชื่อเรียก ไม่ปรากฏให้เห็นพรรณสัตว์ตามชื่อแล้ว

2) สัตว์ปีก ปรากฏจำนวน 1 ชนิด คือ ค้างคาว ชื่อนาม คือ ถ้ำค้างคาวเป็นถ้ำที่มีค้างคาวอาศัยอยู่จำนวนมาก ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

3) สัตว์เลื้อยคลาน ปรากฏจำนวน 2 ชนิด คือ แอ้งและงู ชื่อนาม คือ หมูบ้านแอ้ง เป็นหมู่บ้านที่มีแอ้งชุกชุม ในปัจจุบันคนในหมู่บ้านนี้นิยมเลี้ยงแอ้งตามธรรมชาติ และมีความเชื่อว่าหากบ้านใดเลี้ยงแอ้งแล้วแอ้งตายจะเกิดสิ่งอวมงคลขึ้นในบ้าน และคลองแม่เป็ยเป็นสถานที่ที่พบงูเห่าชุกชุมจึงไม่ค่อยมีใครเข้าใช้ประโยชน์ ปัจจุบันก็คงลักษณะเดิม

4) แมลง ปรากฏจำนวน 1 ชนิด 1 ชื่อ คือ บุงอี่หิง เป็นลักษณะของแหล่งน้ำที่มีหิ่งห้อยมากินน้ำตอนกลางคืน ปัจจุบันไม่พบแล้วเนื่องจากบุงอี่หิงถูกชาวบ้านไถกลบเปลี่ยนเป็นที่สำหรับทำนา ดังนั้นบุงอี่หิงจึงเหลือแต่ชื่อเท่านั้นด้านความหลากหลายทางวัฒนธรรม จากการศึกษาภูมินามสะท้อนให้เห็นความหลากหลายทางวัฒนธรรมในตำบลเมืองบางซ่งตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ ภูมิวัฒนธรรม เป็นลักษณะการแสดงออกทางวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนและภูมิชื่อบุคคล เป็นการสะท้อนวัฒนธรรมการตั้งชื่อสถานที่โดยให้เกียรติเจ้าของพื้นที่หรือผู้ครอบครองพื้นที่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ภูมิวัฒนธรรมคือพื้นเพทางวัฒนธรรมอันเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงาม รวมถึงวิถีชีวิตของคนแต่ละพื้นที่ด้วย วัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่จะแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับความเชื่อและค่านิยม สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิด ประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ อันเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนแต่ละชุมชน จากการศึกษาภูมินามในตำบลเมืองบางซ่ง พบภูมินามที่สะท้อนภูมิวัฒนธรรมของคนในชุมชนจำนวน 53 ชื่อ จำแนกได้เป็น 5 ประเภท ได้แก่

1) ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จำนวน 30 ชื่อ ประกอบด้วย

1.1) สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของชุมชน จำนวน 13 ชื่อ เช่น มณฑปโบราณ หอคอยรบ สระคู ในปัจจุบันสถานที่เหล่านี้ยังคงปรากฏให้เห็นเป็นโบราณสถานกระจายอยู่ในพื้นที่รอบชุมชน การตั้งชื่อสะท้อนความเป็นประวัติศาสตร์และลักษณะที่เด่นชัดของสถานที่ เช่น ชื่อเรียกมณฑปโบราณ มีภูมินามคือมณฑปนี้สร้างขึ้นราวศตวรรษที่ 18 ชาวบ้านถึงเรียกชื่อตามความเก่าแก่ หอคอยรบ สะท้อนประวัติศาสตร์ คือ สมัยก่อนเมืองบางซ่งเป็นสมรภูมिरบ หอคอยรบเป็นที่สังเกตการณ์ข้าศึก ตั้งอยู่บนยอดเขาเตี้ย เป็นจุดที่สามารถมองเห็นทัศนียภาพของเมืองบางซ่งได้รอบด้าน

1.2) เรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นในท้องถิ่น จำนวน 2 ชื่อ ได้แก่ ถนนคนเกณฑ์ สะท้อนเหตุการณ์ในชุมชน คือ การเกณฑ์คนมาช่วยกันสร้างถนนเพื่อความสะดวกในการคมนาคมและฝ่ายมะโกมาลัย ตั้งชื่อเพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งความร่วมมือร่วมใจกันสร้างฝายหินฝายแรกของเมืองบางซ่งที่อยู่บริเวณต้นตะโกใหญ่

1.3) ตำแหน่งที่ตั้งหรือลักษณะการตั้งชุมชน จำนวน 3 ชื่อ ได้แก่ บ้านนากลาง บ้านปากคลองช้าง และวัดป่าสักใต้ แสดงลักษณะการตั้งชุมชนและทิศทางในการตั้งสถานที่

1.4) กลุ่มชนหรือชาติพันธุ์ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จำนวน 2 ชื่อ ได้แก่ บ้านนาลาว และคลองลาว สะท้อนให้เห็นชาติพันธุ์ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น คือ คนลาว ที่อพยพมาจาก อ.เถิน จ.ลำปาง เข้ามาทำมาหากินที่เมืองบางซ่ง บ้านนาลาว คือ คนลาวกลุ่มนี้เข้ามาตั้งชุมชนและประกอบอาชีพทำนา ส่วนคลองลาวคือคลองที่ใช้การจ้างแรงงานของคนลาวมาขุดคลอง

1.5) ชื่อบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นการตั้งชื่อตามผู้นำ จำนวน 10 ชื่อ เช่น ฝายนครพระราม เป็นการตั้งชื่อเพื่อให้เกียรติพระยานครพระราม นายอำเภอสวรรคโลกที่นำงบ

ประมาณเข้ามาสร้างฝาย เหมือนครูพวงคือ ครูพวง เป็นผู้นำในการขุดเหมืองเพื่อนำน้ำมาให้ชาวบ้าน ทำการเกษตร เป็นต้น

2) ตำนานและนิทานพื้นบ้าน จำนวน 4 ชื่อ บุคคลในตำนานได้แก่ พระร่วง ชาวบ้านเชื่อว่า พระร่วงเป็นผู้มีวิชาอาภุศาสตร์ มีการตั้งชื่อสถานที่ เครื่องรางและพันธุ์ไม้โดยใช้นามพระร่วง ดังนี้ ถนน พระร่วง บ่อน้ำพระร่วง ข้าวตอกพระร่วง และ ต้นมะขามพระร่วง

3) วิถีชีวิต การศึกษาภูมินามพบวิถีชีวิต ของคนในชุมชนในด้านของการจัดการน้ำเพื่อไป ทำการเกษตร สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นวิถีชีวิตและ วัฒนธรรมในการประกอบอาชีพของคนในชุมชน คือ เกษตรกรรม นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นความ ร่วมแรงร่วมใจสามัคคีของคนในชุมชนอีกด้วย ปรากฏภูมินามในลักษณะนี้จำนวน 10 ชื่อ เช่น ฝาย ตาหมัด เหมือนตาขึ้น เป็นต้นฝายตาว่าเหมือนตา ขึ้นเป็นการจัดการน้ำเพื่อนำน้ำไปทำการเกษตร ตา ขึ้นเป็นผู้นำในการขุดเหมืองเพื่อนำน้ำมาลงที่ฝาย ตาว่า เดิมฝายตาว่าเป็นฝายดิน แต่ในปัจจุบัน เทศบาลเมืองบางซ่งได้ใช้งบประมาณปรับปรุง กลายเป็นฝายคอนกรีตที่มีความสำคัญในการกัก เก็บน้ำสำหรับทำการเกษตร

4) ความเชื่อและค่านิยม ปรากฏในภูมินาม จำนวน 7 ชื่อ จำแนกเป็น

4.1) ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์และสิ่งเหนือธรรมชาติ จำนวน 5 ชื่อ เช่น บ่อพญานาค ศาลเจ้าพ่อท่ามะเกลือ เป็นต้น สะท้อนความเชื่อ เรื่องของพญานาค ผี เจ้าพ่อเจ้าแม่ ปัจจุบันบ่อ พญานาคตั้งอยู่บริเวณวัดโบสถ์ มีเรื่องเล่าว่ามีคน พบรอยเท้าคล้ายเท้าพญานาคบริเวณใกล้บ่อน้ำ ศาลเจ้าพ่อท่ามะเกลือ เป็นศาลที่ใช้ทำพิธีจับเบ๊ย ตามความเชื่อของคนเมืองบางซ่ง ว่าหากเกิดจาก การเจ็บป่วยโดยไม่ทราบสาเหตุ รักษาแผนปัจจุบัน ไม่หายก็ต้องมาทำพิธีจับเบ๊ยกับหมอล้อจับเบ๊ยเพื่อแก้ ของ คือนำของไปเช่นไหว้ผีที่ทำให้เจ็บป่วย

4.2) ความเชื่อเกี่ยวกับมงคลนามเป็น การตั้งชื่อเพื่อความเป็นสิริมงคล แสดงความพิเศษ อัศจรรย์ ปรากฏจำนวน 2 ชื่อ ได้แก่ วัดโพธิ์ทอง เป็นวัดที่มีต้นโพธิ์เหลืองอร่ามประดุจทองคำและ บ่อน้ำทิพย์เป็นบ่อน้ำที่มีความอัศจรรย์ ตามความ เชื่อของคนเมืองบางซ่ง เชื่อว่าน้ำจากบ่อน้ำทิพย์ สามารถรักษาโรคได้ ปัจจุบันบ่อน้ำทิพย์ตั้งอยู่ บริเวณเขาวงพระจันทร์ แต่น้ำในบ่อขุ่นไปหมด จึง ไม่ค่อยมีคนนำน้ำมาดื่มเพื่อรักษาโรค

5) สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ปรากฏภูมินามจำนวน 3 ชื่อ ได้แก่ หลวงพ่อขาวเนรมิต หลวงพ่อสามพี่น้อง และ พระสามสมัย

2. ภูมิชื่อบุคคล

การตั้งชื่อสถานที่ที่ใช้นามของบุคคลผู้เป็น เจ้าของที่ดิน เป็นการแสดงให้เห็นวัฒนธรรมของ ชุมชน ที่มีการให้เกียรติซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เนื่องมา จากเมืองบางซ่งเคยเป็นเมืองที่รุ่งเรืองในอดีต เห็น ได้จากมีการขุดพบแนวกำแพงเมืองขนาดใหญ่ รวมถึงโบราณสถานจำนวนมากในพื้นที่ ต่อมาเมื่อเวลา ผ่านไป ทางกรมเปิดให้ประชาชนเข้าจับจองพื้นที่ เพื่อใช้เป็นที่ดินทำกิน ดังนั้นในที่ดินจึงปรากฏ โบราณสถานเก่าแก่อยู่หลายแห่ง หากโบราณสถาน ตั้งอยู่ในที่ดินของใคร ชาวบ้านจะเรียกลักษณะของ โบราณสถานตามด้วยชื่อของผู้ครอบครองที่ดิน จาก การศึกษาปรากฏภูมินามในลักษณะนี้จำนวน 16 ชื่อ เช่น กรุดาทองกรุดาแก้ว กรุยายชี เป็นต้น

สรุปผลการวิจัย

1. เครื่องช่วยชุมชนที่สร้างจากวิถีชีวิตของ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR : Community-base Research) เป็นเครื่องมือที่เข้าใจกระบวนการวิจัย ปฏิบัติการวิจัยในฐานะนักวิจัยตั้งแต่การวางแผน พัฒนางานวิจัย ออกแบบงานวิจัย วางแผนและเก็บ ข้อมูลภาคสนาม วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล นำ ข้อมูลไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน และสรุปองค์ ความรู้ไปเผยแพร่ให้กับคนในชุมชน รวมถึงสามารถ

ทำงานร่วมกันเป็นทีมจนงานสำเร็จลุล่วงได้

2. ภูมินามสะท้อนให้เห็นความหลากหลายทางชีวภาพและความหลากหลายทางวัฒนธรรมในพื้นที่ ดังนี้ หลากหลายทางชีวภาพ ปรากฏจำนวน 96 ชื่อจำแนกเป็นภูมินามด้านลักษณะทางภูมิศาสตร์ จำนวน 56 ชื่อ และด้านภูมิณีเวศวิทยา จำนวน 30 ชื่อ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม จำนวน 69 ชื่อ จำแนกเป็นภูมินามที่สะท้อนภูมิวัฒนธรรม จำนวน 53 ชื่อ และภูมิบุคคล จำนวน 16 ชื่อ นอกจากนี้คุณค่าของภูมินามยังสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ของความหลากหลายทางชีวภาพและความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่หลอมรวมความเป็นอัตลักษณ์ของตำบลเมืองบางซ่งอีกด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

การสร้างเครือข่ายชุมชนเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น เนื่องจากเครือข่ายชุมชนเป็นการร่วมมือกันของชุมชนเพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้หรือสัมฤทธิ์ผลด้านใดด้านหนึ่งแก่ท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็นการสร้างความสามัคคีในชุมชน สอดคล้องกับธีรวิชัย จันทกุล (2557: 1408) ที่กล่าวว่า การเป็นเครือข่ายนอกจากจะเป็นการหนุนเสริมช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในเครือข่ายด้านต่างๆ แล้ว ยังมีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้ชุมชนเกิดการรวมกลุ่มกัน และรู้จักที่จะแก้ปัญหาในชุมชนด้วยตนเอง นอกจากนี้การเรียนรู้ในลักษณะเครือข่ายยังเป็นการแก้ปัญหาหรือทำกิจกรรมในลักษณะบูรณาการเชื่อมโยงมิติต่างๆ เข้าด้วยกัน อีกทั้งการสร้างเครือข่ายชุมชนตามวิถีวิทยาของงานวิจัยแบบ CBR เป็นการสร้างความเข้าใจร่วมกันของคนในชุมชนให้ตระหนักเห็นคุณค่าของท้องถิ่น กระบวนการของการสร้างเครือข่ายและการทำงานของเครือข่ายเน้นการมีส่วนร่วมของชาวบ้านให้เข้ามาเป็นนักวิจัย มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนงานวิจัย และนำผลงานวิจัยมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นของตน สอดคล้องกับกาญจนา แก้วเทพ (2553: 41) ที่กล่าว

ถึงกิจกรรมของงานวิจัยแบบ CBR ว่าตลอดเส้นทางของกระบวนการวิจัยแบบ CBR มีกิจกรรมที่เน้นการสร้างความเข้าใจร่วม/สัมมาทิฐิ สำหรับผู้คนทุกส่วนที่เข้ามาข้องแวะกับกระบวนการวิจัย และรูปแบบกิจกรรมที่สำคัญของ CBR คือ การคืนข้อมูลให้ชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นนวัตกรรมอย่างหนึ่งของ CBR คือ หลังจากที่เก็บข้อมูลมาแล้วหรือมีการวิเคราะห์ร่วมกันกับชุมชน หรือให้ชุมชนตรวจสอบ/แสดงความคิดเห็นต่อการวิเคราะห์ การสร้างความเข้าใจร่วมกันตลอดเส้นทางของการวิจัย

คุณค่าของภูมินามสะท้อนให้เห็นความหลากหลายทางชีวภาพ คือ การตั้งชื่อตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ ได้แก่ บริเวณที่เป็นแหล่งน้ำ รองลงมาคือภูเขาและหน้าผา ถ้ำ หินและแร่ พื้นที่ริมน้ำ ที่สูง เนินหรือดอน และเส้นทางหรือถนน ตามลำดับ ผลงานวิจัยสอดคล้องกับสินี อ่าพันธ์ และสมเกียรติ รัชมณี (2557) ที่วิจัยเรื่องชื่อบ้านนามเมืองจังหวัดบุรีรัมย์ : กรณีศึกษาอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ ผลการวิจัยพบว่าที่มาของชื่อหมู่บ้านที่ปรากฏมากที่สุด คือ ภูมิประเทศ ดังนั้น การศึกษาภูมินามทำให้เห็นความหลากหลายของภูมิประเทศในตำบลเมืองบางซ่งที่มีทั้งภูเขา ที่ราบ แหล่งน้ำ และแร่ธาตุด้านภูมิณีเวศวิทยา พบชื่อที่ปรากฏให้เห็นพรรณพืชและพรรณสัตว์ในตำบลเมืองบางซ่ง ผลงานวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของโอฬาร รัตนภักดี และวิมลศิริ กลิ่นบุปผา (2551) ที่วิจัยเรื่อง ภูมินามของหมู่บ้านในจังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่าภูมินามของหมู่บ้านสามารถสะท้อนให้เห็นพรรณพืชพรรณสัตว์ในจังหวัดลำปาง การศึกษาภูมินามของตำบลเมืองบางซ่งสะท้อนให้เห็นความหลากหลายทางชีวภาพ ด้านภูมิณีเวศวิทยาด้านความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางธรรมชาติที่เป็นพืชพรรณต่างๆ ตามธรรมชาติ และที่มนุษย์ปลูกขึ้น โดยจากชื่อภูมินามยังสะท้อนลักษณะพื้นที่และความหนาแน่นของพรรณไม้ เช่น พรรณไม้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ จะใช้คำว่า ป่าดง พรรณไม้ที่มนุษย์ปลูกขึ้นอาจจะเพื่อการสร้าง

อาชีพ จะใช้คำว่า ไร่ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้สามารถบ่งชี้ให้เห็นถึงลักษณะของพรรณไม้/ความหนาแน่นของพรรณไม้ที่เกิดขึ้นในตำบลด้วย

การศึกษาความหลากหลายทางวัฒนธรรมพบว่า มีภูมินามที่ปรากฏให้เห็นความหลากหลายทางวัฒนธรรม ด้านภูมิวัฒนธรรม แบ่งออกเป็นประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ตำนานและนิทานพื้นบ้าน วิถีชีวิต ความเชื่อและค่านิยม สิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของคนในตำบลเมืองบางขลัง รวมถึงการดำเนินชีวิต เช่น มีความเชื่อในเรื่องพุทธศาสนา เชื่อเรื่องผีและสิ่งเหนือธรรมชาติ รวมถึงวิถีชีวิตในการประกอบอาชีพ คือเกษตรกรรม ความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และภูมิวัฒนธรรมที่แสดงความรุ่งเรืองในอดีตที่สะท้อนออกมาผ่านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็น โบราณสถาน วัดวาอาราม ล้วนแล้วแต่ฝังรากฐานของวัฒนธรรมอันดงามตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และด้านภูมิชื่อบุคคล สะท้อนให้เห็นนิสัยใจคอของคนในตำบลที่เคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน กล่าวคือ เมืองบางขลังเป็นเมืองที่มีความเจริญรุ่งเรืองในอดีต ปัจจุบันจึงพบโบราณสถานต่างๆ มากมายกระจายอยู่ทั้งทั้งตำบล และหากว่าโบราณสถานนั้นๆ ตั้งอยู่ในที่ดินของใคร ชาวบ้านก็จะเรียกชื่อโบราณสถานนั้นๆ ตามชื่อของผู้ครอบครองที่ดิน สิ่งเหล่านี้ถือเป็นการให้เกียรติซึ่งกันและกัน ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของศรีศักร วัลลิโภดม (2551: 44) ที่กล่าวถึงภูมินามและวัฒนธรรมของท้องถิ่นว่า คำว่าชื่อบ้านนามเมืองเป็นการค้นเรื่องของชื่อของชุมชนเป็นสำคัญ แต่การศึกษาเกี่ยวกับชื่อสถานที่ในที่นี้หมายถึงการศึกษาบรรดาชื่อสถานที่ต่างๆ ซึ่งคนในท้องถิ่นรู้จักสืบทอดกันมาจนปัจจุบัน เป็นพื้นที่ซึ่งเดิมเป็นนิเวศธรรมชาติ แต่ได้มาปรับเปลี่ยนเป็นนิเวศวัฒนธรรมจากการปรับตัวของผู้คนในชุมชน ดังนั้นนิเวศวัฒนธรรมจึงเป็นองค์รวมของการศึกษาชื่อสถานที่ ดังนั้นการศึกษาภูมินามจึงสะท้อนให้เห็นภูมิวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นในอดีตจนถึงปัจจุบันได้

ข้อสังเกตในการตั้งนามของสถานที่ในตำบลเมืองบางขลังพบว่า การตั้งนามส่วนใหญ่ตั้งตามลักษณะทางกายภาพที่มองเห็นและใช้เป็นชื่อเรียกตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงหรือปรับเปลี่ยนตามปัจจัยด้านภาษา สังคมหรือการเมืองแต่อย่างใด ผลการวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของน้องนุช มณีอินทร์ (2543) ที่ศึกษาเรื่องการปรับเปลี่ยนชื่อของหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่าชื่อหมู่บ้านมีการปรับเปลี่ยนเป็น 3 ลักษณะ คือ การปรับเปลี่ยนด้านศัพท์ตัวสะกด และโครงสร้างทางภาษา ปัจจัยในการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้าน มี 4 ปัจจัย คือ ภาษา ภูมิประเทศ สังคม และการเมืองการปกครอง และผลงานวิจัยของนลินี อำพันธ์ และสมเกียรติ รัชภมณี (2557) ที่ศึกษาชื่อบ้านนามเมืองจังหวัดบุรีรัมย์ในประเด็นการเปลี่ยนแปลงชื่อหมู่บ้าน มีการเปลี่ยนแปลง 3 ลักษณะ คือ การเปลี่ยนชื่อใหม่ การเปลี่ยนแปลงศัพท์ และการเปลี่ยนแปลงเสียง

จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อสถานที่ในตำบลเมืองบางขลังสะท้อนให้เห็นความหลากหลายทางชีวภาพ มักจะตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศ พรรณพืช พรรณสัตว์ในชุมชน และการตั้งชื่อยังสะท้อนสภาพสภาพสังคมวัฒนธรรมของพื้นที่ครอบคลุมความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ดังนั้นการศึกษาภูมินามจึงสะท้อนให้เห็นภาพรวมของชุมชนในทุกมิติทั้งที่มองเห็นและมองไม่เห็น จึงกล่าวได้ว่าภูมินามสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ของมนุษย์ ธรรมชาติ และสังคมได้

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ได้รับงบประมาณสนับสนุนการวิจัยจากโครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษา และการพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2553). *คุณลักษณะ & วิถีวิทยางานวิจัยเพื่อท้องถิ่น*. เชียงใหม่: วนิตการพิมพ์.
- เกษม จันทร์แก้ว. (2547). *วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นลินี อำพัน และสมเกียรติ รัชต์มณี. (2557). *ชื่อบ้านนามเมืองจังหวัดบุรีรัมย์: กรณีศึกษา อำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์*. วารสารรวมสาร. 12 (2), 75-89.
- น้องนุช มณีอินทร์. (2543). *การปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่*. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาภาษาไทย) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรวิทย์ จันทกุล. (2557). *การสร้างเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นสู่ตำบลสุขภาวะ กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลควนรู อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา*. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 5, หน้า 1405 – 1413. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ไพฑูรย์ ปิยะปกรณ. (2537). *ภูมินามทั่วไปในการตั้งถิ่นฐานหมู่บ้านชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิเคราะห์รูปแบบทางภูมิศาสตร์ของนามทั่วไป*. วารสารภาษาและวัฒนธรรม. 13 (2).
- ยศ สันตสมบัติ. (2556). *มนุษย์กับวัฒนธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ :มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- วิสุทธิ ไบไม้. (2557). *การศึกษาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพ.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2551). *พิพิธภัณฑสถานและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น : กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์.
- สุจิตต์ลักษณ์ ดีผดุง. (2543). *ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดนครปฐม*. วารสารภาษาและวัฒนธรรม. 19(1).
- สุชาติ แสงทอง. (2558). *การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายนักวิจัยทางวัฒนธรรม*. (เอกสารอัดสำเนา).
- สมณฑา พรหมบุญ. (2545). *ความหลากหลายทางชีวภาพ*. ใน *ความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: โครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ.
- อุดม รุ่งเรืองศรี. (2547). *พจนานุกรมล้านนา-ไทยฉบับ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่: มิ่งเมือง.
- โอพาร รัตนภักดี และวิมลศิริ กลิ่นนุปผา. (2551). *ภูมินามของหมู่บ้านในจังหวัดลำปาง*. (เอกสารอัดสำเนา).

การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสองภาษา โรงเรียนภาครัฐและโรงเรียนภาคเอกชน

Comparison of Factors Affecting Parents' Decision on Sending their Children to Bilingual Primary Schools both Public and Private Schools in Muang Suratthani

จิรารัตน์ วิเชียรพงษ์¹, ภกวัต นาคงาม¹, วันทนีย์ คงรอด¹, สาลินี เจริญกิจภักดี¹, อภิษฐา ไชยะเดชะ¹, นงครัตน์ แสนสมพร²
Jirarat Wichienpong¹, Pakawat Nakngam¹, Wantanee Kongrod¹, Salinee Jaroenkitpakdee¹, Apidtha Chaiyadecha¹, Nongrat Sansompron²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสองภาษา โรงเรียนภาครัฐและโรงเรียนภาคเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง

จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ผู้ปกครองให้ความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านค่าเล่าเรียนและธรรมเนียมการศึกษา ปัจจัยด้านสถานที่และกายภาพ ปัจจัยด้านหลักสูตรการเรียนการสอน และปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ และหากพิจารณาแต่ละกลุ่มประเภทโรงเรียนพบว่า ผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนสองภาษาได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านสถานที่และกายภาพ ปัจจัยด้านบุคลากร และปัจจัยด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ตามลำดับ ในขณะที่ผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านค่าเล่าเรียนและธรรมเนียมการศึกษา ปัจจัยด้านบุคลากร และปัจจัยด้านสถานที่และกายภาพ ตามลำดับ และผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนภาคเอกชนได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านค่าเล่าเรียนและธรรมเนียมการศึกษา และปัจจัยด้านสถานที่และกายภาพ ตามลำดับ

¹ นักศึกษาปริญญาตรี สาขาการจัดการ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต, คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

² อาจารย์, คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี โทร.084-845-4310
E-mail : Ploy_nongrat@hotmail.com

¹ Undergraduate Students in Management, Faculty of Liber Arts and Management Sciences, Prince of Songkla University, SuratThani Campus, SuratThani 84000, Thailand

² Lecturer, Faculty of Liber Arts and Management Sciences, Prince of Songkla University, SuratThani Campus, SuratThani 84000, Thailand

จากการศึกษาทั้ง 3 กลุ่มโรงเรียน พบว่า ผู้ปกครองแต่ละกลุ่มโรงเรียนให้ความสำคัญกับปัจจัยต่างๆ ที่แตกต่างกัน ดังนั้น โรงเรียนสองภาษา โรงเรียนภาครัฐ และโรงเรียนภาคเอกชนควรวางแผนการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการบริหารสถานศึกษา โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยต่างๆ เพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันต่อไป

คำสำคัญ : ระดับประถมศึกษา, การตัดสินใจ, การเลือกโรงเรียน

Abstract

This study aimed to investigate and compare the factors that affect the decision of parents to send their children to bilingual elementary schools, public schools, and private schools in MuangSurat Thani. 400 samples questionnaires were completed.

The study found that parents give precedence mostly to personnel factors, while tuition and education fees factors, location and physical factors, curriculum teaching factors, and boosting the market factors are slightly decreased. According to the consideration for each factor in the bilingual schools it showed that parents focused on the location and physical factors, human factors, and the curriculum teaching factors, respectively. While choosing a public school parents focus on the tuition and education fees factors, human factors, and give location and physical as the least factor. In choosing a private school parents focus on the human factors, the tuition and education fees factors, the location and physical factors, respectively. The findings revealed that there are different factors on three types of schools, so the bilingual schools, the public schools, and the private schools should plan for strategic management of education in order to create a competitive advantage.

Keywords : primary School, making decision, choosing a School

บทนำ

ปัจจุบันโลกได้เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ถือเป็น "สังคมแห่งการเรียนรู้" คนในสังคมจำเป็นต้องมีการเรียนรู้ตลอดเวลา เพื่อเตรียมความพร้อมในการปรับตัวให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และการพัฒนาระบบการศึกษา รวมทั้งทักษะการเรียนรู้ให้สามารถนำไปใช้ได้จริง ประเทศไทยจึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงผลกระทบที่จะมีต่อสถานศึกษาได้ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ทำให้ประชากรในประเทศไทยต้องมีการพัฒนาศักยภาพด้าน

ความรู้ ความสามารถ และทักษะทางภาษาอย่างมีประสิทธิภาพ (วิจารณ์ พานิช, 2555) ในขณะเดียวกัน ภาษาอังกฤษถือได้ว่าเป็นภาษาสากล เพราะฉะนั้นภาษาอังกฤษจึงมีบทบาทเป็นอย่างมากในการเปิดการค้าเสรี และการศึกษา นอกจากนี้การประกอบอาชีพต่างๆ มีการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางที่สำคัญทั้งสิ้น เด็กไทยทุกคนจึงควรได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพตั้งแต่ชั้นพื้นฐานของระดับการศึกษา สำหรับการจัดการเรียนโรงเรียนสองภาษามีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 โดยใช้ภาษา

อังกฤษเป็นสื่อเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนด้าน ความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานทางการศึกษา และ มีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนการ เรียนการสอนที่มีความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล โดยมีการเรียนการสอน 2 รูปแบบ คือ 1) โรงเรียนสองภาษาประเภท English Program (EP) คือ จะมีการเรียนการสอนที่ใช้ภาษาอังกฤษ เป็นสื่ออย่างน้อย 4กลุ่มสาระวิชา โดยมีครูภาษาอังกฤษตามเกณฑ์ประจำห้องเรียนอย่างน้อย 1 คน และไม่ต่ำกว่า 15 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ แต่ยกเว้นภาษาไทยและสังคมศึกษาหรือส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทย 2) โรงเรียนสองภาษาประเภท Mini English Program (MEP) คือ มีการเรียนการสอน โดยใช้ภาษาอังกฤษอย่างน้อย 2 กลุ่มสาระวิชา มีครูภาษาอังกฤษสอนควบคู่กับครูไทยประมาณ 8-14 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ (คณะกรรมการพัฒนา นวัตกรรมการศึกษา, 2558)

จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีการแบ่งโรงเรียน สังกัดภาครัฐและเอกชน จำนวน 212 โรงเรียน (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) ซึ่งผู้ปกครองให้ความสนใจในการส่งบุตรหลานเข้าเรียน และโรงเรียนสองภาษา จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลจอย โรงเรียนอนุบาลเมธัส โรงเรียนอนุบาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี และโรงเรียนอนุรักสอง ภาษา ซึ่งโรงเรียนสองภาษาในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีจำนวนน้อยแต่ผู้ปกครองมีความต้องการในการส่ง บุตรหลานเข้าเรียนเป็นอย่างมากจึงทำให้เกิดการ สำรองไว้ล่วงหน้าเพื่อให้บุตรหลานได้เข้าเรียน และ ไม่ว่าจะ เป็นโรงเรียนสองภาษา โรงเรียนภาครัฐหรือ ภาคเอกชน ผู้ปกครองในจังหวัดสุราษฎร์ธานีและ จังหวัดใกล้เคียง ต่างมีความสนใจและตั้งใจที่จะส่ง บุตรหลานเข้าเรียนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อเพิ่ม ความรู้ความสามารถ และทักษะให้แก่บุตรหลาน

ดังนั้น จึงทำให้ทั้งโรงเรียนสองภาษา โรงเรียน ภาครัฐและโรงเรียนภาคเอกชนมีบทบาทมากขึ้น จากกระแสมนิยมของผู้ปกครอง และมีความตื่นตัวในการพัฒนาระบบการศึกษา หลักสูตรการเรียน

การสอนให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียน ต่างๆ เพื่อเป็นการพัฒนาบุตรหลานอย่างมี ประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งแต่ละกลุ่มประเภท โรงเรียนมีปัจจัยจำนวนมาก ที่สามารถตอบสนอง ความต้องการของผู้ปกครองได้ จึงเป็นสาเหตุให้ผู้ วิจัยสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในระดับ ประถมศึกษา ของโรงเรียนสองภาษา โรงเรียนภาค ภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ต่อ การตัดสินใจของผู้ปกครอง และการกำหนดกลยุทธ์ ของโรงเรียนให้ตอบสนองความต้องการของผู้ ปกครองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ ของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนระดับ ประถมศึกษาในโรงเรียนสองภาษา โรงเรียนภาครัฐ และโรงเรียนภาคเอกชน

แนวคิดทฤษฎี

แนวคิดทฤษฎีกระบวนการการตัดสินใจ ของผู้บริโภค

ศิริวรรณเสวีรัตน์ (2546 : 192-226) ได้นิยาม ว่า พฤติกรรมผู้บริโภค หมายถึง พฤติกรรมที่ ผู้บริโภคทำการค้นหา การซื้อ การใช้สินค้าและ บริการ หรือเป็นขั้นตอนเกี่ยวกับความคิด ประสพการณ์การซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภค เพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของ เขา นักการตลาดต้องศึกษาและวิเคราะห์พฤติกรรม ของผู้บริโภค ด้วยเหตุผลดังนี้ 1) พฤติกรรมของผู้ บริโภคมีผลทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ ถ้า กลยุทธ์ทางการตลาดสามารถตอบสนองความพึง พอใจของผู้บริโภคได้ 2) เพื่อให้สอดคล้องกับแนว ความคิดทางการตลาด คือ การทำให้ลูกค้าพอใจ

เราจึงต้องใช้กลยุทธ์การตลาดที่สามารถตอบสนอง ความพึงพอใจของผู้บริโภคได้

แนวคิดการจัดการศึกษาและการบริหาร สถานศึกษา

การบริหารโรงเรียนเอกชนให้ประสบความสำเร็จนั้นจะต้องมีองค์ประกอบหลายด้านที่เข้ามา เกี่ยวข้องกันเพื่อพัฒนาให้เป็นโรงเรียนที่สมบูรณ์ และมีคุณลักษณะของโรงเรียนที่ดีซึ่งแต่ละโรงเรียน จะมีความแตกต่างกันในการวางระบบการบริหาร แต่ทุกโรงเรียนจะมุ่งจัดการศึกษาไปสู่การพัฒนา โรงเรียนให้มีคุณภาพเต็มศักยภาพโดยปกติแล้ว หลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดเกณฑ์และแนวทาง ดำเนินการให้โรงเรียนปฏิบัติเพื่อมุ่งไปสู่มาตรฐาน ที่สังคมต้องการตัวบ่งชี้ที่สำคัญคือผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนรวมถึง คุณลักษณะที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก

กรณีการปฏิญญาฯ (2539, หน้า 12) สรุป ว่า โรงเรียนที่ดีเป็นที่ปรารถนาของผู้ปกครองคือ โรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาได้ครบถ้วนได้ มาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ ปกครองของสังคมและชุมชนอย่างมีคุณภาพโดย ปกติจะมีหลักสูตรเป็นตัวกำหนดเป็นแนวทางให้ นักเรียนได้ปฏิบัติเพื่อมุ่งไปสู่มาตรฐานแต่เนื้อหาใน หลักสูตรนั้นแต่ละโรงเรียนก็มีสิทธิที่จะปรับปรุง เปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับความต้องการของ สังคมและชุมชนได้แต่ต้องมีความเหมาะสมไม่ขัด ต่อกฎระเบียบข้อบังคับของกระทรวงศึกษาธิการ มาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดมีอยู่ 8 องค์ประกอบได้แก่ 1) ปรัชญาและ แนวนโยบายของโรงเรียน 2) การเรียนการสอน 3) งานกิจการนักเรียน 4) การบริหารงานบุคลากร 5) การบริหารงานธุรการและการเงิน 6) การบริหาร งานอาคารสถานที่ 7) การบริหารงานความสัมพันธ์ กับชุมชน 8) ประสิทธิภาพของโรงเรียนและตัวบ่งชี้ 24 ตัวบ่งชี้ตัวบ่งชี้ที่สำคัญและผู้ปกครองปรารถนา คือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

วิธีการศึกษา

กระบวนการและวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองที่มีบุตรหลานศึกษาอยู่ในระดับประถม ศึกษาในโรงเรียนสองภาษา โรงเรียนภาครัฐและ โรงเรียนภาคเอกชน ในอำเภอเมือง จังหวัด สุราษฎร์ธานี จำนวน 8 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 10,299 คนโดยทำการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 400 คน

ขั้นตอนและวิธีการในการสร้างเครื่องมือ วิจัย

การศึกษาคั้งนี้ใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะ เป็นคำถามปลายปิดและเปิดโดยสร้างแบบสอบถาม ขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ซึ่งมี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ แบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา เชื้อชาติ สัญชาติ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ จำนวนบุตร หลาน ความสัมพันธ์กับนักเรียน ระยะเวลาในการ เดินทาง ระบบคมนาคม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อ ปัจจัยทางโรงเรียน ประกอบด้วยปัจจัยด้านสถานที่ และ กายภาพปัจจัยด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ปัจจัยด้านค่าเล่าเรียนและธรรมเนียมการศึกษา ปัจจัยด้านบุคลากร และปัจจัยด้านการส่งเสริมการ ตลาด

ตอนที่ 3 ความต้องการจากสถานศึกษา และ ข้อเสนอแนะอื่นๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มา ดำเนินการประมวลผลข้อมูลโดยการตรวจสอบ ข้อมูล การลรหัส การประมวลผลของข้อมูล และ การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรม สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ ซึ่งจะทำการประมวลผล ในส่วนข้อมูลทั่วไปของผู้ที่ตอบแบบสอบถามออก มาในรูปแบบร้อยละ ในส่วนของคำถามเกี่ยวกับ

ความคิดเห็นของผู้ปกครองออกมาในรูปแบบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลค่าระดับความสำคัญของปัจจัย และการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานจะทำการเปรียบเทียบระหว่างปัจจัยภูมิหลังของผู้ปกครองกับกลุ่มประเภทโรงเรียน และเปรียบเทียบระหว่างปัจจัยทางโรงเรียนกับกลุ่มประเภทของโรงเรียน

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนระดับประถมศึกษา ในโรงเรียนสองภาษา โรงเรียนภาครัฐและโรงเรียนภาคเอกชน

จากการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา เชื้อชาติ สัญชาติ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้รวมเฉลี่ยต่อเดือน จำนวนบุตรหลาน ความสัมพันธ์กับนักเรียน ระยะเวลาการเดินทาง ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 294 คน คิดเป็นร้อยละ 73.5 อยู่ในช่วงของอายุระหว่าง 40-49 ปี จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 47.3 นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 380 คน คิดเป็นร้อยละ 95.0 มีเชื้อชาติไทย จำนวน 396 คน คิดเป็นร้อยละ 99.0 มีสัญชาติไทย จำนวน 398 คน คิดเป็นร้อยละ 99.5

สำหรับระดับการศึกษา ส่วนใหญ่อยู่ที่ระดับปริญญาตรี จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 49.3 รองลงมามีการศึกษาอยู่ที่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 28.2 ระดับปริญญาโท จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11.0 ระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0 และระดับปริญญาเอก จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 ตามลำดับ

สำหรับอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย/เจ้าของกิจการ/ธุรกิจส่วนตัว

จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 31.5 รองลงมาคือข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 120 คน คิดเป็น ร้อยละ 30.0 พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 เกษตรกร จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.5 พ่อบ้าน/แม่บ้าน จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 8.8 รับจ้างทั่วไป จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 และอาชีพอื่นๆ ได้แก่ วิศวกร แพทย์ คิดเป็นร้อยละ 0.5 ตามลำดับ

สำหรับรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ที่ 10,001 – 50,000 บาท จำนวน 262 คน คิดเป็นร้อยละ 65.5 รองลงมา มีรายได้อยู่ที่ 50,001 – 100,000 บาท จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 18.5 มีรายได้อยู่ที่ 5,000 – 10,000 บาท จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 7.8 มีรายได้อยู่ที่ 100,001 – 150,000 บาท จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8 และมากกว่า 150,000 บาทขึ้นไป จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยของรายได้อยู่ที่ 53,948.50 บาท รายได้รวมของครอบครัวต่อเดือนต่ำสุด อยู่ที่ 5,000 บาท และสูงสุดอยู่ที่ 800,000 บาท และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในระดับ 64,993.60

สำหรับจำนวนบุตรหลานส่วนใหญ่มีจำนวน 2คน จำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 52.8 รองลงมาคือ มีบุตรหลาน 1คน จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8 มีบุตรหลาน 3 คน จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 12.8 และมีบุตรหลาน 4คนขึ้นไป จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ตามลำดับ

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับนักเรียนเป็นมารดา จำนวน 283 คน คิดเป็นร้อยละ 70.8 รองลงมาคือ มีความสัมพันธ์เป็นบิดา จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 23.8 มีความสัมพันธ์เป็นเครือญาติ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.5

สำหรับระยะเวลาในการเดินทางส่วนใหญ่ใช้เวลาในการเดินทางมาส่งบุตรหลาน 10-30 นาที จำนวน 267 คน คิดเป็นร้อยละ 66.8 รองลงมาคือ ใช้เวลา 31-60 นาที จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ

21.5 ใช้เวลามากกว่า 1 ชั่วโมง จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0 และใช้เวลาน้อยกว่า 10 นาที จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาปัจจัยทางโรงเรียนที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสองภาษา โรงเรียนภาครัฐและโรงเรียนภาคเอกชน

ผู้ปกครองมีความคิดเห็นต่อปัจจัยทางโรงเรียนที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสองภาษา โรงเรียนภาครัฐและโรงเรียนภาคเอกชนในภาพรวมมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละปัจจัยพบว่าโดยภาพรวมผู้ปกครองได้ให้ความสำคัญกับทุกปัจจัยในระดับมาก เฉลี่ย 3.92 เมื่อพิจารณาแต่ละปัจจัย พบว่า ผู้ปกครองได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านบุคลากรมากที่สุด เฉลี่ย 4.14 เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ครูผู้สอนมีคุณภาพ จบตรงสาขาวิชาที่สอนและมีประสบการณ์ในการสอนอย่างดี เฉลี่ย 4.23 รองลงมาได้แก่ การบริหารงานโดยผู้มีประสบการณ์ หรือผู้อำนวยการ เฉลี่ย 4.20 และครูผู้สอนที่สามารถให้คำปรึกษาในเรื่องการเรียนได้ เฉลี่ย 4.16 ตามลำดับ หากพิจารณารายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มีครูผู้สอนเป็นชาวต่างชาติเจ้าของภาษา เฉลี่ย 4.10 แต่ผู้ปกครองยังคงให้ความสำคัญในระดับมาก

ปัจจัยที่สองที่ผู้ปกครองได้ให้ความสำคัญคือ ปัจจัยด้านค่าเล่าเรียนและค่าธรรมเนียมการศึกษา เฉลี่ย 3.95 ปัจจัยด้านสถานที่และกายภาพ เฉลี่ย 3.89 และปัจจัยด้านหลักสูตรการเรียนการสอน เฉลี่ย 3.88 ตามลำดับ หากพิจารณาปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด เฉลี่ย 3.77 แต่ผู้ตอบแบบสอบถามยังคงให้ความสำคัญในระดับมากและเมื่อพิจารณาแต่ละกลุ่มโรงเรียน พบว่า โรงเรียนสองภาษาได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านสถานที่และกายภาพมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.01 รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคลากร

มีค่าเฉลี่ย 3.90 และปัจจัยด้านหลักสูตรการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย 3.61 ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกัน โรงเรียนภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านค่าเล่าเรียนและธรรมเนียมการศึกษามากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.70 รองลงมาได้แก่ปัจจัยด้านบุคลากรและปัจจัยด้านสถานที่และกายภาพ มีค่าเฉลี่ย 3.64 และ 3.51 ตามลำดับ และโรงเรียนภาคเอกชนได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านบุคลากรมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.25 รองลงมาได้แก่ปัจจัยด้านค่าเล่าเรียนและธรรมเนียมการศึกษา และปัจจัยด้านสถานที่และกายภาพ มีค่าเฉลี่ย 4.04 และ 3.97 ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา ระหว่างโรงเรียนสองภาษา โรงเรียนภาครัฐและโรงเรียนภาคเอกชน

ปัจจัยด้านสถานที่และกายภาพผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนสองภาษาให้ความสำคัญกับห้องเรียนมีความสะอาดมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.63 ซึ่งมีผลระดับการตัดสินใจอยู่ในระดับมากที่สุดในขณะเดียวกัน ผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนภาครัฐให้ความสำคัญกับโรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชนมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.02 ซึ่งมีผลระดับการตัดสินใจอยู่ในระดับมากและผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนภาคเอกชนให้ความสำคัญกับบรรยากาศสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมีความเป็นระเบียบ สะอาด เรียบร้อย ร่มรื่น ปลอดภัยเหมาะกับเด็กมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.25 ซึ่งมีผลระดับการตัดสินใจอยู่ในระดับมากที่สุดดังแสดงในตาราง 1

ปัจจัยด้านค่าเล่าเรียนและค่าธรรมเนียมการศึกษาผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนสองภาษาให้ความสำคัญกับการแจ้งค่าธรรมเนียมที่ชัดเจนมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.75 ซึ่งมีผลระดับการตัดสินใจอยู่ในระดับมากและ ในขณะที่เดียวกันผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนภาครัฐให้ความสำคัญกับอัตราค่าเล่าเรียนมีความเหมาะสมกับหลักสูตรการสอนมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.80 ซึ่งมีผลระดับการตัดสินใจอยู่ในระดับ

มาก ผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนภาคเอกชนให้ความสำคัญกับการแจ้งค่าธรรมเนียมที่ชัดเจนมากที่สุด เฉลี่ย 4.29 ซึ่งมีผลระดับการตัดสินใจอยู่ในระดับมากที่สุดดังแสดงในตาราง 2

ปัจจัยด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนสองภาษาให้ความสำคัญกับนโยบายและแผนพัฒนาวิชาการที่เน้นความเป็นเลิศทางด้านภาษาอังกฤษมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.38 ซึ่งมีผลระดับการตัดสินใจอยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่เดียวกันผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนภาครัฐให้ความสำคัญกับระบบการเรียนการสอนที่มีคุณภาพมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.86 ซึ่งมีผลระดับการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก และผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนภาคเอกชนให้ความสำคัญกับระบบการเรียนการสอนที่มีคุณภาพมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.52 ซึ่งมีผลระดับการตัดสินใจอยู่ในระดับมากที่สุดดังแสดงในตาราง 3

ปัจจัยด้านบุคลากร ผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนสองภาษาให้ความสำคัญกับครูผู้สอนเป็นชาวต่างชาติที่เป็นเจ้าของภาษามากที่สุด เฉลี่ย 4.25 ซึ่งมีผลระดับการตัดสินใจอยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่เดียวกันผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนภาครัฐให้ความสำคัญ

สำคัญกับครูผู้สอนมีคุณภาพ จบตรงสาขาวิชาที่สอน และมีประสบการณ์ในการสอนมากที่สุด เฉลี่ย 3.80 ซึ่งมีผลระดับการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก และผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนภาคเอกชนให้ความสำคัญกับครูผู้สอนมีคุณภาพ จบตรงสาขาวิชาที่สอนและมีประสบการณ์ในการสอนอย่างดีมากที่สุด เฉลี่ย 4.32 ซึ่งมีผลระดับการตัดสินใจอยู่ในระดับมากที่สุดดังแสดงในตาราง 4

ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนสองภาษาให้ความสำคัญกับโรงเรียนมีเอกสาร วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ที่ทำให้ผู้ปกครองได้รับรู้ข่าวสารต่างๆ ของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอมากที่สุด เฉลี่ย 3.75 ซึ่งมีผลระดับการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก ในขณะที่เดียวกันผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนภาครัฐให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์แนะนำโรงเรียนตามนิทรรศการ และงานวิชาการต่างๆ มากที่สุด เฉลี่ย 3.72 ซึ่งมีผลระดับการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก และผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนภาคเอกชนให้ความสำคัญกับการส่งเสริมนักเรียนให้ร่วมกิจกรรม หรือการแข่งขันภายนอกโรงเรียนมากที่สุด เฉลี่ย 4.06 ซึ่งมีผลระดับการตัดสินใจอยู่ในระดับมากที่สุดดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 1 แสดงระดับการตัดสินใจแต่ละรายการปัจจัยด้านสถานที่และกายภาพ ของแต่ละประเภทโรงเรียน

ด้านสถานที่และกายภาพ	โรงเรียนสองภาษา		โรงเรียนภาครัฐ		โรงเรียนภาคเอกชน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. โรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชน	4.00	0.000	4.02	0.696	3.76	0.953
2. ห้องเรียนกว้างเหมาะสม กับจำนวนนักเรียน	4.00	0.535	3.55	0.803	3.91	0.847
3. ห้องเรียนมีความสะอาด	4.63	0.518	3.80	0.851	4.04	0.824
4. ห้องเรียนมีบรรยากาศที่เหมาะสมแก่การเรียน	4.50	0.756	3.68	0.831	4.11	0.806
5. มีสื่ออุปกรณ์ในการเรียนการสอนทันสมัย	4.00	1.069	3.46	0.849	3.98	0.836
6. ความพร้อมของห้องสมุด ห้องดนตรี และห้องปฏิบัติการ	3.88	0.641	3.54	0.920	4.11	0.770
7. มีรถรับ-ส่ง	3.38	1.188	3.17	1.098	3.78	0.982
8. สถานที่จอดรถรองรับนักเรียนมีความสะดวก	3.63	1.188	3.14	1.116	3.84	1.108
9. สนามกีฬา สนามเด็กเล่นเหมาะสม ปลอดภัย	3.88	1.126	3.14	1.158	3.94	1.001
10. สภาพแวดล้อมในโรงเรียน	4.25	0.886	3.68	0.920	4.25	0.812

ตาราง 2 แสดงระดับการตัดสินใจแต่ละรายการด้านปัจจัยด้านค่าธรรมเนียมการศึกษาของแต่ละประเภทโรงเรียน

ด้านค่าเล่าเรียนและค่าธรรมเนียมการศึกษา	โรงเรียน สองภาษา		โรงเรียนภาครัฐ		โรงเรียนภาค เอกชน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
	1. อัตราค่าเล่าเรียนเหมาะสมกับหลักสูตรการสอน	3.50	0.926	3.80	0.795	4.13
2. โรงเรียนกำหนดค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่มีความเหมาะสม	3.50	0.926	3.66	0.834	3.87	0.887
3. ความเหมาะสมของระยะเวลาในการชำระค่าธรรมเนียม	3.63	1.188	3.58	0.768	3.87	0.790
4. การแจ้งค่าธรรมเนียมมีความชัดเจน	3.75	1.282	3.78	0.718	4.29	0.745

ตาราง 3 แสดงระดับการตัดสินใจแต่ละรายการด้านปัจจัยด้านหลักสูตรการเรียนการสอนของแต่ละประเภทโรงเรียน

ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน	โรงเรียน สองภาษา		โรงเรียน ภาครัฐ		โรงเรียน ภาคเอกชน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
	1. นโยบายและแผนพัฒนางานวิชาการที่เน้น ความเป็นเลิศทางด้านภาษา	4.38	0.518	3.57	0.865	3.99
2. การดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด	4.13	0.641	3.69	0.934	4.24	0.748
3. ระบบการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ	3.75	0.707	3.86	0.846	4.52	2.365
4. ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง	3.88	0.991	3.80	0.887	4.34	2.275
5. โรงเรียนมีการแจ้งปัญหาของนักเรียนและร่วมมือกับ และผู้ปกครอง ในการแก้ไขปัญหา	3.63	0.744	3.72	0.839	4.10	0.826
6. โรงเรียนมีการแจ้งผลการเรียนให้ผู้ปกครองทราบรวดเร็ว และมีชัดเจน	3.88	1.356	3.80	0.795	4.16	0.800
7. กิจกรรมเรียนรู้นอกห้องเรียน	3.13	0.641	3.38	0.860	3.74	0.811
8. การเข้าค่ายภาษาอังกฤษ	2.75	0.886	2.98	1.023	3.54	0.942
9. การทัศนศึกษาดูงานในต่างประเทศ	3.00	0.756	2.46	1.133	3.07	1.286

ตาราง 4 แสดงระดับการตัดสินใจแต่ละรายการด้านปัจจัยด้านบุคลากรของแต่ละประเภทโรงเรียน

ด้านบุคลากร	โรงเรียน สองภาษา		โรงเรียน ภาครัฐ		โรงเรียน ภาคเอกชน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
	1. บริหารงานโดยผู้มีประสบการณ์ หรือผู้ชำนาญ	3.75	1.282	3.78	0.718	4.29
2. มีครูผู้สอนเป็นชาวต่างชาติเจ้าของภาษา	4.25	0.886	3.28	1.053	4.15	0.849
3. ครูผู้สอนมีคุณภาพ จบตรงสาขาวิชาที่สอนและมีประสบการณ์ในการสอน	4.00	1.414	3.80	0.814	4.32	0.777
4. ครูผู้สอนที่สามารถให้คำปรึกษาในเรื่องการเรียน	3.63	1.408	3.71	0.824	4.27	0.802

ตาราง 5 แสดงระดับการตัดสินใจแต่ละรายการด้านปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดของแต่ละประเภทโรงเรียน

ด้านการส่งเสริมการตลาด	โรงเรียน สองภาษา		โรงเรียน ภาครัฐ		โรงเรียน ภาคเอกชน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
	1. มีการประชาสัมพันธ์แนะนำโรงเรียนในนิทรรศการ และงานวิชาการต่างๆ	3.38	1.061	3.72	0.696	3.92
2. โรงเรียนจัดทำเว็บไซต์โรงเรียนเพื่อให้ข้อมูลข่าวสาร	3.38	1.061	3.37	0.894	3.99	0.876
3. โรงเรียนมีการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น	2.75	0.707	3.17	1.054	3.52	0.943
4. การส่งเสริมนักเรียนให้ร่วมกิจกรรมหรือการแข่งขันภายนอกโรงเรียน	3.13	0.991	3.71	0.785	4.06	0.840
5. โรงเรียนมีเอกสาร วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ ที่ทำให้ผู้ปกครองได้รับรู้ ข่าวสารต่างๆ ของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ	3.75	1.282	3.57	0.935	3.93	0.873
6. มีโปรแกรมชั้นในการส่งบุตรหลานเข้าเรียน เช่น การลดค่าธรรมเนียม การในบุตรหลานคนถัดไป	2.75	1.035	3.26	0.989	3.66	1.129

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้ ปัจจัยด้านสถานที่และกายภาพ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากเป็นอันดับที่ 3 ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พัฒนินทร์ สรรพพรสถิตย์ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโครงการโรงเรียนสองภาษาโรงเรียนอนุบาลเมืองใหม่ชลบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี และไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของจิตติมา โชคคณาพิทักษ์ (2551 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนโครงการโรงเรียนสองภาษาในสังกัด สำนักคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจังหวัดภูเก็ต พบว่า ปัจจัยด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ผู้ปกครองให้ความสำคัญมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1

ปัจจัยด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับที่ 4 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พัฒนินทร์ สรรพพรสถิตย์ (2552 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโครงการโรงเรียนสองภาษาโรงเรียนอนุบาลเมืองใหม่ชลบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วน

จังหวัดชลบุรี พบว่า ปัจจัยด้านหลักสูตร ผู้ปกครองให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 4 เช่นกันและไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของวราทิพย์ มุสิกอง (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยการตลาดในการเลือกเรียนโครงการโรงเรียนสองภาษาแบบเต็มรูปแบบในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ปัจจัยด้านองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอน ผู้ปกครองให้ความสำคัญมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1

ปัจจัยค่าเล่าเรียนและค่าธรรมเนียมการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วรณา ปัญญาดี (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกโรงเรียนสองภาษาของผู้ปกครองนักเรียนระดับประถมศึกษา ในจังหวัดเชียงราย พบว่าปัจจัยด้านค่าเล่าเรียนและค่าธรรมเนียมการศึกษา อยู่ในอันดับที่ 3 รองลงมาจากปัจจัยด้านบุคลากร และปัจจัยด้านหลักสูตร การจัดการ และการให้บริการในขณะที่ผลการศึกษาชิ้นนี้ พบว่า มีความสำคัญอยู่ในอันดับที่ 2 รองลงมาจากปัจจัยด้านบุคลากร

ปัจจัยด้านบุคลากร พบว่ามีค่าเฉลี่ยสูงสุดซึ่งแสดงถึงผู้ปกครองนักเรียนให้ความสำคัญในปัจจัยด้านบุคลากรมากที่สุดสอดคล้องกับผลการ

ศึกษาของวรรณา ปัญญาดี (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกโรงเรียนสองภาษาของผู้ปกครองนักเรียนระดับประถมศึกษา ในจังหวัดเชียงราย และสอดคล้องกับผลการศึกษาของนายยศ เขียววิวรรณ์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยด้านการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครอง เพื่อส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนอนุบาลในเขตกรุงเทพมหานครพบว่า ปัจจัยด้านบุคลากรเป็นปัจจัยที่ผู้ปกครองให้ความสำคัญมากที่สุด และไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของจิตติมา โชคคณาพิทักษ์ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนโครงการโรงเรียนสองภาษาในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดภูเก็ต พบว่าผู้ปกครองให้ความสำคัญในปัจจัยด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาแต่ละด้านแล้ว พบว่า ด้านบุคลากร เป็นด้านที่ผู้ปกครองให้ความสำคัญน้อยที่สุด

ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 5 แสดงถึงผู้ปกครองให้ความสำคัญในด้านการส่งเสริมการตลาดน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของวรรณา ปัญญาดี (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกโรงเรียนสองภาษาของผู้ปกครองนักเรียนระดับประถมศึกษา ในจังหวัดเชียงราย และสอดคล้องกับผลการศึกษาของจิตติมา โชคคณาพิทักษ์ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนโครงการโรงเรียนสองภาษาในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดภูเก็ต และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของวราทิพย์ มุสิกอง (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยการตลาดในการเลือกเรียนโครงการโรงเรียนสองภาษาแบบเต็มรูปแบบ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด เป็นปัจจัยที่ผู้ปกครองให้ความสำคัญน้อยที่สุด อยู่ในอันดับสุดท้าย

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษา พบว่า การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสองภาษา โรงเรียนภาครัฐและโรงเรียนภาคเอกชนให้ความสำคัญกับด้านบุคลากรมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพ มีความรู้ตรงตามสาขาวิชาและทันสถานการณ์ปัจจุบัน สามารถให้คำปรึกษาเรื่องการเรียนได้ และควรมีครูผู้สอนชาวต่างชาติที่เป็นเจ้าของภาษาเพียงพอต่อนักเรียน เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ผู้ปกครองตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนมากขึ้น และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังนี้

1. ด้านสถานที่และกายภาพควรจัดให้สภาพแวดล้อมมีความเป็นระเบียบ สะอาดปลอดภัย มีบรรยากาศในห้องเรียนที่สะอาดเหมาะสมแก่การเรียน
2. ปัจจัยด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ควรจัดระบบการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ มีการร่วมมือระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองเพื่อสนับสนุนพัฒนาการด้านร่างกาย สติปัญญา และอารมณ์ และมีการเอาใจใส่นักเรียนอย่างใกล้ชิด
3. ปัจจัยด้านค่าธรรมเนียมการศึกษา ควรมีแจ้งค่าธรรมเนียมที่ชัดเจนเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ปกครอง และกำหนดค่าเล่าเรียนให้เหมาะสมกับหลักสูตรการสอน
4. ปัจจัยด้านบุคลากร ครูผู้สอนควรจบตรงสาขาวิชาที่สอน และมีประสบการณ์ในการสอนเป็นอย่างดี รวมทั้งมีทีมผู้บริหารที่มีประสบการณ์ มีความชำนาญในการบริหารงาน
5. ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดควรส่งเสริมนักเรียนร่วมกิจกรรมนอกโรงเรียน เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนมากยิ่งขึ้น และควรมีการประชาสัมพันธ์แนะนำโรงเรียนตามนิทรรศการวารสาร สื่อสิ่งพิมพ์

เอกสารอ้างอิง

- กรณีการ ภิญญาคง. (2539). *มาตรฐานคุณภาพการศึกษาเอกชน: สิ่งที่น่าหวังในวันนี้*. กองทุนสงเคราะห์ การศึกษาเอกชน.
- คณะกรรมการพัฒนาวัตกรรมการศึกษา. (2558). *โรงเรียนสองภาษา English Program*. ราชบุรี.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). *โรงเรียนสังกัดภาครัฐและเอกชน [ออนไลน์]*. เข้าถึงได้จาก <http://210.1.20.40/~eme/index.php?wp1&module=schoolarea&tilte_area=841>. (วันที่ค้นข้อมูล : 22 ตุลาคม 2558).
- จิตติมา โชคคณาพิทักษ์. (2551). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนโครงการโรงเรียนสอง ภาษาสังกัดการศึกษาเอกชน จังหวัดภูเก็ต*. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- พัฒน์นทร์ สรรพวรสถิตย์. (2552). *ปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียน สองภาษา โรงเรียนอนุบาลเมืองใหม่ชลบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ยศ เขียววิวรรณ. (2544). *ปัจจัยด้านการตลาดที่มีผลการตัดสินใจของผู้ปกครอง เพื่อการส่งบุตรหลานเข้า เรียนอนุบาลในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัย หอการค้าไทย.
- วรรณ ปัญญาดี. (2550). *ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกโรงเรียนสองภาษาของผู้ปกครองนักเรียนระดับประถม ศึกษา ในจังหวัดเชียงราย*. สาขาวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- วราทิพย์ มุสิกกอง. (2550). *ปัจจัยการตลาดในการเลือกเรียนโครงการโรงเรียนสองภาษาแบบเต็มรูปแบบ ใน เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช*. สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *ทักษะแห่งอนาคตใหม่: การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 [ออนไลน์]*. เข้าถึงได้จาก [http:// www.qlf.or.th/Home/Contents/417](http://www.qlf.or.th/Home/Contents/417) (วันที่ค้นข้อมูล : 24 ตุลาคม 2558).

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้านของจังหวัดมหาสารคาม

The Researchers in the Project of Textile Development of Mahasarakham

ชญญา ทองสวัสดิ์¹, วิกรม วงษ์สุวรรณ², สายฝน จำปาทอง³

Shanya Thongsawasdee¹, Vikrom Vongsuwan², Saifon Jampathong³

บทคัดย่อ

จากการสำรวจผลิตภัณฑ์กลุ่มทอผ้าในโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้านของจังหวัดมหาสารคาม ได้ใช้แบบสอบถามผู้ผลิตและผู้บริโภค จำนวน 30 คน เพื่อเข้าใจมุมมองและพฤติกรรมของผู้บริโภค ได้ผลวิจัยดังนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รู้จักผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้านของจังหวัดมหาสารคาม และส่วนใหญ่เคยใช้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้านประเภทผลิตภัณฑ์ของใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน เช่น กระเป๋าคาด กระเป๋าสตางค์ พวงกุญแจ และเครื่องแต่งกาย เป็นต้น เนื่องจากนโยบายของรัฐมีการรณรงค์ให้ทุกภาคส่วนใช้ผลิตภัณฑ์จากผ้าทอพื้นบ้านจึงทำให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคหันมาผลิตและใช้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้าน ซึ่งผู้บริโภคสามารถซื้อผลิตภัณฑ์ได้จากศูนย์ OTOP / ร้านขายของฝากต่างๆ ผ้าทอพื้นบ้านนอกจากผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ของใช้แล้ว ซึ่งเป็นการตอบสนองนโยบายของภาครัฐ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว อีกทั้งยังมีแนวโน้มความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคผลิตภัณฑ์จากผ้าทอพื้นบ้านประเภทของตกแต่งบ้าน ซึ่งผลผลิตของงานวิจัยชิ้นนี้ได้มีการประยุกต์ใช้ผ้าทอพื้นบ้าน อย่างผ้าขาวม้า ซึ่งเป็นผ้าพื้นบ้านที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ถึงความเป็นพื้นถิ่นอีสาน ด้วยการต่อยอดจากผ้าผืนลวดลายผ้าขาวม้าสีต่างๆนำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทของตกแต่งบ้านหลากหลายประเภท ที่มีความน่าสนใจและโดดเด่น โดยกระบวนการผลิตไม่มีความซับซ้อน ผลิตง่าย มีความคงทน ได้แก่ ผ้าห่มแบบพับเก็บได้สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้งานเป็นที่นอนได้ นอนอิงสำหรับใช้ในห้องนั่งเล่น ยังสามารถใช้ในห้องนอน หรือในรถ และสถานที่กลางแจ้ง เบาะรองนั่งและโคมไฟ ซึ่งคณะผู้วิจัยนำองค์ความรู้เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์ในการเรียนการสอน มาบูรณาการกับภูมิปัญญาผ้าทอพื้นบ้านของชุมชนบ้านหนองแคน อ.โกสุมพิสัย จ.มหาสารคาม กลุ่มกรณีศึกษา เป็นการต่อยอดผลิตภัณฑ์และเพิ่มทางเลือกให้เป็นอาชีพเสริมในชุมชน ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้มีความยั่งยืนอย่างต่อเนื่องตลอดไปในอนาคต

คำสำคัญ : ผ้าทอพื้นบ้าน, การพัฒนา, ผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้าน

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² อาจารย์, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ ผู้ช่วยสอน, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Assistant Professor, Faculty of Architecture, Urban Design and Creative Arts, Mahasarakham University.

² Lecturer, Faculty of Architecture, Urban Design and Creative Arts, Mahasarakham University.

³ Lecturer Assistant, Faculty of Architecture, Urban Design and Creative Arts, Mahasarakham University.

Abstract

From the surveys of textile products and the design for house decoration, the researchers in the project of textile project development of Mahasarakham province employed structured questionnaires for interviewing 30 samples to understand the perceptions and behaviours of consumers. The results illustrated that the majority of the consumers know local textile products in Mahasarakham province. Most of them used local textile products since the government policy encourages all sectors to use local products. Hence, both the manufactures and the consumers have followed this policy by using the local products. Generally, the local products are sold in OTOP/ local shop. For local product development, textile products could be adapted and designed for house decoration and folded blanket. Additionally, local textile products are able to develop for decorating not only in room such as bed set and scatter cushion, but also flexible spaces for instance in the car and outdoor living. This could reflect the identity of Isan. The outputs of this research are the adaptation of using local waistcloth (phakhaw ma; in Thai) in many ways. This is to proliferate the local wisdom through creating the new patterns and colours for the house decoration. The manufacturing processes accentuate simplicity and durability. In particular, the researchers are able to employ the knowledge management from the class to locality. This is the integrated development between conventional knowledge and local wisdom which could be transferred for local people in Nongkhan community. The advantage of part-time job by producing and selling local products is that these local products could sustain the local economic for local people.

Keywords : local textile products, development, house decoration

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมปัจจุบัน ผู้คนในสังคมใช้ชีวิตที่ต้องแข่งขันกับเวลาเพื่อให้ทันท่วงที จึงทำให้เครื่องอุปโภคบริโภคสมัยใหม่เข้ามามีบทบาทแทนที่สิ่งของเครื่องใช้แบบพื้นบ้าน ส่งผลกระทบความเป็นท้องถิ่นสูญหาย และคนในชุมชนต้องอพยพไปเป็นแรงงานรับจ้างในภาคอุตสาหกรรมแบบแผนชีวิตเปลี่ยนมาเป็นการมุ่งหาเงินเพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ซึ่งความสะดวกสบาย จึงทำให้ขาดความสืบเนื่องในการทำมาหากินด้วยภูมิปัญญาในเรื่องปัจจัยสี่

สถานการณ์ปัจจุบันก่อให้เกิดการพัฒนาและการแสวงหาทางเลือกใหม่ในการพัฒนาแบบยั่งยืน

เป็นแนวคิดที่ว่าด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพึ่งตนเองได้ถูกยกขึ้นมาพิจารณาในการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรพัฒนาเอกชนเมื่อประมาณ 20 ปีที่แล้ว เนื่องจากการใช้ผ้าพื้นบ้านของแต่ละชุมชนในโอกาสต่างๆ หรืองานพิธีกรรมตามประเพณีของชุมชนอย่างหลากหลาย ยังเป็นรากเหง้าที่ยังเหลืออยู่ การส่งเสริมการรวมกลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติในลักษณะอาชีพเสริมที่มีจุดมุ่งหมายในการสร้างความแข็งแกร่งด้านเศรษฐกิจชุมชนขององค์กรชาวบ้านในอีสาน โดยการเน้นบทบาทในการสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ภูมิปัญญาดั้งเดิม และการศึกษาองค์ความรู้ภายนอกทดลองการทอผ้าด้วยเทคนิคใหม่ๆ และ

นำผลงานผ้าพื้นบ้านออกเผยแพร่ และสัมพันธ์กับระบบตลาดในรูปแบบของธุรกิจชุมชน

(ประกอบ คุณารักษ์ : 2543 : 89-95) ได้อธิบายถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเอกลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็มา พัฒนาการ วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ผ้าจึงเป็นเอกลักษณ์หนึ่งที่สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของในแต่ละชุมชน เพราะมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์ต่อการดำเนินชีวิตทั้งทางด้านวัฒนธรรม สังคม การเมือง เศรษฐกิจ ได้เข้ามามีบทบาทในพิธีกรรม ประเพณีที่สำคัญ ความเชื่อและค่านิยม กระบวนการทอผ้าเป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคมอีกอย่างหนึ่ง ผ้าจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่แสดงออกถึงความเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านสังคม การเมือง และการปกครอง ทางเศรษฐกิจ และเทคโนโลยีซึ่งหากไม่มีการสืบทอดอาจทำให้เกิดความสูญเสียของความเป็นเอกลักษณ์และภูมิปัญญาได้

(สาวิตรี สุวรรณสถิตย์ : 100-101) ได้อธิบายถึงการทอผ้าพื้นบ้านของชาวอีสานถือว่าเป็นกิจกรรมยามว่างหลังจากฤดูการทำนาหรือว่างจากงานประจำอื่นๆ ภายในใต้ถุนบ้านแต่ละหลังจะกางหูกทอผ้ากันแทบทุกครัวเรือน โดยผู้หญิงในวัยต่างๆ จะสืบทอดกันมาผ่านการจดจำและปฏิบัติ จากวัยเด็กถึงลวดลายสีสรร การย้อมและการทอ ผ้าที่ทอด้วยมือจะนำไปใช้ตัดเย็บทำเป็นเครื่องนุ่งห่มหมอน ที่นอน ผ้าห่ม ผ้าที่ทอขึ้นจำแนกออกเป็น 2 ชนิด คือ 1. ผ้าทอสำหรับใช้ในชีวิตรประจำวัน จะเป็นผ้าพื้นไม่มีลวดลายเพราะต้องการความทนทานจึงทอด้วยฝ้ายย้อมสีตามต้องการ 2. ผ้าทอสำหรับโอกาสพิเศษ เช่น ใช้ในงานบุญประเพณีต่างๆ งานแต่งงานงานพิธีศพที่ทอจึงมักมีลวดลายที่สวยงามวิจิตรพิสดารมีหลากหลายสีสรรประเพณีที่คู่กันมากับการทอผ้าคือการลงช่วงโดยบรรดาสาว ๆ ในหมู่บ้านจะพากันมารวมกลุ่มก่อกองไฟบ้างก็สาวไหม บ้างก็ปั่นฝ้าย กรอฝ้าย ฝ้ายชายก็ถือโอกาสมาเกี่ยวพาราสีและนั่งคุยเป็นเพื่อนบางครั้งก็มีการนำดนตรีพื้นบ้านอย่างพิณ แคน โหวต มาบรรเลงโต้ตอบกันเนื่องจากอีสานมีชนอยู่หลายกลุ่ม

วัฒนธรรมการผลิตผ้าพื้นเมืองจึงแตกต่างกันไปตามกลุ่มวัฒนธรรม (ประไพ ทองเชิญ และคณะ : 2549) ได้อธิบายเรื่องคุณค่าและศักยภาพของผ้าทอพื้นบ้านนั้นมีเรื่องราวของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ มีเรื่องราวของกลุ่มชนพื้นบ้านที่มีลักษณะเฉพาะถิ่น และคุณค่าของฝีมือ การสร้างสรรค์ชิ้นงานด้วยมือชาวบ้านร่วมกันในชุมชน ซึ่งเป็นวิถีของการพึ่งพาตนเองและการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งผ้าทอพื้นบ้านที่ยังคงมีกรรมวิธีแบบดั้งเดิมนั้นต้องเป็นผืนผ้าที่ใช้เส้นใยธรรมชาติ ใช้สีธรรมชาติ ทอด้วยกี่พื้นบ้าน และใช้เครื่องมือที่พัฒนาเป็นเครื่องทุ่นแรงแบบพื้นบ้าน ทำด้วยมือในทุกขั้นตอน มีการพัฒนาของฝีมือ ผืนผ้าต้องมีเรื่องราว บอกลักษณะเฉพาะถิ่น มีกระบวนการผลิตที่ปลอดภัยต่อสุขภาพของผู้ผลิต ผู้บริโภค สิ่งแวดล้อม และยังสามารถเชื่อมต่อกับสมัยใหม่ หรือมีการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม การจัดการความรู้ภูมิปัญญาคือการส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นเห็นคุณค่าและพัฒนาารูปแบบของผลิตภัณฑ์ผ้าทอตามความต้องการของผู้บริโภค

ผ้าทอพื้นเมืองของชาวจังหวัดมหาสารคามเป็นภูมิปัญญาที่ได้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งแต่ก่อนการทอผ้าเป็นเพียงกิจกรรมเสริมของแต่ละครัวเรือน ทอเอาไว้ใช้ในครัวเรือน ส่วนมากผ้าทอพื้นเมืองได้แนวความคิดมาจากการถ่ายทอดมาจากวิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น มีความแตกต่างกันแล้วแต่พื้นที่ แต่ละชุมชน เช่น ผ้าขาวม้า ผ้าขิด ผ้ามัดหมี่ ในแต่ละพื้นที่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิม ทั้งนี้ในหน่วยงานของรัฐให้การสนับสนุนจัดทำโครงการจัดตั้งเครือข่ายองค์ความรู้ชุมชนที่มุ่งสู่การจัดการฐานความรู้ผลิตภัณฑ์ชุมชน หนึ่งชุมชนหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) เป็นการเชื่อมโยงของชุมชนกับภาคส่วนต่างๆ โดยเน้นให้ชุมชนพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน มีรูปแบบโดยยึดหลัก การพัฒนาสินค้าผลิตภัณฑ์เป็นการผลักดันผลผลิตให้เข้าสู่มาตรฐานเพื่อเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคและรายได้ที่เข้ามา

นอกจากการทอผ้าจะแสดงให้เห็นความคิดในเชิงสร้างสรรค์ และความสามารถทางศิลปะแล้วยังแสดงออกถึงความศรัทธาเชื่อถือในศาสนาและขนบประเพณีของชาวอีสานได้เป็นอย่างดี ผ้าทอชนิดต่าง ๆ ของชาวอีสานไม่ว่าจะเป็นผ้าฝ้าย ผ้าชิต ผ้าไหม ผ้ามัดหมี่ หรือผ้าขาวม้าล้วนแต่ต้องใช้ความสามารถ ความชำนาญ และความละเอียดประณีตอย่างสูง จึงเป็นมรดกทางศิลปหัตถกรรมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษที่นำศึกษาค้นคว้า และควรค่าแก่การอนุรักษ์แบบแผนพื้นบ้านดั้งเดิมเอาไว้ ก่อนที่ความเจริญทางเทคโนโลยีจะเข้าไปทำลายเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะถิ่นของผ้าทออีสานให้หมด ผ้าขาวม้าเป็นผ้าทอพื้นบ้านซึ่งเป็นผ้าสารพัดประโยชน์ที่คนไทยใช้มาแต่โบราณ สามารถใช้ห่ออบน้ำสำหรับเพศชาย ใช้เช็ดตัว คลุมหัวกันแดด หรือทำเปล บ้างก็เรียกว่า “ผ้าเคียนเอว” (เคียน แปลว่า พัน ผูก คาด) เริ่มใช้กันมาตั้งแต่สมัยเชียงแสน อีกทั้งชาวไทยในสมัยอยุธยาก็นิยมใช้ผ้าขาวม้าพาดบ่า คาดพุง และอื่นๆ การใช้งานของผ้าขาวม้าเกิดขึ้นอย่างหลากหลายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จากผ้าคาดเอวก็มาเป็นผ้าสำหรับห่ออาวุธ เก็บสัมภาระ กลายเป็นกระเป๋า ใช้ปูพื้นกลายเป็นเบาะรองนั่ง เป็นที่นอน ใช้ห่ออบน้ำ เช็ดร่างกาย จะเห็นว่าผ้าขาวม้าสามารถนำมาแปรรูปได้ทั้งของใช้ในชีวิตประจำวัน ของใช้ในบ้าน หรืองานตกแต่งบ้านที่มีความหลากหลาย ทั้งรูปแบบ การใช้งาน เช่น ปลูกหมอน หมอนอิง เบาะรองนั่ง ที่นอน ผ้าคลุมเก้าอี้ เป็นต้น เพื่อสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคในยุคสมัยปัจจุบัน

ด้วยเหตุนี้คณะผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นความสำคัญของโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอพื้นบ้านของจังหวัดมหาสารคามขึ้น เพื่อเป็นการนำเสนอต้นแบบของผลิตภัณฑ์ที่ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์ในแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการสืบสานภูมิปัญญาต่อยอดองค์ความรู้ของท้องถิ่น ให้ก่อเกิดแนวทางและรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่จากกระบวนการด้านการพัฒนาและออกแบบ

ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้เป็นตัวอย่างในการดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จได้ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการต่อยอดผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้านของ จ.มหาสารคาม
2. เพื่อนำเสนอต้นแบบผลิตภัณฑ์หัตถอุตสาหกรรมสำหรับการตกแต่งเพื่อเป็นทางเลือกในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากกระบวนการผลิตผ้าทอพื้นบ้าน
3. เพื่อต่อยอดภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีความเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ได้ภายใต้ยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป

วิธีการศึกษา

การศึกษาผ้าทอพื้นบ้านเพื่อพัฒนาการต่อยอดผลิตภัณฑ์ผ้าทอของ จ.มหาสารคาม เป็นการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ผ้าทอ การศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูล นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ และออกแบบผลิตภัณฑ์ประเภทของตกแต่งบ้าน การดำเนินงานดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลภาคสนาม โดยใช้วิธีการสนทนาวางอย่างไม่เป็นทางการกับกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลของกลุ่มทอผ้า และการสำรวจพื้นที่ กลุ่มทอผ้าบ้านหนองแคน หมู่ 4 ตำบลเหล่า อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยทางกลุ่มมีสมาชิกทั้งหมด 12 คน ได้รวมกลุ่มในการทอผ้ามัดหมี่และผ้าขาวม้า ทางกลุ่มมีกระบวนการทอแบบดั้งเดิมโดยใช้ที่พื้นบ้าน ปริมาณที่ทอได้แล้วแต่ช่วงเวลาไม่สามารถระบุปริมาณที่แน่นอนได้ เช่น หนานาจะทอได้น้อย เป็นต้น
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการสำรวจข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสนทนา การสังเกตการณ์ บันทึกภาพ ผู้ที่เกี่ยวข้องถึงความต้องการในการพัฒนาพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าโดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้านของจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วยสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง การสังเกตการณ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เป็นแบบการสัมภาษณ์ที่ไม่ระบุเจาะจง การตั้งคำถาม และการหาคำตอบจากความต้องการของชุมชน

2) การสังเกตการณ์ ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม คือการสังเกตสอบถามข้อสงสัย การจดบันทึก และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนรวม เป็นการสังเกตสภาพทั่วไปของกลุ่มทอผ้า

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการลงพื้นที่และการสอบถามกลุ่มผู้บริโภค มาวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การออกแบบของตกแต่งบ้าน โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าและรวบรวมจากหนังสือเอกสารทางวิชาการ วารสาร นิตยสาร อินเทอร์เน็ต ภาพถ่ายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ กระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์ และข้อมูลเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนและลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยทางกลุ่มมีความต้องการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าขาวม้า ซึ่งทางกลุ่มมีประสิทธิภาพในการตัดเย็บผ้า แต่ยังคงขาดการออกแบบผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของท้องตลาด

4. ออกแบบผลิตภัณฑ์ จากความต้องการของกลุ่มทอผ้าที่ต้องการนำผ้าผืนมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ และสนองต่อความต้องการของตลาดที่เน้นในเรื่องการใช้ผ้าพื้นบ้านที่แสดงถึงวัฒนธรรมการใช้ชีวิตประจำวันของคนภาคอีสาน โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอพื้นบ้านให้ป็นงานออกแบบประเภทของตกแต่งบ้าน ใช้แนวคิดด้านการออกแบบเชิงนิเวศเศรษฐกิจ และศึกษาวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ วิเคราะห์ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในแต่ละช่วงของวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์

5. การประเมินแบบจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ เป็นการประเมินแบบร่างตามแนวคิด เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบ

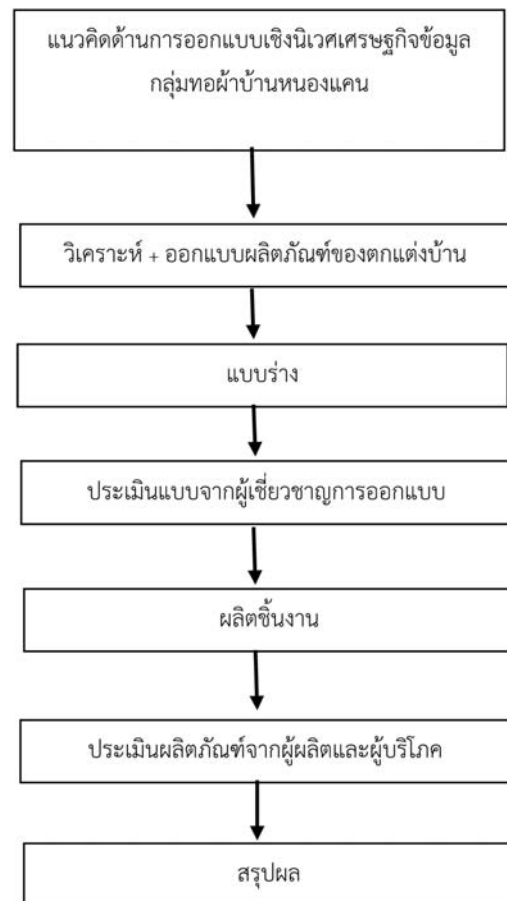
ผลิตภัณฑ์ให้หลากหลายตามความต้องการของตลาดปัจจุบัน

6. ผลิตต้นแบบของตกแต่งบ้านโดยใช้ผ้าขาวม้าจากกลุ่มทอผ้า กลุ่มทอผ้าบ้านหนองแคน หมู่ 4 ตำบลเหล่า อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

7. ประเมินผลิตภัณฑ์จากผู้ผลิตและผู้บริโภค

8. สรุปผล

กระบวนการดำเนินงาน

ศึกษาผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้าน

ผ้าพื้นบ้าน ผ้าที่ผลิตขึ้นตามกรรมวิธีที่สืบทอดกันมาในท้องถิ่นหรือกลุ่มชนต่างๆ มีกรรมวิธีและกระบวนการที่สืบทอดกันมาในกลุ่มของตน ตั้งแต่การปลูกฝ้าย การเลี้ยงไหม การปั่นฝ้าย การสาวไหม ย้อมฝ้าย ย้อมไหม และ

กระบวนการทอด้วยกี่หรือหูกพื้นบ้าน ทำให้ผ้าแต่ละแบบแต่ละชนิดมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นหรือเฉพาะกลุ่มชนแตกต่างกันไป

กลุ่มทอผ้าบ้านหนองแคน หมู่ 4 ตำบลเหล่า อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดมหาสารคาม เป็นทอผ้าอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้รับมรดกภูมิปัญญาในการสืบทอดการทอผ้า โดยจากการสัมภาษณ์ของนางคำปลิว สีมาพุด (2557 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า ได้เริ่มก่อตั้งกลุ่มทอผ้าใหม่ เมื่อปี พ.ศ. 2547 โดยนางสา ภาพรเมเทศ เป็นประธานคนแรกของกลุ่ม เริ่มต้นจากการรวมกลุ่มสตรีในหมู่บ้าน ผู้ที่มีความสามารถและมีฝีมือในการทอผ้าใหม่ เมื่อสมาชิกสตรีแม่บ้านได้รวมตัวกัน จึงได้จัดตั้งกลุ่มขึ้นเพื่อเป็นสมาชิกกลุ่มทอผ้า ซึ่งมีเริ่มต้นมีสมาชิก จำนวน 12 คน เพื่อสร้างอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวหลังจากการว่างเว้นจากการทำ เป้าหมายโดยรวมการพัฒนาคุณภาพทอผ้าใหม่บ้านหนองแคน ด้านคุณภาพคน ความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม พัฒนาให้มีความสุขภาพดี จิตใจ อารมณ์ ภาย สติ ปัญญา มีความสมดุลเข้าถึงหลักศาสนามีคุณธรรม นำความรอบรู้มีสัมมาอาชีพ มีความมั่นคงในชีวิต พัฒนาชุมชนเข้มแข็งสงบสันติและแก้ปัญหาความยากจนให้ชุมชนอยู่เย็นเป็นสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ โครงสร้างเศรษฐกิจมีความอุดมสมบูรณ์ของพื้นฐานให้เข้มแข็งมากขึ้น รักษาสิ่งแวดล้อม วางรากฐานการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การพัฒนา

ประโยชน์ที่ได้รับจากการก่อตั้งกลุ่มเพื่อเสริมสร้างกระบวนการพึ่งตนเองของหมู่บ้านและชุมชนในด้านการเรียนรู้ สร้างงาน และพัฒนาความคิด เพื่อแก้ปัญหา ด้วยกลุ่มของตนเองในหมู่บ้าน เพื่อให้โอกาสกลุ่มและชุมชนสร้างแหล่งเงินหมุนเวียนอย่างยั่งยืน เพื่อเสริมสร้าง ศักยภาพและความเข้มแข็งของกลุ่ม เพื่อพัฒนาจิตใจของสมาชิก ให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ไม่เห็นแก่ตัว ไม่

มัวเมาในสิ่งอบายมุข รู้รักสามัคคี เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับล่างเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อ การฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งทางกลุ่มทอผ้า กลุ่มทอผ้าบ้านหนองแคน หมู่ 4 ตำบลเหล่า อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดมหาสารคาม มีผลิตรายการผลิตภัณฑ์ทอผ้าที่หลายหลายทั้งรูปแบบและสี

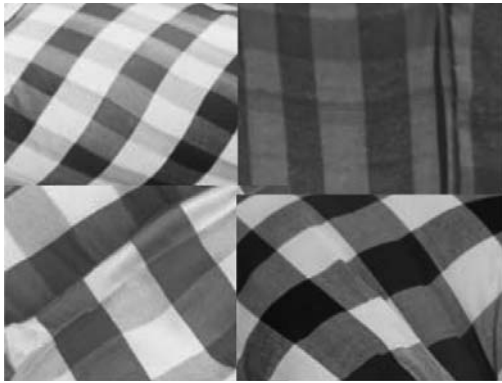
ผ้าขาวม้า

ผ้าขาวม้า ทางกลุ่มฯ ใช้วิธีการทอที่สร้างลวดลายพื้นฐานจากการทอสลับนวรีวสีทั้งเส้นพุ่งเส้นยืนเกิดเป็นลวดลายตารางด้วยเทคนิคทอขัดแบบธรรมดาโดยทอสลับลายสีมีการเว้นส่วนเชิงไว้เป็น เส้นด้ายที่ใช้ทอมีทั้งเส้นด้ายฝ้ายและเส้นด้ายไหม ผ้าขาวม้ามีสีสันและลวดลายเด่นเป็นเอกลักษณ์ โดยแบ่งเป็นลายตารางเล็ก และตารางใหญ่ การทอของแต่ละพื้นจะสลับลาย เช่น ลายตารางสีขาวสลับลีดำ ลายตารางสีขาวสลับลีดำและสีน้ำเงิน เป็นต้น สามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ผ้าขาวม้าลายริ้วเล็ก หรือลายตารางเล็ก
2. ผ้าขาวม้าลายริ้วใหญ่ หรือลายตารางใหญ่

ภาพประกอบ 1 ผ้าขาวม้าลายริ้วเล็ก หรือลายตารางเล็กของกลุ่มทอผ้าบ้านหนองแคน หมู่ 4 ตำบลเหล่า อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดมหาสารคาม
ที่มา : ภาพถ่าย วันที่ 6 เมษายน 2557

ภาพประกอบ 2 ผ้าขาวม้าลายริ้วใหญ่ หรือลายตารางใหญ่ของกลุ่มกลุ่มทอผ้าบ้านหนองแคน หมู่ 4 ตำบลเหล่า อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
ที่มา : ภาพถ่าย วันที่ 6 เมษายน 2557

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้านของจังหวัดมหาสารคาม คณะผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลต่างที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์และออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถอุตสาหกรรมสำหรับการตกแต่งเพื่อเป็นทางเลือกในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากกระบวนการผลิตผ้าทอพื้นบ้านทั้งที่เป็นเอกสารประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่ และสอบถามกลุ่มผู้บริโภคที่ชื่นชอบผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นบ้าน โดยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากบุคลากรในมหาวิทยาลัย นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การออกแบบของตกแต่งบ้าน โดยใช้การบูรณาการการเรียนการสอนในรายวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ของใช้ตกแต่งบ้าน เพื่อให้มีสติมีส่วนร่วมในการการพัฒนาและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้านของจังหวัดมหาสารคาม รวมทั้งการเป็นการเพิ่มโอกาสทางการตลาดให้แก่ชุมชน สอดคล้องตาม โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้านของจังหวัด

การออกแบบผลิตภัณฑ์

การวิจัยโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้านของจังหวัดมหาสารคาม คณะผู้วิจัยได้รวบรวม

ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นเอกสารประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการต่อยอดผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้านของ จ.มหาสารคาม โดยใช้ในการบูรณาการการเรียนการสอนเพื่อต่อยอดภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยใช้ผ้าขาวม้าเป็นตัวหลักแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นอีสาน และเป็นการพัฒนาการต่อยอดผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้าน โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ใช้ข้อมูลจากการลงพื้นที่กลุ่มทอผ้าบ้านหนองแคน หมู่ 4 ตำบลเหล่า อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม นำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้านจากผ้าทอพื้นบ้าน โดยใช้แนวคิดด้านการออกแบบเชิงนิเวศเศรษฐกิจ และศึกษางจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ วิเคราะห์ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและเลือกใช้กลยุทธ์ในการออกแบบเชิงนิเวศเศรษฐกิจให้เหมาะสม ประกอบกับความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคที่ต้องการผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และสามารถใช้เป็นของฝากได้
2. ในการออกแบบใช้ผ้าขาวม้าเป็นหลัก ซึ่งผ้าขาวม้าทอเป็นผ้าพื้นบ้านของกลุ่มฯ และสามารถผสมผสานกับวัสดุอื่นได้ตามความเหมาะสม โดยรูปแบบผลิตภัณฑ์นั้น ผู้ออกแบบสามารถเลือกออกแบบตามความสนใจ เช่น ของใช้บนโต๊ะอาหาร, ชุดหมอนและเบาะรอง, ผ้า màn, ชุดครอบรูป, ชุดโคมไฟ เป็นต้น
3. เชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ อบรมปฏิบัติการด้านการออกแบบและแปรรูปผ้าทอพื้นบ้าน เพื่อให้ผู้ออกแบบได้ทราบถึงขั้นตอนการผลิต การตัดเย็บการเลือกใช้ผ้าทอพื้นบ้านให้เหมาะสมกับงาน ผ้าขาวม้า
4. ออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถอุตสาหกรรมสำหรับตกแต่งบ้าน

ผลการศึกษา

จากแบบร่างที่ผ่านการปรับปรุงและแก้ไข ผู้ออกแบบได้ผลิตผลงานผลิตภัณฑ์หัตถอุตสาหกรรมสำหรับการตกแต่งบ้าน ที่หลากหลาย เช่น เบาะรอง

นั่ง หมอนอิง แก้วอีเล็ก โคมไฟ เป็นต้น ซึ่งผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเป็นทางเลือกและสามารถต่อยอดภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีความเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ได้ภายใต้ยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้ออกแบบนำเสนอผลงานแต่ละผลงานเพื่อนำไปสู่การคัดเลือก

ผลิตภัณฑ์ เป็นคอลเลคชั่น โดยใช้เกณฑ์ในการเลือกคือ ต้องเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถต่อยอดได้ ในการผลิตมีขั้นตอนที่ไม่ซับซ้อนและเข้าใจง่าย

ผลการศึกษารูปจากตารางสอบถามความพอใจที่มีผลต่อผลิตภัณฑ์ ดังนี้

ตารางสรุปผลสอบถามความพอใจที่มีผลต่อผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์	รูปภาพ	สรุปการประเมิน
ผลิตภัณฑ์ ตกแต่งบ้าน โคมไฟ สำหรับแขวน เพดาน ลายผ้าขาวม้า		มีความเหมาะสมในการใช้ผ้าพื้นเมือง (ลายผ้าขาวม้า) นำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้าน และมีความน่าสนใจ
ผลิตภัณฑ์ ตกแต่งบ้าน โคมไฟสำหรับตั้งพื้น ลายผ้าขาวม้า		มีความเหมาะสมในการใช้ผ้าพื้นเมือง (ลายผ้าขาวม้า) นำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้าน และมีความแปลกใหม่
ผลิตภัณฑ์ ตกแต่งบ้าน สำหรับรองนั่ง ลายผ้าขาวม้า		มีความเหมาะสมในการใช้ผ้าพื้นเมือง (ลายผ้าขาวม้า) นำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้าน และมีความน่าสนใจ
ผลิตภัณฑ์ ตกแต่งบ้าน เบาะรองนั่งผ้าขาวม้า		มีความเหมาะสมในการใช้ผ้าพื้นเมือง (ลายผ้าขาวม้า) นำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ แต่ขาดเรื่องการปรับรูปแบบการใช้งาน เช่น การใช้ซิปเพื่อเพิ่มความสะดวกในการนำไปทำความสะอาด
ผลิตภัณฑ์ ตกแต่งบ้าน เบาะรองนั่งผ้าขาวม้า		มีความเหมาะสมในการใช้ผ้า นำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ แต่ควรเพิ่มรูปแบบในการนำไปใช้งานจริง
ผลิตภัณฑ์ ตกแต่งบ้าน เบาะรองนั่งผ้าขาวม้า		มีความเหมาะสมในการใช้ผ้าพื้นเมือง นำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้าน และมีความน่าสนใจ
ผลิตภัณฑ์ ตกแต่งบ้าน หมอนรูปแมว ลายผ้าขาวม้า		มีความเหมาะสมในการใช้ผ้าพื้นเมือง นำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้าน และมีความน่าสนใจ
ผลิตภัณฑ์ ตกแต่งบ้าน ที่นอนแบบพับเก็บได้		มีความเหมาะสมในการใช้ผ้าพื้นเมือง นำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้าน และมีความน่าสนใจ คือ ผลิตภัณฑ์ที่นอกจากเป็นผ้าห่มแล้วสามารถปรับเปลี่ยนเป็นที่นอนได้

ต่อยอดภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีความเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ได้ภายใต้ยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้านจากผ้าทอพื้นบ้านในจังหวัดมหาสารคาม สามารถนำองค์ความรู้ที่อยู่ในการเรียนการสอน มาบูรณาการกับภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์ของชุมชนบ้านหนองแคน อ.โกสุม ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีเป้าหมายในการสร้างผลิตภัณฑ์ผ้าที่สืบทอดจากบรรพบุรุษในอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยคณะผู้วิจัยได้ต่อยอดจากผ้าฝ้ายลวดลายผ้าขาวม้าสีต่างๆ นำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้าน หลากหลายประเภท ที่มีความน่าสนใจและโดดเด่น โดยกระบวนการผลิตไม่มีความซับซ้อน ผลิตง่าย มีความคงทน ซึ่งในชุมชนสามารถที่จะผลิตได้ และใช้เป็นที่ของตกแต่งบ้านและใช้เป็นอาชีพเสริมนอกเหนืออาชีพหลัก

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยพบว่า

1. เนื่องจากการตอบสนองนโยบายของทุกภาคส่วนในการรณรงค์การใช้ผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นบ้าน ทำให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคหันมาใช้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้าน และส่วนใหญ่ใช้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอในวิถีชีวิตและส่วนใหญ่สถานที่ซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้านเป็นศูนย์ OTOP / ร้านขายของฝากต่างๆ
2. ผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้านสามารถใช้วัสดุที่เป็นผ้าพื้นบ้าน การผลิตเป็นผ้าห่มแบบพับเก็บได้ นอกจากเป็นผ้าห่มแล้วยังสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้งานได้ เป็นที่นอนได้ นอนอิงสำหรับใช้ในห้องนั่งเล่น ยังสามารถใช้ในห้องนอน ในรถ และสถานที่กลางแจ้งที่แสดงถึงเอกลักษณ์ถึงความเป็นพื้นถิ่นอีสาน คือการใช้ผ้าขาวม้ามาต่อยอดภูมิปัญญาได้อย่างลงตัว
3. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้านจากผ้าทอพื้นบ้านในจังหวัดมหาสารคาม สามารถ

นำองค์ความรู้ที่อยู่ในการเรียนการสอน มาบูรณาการกับภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์ของชุมชนบ้านหนองแคน อ.โกสุม โดยคณะผู้วิจัยได้ต่อยอดจากผ้าฝ้ายลวดลายผ้าขาวม้าสีต่างๆ นำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้าน หลากหลายประเภท ที่มีความน่าสนใจและโดดเด่น โดยกระบวนการผลิตไม่มีความซับซ้อน ผลิตง่าย มีความคงทน

4. จากผลของงานการวิจัย คณะผู้วิจัยได้ประเมินผลและนำไปสู่การสร้างคุณค่าให้กับสังคมและชุมชนในทุกๆ ฝ่าย ไม่ว่าจะเป็น การให้ความร่วมมือ การเสนอแนะ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งส่วนใหญ่กลุ่มทอผ้าในชุมชนสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดี จัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ร่วมกันได้

5. ชุมชนยังสามารถเพิ่มความเข้มแข็งต่อการพัฒนาที่มียังมีความรู้เป็นแนวทางในการพัฒนาด้านอื่นๆ ต่อไปอย่างยั่งยืนเพื่อเพิ่มรายได้ เป็นอาชีพเสริม โดยพึ่งพาตัวเองได้ อีกทั้งยังสามารถรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการออกแบบ การทอผ้าเข้าสู่การเรียนรู้ในชุมชนเอง และเป็นประโยชน์ต่อชุมชนที่จะรักษาสิ่งแวดล้อม เป็นผลดีต่อสุขภาพ การออกแบบผลิตภัณฑ์ใช้วัสดุหาได้ง่ายและมีอยู่ในท้องถิ่น ทำให้สอดคล้องกับผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้วในชุมชนได้อย่างเหมาะสม

6. สถาบันทางการศึกษาได้นำความรู้ทางวิชาการเพื่อช่วยเหลือชุมชน ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์ต่อสังคมมาก สามารถงานวิจัยต่างๆ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์และเหมาะสมต่อชุมชนแต่ละพื้นที่ โดยคณะผู้วิจัยและนิสิตได้ศึกษาเพื่อหาองค์ความรู้ในการพัฒนาหลักสูตรทางการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้านของจังหวัดมหาสารคาม ของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มีข้อเสนอแนะดังนี้

การทำงานเป็นทีมต้องวางแผนดำเนินงานตามขั้นตอน มีการนัดหมายล่วงหน้าให้ชุมชนได้รับทราบ และคณะผู้วิจัยจะได้เตรียมความพร้อมก่อนการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด เพื่อนำไปวิเคราะห์และออกแบบเป็นผลงานที่สมบูรณ์ ผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้าน ต้องมีความหลากหลาย ด้านลวดลาย สี และขนาดของผลิตภัณฑ์ เช่น ชุดโคมไฟ ให้มีขนาดเล็กและขนาดใหญ่ สลับกันซึ่งสามารถใช้ตกแต่งในห้องนอน ห้องทำงาน และห้องครัวได้

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ให้ทุนสนับสนุนในครั้ง นี้ขอขอบคุณภาคีและองค์กรภายนอกและภายใน ที่เป็นเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการวิจัยและพัฒนา ผลิตภัณฑ์ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือในการวิจัย ได้เป็นอย่างดีและเห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วม และก่อให้เกิดองค์ความรู้ของกระบวนการเสริมสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นต้นแบบการพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจเข้มแข็งอย่างยั่งยืน และมั่นคง ความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจของคณะทำงานทุกฝ่าย

บรรณานุกรม

- ประกอบ คุณารักษ์. (2543). สภาพความพร้อมของหน่วยงานทางการศึกษาต่อการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ, กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประไพ ทองเชิญ และคณะ. (2548). *นี่คือ ผ้าทอพื้นบ้าน :โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการ การกำหนดมาตรฐานผ้าทอพื้นบ้านเพื่อสิ่งแวดล้อม, พิมพ์ครั้งที่ 1.8*
- สาวิตรี สุวรรณสถิตย์. (2549). *สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน*, 100-101, เล่มที่ 21, เรื่องที่ 3 ศิลปะการทอผ้าไทย.

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

A Participatory Action Research to Promote Literacy of Prathomsueksa 1-3 Students

ชุตินา วรขันธ์¹, สาคร อัฒจักร²

Chutima Worakhan¹, Sakorn Atthachakara²

บทคัดย่อ

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 จากการใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ที่อ่านและเขียนได้ต่ำกว่าเกณฑ์โรงเรียนบ้านเมืองทอง (วิระประชานุสรณ์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 10 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ใช้รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติการขั้นสังเกตการณ์ และขั้นการสะท้อนการปฏิบัติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สื่อเพลงคาราโอเกะ แบบฝึกทักษะการอ่านการเขียนแบบทดสอบย่อย แบบทดสอบความสามารถด้านการอ่านแบบทดสอบความสามารถด้านการเขียนและแบบสังเกตพฤติกรรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิจัยพบว่า กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมสามารถส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน นักเรียนมีความสามารถด้านการอ่านและการเขียนเพิ่มขึ้นจากก่อนได้รับการส่งเสริม ในภาพรวมนักเรียนทุกคนผ่านเกณฑ์ประเมินการอ่านและการเขียนในระดับ ดี นักเรียนอ่านถูกต้องระดับดีมาก จำนวน 5 คน ระดับดี จำนวน 3 คน และระดับพอใช้ จำนวน 2 คน ด้านการเขียนนักเรียนเขียนถูกต้องระดับดีมาก จำนวน 5 คน ระดับดี จำนวน 3 คน และระดับพอใช้ จำนวน 2 คน

คำสำคัญ: การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม, การส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้,

¹ นิสิต ระดับปริญญาโท, สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โทรศัพท์: 084 8263936 Email : ctmwrkh@hotmail.com

² อาจารย์, ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โทรศัพท์ : 093 3782235 Email : dr.sojaiyen@hotmail.com

¹ M.Ed. Condidate In Educational Research and Evaluation, Faculty of Education, Mahasarakham University.

² Lectures, Department of Educational Technology and Communication, Faculty of Education, Mahasarakham University.

Abstract

A participatory action research aimed to study the effects of literacy of prathomsueksa1-3 students. The target group was 10 students whose reading and writing skills was under standard requirement in prathomsueksa 1-3 of Baan Mueang Thong (Wiraprachanuson) School, the Roi-Et primary educational service area office 1 in the academic year 2014. The sample group were selected by using purposive technique and the participatory action research with 4 steps which included planning, action, observation and reflection was used to conduct the research. The instruments used were structured interview form, lesson plan, computer assisted instruction, karaoke media, exercises on reading and writing skills, unit test, reading and writing tests and observation form. The statistics used for analyzing the collected data were percentage, mean and standard deviation also used were A participatory action research process steps. As a result, students ability to read and write has increased from before promotion. The results of this study revealed that the students increased their ability in Thai reading and writing skills. All students passed the Thai reading and writing evaluation. Most of them could read and write Thai correctly at a good level. 5 students could read at a very good level, 3 students a good level., 2 students a fair level, 5 students could write at a very good level, 3 students a good level, 2 students a fair level.

Keywords : A participatory action research, Promoting literacy

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเส้นทางสู่ความสำเร็จ การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) ที่มุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน 4 ใหม่ ได้แก่การพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ ครูยุคใหม่ สถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ใหม่และระบบบริหารจัดการใหม่ ที่มุ่งหวังพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง คนดีและมีความสุข เป็นคุณภาพของเด็กไทยในอนาคต เป็นผู้ที่มีความสามารถ คิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ก้าวไกลสู่สากล และมีความเป็นพลเมืองที่สมบูรณ์ได้กำหนดจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียนคือคุณภาพในตัวผู้เรียนที่มีความครอบคลุมในด้านความสามารถและทักษะ ตลอดจนคุณลักษณะที่จะช่วยเสริมให้ผู้เรียนมีคุณภาพบรรลุตามเป้าหมาย

ของหลักสูตร ซึ่งกำหนดความสามารถและทักษะของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ไว้ว่ามีความสามารถอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น มีทักษะการคิดขั้นพื้นฐาน ทักษะชีวิต และทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ตามช่วงวัยจะเห็นได้ว่าการอ่านและการรู้หนังสือ (Reading & Literacy) เป็นทักษะที่จำเป็นยิ่งสำหรับการเรียนรู้และการพัฒนาชีวิตสู่ความสำเร็จ การอ่านอย่างคล่องแคล่วและเข้าใจความหมายจะนำมาซึ่งความรู้และส่งเสริมให้เกิดการคิดวิเคราะห์ มีวิจารณญาณ แยกแยะและประยุกต์ใช้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตพร้อมทั้งสามารถถ่ายทอดสื่อสารให้ผู้อื่นทราบและเข้าใจได้ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของศตวรรษที่ 21 หากผู้เรียนบกพร่องหรือขาดความสามารถในการอ่านจะส่งผลให้การเรียนรู้ไม่อาจก้าวหน้าได้และจะประสบความยากลำบากในการดำรงชีวิตซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ

โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ประกาศนโยบายให้ปี 2558 เป็นปีปลอดนักเรียนอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้และจัดทำมาตรการเพื่อเป็นทิศทางหรือเป้าหมายที่ชัดเจนของการดำเนินงานนำไปสู่การพัฒนาความรู้ความสามารถการใช้ภาษาไทยของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สถาบันภาษาไทย, 2558: 1-6)

จากความสำคัญของการอ่านออกเขียนได้ดังกล่าว จึงมีความจำเป็นต้องเร่งส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน จากผลการประเมินความสามารถด้านการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านเมืองทอง (วีระประชานุสรณ์) พบว่านักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 10 คน ผู้มีส่วนร่วมได้ร่วมกันพิจารณาถึงสาเหตุของปัญหาพบว่า การอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของนักเรียนมีสาเหตุมาจากหลายฝ่าย ทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียนและตัวนักเรียนเอง การส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้การแก้ปัญหาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด ซึ่งกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการวิจัยที่ผู้วิจัยและผู้มีส่วนร่วมมีบทบาทในกระบวนการวิจัยทุกขั้นตอน จึงเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการวิจัยเพื่อสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

เมื่อร่วมกันพิจารณาสาเหตุของปัญหาในส่วนของนักเรียนแล้วพบว่า นักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้เพราะนักเรียนจำพยัญชนะ สระวรรณยุกต์ ไม่ได้ ไม่สามารถแจกลูกสะกดคำได้ซึ่งมีสาเหตุมาจาก การจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูที่ยังขาดเทคนิควิธีการ ขาดการเสริมแรงและไม่มีสื่อการสอนที่หลากหลาย จากการแสวงหารูปแบบในการแก้ปัญหาหารือร่วมกันได้ข้อสรุปว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จัดตามขั้นตอน บันไดทักษะ 4 ขั้น เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เป็นขั้นตอนและการใช้สื่อการสอนเพียงชนิดเดียวนั้นไม่สามารถ

ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ครบทุกส่วน จำเป็นต้องใช้สื่อหลายประเภทมาผสมผสานกันให้สอดคล้องกับเนื้อหาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้สูงสุดซึ่งสื่อประสมถือว่าเป็นนวัตกรรมการศึกษาที่มีความเหมาะสมสามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ ได้เป็นอย่างดี

ผู้วิจัยจึงใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนได้ใช้กิจกรรมตามขั้นตอน บันไดทักษะ 4 ขั้นและนำสื่อประสมเข้ามาใช้ในกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเรียนรู้รูป เสียงของพยัญชนะสระ และแจกลูกสะกดคำได้ดียิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลการส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 จากการใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ที่อ่านและเขียนได้ต่ำกว่าเกณฑ์โรงเรียนบ้านเมืองทอง (วีระประชานุสรณ์) ตำบลเมืองทอง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำนวน 10 คน โดยเลือกแบบเจาะจง

2. ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยประกอบด้วย

2.1 ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

2.2 ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 จำนวน 2 คน

2.3 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ที่อ่านและเขียนได้ต่ำกว่าเกณฑ์ จำนวน 10 คน

2.4 ผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้ให้การสนับสนุน

2.5 ผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย เป็นผู้ให้ข้อมูล

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ใช้คำจากบัญชีคำพื้นฐานชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ซึ่งผ่านการทดสอบความยากโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2 เกณฑ์ผ่านการประเมิน

เกณฑ์ผ่านการประเมิน ใช้เกณฑ์ประเมินการอ่านและเขียนเช่นเดียวกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

3.2.1 นักเรียนสามารถอ่านออกเสียงคำได้ถูกต้องอย่างน้อยร้อยละ 60 โดย ประเมินผลตามระดับคุณภาพเป็น 4 ระดับ ดังนี้
อ่านออกเสียงคำได้ร้อยละ 80 – 100 ระดับดีมาก
อ่านออกเสียงคำได้ร้อยละ 70 – 79 ระดับดี
อ่านออกเสียงคำได้ร้อยละ 60 – 69 ระดับพอใช้
อ่านออกเสียงคำได้ร้อยละ 0 – 59 ระดับปรับปรุงถือว่าต่ำกว่าเกณฑ์

3.2.2 นักเรียนสามารถเขียนคำได้ถูกต้องอย่างน้อยร้อยละ 50 โดยการประเมินผลตามระดับคุณภาพเป็น 4 ระดับ ดังนี้
เขียนคำได้ถูกต้องร้อยละ 80 – 100 ระดับดีมาก
เขียนคำได้ถูกต้องร้อยละ 65 – 79 ระดับดี
เขียนคำได้ถูกต้องร้อยละ 50 – 64 ระดับพอใช้
เขียนคำได้ถูกต้องร้อยละ 0 – 49 ระดับปรับปรุงถือว่าต่ำกว่าเกณฑ์

4. ระยะเวลาในการวิจัยปฏิบัติการวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 สอนวันละ 2 ชั่วโมง เวลา 9.00 – 11.00 น. จำนวน 18 วัน ตั้งแต่วันที่ 23 มีนาคม 2558 – 9 เมษายน 2558

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผน (Plan) ดำเนินการสำรวจสภาพปัญหาจากการสัมภาษณ์ครูที่สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ถึงปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และจากข้อมูลผลการ

ประเมินความสามารถด้านการอ่านและการเขียนของโรงเรียนบ้านเมืองทอง (วีระประชานุสรณ์) ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยนำข้อมูลที่ได้ มาร่วมกันระบุปัญหาที่ต้องการแก้ไข ร่วมกันวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาโดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนและสัมภาษณ์นักเรียนร่วมกันแสวงหารูปแบบในการแก้ปัญหา ร่วมกันกำหนดเป้าหมายของความสำเร็จ ร่วมกันกำหนดขั้นตอนที่จะปฏิบัติและร่วมกันกำหนดบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบของแต่ละฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ (Action) ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายคือ ผู้วิจัยและครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 มีหน้าที่ร่วมกันวางแผนและดำเนินการวิจัย สร้างเครื่องมือและจัดหาสื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ ร่วมสังเกตการณ์ตลอดการวิจัย ร่วมสะท้อนผลจากการปฏิบัติ ผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ สนับสนุน สร้างขวัญและกำลังใจในการดำเนินการ ผู้ปกครองนักเรียน มีหน้าที่ให้ความร่วมมือ ให้ข้อมูล สนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียน ติดตามและสะท้อนผลความก้าวหน้าการส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยร่วมกันสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ร่วมกันจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ตามแผนที่วางไว้โดยทำการทดสอบความสามารถด้านการอ่านและการเขียนก่อนเริ่มส่งเสริมการอ่านและการเขียน จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ จำนวน 18 แผน แผนละ 1 วัน วันละ 2 ชั่วโมง เป็นเวลา 18 วัน ในกระบวนการจัดกิจกรรมจัดตามขั้นตอนบันทึกฯ 4 ขั้น และนำสื่อประสมมาใช้เป็นสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนทำแบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียนแผนละ 1 ชุด โดยผู้วิจัยเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้ร่วมวิจัยเป็นผู้สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้และจดบันทึก เมื่อเรียนจบแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ทำการทดสอบความ

สามารถด้านการอ่านและการเขียนโดยใช้แบบทดสอบย่อยซึ่งประกอบด้วยแบบทดสอบย่อยด้านการอ่านและแบบทดสอบย่อยด้านการเขียน เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครบทั้งหมด 18 แผน ทำการทดสอบความสามารถด้านการอ่านและการเขียนของนักเรียนอีกครั้งโดยใช้แบบทดสอบความสามารถด้านการอ่านและแบบทดสอบความสามารถด้านการเขียน ซึ่งแบบทดสอบความสามารถด้านการอ่านประกอบด้วยคำพื้นฐานสำหรับให้นักเรียนอ่านให้ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยฟังทั้งหมด 30 คำ แบบทดสอบความสามารถด้านการเขียนประกอบด้วยคำพื้นฐานสำหรับให้นักเรียนเขียนตามคำบอก จำนวน 20 คำ

ขั้นที่ 3 ขั้นสังเกตการณ์ (Observe) ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยสังเกตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นขณะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนที่วางไว้ โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรม สังเกต การร่วมกิจกรรมของนักเรียน การตอบคำถาม การทำแบบฝึกทักษะการอ่านการเขียนและการทำแบบทดสอบย่อย

ขั้นที่ 4 ขั้นการสะท้อนการปฏิบัติ (Reflect) เมื่อจัดกิจกรรมส่งเสริม การอ่านออกเขียนได้เสร็จแต่ละแผนผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ร่วมกันสะท้อนผลที่ได้จากการปฏิบัติเพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน ในประเด็นต่อไปนี้ พฤติกรรมของนักเรียน นักเรียนให้ความสนใจและให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆหรือไม่ นักเรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถอ่านและเขียนได้ดีขึ้นหรือไม่ กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมหรือไม่ ควรปรับปรุงแก้ไขในจุดใด เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขในแผนการจัดการเรียนรู้ถัดไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างผลการประเมินความเหมาะสมแบบสัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญพบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 มีความ

เหมาะสมระดับมากที่สุด

2. เครื่องมือสำหรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 18 แผนตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาความถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษา ผลการประเมินความเหมาะสมแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เชี่ยวชาญพบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด

2.2 สื่อประสม ประกอบด้วยสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนชุดสนุกกับ ก ไก่ สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนชุดสนุกกับการหัดอ่านไทย สื่อเพลงคาราโอเกะเกม และ แบบฝึกทักษะการอ่านการเขียน จำนวน 18 ชุดตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ผลการประเมินความเหมาะสมแบบฝึกทักษะการอ่านการเขียนของผู้เชี่ยวชาญพบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด

2.3 แบบทดสอบย่อยจำนวน 18 ชุด แต่ละชุดประกอบด้วยแบบทดสอบย่อยด้านการอ่านซึ่งมีคำพื้นฐานสำหรับให้นักเรียนอ่าน จำนวน 20 คำ และแบบทดสอบย่อยด้านการเขียน มีคำพื้นฐานสำหรับให้นักเรียนเขียนตามคำบอก จำนวน 10 คำผลการประเมินความเหมาะสมของแบบทดสอบย่อยด้านการอ่านของผู้เชี่ยวชาญพบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ผลการประเมินความเหมาะสมแบบทดสอบย่อยด้านการเขียนของผู้เชี่ยวชาญพบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด

2.4 แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนผลการประเมินความเหมาะสมแบบสังเกตพฤติกรรมของผู้เชี่ยวชาญพบว่า มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.82 มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด

3. เครื่องมือสำหรับทดสอบความสามารถด้านการอ่านและการเขียนก่อนและหลังการวิจัย

3.1 แบบทดสอบความสามารถด้านการอ่านประกอบด้วยคำพื้นฐานสำหรับให้นักเรียนอ่าน 30 คำ ผลการประเมินความเหมาะสมแบบทดสอบ

ความสามารถด้านการอ่านของผู้เชี่ยวชาญพบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด

3.2 แบบทดสอบความสามารถด้านการเขียนประกอบด้วยคำพื้นฐานสำหรับเขียนตามคำบอก จำนวน 20 คำ ผลการประเมินความเหมาะสมแบบทดสอบความสามารถด้านการเขียนของผู้เชี่ยวชาญพบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด

ผลการวิจัย

1. ผลการใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผน ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยร่วมกันสำรวจสภาพปัญหาพบว่านักเรียนมีพื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกัน ในห้องเรียนแต่ละห้องมีนักเรียนที่อ่านหนังสือไม่ออกเขียนไม่ได้ และเป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอน จากการสำรวจข้อมูลพบว่าในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีนักเรียนที่อ่านและเขียนไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 10 คน ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยร่วมกันระบุปัญหาที่ต้องการแก้ไขโดยใช้ข้อมูลจากการทดสอบความสามารถด้านการอ่านและการเขียนพบว่าปัญหาที่ต้องแก้ไข คือ นักเรียนอ่านพยัญชนะและสระไม่ได้ทุกตัว นักเรียนจำรูปและเสียงของพยัญชนะและสระไม่ได้ นักเรียนแจกลูกสะกดคำไม่ได้ผลจากการร่วมกันวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาในแต่ละด้านพบว่าด้านตัวครู ขาดเทคนิคการสอนที่เหมาะสม ไม่มีวิธีการสอนที่หลากหลายใช้สื่อการเรียนการสอนน้อยขาดการประสานงานกับครูในระดับชั้นใกล้เคียงต่างฝ่ายต่างแก้ปัญหา นักเรียนของตนเองไม่ได้ นำปัญหามาร่วมกันแก้ไข ด้านตัวนักเรียน มีการเรียนรู้ซ้ำมีพฤติกรรมติดเกม ขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ขาดความกระตือรือร้น ขาดการส่งเสริมการฝึกทักษะการอ่านการเขียนที่จริงจังนักเรียนไม่เตรียมพร้อมในการเรียนด้านผู้ปกครองได้ข้อสรุป

ว่าผู้ปกครองไม่มีเวลาดูแลนักเรียนไม่มีเวลาสอนที่บ้านหรือสอนการอ่านและการเขียนให้กับนักเรียนเพราะต้องทำงาน นักเรียนบางคนอาศัยอยู่กับปู่ ย่า หรือ ตา ยาย ซึ่งไม่มีความรู้ด้านภาษาไม่สามารถสอนบุตรหลานได้ ผลการร่วมกันกำหนดเป้าหมายของความสำเร็จสรุปได้ดังนี้ นักเรียนสามารถอ่านเขียนพยัญชนะและสระได้เพื่อเป็นพื้นฐานในการฝึกแจกลูกสะกดคำอ่านเขียนคำที่ประสมด้วยอักษรกลางได้อ่านเขียนคำที่ประสมด้วยอักษรต่ำได้อ่านเขียนคำที่ประสมด้วยอักษรสูงได้ผันเสียงวรรณยุกต์และเขียนคำที่มีวรรณยุกต์ได้อ่านเขียนคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราได้อ่านเขียนคำควบกล้ำและอ่านเขียนคำอักษรนำได้ผลการดำเนินการตามขั้นตอนร่วมกันกำหนดวิธีการที่จะใช้แก้ปัญหาได้ข้อสรุปว่า ใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันและประสานความร่วมมือกันระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครองจากการร่วมกันแสวงหาวิธีส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ ได้ข้อสรุปว่า ใช้กระบวนการสอนที่เป็นขั้นตอน บันไดทักษะ 4 ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบจากการร่วมกันพิจารณาสื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม สรุปว่าใช้สื่อประสมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ รู้สึกท้าทายและอยากเรียนรู้สิ่งใหม่ผลการร่วมกันดำเนินการกำหนดขั้นตอนที่จะปฏิบัติสรุปได้ดังนี้ ร่วมกันออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บันไดทักษะ 4 ขั้น ตามแนวคิดของ ศิวากานท์ ปุทุมสุติ (2554: 42) มีขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 ครูนำนักเรียนเปล่งเสียงอ่านแจกลูก สะกดคำ ผันเสียง ขั้นที่ 2 ครูนำนักเรียนเปล่งเสียงอ่านคำ กลุ่มคำ และข้อความ ขั้นที่ 3 ให้นักเรียน “คัดลายมือ” จากคำ กลุ่มคำ และข้อความที่ผูกไว้เป็นเรื่อง เสร็จแล้วให้นำสมุดคัดลายมือกลับไปอ่านให้ผู้ปกครองฟังที่บ้าน ขั้นที่ 4 ทดสอบ “เขียนตามคำบอก” ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ร่วมกันคัดเลือกสื่อที่จะ

ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประกอบด้วย สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนชุดสนุกกับ ก ไก่ ชุดสนุกกับการหัดอ่านไทย สื่อเพลงคาราโอเกะแบบฝึกทักษะการอ่านการเขียนและเกมร่วมกันสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ แบบฝึกทักษะการอ่านการเขียนแบบทดสอบความสามารถด้านการอ่านแบบทดสอบความสามารถด้านการเขียนแบบทดสอบย่อย แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกตพฤติกรรมผลการดำเนินการตามขั้นตอนกำหนดบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบของผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยมีหน้าที่ร่วมกันวางแผนและดำเนินการวิจัย สร้างเครื่องมือจัดหาสื่อที่จะนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสังเกตการณ์ตลอดการวิจัยและร่วมกันสะท้อนผลจากการปฏิบัติ ผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ สนับสนุนการดำเนินการ ผู้ปกครองนักเรียนมีหน้าที่ให้ความร่วมมือ ให้ข้อมูล สนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียนติดตามความก้าวหน้าและผลการแก้ไขปัญหาของนักเรียน

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติการดำเนินไปพร้อมกับ ขั้นที่ 3 ขั้นสังเกตการณ์จากผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ในกระบวนการเรียนรู้ของแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ นักเรียนสามารถทำแบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียนได้ผ่านเกณฑ์ทุกคน และผลการทดสอบความสามารถด้านการอ่านและการเขียนประจำแผนโดยใช้แบบทดสอบย่อยด้านการอ่านและแบบทดสอบย่อยด้านการเขียนซึ่งแบบทดสอบย่อยด้านการอ่านมีค่าพื้นฐานสำหรับให้นักเรียนอ่านจำนวน 20 คำ นักเรียนสามารถอ่านคำพื้นฐานได้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทุกคน คือ นักเรียนสามารถอ่านออกเสียงคำได้ถูกต้องอย่างน้อยร้อยละ 60 แบบทดสอบย่อยด้านการเขียนมีค่าพื้นฐานสำหรับให้นักเรียนเขียนตามคำบอกจำนวน 10 คำ นักเรียนสามารถเขียนตามคำบอกได้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทุกคน คือ นักเรียนสามารถเขียนคำได้ถูกต้องอย่างน้อยร้อยละ 50 และจากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน

ผลการประเมินพฤติกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับ ดี ขั้นที่ 4 ขั้นการสะท้อนการปฏิบัติ

การสะท้อนผลการปฏิบัติการในภาพรวมระยะแรกของการนำการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมาใช้ในการส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ ครูผู้ร่วมวิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องยังไม่เข้าใจกระบวนการและขั้นตอนของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยจึงได้จัดประชุมเพื่อทำความเข้าใจให้ตรงกันเมื่อทุกคนเข้าใจกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานแล้วเริ่มดำเนินการตามขั้นตอน ได้แก่ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมสังเกตติดตามและประเมินผล ร่วมสะท้อนกลับ ร่วมปรับปรุงพัฒนา แต่ละแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในทุกขั้นตอน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจร่วมมือร่วมใจกันในการดำเนินงาน ส่งผลให้ครูผู้ปกครอง และนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกัน เกื้อหนุนกันและกันในบทบาทหน้าที่ที่ได้รับ เกิดจากการมีเป้าหมายสุดท้ายที่เหมือนกัน เป็นพลังผลักดันให้มีการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

2. ผลการส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 จากการใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

จากการเปรียบเทียบผลการทดสอบความสามารถด้านการอ่านก่อนเรียนของนักเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 9.20 คิดเป็นร้อยละ 30.67 ไม่ผ่านเกณฑ์การอ่านผลการทดสอบหลังเรียน พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 23.50 คิดเป็นร้อยละ 79.33 อยู่ในระดับ ดี ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผลการทดสอบความสามารถด้านการอ่านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และมีระดับคุณภาพอยู่ในระดับดีเมื่อพิจารณาผลการทดสอบหลังเรียนเป็นรายบุคคลพบว่า นักเรียนอ่านถูกต้องระดับดีมาก จำนวน 5 คน อ่านถูกต้องระดับดี จำนวน 3 คน และอ่านถูกต้องระดับพอใช้ จำนวน 2 คน ผลการทดสอบความสามารถด้านการเขียนก่อนเรียนของนักเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 6.00 คิดเป็นร้อยละ 30.00 ไม่ผ่านเกณฑ์การเขียนผลการ

ทดสอบหลังเรียน พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.10 คิดเป็นร้อยละ 75.50 อยู่ในระดับดี ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผลการทดสอบความสามารถด้านการเขียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและมีระดับคุณภาพอยู่ในระดับดีเมื่อพิจารณาผลการทดสอบหลังเรียนเป็นรายบุคคลพบว่า นักเรียนเขียนถูกต้องระดับดีมาก จำนวน 5 คน เขียนถูกต้องระดับดี จำนวน 3 คนและเขียนถูกต้องระดับพอใช้จำนวน 2 คน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1-3 ครั้งนี้ นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การปฏิบัติงานตามกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมตลอดระยะเวลาของการวิจัย ส่งผลให้ ครู ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกัน เกื้อหนุนกันใบบทบาทหน้าที่ที่ได้รับ เนื่องจากมีเป้าหมายสุดท้ายที่เหมือนกัน จนเกิดเป็นพลังของกลุ่มที่ร่วมมือกันผลักดันให้มีการส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่องส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านการอ่านและการเขียนสูงขึ้นตามลำดับ แสดงให้เห็นว่ากระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้กระบวนการ 4 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นวางแผนขั้นปฏิบัติการขั้นสังเกตการณ์และขั้นการสะท้อนการปฏิบัติ ส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนาภรณ์ ผาอิตดี (2554: 96) ได้ทำการศึกษาการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อแก้ปัญหาการอ่านหนังสือไม่ออกของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนบ้านคำไฮ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า หลังการแก้ปัญหา นักเรียนสามารถอ่านคำได้ถูกต้องสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ ร้อยละ 60 ทุกคน คิดเป็นร้อยละ 100 และงานวิจัยของภาวิดาอุทุมพร (2554: 94) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาผลการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องการ

อ่านและการเขียนคำโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษา ค้นคว้าพบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนและนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอ่านและการเขียนคำใช้คำได้ถูกต้องตามหลักการอ่านและการเขียนมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริชาติ บัวรอด (2555: 152) ได้ทำการวิจัยปฏิบัติการเพื่อแก้ปัญหาการอ่านหนังสือไม่ออก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน คือกนิสไทยฯ สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 23 จังหวัดสกลนคร ผลปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายหลังจากได้รับการแก้ปัญหาตามกระบวนการวิจัยปฏิบัติการนักเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินที่ตั้งไว้ร้อยละ 80 ทุกคน คิดเป็นร้อยละ 100 ของนักเรียนทั้งหมด

2. ผลการส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 จากการใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่านักเรียนทุกคนผ่านเกณฑ์ประเมินการอ่านและการเขียน ในภาพรวมนักเรียนสามารถอ่านได้ถูกต้องระดับดีและเขียนได้ถูกต้องระดับดี เนื่องจากกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีขั้นตอนที่ชัดเจน มีการประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับมีกระบวนการจัดกิจกรรมที่เป็นขั้นตอน บันไดทักษะ 4 ชั้น ตามแนวคิดของ ศิวากานท์ ปทุมสูติ (2554: 42) ซึ่งเป็นกระบวนการฝึกอ่านแบบแจกลูกสะกดคำและผันเสียงไปพร้อมๆ กับการอ่านคำ อ่านกลุ่มคำ อ่านเรื่อง คัดลายมือ และเขียนตามคำบอก อย่างมีบูรณาการกับทักษะการฟัง การพูดคุยสนทนาและกิจกรรมถามตอบต่างๆ ประกอบกับการใช้สื่อประสมซึ่งประกอบด้วย สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สื่อเพลงคาราโอเกะ เกมและแบบฝึกทักษะการอ่าน การเขียนที่มีความหลากหลายเหมาะสมกับวัยและความสนใจของนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถด้านการอ่านและการเขียนอยู่ในระดับดี

สอดคล้องกับงานวิจัยหลายเรื่องที่ใช้แบบฝึกทักษะพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนดังเช่นงานวิจัยของนันทวรรณ พลระวุฒิโท (2551: 96) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะเรื่อง การเขียนประสมสระกลุ่มสระการเรียนรู้อักษรภาษาไทย สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยแบบฝึกเสริมทักษะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ สมัยกฤตระแสง (2551: 115) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการอ่านและสะกดคำภาษาไทยของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการสอนอ่านและสะกดคำโดยใช้แบบฝึกทักษะผลการศึกษาพบว่าความสามารถในการอ่านและสะกดคำภาษาไทยของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้หลังการสอนอ่านและสะกดคำภาษาไทยอยู่ในระดับดีมากและความสามารถในการอ่านและสะกดคำภาษาไทยของนักเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังพบว่ามีงานวิจัยหลายเรื่องใช้เกมเข้ามาช่วยในการพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนดังเช่นงานวิจัยของวิไลวรรณ ถิ่นจะนะ (2551: 80) ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้านทักษะการอ่านสะกดคำ โดยใช้เกมการศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้เกมการศึกษา สามารถพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำได้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และสอดคล้องกับ ตติยา คุณแก้ว (2553: 77-78) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการอ่านโดยใช้เกมร่วมกับแบบฝึกทักษะการอ่านสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความสนใจในบทเรียนมีความกระตือรือร้นในการทำงานให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มเป็นอย่างดีทำงานได้เสร็จตามกำหนดเวลา มีการตอบโต้

ระหว่างนักเรียนและครูและได้รับการยอมรับจากเพื่อนๆในชั้นส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นสอดคล้องกับจิตราลดาภูดาวาร (2554: 72-73) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเพื่อพัฒนาการอ่านคำพื้นฐานชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์การอ่านคำพื้นฐาน ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม มีคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ในครั้งนี้ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในช่วงที่นักเรียนได้สอบปลายภาคเสร็จแล้วทำให้นักเรียนมีเวลาเรียนรู้อย่างเต็มที่และเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมคือ 9.00 – 11.00 น. เป็นช่วงเวลาที่นักเรียนเรียนรู้ได้ดี ทำให้ผลการส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ได้ผลดี หากต้องจัดกิจกรรมแทรกในช่วงเวลาที่นักเรียนต้องเรียนปกติต้องคำนึงถึงความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย เพราะนักเรียนต้องเรียนหนักอยู่แล้ว การส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ในช่วงพักกลางวันและช่วงหลังเลิกเรียนอาจจะไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร เพราะนักเรียนเหนื่อยล้าจากการเรียนปกติอยู่แล้ว

1.2 การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมการสร้างทีมงานหรือประสานความร่วมมือจากทุกส่วนเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้กระบวนการวิจัยขับเคลื่อนไปได้ โดยเฉพาะผู้ปกครองนักเรียนถือได้ว่ามีอิทธิพลต่อนักเรียนมากที่สุด หากผู้วิจัยสามารถสร้างความตระหนักให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้และเข้ามาให้ความร่วมมือทำงานประสานกับทีมวิจัยอย่างเต็มที่ จะส่งผลให้การดำเนินงานสามารถดำเนินการไปได้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

1.3 ก่อนเริ่มกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมผู้วิจัยต้องทำความเข้าใจ สร้างความตระหนักให้ผู้ร่วมวิจัยเห็นความสำคัญของปัญหา มุ่งแก้ปัญหาร่วมกันมีเป้าหมายเดียวกันในการดำเนินการวิจัย มีกระบวนการที่ชัดเจนและต่างฝ่ายต่างรับรู้หน้าที่ที่ตนต้องร่วมรับผิดชอบร่วมกัน การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมก็จะเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป จากผลการวิจัยพบว่าการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีความเหมาะสมในการนำมาส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ เนื่องจากมีกระบวนการที่เป็นขั้นตอนชัดเจนและอาศัยความร่วมมือจากหลายส่วน ดังนั้นจึงควรนำไปใช้ในการส่งเสริมการอ่านและการเขียนในระดับชั้นอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- จิตรลดา ภูถาวร. (2554). การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม เพื่อพัฒนาการอ่านคำพื้นฐาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ดติยา คุณแก้ว. (2553). ผลการจัดการจัดการเรียนรู้อ่านโดยใช้เกมร่วมกับแบบฝึกทักษะการอ่านสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นันทวรรณ พลละวุฒิโท. (2551). การพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะ เรื่อง การเขียนประสมสระ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปาริชาติ บัวรอด. (2555). การวิจัยปฏิบัติการเพื่อแก้ปัญหาการอ่านหนังสือไม่ออก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนค้อกนิสไทยฯ สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 23 จังหวัดสกลนคร. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ภาวิดา ลุงนาม. (2553). การพัฒนาผลการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การอ่านและการเขียนคำโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการรูปแบบวงจรเวลาของ เจมส์แมคเคอร์แนน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รัตนาภรณ์ ผาอิดดี. (2553). การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อแก้ปัญหาการอ่านหนังสือไม่ออกของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนบ้านคำไฮ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วีไลวรรณ ถิ่นจะนะ. (2551). การจัดการกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้านทักษะการอ่านสะกดคำโดยใช้เกมการศึกษา สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- ศิวกานท์ ปทุมสูติ. (2554). เด็กอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้แก้ยากนิดเดียว. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: นวสาส์นการพิมพ์.
- สมัย กุตระแสง. (2551). ความสามารถในการอ่านและสะกดคำภาษาไทยของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบฝึกทักษะ. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สถาบันภาษาไทย. (2558). *อ่านออกเขียนได้ อ่านคล่องเขียนคล่อง และสื่อสารได้*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สิทธิณัฐ ประพุทธนิตินิสาร. (2545). *การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม : แนวคิดและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสนับสนุนการวิจัย (สกว).

สุวิมล ว่องวานิช. (2544). *การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน Classroom Action Research*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

Factors influencing on North Eastern University' s Social Responsibilities in KhonKaen Municipality.

ดากาญ์นดา อรัญมาลา¹, ฌัชฌานันท์ นิติวัดณะ¹, กชพร ท้าวกลาง¹, ฐปนรรธ พนมศิลป์²
Dakanda Arunmala¹, Chatchanun Nitiwatana¹, Kotehaporn Taowklang¹, Tapanat Phanomsin²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคม 2) วิเคราะห์องค์ประกอบที่มีผลต่อการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นประชาชนในเขตตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 400 คน การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจะใช้ตาราง Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนที่ระดับ ± 5 เป็นตัวแทนของกลุ่มประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการและแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.797 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ สถิติพื้นฐานและการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ผลการวิจัยพบว่า

1) ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมากเรียงค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการวิจัย ด้านการบริการวิชาการด้านการพัฒนาระบบการบริหารของมหาวิทยาลัยด้านการจัดการเรียนการสอนด้านการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม

2) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบที่มีผลต่อการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคม ของมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบองค์ประกอบสำคัญ 11 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน ด้านสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก ด้านการให้บริการแก่ชุมชน

¹ อาจารย์ประจำ, คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 199/19 ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000 โทรศัพท์; 043-222959-61 ต่อ 526, 088-0316575 E-mail:dakanda.aru@neu.ac.th

² อาจารย์ประจำ, คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 199/19 ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000 โทรศัพท์; 043-222959-61, E-mail:Tapanat.pha@neu.ac.th

¹ Lecturer, Faculty of Business Administration, North Eastern University.199/19 Tambon Mueang, Amphur Mueang, Khonkaen.

² Lecturer, Faculty of Communication Arts, North Eastern University.199/19 Tambon Mueang, Amphur Mueang, Khonkaen. E-mail:Tapanat.pha@neu.ac.th

ด้านระบบการบริหารงาน ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านบริการวิชาการ ด้านการบูรณาการงานวิจัย ด้านการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม ด้านพัฒนาอาจารย์และนักศึกษา

คำสำคัญ : ความรับผิดชอบต่อสังคม, มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Abstract

This research was aimed to 1) study the opinions toward the factors of responsible task implementation of North Eastern University, and 2) analyze the components of the factors of responsible tasks implementation of North Eastern University. The research sample was from 400 citizens in Mai Maung sub-district, Maung district, KhonKaen province which was evaluated using Yamane table at 95% of Confidence Level and +5 of Tolerances. The research instruments were questionnaire, check list, and 5 rating scale questionnaires. The reliability of the questionnaire was at 0.797. The data was analyzed by basic statistics and Exploratory Factor Analysis.

The results of the study were found as the following:

1) The overall opinion toward the factors of responsible task implementation of North Eastern University was at the high level in the following ; research aspect, academic service aspect, university administration development aspect, learning management aspect, and art and culture support aspect respectively.

2) the analysis of the components of the factors of responsible tasks implementation of North Eastern University found that it consisted of 11 components such as learning management aspect, research for social development aspect, connection with outside organization enhancement aspect, community service for the management system, public relation aspect, graduated students production aspect, academic service aspect, research integration aspect, art and culture support aspect, and teacher and student development aspect.

Keywords : Social Responsibility, North Eastern University

บทนำ

ในปัจจุบันความรับผิดชอบต่อสังคม ขององค์กรได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นจากองค์กรสากล บริษัท และหน่วยงานธุรกิจข้ามชาติ ตลอดจนองค์กรบริษัทและหน่วยงานธุรกิจระดับชาติไปสู่หน่วยงานที่เป็นองค์กรในระดับอุดมศึกษา ที่ร่วมกันสร้างความตื่นตัวในการสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม เพราะคำว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร มาจากคำว่า Corporate Social Responsibility โดย

ใช้อักษรย่อว่า CSR หรือ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า บรรษัทภิบาล ซึ่งหน่วยงาน สภาธุรกิจโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (World Business Council for Sustainable Development : WBCSD) ได้ให้ความหมายคำว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร คือ เป็นกิจกรรมที่องค์กรได้ให้คำมั่นกับตนเองว่าจะทำกิจกรรมเหล่านี้ต่อเนื่อง และยังคงให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่เต็มกำลังและเต็มความสามารถ เพื่อพัฒนาสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และ

ชุมชนให้ยั่งยืน ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพในการดำรงชีวิตของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กร ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) อันได้แก่ พนักงาน บุคลากร ครอบครัว ชุมชนท้องถิ่น และสังคมโดยรวม (วัลลภา เจริญวงศาเวช, 2555)

สถาบันอุดมศึกษา หรือที่รู้จักกันว่า “มหาวิทยาลัย” นั้นถูกคาดหวังจากสังคมว่าเป็นทั้งผู้แสวงหา และผู้ให้ปัญญาแก่ประชาชน ผู้แสวงหา คือ ผู้ศึกษาค้นคว้าองค์ความรู้ เรื่องราวต่างๆ เพื่อช่วยแก้ไข และพัฒนาคนและสังคมให้เจริญก้าวหน้า เราอยู่ดีมีสุขสงบได้ โดย นัยนี้สถาบันอุดมศึกษา หรือ มหาวิทยาลัย จึงถือได้ว่าเป็นแหล่งภูมิปัญญาของแผ่นดินของท้องถิ่นนั้นๆ หรือ ประเทศนั้น ๆ ด้วยการที่เป็นสถาบันทางการศึกษานี้เอง การประชาสัมพันธ์ จึงมีความจำเป็นและมีความสำคัญ หากสถาบันการศึกษาไม่สร้างภาพลักษณ์ที่เด่นชัดให้กับกลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงได้ ก็จะทำให้สถาบันการศึกษานั้นไม่เป็นที่รู้จักและยอมรับไม่ได้รับความสนใจของเยาวชน เพราะการตัดสินใจเลือกสถาบันการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันด้านการตลาด ของสถาบันการศึกษาที่เป็นไปในเชิงรุกบทบาทของการประชาสัมพันธ์ จึงมีผลต่อภาพลักษณ์ขององค์กร (อภิศักดิ์ อุ่มจินสา, พัชราภรณ์ ลันศรี, 2553) การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรอุดมศึกษาได้ถูกกล่าวไว้ในการประชุมระดับโลกด้านการอุดมศึกษา (World Conference on Higher Education : WCHE) เมื่อวันที่ 5 -8 กรกฎาคม 2009 ณ สำนักงานใหญ่องค์การยูเนสโก กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส เรื่อง บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาในการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม (The New Dynamics of Higher Education and Research for Societal Change and Development) ว่า มหาวิทยาลัยในฐานะที่เป็นองค์กรระดับอุดมศึกษาไม่ควรทำหน้าที่เพียงการผลิตบัณฑิต การวิจัย และการบริการวิชาการต่อสังคมเท่านั้น แต่จะต้องแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านต่างๆ ด้วย เช่น เรื่องสิทธิมนุษยชน

เรื่องสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เพราะสังคมมีความคาดหวังสูงต่อการศึกษาในระดับอุดมศึกษา มุ่งหวังให้การอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนา และสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เพราะสถาบันการอุดมศึกษาถือเป็นพลเมืองที่ดี (Public Good) และมีความสำคัญต่อการสร้างและผลิตพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม และมีจริยธรรม ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า มหาวิทยาลัย ต้องมีบทบาทหน้าที่ในการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม และตอบสนองความต้องการของสังคม ทั้งนี้โดยการเปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรทางด้านธุรกิจ (CSR) กับความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัย (University Social Responsibility : USR)

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นมหาวิทยาลัยเอกชนที่ได้รับการจัดตั้งเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2531 ได้มีการดำเนินกิจการงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมตลอดมา ซึ่งเป็นการดำเนินการเพื่อก่อให้เกิด Public Good ต่อการรับผิดชอบต่อสังคมและยังมีวัตถุประสงค์ที่คาดหวังให้เกิดผลกระทบในด้านบวกแก่สถาบัน คือ เกิดภาพลักษณ์ที่ดีเป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม จากหลายประเด็นดังกล่าวข้างต้นทำให้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ต่อสังคมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. วิเคราะห์องค์ประกอบที่มีผลต่อการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร คือ ประชาชนที่อาศัยในเขตตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 103,599 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือประชากรในเขตตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 400 คน การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจะใช้ตาราง Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนที่ระดับ ± 5 ใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมครั้งนี้คือแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา และเอกสารต่างๆ รวมถึงศึกษาทั้งการสร้างแบบสอบถามอย่างละเอียด ซึ่งแบบสอบถามที่สร้างขึ้น โดยแบบสอบถามที่ใช้แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด (Close-ended Questionnaire)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของท่านต่อการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 42 ข้อ มี 5 ระดับคือมากที่สุดมากปานกลางน้อยน้อยที่สุด

ผลการศึกษาวิจัย

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือผลการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

1. ด้านการจัดการเรียนการสอน

ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$) และ

จำแนกเป็นรายชื่อเรียงค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับและเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน ($\bar{X} = 3.82$) รองลงมา มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้และทักษะทางด้านวิชาการ กีฬา และสังคม ($\bar{X} = 3.81$) มีอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนที่ทันสมัย ($\bar{X} = 3.80$) การเรียนการสอนปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักศึกษา ($\bar{X} = 3.80$) คณาจารย์มีความรู้ความสามารถและมีคุณภาพเมื่อเทียบเท่ากับมหาวิทยาลัยเอกชนอื่น ($\bar{X} = 3.79$) มีอาคารสถานที่เรียนที่ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.77$) มีคณาจารย์ที่มีความรู้และความสามารถในการผสมผสานความรู้จากแหล่งต่าง ๆ สู่การเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.64$) มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษามีความสามารถด้านวิชาการและทักษะทางสังคม ($\bar{X} = 3.64$) การจัดการเรียนการสอนได้มาตรฐาน ($\bar{X} = 3.45$) และบัณฑิตที่จบมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของสังคม ($\bar{X} = 3.35$)

2. ด้านการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม

ด้านการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรมพบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) และจำแนกเป็นรายชื่อเรียงค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือสนับสนุนให้อาจารย์และนักศึกษาจัดกิจกรรมการบูรณาการงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและพัฒนาสังคมประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.73$) ส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจและความภาคภูมิใจในวิถีชีวิตและภูมิปัญญาไทย ($\bar{X} = 3.73$) รองลงมาส่งเสริมและสนับสนุนนักศึกษาและบุคลากรของมหาวิทยาลัยจัด/ร่วมกิจกรรมดำรงไว้ซึ่งการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมกับชุมชน ($\bar{X} = 3.70$) สร้างสรรงานศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้เป็นที่ประจักษ์และมีคุณค่าต่อสังคม ($\bar{X} = 3.59$) และมีส่วนร่วมในกิจกรรมสืบสานประเพณี ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น ชุมชน และภูมิภาค ($\bar{X} = 3.47$)

3. ด้านการบริการวิชาการ

ด้านการบริการวิชาการ พบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$) และ

จำแนกเป็นรายข้อเรียงค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ มหาวิทยาลัยใช้เทคโนโลยี เช่น อินเทอร์เน็ตในการบริการงานวิชาการ ($\bar{X} = 3.78$) มหาวิทยาลัยมีผลงานวิจัยที่ถูกนำไปใช้อ้างอิงก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผลงานทางด้านวิชาการ ($\bar{X} = 3.78$) รองลงมา เป็นแหล่งค้นคว้าข้อมูลทางวิชาการ นวัตกรรมที่หลากหลายและทันสมัย ($\bar{X} = 3.73$) มีความสัมพันธ์ที่ดีในการแลกเปลี่ยนทางวิชาการกับสถาบันอื่น ($\bar{X} = 3.73$) คณาจารย์มีบทบาทในการชี้้นำการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในชุมชน ($\bar{X} = 3.71$) และให้บริการวิชาการที่ดีมีคุณภาพแก่สังคมและชุมชนอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.67$)

4. ด้านการวิจัย

ด้านการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$) และจำแนกเป็นรายข้อเรียงค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ มีผลงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาและเกิดประโยชน์แก่สังคม ($\bar{X} = 3.79$) ผลงานวิจัยของมหาวิทยาลัยตอบสนองต่อชุมชนต่อท้องถิ่นให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่ม ($\bar{X} = 3.79$) รองลงมา มีผลงานการวิจัยได้ถูกนำไปเผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์หรือหนังสือพิมพ์ ($\bar{X} = 3.75$) มีผลการวิจัยที่ได้นำมาพิมพ์เป็นเอกสารประกอบการสอน และการฝึกอบรม ($\bar{X} = 3.75$) เป็นผู้ชี้แนะสังคมในการวิจัย ($\bar{X} = 3.71$) มีผลงานวิจัยที่ช่วยในการพัฒนาและแก้ปัญหาชุมชน ($\bar{X} = 3.69$) และ มีการวิจัยที่สร้างสมความรู้จากปัญหาท้องถิ่นและภูมิภาค ($\bar{X} = 3.67$)

5. ด้านการพัฒนาระบบการบริหารของมหาวิทยาลัย

ด้านการพัฒนาระบบการบริหารของมหาวิทยาลัย พบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) และจำแนกเป็นรายข้อเรียงค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ มหาวิทยาลัยมีการแจกสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อประชาสัมพันธ์การทำ USA ของมหาวิทยาลัย และมีการเผยแพร่ภาพกิจกรรมการทำ USA ผ่านเว็บไซต์ขององค์การ ($\bar{X} = 3.84$) รองลงมา มีความหลากหลายของช่องทางในการติดต่อสื่อสาร ($\bar{X} = 3.78$) มีการเผยแพร่ข่าวสาร กิจกรรม

ภายในมหาวิทยาลัยให้บุคคลภายนอกได้รับทราบอย่างทั่วถึง ($\bar{X} = 3.78$) ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์และมีความรู้ความสามารถและใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารมหาวิทยาลัย อันได้แก่ ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความเป็นธรรม ความรับผิดชอบ ความมีประสิทธิภาพ การตรวจสอบได้ ความมีอิสระ ความคุ้มค่า การมีมาตรฐาน และการตอบสนองความต้องการแก่สังคม ($\bar{X} = 3.75$) มหาวิทยาลัยมีขั้นตอนและกระบวนการที่อำนวยความสะดวกให้ผู้รับบริการได้อย่างรวดเร็ว ($\bar{X} = 3.75$) มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารของมหาวิทยาลัย ($\bar{X} = 3.75$) มหาวิทยาลัยมีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น อินเทอร์เน็ตมาใช้ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 3.74$) ให้บริการแก่ผู้ที่เข้ามาติดต่อได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.74$) มีเจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.73$) สถานที่ตั้งของมหาวิทยาลัยมีความเหมาะสม สะดวกต่อการเดินทาง ปราศจากมลพิษ ($\bar{X} = 3.72$) มหาวิทยาลัยมีการจัดทำรายงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ขององค์การ ($\bar{X} = 3.66$) มหาวิทยาลัยมีช่องทางสื่อสารและประชาสัมพันธ์ การดำเนินการทำ USA ของมหาวิทยาลัย และมีการเผยแพร่ภาพกิจกรรมการทำ USA ให้แก่ศิษย์เก่าได้รับทราบข่าวสารความเคลื่อนไหวขององค์การอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.64$) มหาวิทยาลัยมีการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอก ($\bar{X} = 3.58$)

สรุปความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัย ภาควิชาออกเฉียงเหนือ ความคิดเห็นต่อปัจจัยทั้ง 5 ด้านพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.71$) และจำแนกเป็นรายด้านเรียงค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการวิจัย ($\bar{X} = 3.75$) รองลงมา ด้านการบริการวิชาการ ($\bar{X} = 3.73$) ด้านการพัฒนาระบบการบริหารของมหาวิทยาลัย ($\bar{X} = 3.71$) ด้านการจัดจการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.70$) และด้านการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.64$)

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคม

สรุปผลประเมินความคิดเห็นต่อปัจจัยทั้ง 5 ด้าน	ผลประเมิน		
	\bar{X}	ค่าร้อยละ	การแปลผล
1. ด้านการจัดการเรียนการสอน	3.70	0.70	มาก
2. ด้านการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม	3.64	0.64	มาก
3. ด้านการบริการวิชาการ	3.73	0.68	มาก
4. ด้านการวิจัย	3.75	0.68	มาก
5. ด้านการพัฒนาระบบการบริหารของมหาวิทยาลัย	3.71	0.65	มาก
รวม	3.71	0.67	มาก

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบที่มีผลต่อการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคม ของมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ได้จำนวน 11 องค์ประกอบได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 ด้านการจัดการเรียนการสอนจำนวน 6 ตัวแปร นำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .384 - .684 ประกอบด้วยตัวที่เรียงลำดับตามน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด 3 อันดับ คือ การจัดการเรียนการสอนได้มาตรฐาน (0.684) มีอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนที่ทันสมัย (0.637) บัณฑิตที่จบมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของสังคม (0.528) และมีค่าผลรวมความแปรปรวน 10.526 คิดเป็นร้อยละ 25.061 ของความแปรปรวนทั้งหมด มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 25.061

องค์ประกอบที่ 2 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน จำนวน 6 ตัวแปร นำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .450 - .607 ประกอบด้วยตัวที่เรียงลำดับตามน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด 3 อันดับ คือ สถานที่ตั้งของมหาวิทยาลัยมีความเหมาะสมสะดวกต่อการเดินทาง ปราศจากมลพิษ (0.607) มีผลการวิจัยที่ได้นำมาพิมพ์เป็นเอกสารประกอบการสอน และการฝึกอบรม (0.579) มหาวิทยาลัยมีชั้น

ตอนและกระบวนการที่อำนวยความสะดวกให้ผู้รับบริการได้อย่างรวดเร็ว (0.517) และมีค่าผลรวมความแปรปรวน 1.604 คิดเป็นร้อยละ 3.819 ของความแปรปรวนทั้งหมด มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 28.880

องค์ประกอบที่ 3 ด้านสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก จำนวน 3 ตัวแปร นำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .509 - .679 ประกอบด้วยตัวที่เรียงลำดับตามน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด 3 อันดับ คือ มีความสัมพันธ์ที่ดีในการแลกเปลี่ยนทางวิชาการกับสถาบันอื่น (0.679) ณาจารย์มีบทบาทในการชี้้นำการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในชุมชน (0.644) มหาวิทยาลัยมีการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอก (0.509) และมีค่าผลรวมความแปรปรวน 1.506 คิดเป็นร้อยละ 3.586 ของความแปรปรวนทั้งหมด มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 32.466

องค์ประกอบที่ 4 ด้านการให้บริการแก่ชุมชนจำนวน 5 ตัวแปร นำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .358 - .604 ประกอบด้วยตัวที่เรียงลำดับตามน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด 3 อันดับ คือ มีผลงานวิจัยที่ช่วยในการพัฒนาและแก้ปัญหาชุมชน (0.604) เป็นผู้ชี้แนะสังคมในการวิจัย (0.568) ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์และมีความรู้ความสามารถและใช้

หลักธรรมาภิบาลในการบริหารมหาวิทยาลัย อันได้แก่ ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความเป็นธรรม ความรับผิดชอบ ความมีประสิทธิภาพ การตรวจสอบได้ ความมีอิสระ ความคุ้มค่า การมีมาตรฐาน และการตอบสนองความต้องการแก่สังคม (0.541) และมีค่าผลรวมความแปรปรวน 1.366 คิดเป็นร้อยละ 3.251 ของความแปรปรวนทั้งหมด มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 35.717

องค์ประกอบที่ 5 ด้านระบบการบริหารงาน จำนวน 4 ตัวแปร น้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .487 - .719 ประกอบด้วยตัวที่เรียงลำดับตามน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด 3 อันดับ คือ มหาวิทยาลัยมีการจัดทำรายงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ขององค์การ (0.719) มหาวิทยาลัยมีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น อินเทอร์เน็ตมาใช้ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ (0.549) มีเจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถในการทำงานอย่างมีคุณภาพ (0.543) และมีค่าผลรวมความแปรปรวน 1.321 คิดเป็นร้อยละ 3.145 ของความแปรปรวนทั้งหมด มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 38.862

องค์ประกอบที่ 6 ด้านการประชาสัมพันธ์ จำนวน 3 ตัวแปร น้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .559 - .697 ประกอบด้วยตัวที่เรียงลำดับตามน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด 3 อันดับ คือ มีการเผยแพร่ข่าวสาร กิจกรรมภายในมหาวิทยาลัยให้บุคคลภายนอกได้รับทราบอย่างทั่วถึง (0.697) มีความหลากหลายของช่องทางในการติดต่อสื่อสาร (0.650) มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารของมหาวิทยาลัย (0.559) และมีค่าผลรวมความแปรปรวน 1.224 คิดเป็นร้อยละ 2.915 ของความแปรปรวนทั้งหมด มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 41.777

องค์ประกอบที่ 7 ด้านผลิตภัณฑ์ จำนวน 6 ตัวแปร น้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .354 - .693 ประกอบด้วยตัวที่เรียงลำดับตามน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด 3 อันดับ คือ การเรียนการสอนปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักศึกษา (0.693)

ส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจและความภาคภูมิใจในวิถีชีวิตและภูมิปัญญาไทย (0.486) ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับและเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน (0.394) และมีค่าผลรวมความแปรปรวน 1.200 คิดเป็นร้อยละ 2.856 ของความแปรปรวนทั้งหมด มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 44.633

องค์ประกอบที่ 8 ด้านบริการวิชาการจำนวน 2 ตัวแปร น้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .584 - .589 ประกอบด้วยตัวที่เรียงลำดับตามน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ มีผลงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาและเกิดประโยชน์แก่สังคม (0.589) มีการวิจัยที่สร้างสมความรู้จากปัญหาท้องถิ่นและภูมิภาค (0.584) และมีค่าผลรวมความแปรปรวน 1.128 คิดเป็นร้อยละ 2.685 ของความแปรปรวนทั้งหมด มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 47.318

องค์ประกอบที่ 9 ด้านการบูรณาการงานวิจัย จำนวน 3 ตัวแปร น้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .378 - .656 ประกอบด้วยตัวที่เรียงลำดับตามน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ สร้างผลงานศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้เป็นที่ประจักษ์และมีคุณค่าต่อสังคม (0.656) มหาวิทยาลัยมีการแจกลือสิ่งพิมพ์เพื่อประชาสัมพันธ์การทำ CSR ของมหาวิทยาลัย และมีการเผยแพร่ภาพกิจกรรมการทำ CSR ผ่านเว็บไซต์ขององค์การ (0.452) มหาวิทยาลัยมีผลงานวิจัยที่ถูกนำไปใช้อ้างอิงก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผลงาน ทางด้านวิชาการ (0.378) และมีค่าผลรวมความแปรปรวน 1.106 คิดเป็นร้อยละ 2.633 ของความแปรปรวนทั้งหมด มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 49.951

องค์ประกอบที่ 10 ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม จำนวน 2 ตัวแปร น้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .571 - .656 ประกอบด้วยตัวที่เรียงลำดับตามน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสืบสานประเพณี ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น ชุมชน และภูมิภาค (0.656) มหาวิทยาลัยมีการประชาสัมพันธ์ตัวเองต่อสาธารณะอย่างต่อเนื่อง (0.571) และมีค่าผลรวม

ความแปรปรวน 1.063 คิดเป็นร้อยละ 2.532 ของความแปรปรวนทั้งหมด มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 52.483

องค์ประกอบที่ 11 ด้านพัฒนาอาจารย์และนักศึกษา จำนวน 2 ตัวแปร นำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .348 - .612 ประกอบด้วยตัวที่เรียงลำดับตามน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ คณาจารย์มีความรู้ความสามารถและมีคุณภาพเมื่อเทียบกับมหาวิทยาลัยเอกชนอื่น (0.612) สนับสนุนให้อาจารย์และนักศึกษาจัดกิจกรรมการบูรณาการงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและพัฒนาสังคมประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง (0.348) และมีค่าผลรวมความแปรปรวน 1.1013 คิดเป็นร้อยละ 2.413 ของความแปรปรวนทั้งหมด มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 54.895

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงาน ความรับผิดชอบต่อของมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ต่อสังคมในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นมีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

1. ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมของ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เรียงตามลำดับ คือ ด้านการวิจัย ด้านการบริการวิชาการ ด้านการพัฒนา ระบบการบริหารของมหาวิทยาลัย ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม ดังนั้นแสดงว่า การทำวิจัยส่งผลต่อการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาอันดับที่ 1 และความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อปัจจัยด้านวิจัย คือ มีผลงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาและเกิดประโยชน์แก่สังคม ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ศ.นพ.สุทธิพร จิตต์มิตรภาพ. (2556) ที่กล่าวว่า ในช่วงเวลา 3 ปีที่ผ่านมา วช.ได้ร่วมมือกับหน่วย

บริหารจัดการงานวิจัย ได้แก่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (สวก.) สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ปฏิรูประบบวิจัยและการนำไปใช้ประโยชน์เป็นมิติที่สำคัญ โดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน การร่วมระบุงปัญหาและแนวทางพัฒนา รวมไปถึงการส่งต่อผลงานวิจัยให้แก่หน่วยปฏิบัติ มีการยกวางมาตรการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนงานวิจัยและพัฒนาเพื่อประโยชน์เชิงพาณิชย์ในหลากหลายรูปแบบจึงทำให้การวิจัยกลายเป็นพลังที่สำคัญในการได้มาซึ่งข้อมูลความรู้อันสามารถนำไปแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศได้อย่างถูกต้อง และการพัฒนาที่ยั่งยืนทำให้ไทยสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันเชิงพาณิชย์ มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ มีการเจริญเติบโตอย่างทั่วถึง ประชาชน และชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีการเติบโตอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศของประเทศและของ

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบที่มีผลต่อการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคม ของมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อทำการวิเคราะห์องค์ประกอบแล้วมีจำนวนองค์ประกอบที่มีค่าไอเกนมากกว่า 1 จำนวน 11 องค์ประกอบมีค่าความแปรปรวนสะสมเท่ากับร้อยละ 54.895 หมายความว่า ร้อยละ 54.895 ของความแปรปรวนระหว่างตัวแปร 11 ตัวแปร (ข้อ) สามารถแสดงได้ด้วยองค์ประกอบ 11 องค์ประกอบ แสดงว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคม ของมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความแปรปรวนระหว่างตัวแปรที่ใช้อธิบายองค์ประกอบได้อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี และภายหลังการหมุนแกนแบบอโรทอนอล

โดยวิธีแวนแมกซ์และเมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบว่าตัวแปรแต่ละตัวควรอยู่ในองค์ประกอบใดใช้เกณฑ์การพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบตามเกณฑ์คือเลือกตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบที่มีค่ามากกว่า 0.30 เลือกสายแฉกและรายคอลัมน์ แล้วจึงพิจารณาเป็นองค์ประกอบจะเลือกตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดบนองค์ประกอบนั้นถ้าตัวแปรใดมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบใกล้เคียงกันหลายค่ามากกว่า 1 องค์ประกอบ ปรากฏว่าได้องค์ประกอบของปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคม ของมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ชัดเจน 11 องค์ประกอบ ซึ่งได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอนด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนด้านสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก ด้านการให้บริการแก่ชุมชนด้านระบบการบริหารงาน ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านบริการวิชาการด้านการบูรณาการงานวิจัยด้านการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรมด้านพัฒนาอาจารย์ และนักศึกษาพันธกิจของมหาวิทยาลัยมีทั้งหมด 6 ประการ คือ การผลิตความรู้ เทคโนโลยี ผลิตภัณฑ์ บริการวิชาการแก่สังคม เสนอทางเลือกแก่ประชาชน สนับสนุนการศึกษาในระดับอื่น และทำนุบำรุงวัฒนธรรมและธรรมชาติ ซึ่งในแต่ละพันธกิจสามารถนำเรื่องของความรับผิดชอบต่อสังคมมาบูรณาการได้กล่าวคือ สถาบันอุดมศึกษาต้องมีบทบาทนำในการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมตอบสนองความต้องการของสังคมซึ่งสอดคล้องกับ วัลลภา เฉลิมวงศาเวช (2557) ที่พบว่าความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (Corporate Social Responsibility: CSR) เป็นแนวคิดและแนวปฏิบัติที่องค์กรและหน่วยงานต่างๆ ทั่วโลกได้นำมาปรับใช้เป็นหนึ่งในนโยบายหลักในแง่ของการสร้างกรอบของความรับผิดชอบต่อองค์กรควรมีต่อสังคมการแสดง ความรับผิดชอบต่อสังคมดังกล่าวยุคส่วนใหญ่เกิดจากความรับผิดชอบต่อผลกระทบทั้งที่เกิดขึ้นแล้วและที่อาจจะเกิดขึ้นทั้งโดยตรงหรือโดยอ้อมจากการดำเนินกิจการของ

องค์กรไม่ว่าจะในลักษณะใดต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนรวมถึงสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับผู้คนเหล่านั้นไม่ว่าจะในแง่ของการเมืองเศรษฐกิจหรือสังคมด้วยเหตุนี้ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรจึงถือว่าเป็นพันธกิจที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องนำไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดการสร้างประโยชน์และการพัฒนาอย่างยั่งยืนในรูปแบบต่างๆ ให้แก่ผู้คนในทุกภาคส่วนไม่เว้นแม้ในวงการศึกษาโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นองค์กรในระดับอุดมศึกษาไม่ว่าจะเป็นในระดับสากลหรือในระดับประเทศต่างมีความตื่นตัวเกี่ยวกับเรื่องนี้มาเป็นเวลากว่าทศวรรษจะเห็นได้ว่าไม่เพียงแต่ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรจะถูกนำมาปรับใช้เป็นนโยบายหลักและกลยุทธ์ในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยหากยังรวมถึงการวางแผนและการลงมือทำโครงการต่างๆ ในหลากหลายด้านเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับข้อตกลงที่ให้ไว้ในนโยบาย ทั้งนี้เพื่อจรรโลงไว้ซึ่งสังคมที่ดีและน่าอยู่อย่างยั่งยืน และยังสอดคล้องกับ ศ.นพ.เกษม วัฒนชัย (2554) กล่าวว่า สำหรับความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยต่อสังคม (University Social Repondibility หรือ USR) เริ่มแรกที่มหาวิทยาลัยต้องกระทำ คือการสร้างหลักคิด ถ้าส่วนร่วมอยู่ได้ดี ส่วนย่อยจึงจะอยู่ได้ดี โดยปลูกฝังให้เด็ก และผู้ใหญ่ได้ตระหนักว่าควรนึกถึงผลประโยชน์ส่วนรวมก่อนส่วนตน โดยเฉพาะผู้ใหญ่ต้องเป็นแบบอย่าง ไม่ใช่เอาแต่พูด ขณะเดียวกันในส่วนย่อยต้องพึ่งพอดตนเองให้ได้ และในส่วนย่อยหลายๆ ส่วนต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน “มหาวิทยาลัยต้องศึกษากำหนดนิยามและขอบเขตของ USR ให้ชัดเจน รู้จักเผยแพร่ นำไปสู่การปฏิบัติ โดยให้ USR อยู่ในแผนการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ เป้าหมาย และผลการปฏิบัติ รวมถึงต้องสร้างศรัทธาให้บุคลากร นักศึกษา สมาชิกทุกคนของมหาวิทยาลัยถือเป็นแนวทางปฏิบัติ โดยผู้นำของมหาวิทยาลัยต้องเป็นผู้ริเริ่ม ก่อนที่จะไปขยายไปสู่หน่วยงานอื่นๆ ของมหาวิทยาลัย รวมถึงอยากให้มีการจัดตั้งศูนย์วิจัย

ความรับผิดชอบต่อสังคมที่มีอยู่ตอนนี้ว่าแนวทางใดบ้างที่ดี สร้างประโยชน์ได้จริง เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยต่อสังคม และกระทรวงศึกษาธิการต้องมีหน่วยงานเฉพาะ ดูแลความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยต่อสังคม และอยู่ในระบบประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งหากทุกมหาวิทยาลัยรู้ว่าควรจะทำอะไรเพื่อสังคม ไม่ใช่เพื่อมหาวิทยาลัย ประเทศไทยจะเจริญก้าวหน้ากว่านี้” โลก และยังสามารถคล้องกับวัลลภา เจริญวงศาเวช (2557) ผลการวิจัยพบว่าผลของเส้นทางอิทธิพลสามารถอธิบายได้ดีถึงมิติความรับผิดชอบต่อสังคมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน รูปแบบกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และหลักการความรับผิดชอบต่อสังคมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และพบว่าปัจจัย 7 ประการที่มีอิทธิพลต่อการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนประกอบด้วย

- 1) ความรับผิดชอบต่ออาจารย์/บุคลากร/นักศึกษา
- 2) คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ
- 3) การ

ปฏิบัติตามกฎหมาย 4) การดูแลสิ่งแวดล้อม 5) การมีส่วนร่วม/พัฒนาชุมชน 6) กิจกรรมเพื่อสังคม และ 7) เศรษฐศาสตร์ทางการศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือจังหวัดขอนแก่น” สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีก็เพราะได้รับความกรุณาและความช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ยาใจ พงษ์บริบูรณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกอร บุญมี อาจารย์นิรนาท เสานาจันทร์ ที่ได้ให้คำแนะนำรวมทั้งข้อเสนอแนะอื่นๆ จนกระทั่งงานวิจัยครั้งนี้สำเร็จไปได้ด้วยดีผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมาในที่นี้ด้วยขอขอบคุณสำนักวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ให้คุณสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- เกษม วัฒนชัย. (2554). *हनุมนมหาวิทยาลัยร่วมรับผิดชอบต่อสังคม* สืบค้นเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2558 จาก <http://www.manager.co.th/Campus/ViewNews.aspx?NewsID=9540000049933>
- จอย ทองกลมสี. (2556). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของสถาบันอุดมศึกษาไทยตามหลักธรรมาภิบาล*. คุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาอุดมศึกษาภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษาคณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัลลภา เฉลิมวงศาเวช. (2555). *ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรอุดมศึกษา* วารสารนักบริหารมหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- วัลลภา เฉลิมวงศาเวช. (2557). *ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน* วารสารวิชาการ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย.
- สุทธิพร จิตต์มิตรภาพ. (2556). *การใช้ประโยชน์จากงานวิจัย* สืบค้นเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2558 จาก <http://www.nstda.or.th/news/15658-research>.
- อภิศักดิ์ อุ่มจินสา, พัชรภรณ์ ลันศรี. (2553). *ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติจังหวัดสกลนครในทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและอาจารย์แนะแนวในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. ค้นคว้าอิสระมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติจังหวัดสกลนคร.

แรงจูงใจในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 19

Work Motivation of Teachers Under the Secondary Educational Service Area Office 19

ทองศักดิ์ นันทกร¹, สมศักดิ์ สีตากุลฤทธิ์², จำนงค์ ศรีมังกร³

Thanongsak Nanthakorn¹, Somsak Seedagulrit², Jamnong Srimungkorn³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับแรงจูงใจในการทำงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 19 2) เปรียบเทียบแรงจูงใจในการทำงานของครูจำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือข้าราชการครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 จำนวน 319 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามโดยมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .977 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) โดยใช้สถิติทดสอบค่าเอฟ (F-test) และทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการ Scheffé และวิธีการ Dunnett's T3

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1) แรงจูงใจในการทำงานของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความมั่นคงในการทำงาน รองลงมาคือด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ที่เกี่ยวเนื่องตามลำดับ

2) การเปรียบเทียบเมื่อจำแนกตามตำแหน่งโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครู ระดับ คศ.3 และ คศ.4 มีแรงจูงใจในการทำงานสูงกว่า ครู ระดับ คศ.2 ครูผู้ช่วยและ คศ.1 ตามลำดับ

3) การเปรียบเทียบเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 20 ปี มีแรงจูงใจในการทำงานสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10-20 ปี และต่ำกว่า 10 ปีตามลำดับ

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

² อาจารย์ประจำสาขาการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

³ ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

¹ Master's Student of Educational Administration, Faculty of Education, Loei Rajabhat University.

² Lecturer of Educational Administration, Faculty of Education, Loei Rajabhat University.

³ Educational Supervisor, Loei Primary Educational Service Area Office 1.

4) การเปรียบเทียบเมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีแรงจูงใจในการทำงานสูงกว่าครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลาง ขนาดใหญ่และขนาดเล็กตามลำดับ

คำสำคัญ : แรงจูงใจในการทำงาน

Abstract

This research aimed to 1) study the level of work motivation of teachers in schools under the Secondary Educational Service Area Office 19, 2) compare the work motivation of teachers classified by their standing positions, work experience and school size. The 319 samples are teachers drawn from the schools. The research instrument applied for data collection was a questionnaire which the reliability was .977. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation. F-test was used for One-way ANOVA test then Scheffé method and Dunnett's T3 were used for pair matching difference.

The research results were showed as follows :

1) The work motivation of teachers was obviously found in overall aspect at a high level. By aspect found that the job security was the highest mean and followed by the work itself whilst the lowest mean clearly found was the salary and benefits respectively.

2) The comparison result as classified by the respondent's standing positions, it was found that their work motivation was different in overall and by aspect with the statistical significance at .05 level. The teachers with special expertise and specialist teachers have work motivation higher than expert teachers, teacher and teacher assistant respectively.

3) The comparison between the respondents who has different work experience, It was clearly found the difference in overall and by aspect with the statistical significant at .05 level. It was distinctively found that special expertise and specialist teachers whose work experience of more than 20 years have the work motivation higher than teachers whose work experience is 10-20 years and lower than 10 years respectively.

4) When comparing the respondents by their school sizes, it was different in overall as well as by aspect with the statistical significance at .05 level. It was distinctively found that the teachers who work for extra large schools have work motivation higher than teachers from large, medium and small school sizes respectively.

Keyword : work motivation

บทนำ

การพัฒนาประเทศโดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 8 เป็นต้นมา มุ่งให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และพยายามสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม การปรับปรุงการบริหารจัดการระบบราชการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รัฐบาลจึงนำวิธีการต่างๆ เข้ามาพัฒนาระบบราชการของไทยเพื่อให้สอดคล้องกับการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน ในปี 2563 คือ การยกระดับคุณภาพของระบบราชการ โดยเน้นการพัฒนากระบวนการที่มุ่งผลสัมฤทธิ์เพื่อให้บุคลากรมีคุณภาพสามารถปรับตัวสำหรับงานที่เกิดขึ้น พัฒนาศักยภาพของข้าราชการให้เป็นมืออาชีพ มีคุณภาพและมาตรฐานบนพื้นฐานของความหลากหลายและเอกภาพเชิงระบบ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2557 : 3-7) รัฐบาลได้มีโครงการเกษียณก่อนกำหนด เพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลภาครัฐแนวใหม่ ครูหลายคนได้เข้าร่วมโครงการเกษียณก่อนกำหนดซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบการทำงานของหน่วยงานมากพอสมควร และสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับการปฏิรูปการศึกษาคือครู เพราะครูเป็นกำลังหลักที่จะทำให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของกอบศักดิ์ มูลมัย (2554, 62) พบว่า การบริหารสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาไม่สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้เพียงคนเดียว เพราะสถานศึกษาเป็นองค์กรหนึ่งที่ประกอบด้วยผู้บริหารและครู ผู้บริหารและครูที่ดีจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาการเรียนการสอนให้ประสบผลสำเร็จและนักเรียนมีคุณภาพ นอกจากนี้ต้องพัฒนาครูให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพรวมทั้งให้การสนับสนุนด้านทรัพยากรต่าง ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและยังเป็นการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานให้กับครูอีกด้วย เพื่อให้เกิดการสอนที่มีประสิทธิภาพ

จากการสูญเสียครูประจำการจากโครงการเกษียณก่อนกำหนดแล้วโรงเรียนยังประสบปัญหาขาดครูจากการเกษียณอายุราชการ แต่ได้รับอัตรากลับคืนมาเพื่อบรรจุครูทดแทนเพียงไม่กี่อัตรา การจ้างครูชั่วคราวก็มีปัญหา อัตราการเข้าออกของครู ลูกจ้างชั่วคราวสูง ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ครูมีภาระงานมาก แต่ขาดระบบการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องเหมาะสม มีการประสานร่วมมือระหว่างหน่วยใช้ครูกับหน่วยผลิตครู และยังต้องการสถาบันพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนระดับมืออาชีพ เมื่อผนวกกับการเปลี่ยนนโยบายบ่อยครั้ง ระเบียบปฏิบัติไม่เอื้อต่อการพัฒนา และการพัฒนาตนเองของครู การขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวกในโรงเรียน ความรู้และความสามารถทางการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน ตลอดจนภาระด้านค่าใช้จ่ายทั้งส่วนตัวและค่าใช้จ่ายเพื่อการเรียนการสอนให้แก่นักเรียน รวมถึงภาวะหนี้สิน ส่งผลให้ครูขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน (ชนิตา รักษ์พลเมือง และคณะ, 2547 : 25) สอดคล้องกับทฤษฎีสองปัจจัย Herzberg (1959 : 113-115) ที่ให้แนวคิดว่าความพึงพอใจในการทำงานประกอบด้วย 2 ปัจจัย คือปัจจัยจูงใจที่สร้างแรงจูงใจในทางบวกซึ่งจะเป็นผลให้ผู้ทำงานเกิดความพอใจในการทำงาน มีลักษณะสัมพันธ์กับเรื่องงานโดยตรงและปัจจัยค้ำจุนที่ป้องกันไม่ให้เกิดความไม่พอใจในการทำงาน ซึ่งมีลักษณะเกี่ยวข้องกับสภาวะแวดล้อมหรือส่วนประกอบของงาน

จะเห็นได้ว่าปัจจัยจูงใจที่เกี่ยวข้องกับการทำงานมีส่วนสำคัญไม่น้อยโดยเฉพาะในสภาพสังคมปัจจุบันซึ่งคุณภาพชีวิตและเทคโนโลยีต่าง ๆ เจริญก้าวหน้ามาก นอกจากจะช่วยสร้างความพอใจในการทำงานแล้วยังเป็นตัวช่วยทำให้เกิดความก้าวหน้าในการพัฒนาองค์กรอีกด้วย และที่สำคัญการปฏิรูปการศึกษาจะประสบความสำเร็จหรือไม่ นั้น ประกอบไปด้วยปัจจัยหลายประการไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ รูปแบบกระบวนการทำงานและการสร้างแรงจูงใจล้วนมี

ความสำคัญทั้งสิ้นแต่สิ่งที่ผู้วิจัยสนใจและตระหนักว่ามีความสำคัญมาก เป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว และสามารถดำเนินการสร้างขึ้นมาได้คือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการทำงานดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแรงจูงใจในการทำงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 19 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการแรงจูงใจในการทำงานของครูต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการทำงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 19

กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

1. ตำแหน่ง
2. ประสบการณ์ในการทำงาน
3. ขนาดโรงเรียน

- แรงจูงใจในการทำงานของครู
1. ลักษณะงานที่ปฏิบัติ
 2. ความมั่นคงในการทำงาน
 3. ความสำเร็จในการทำงาน
 4. การยอมรับนับถือ
 5. ความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน
 6. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
 7. นโยบายและการบริหารงาน
 8. เงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูล
 9. สภาพแวดล้อมในการทำงาน

วิธีการดำเนินงาน

ประชากรในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 1,980 คน

กลุ่มตัวอย่างได้จากประชากรที่เป็น ข้าราชการครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

2. เพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจในการทำงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 19 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดโรงเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ครูที่มีตำแหน่งต่างกันมีแรงจูงใจในการทำงานแตกต่างกัน
2. ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีแรงจูงใจในการทำงานแตกต่างกัน
3. ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีแรงจูงใจในการทำงานแตกต่างกัน

การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ปีการศึกษา 2557 โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970: 608) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 319 คน และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

แบ่งชั้นตามตำแหน่งและขนาดโรงเรียนเป็นชั้นภูมิและทำการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการจับฉลาก (Simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ระบุสถานภาพของแต่ละบุคคล ได้แก่ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดโรงเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

แบบสอบถามทั้งฉบับผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวัดตามนิยามศัพท์ที่อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 0.386*-0.870* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคมีค่าเท่ากับ .977

การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ รวมจำนวน 319 ฉบับ ทั้งนี้ได้ประสานขอความอนุเคราะห์กลุ่มตัวอย่างทางโทรศัพท์เพื่อให้ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาครบตามจำนวน คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย X ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลผลโดยนำค่าเฉลี่ยไปพิจารณาเทียบกับเกณฑ์ตามช่วงของค่าเฉลี่ยที่กำหนด (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 72) ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง มีระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง มีระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง มีระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง มีระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง มีระดับน้อยที่สุด

วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการ

ทำงานและขนาดโรงเรียน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวโดยใช้สถิติทดสอบค่าเอฟและมีค่านัยสำคัญทางสถิติสำหรับการทดสอบที่ระดับ .05 ถ้าทดสอบพบความแตกต่างจะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีการ Scheffé กรณีความแปรปรวนเท่ากันและวิธีการ Dunnett's T3 กรณีความแปรปรวนไม่เท่ากันอย่างน้อย 1 กลุ่ม

ผลการศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ส่วนใหญ่เป็นครู ระดับคศ.3, คศ.4 จำนวน 154 คน (ร้อยละ 48.28) มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี จำนวน 114 คน (ร้อยละ 35.74) และปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 116 คน (ร้อยละ 36.36)

2. ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 มีแรงจูงใจในการทำงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความมั่นคงในการทำงาน รองลงมาคือลักษณะงานที่ปฏิบัติและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านเงินเดือนและผลประโยชน์เกี่ยว (ตารางที่ 1)

3. ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 มีแรงจูงใจในการทำงาน จำแนกตามตำแหน่งโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีตำแหน่ง ครู คศ.3, คศ.4 มีแรงจูงใจในการทำงานสูงกว่าครูที่มีตำแหน่งครูผู้ช่วย, คศ.1 (ตารางที่ 2-3)

4. ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 มีแรงจูงใจในการทำงาน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 20 ปี มีแรงจูงใจในการทำงานสูงกว่าครูที่

มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี (ตารางที่ 4-5)

5. ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 มีแรงจูงใจในการทำงานจำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย

ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลางมีแรงจูงใจในการทำงานสูงกว่าครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก และครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีแรงจูงใจในการทำงานสูงกว่าครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลาง ขนาดใหญ่และขนาดเล็ก (ตารางที่ 6-7)

ตารางที่ 1 ระดับแรงจูงใจในการทำงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 โดยภาพรวมและรายด้าน

แรงจูงใจในการทำงานของครู	ระดับแรงจูงใจ (n=319)		แปลผล
	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ	4.34	0.45	มาก
2. ด้านความมั่นคงในการทำงาน	4.55	0.43	มากที่สุด
3. ด้านความสำเร็จในการทำงาน	4.31	0.48	มาก
4. ด้านการยอมรับนับถือ	4.17	0.52	มาก
5. ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน	4.15	0.48	มาก
6. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	4.23	0.52	มาก
7. ด้านนโยบายและการบริหารงาน	4.11	0.60	มาก
8. ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์แก่อุปถัมภ์	4.05	0.58	มาก
9. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	4.11	0.59	มาก
เฉลี่ยรวม	4.20	0.40	มาก

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบแรงจูงใจในการทำงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 จำแนกตามตำแหน่งโดยภาพรวมและรายด้าน

แรงจูงใจในการทำงานของครู	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-values
ลักษณะงานที่ปฏิบัติ	ระหว่างกลุ่ม	1.095	2	.548	2.705	.068
	ภายในกลุ่ม	63.974	316	.202		
	รวม	65.069	318			
ความมั่นคงในการทำงาน	ระหว่างกลุ่ม	.361	2	.181	.962	.383
	ภายในกลุ่ม	59.336	316	.188		
	รวม	59.697	318			
ความสำเร็จในการทำงาน	ระหว่างกลุ่ม	1.423	2	.712	3.150*	.044
	ภายในกลุ่ม	71.382	316	.226		
	รวม	72.805	318			

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบแรงจูงใจในการทำงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 19 จำแนกตามตำแหน่งโดยภาพรวมและรายด้าน (ต่อ)

แรงจูงใจในการทำงานของครู	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-values
การยอมรับนับถือ	ระหว่างกลุ่ม	3.871	2	1.936	7.480*	.001
	ภายในกลุ่ม	81.769	316	.259		
	รวม	85.640	318			
ความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน	ระหว่างกลุ่ม	.390	2	.195	.836	.434
	ภายในกลุ่ม	73.741	316	.233		
	รวม	74.131	318			
ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	1.159	2	.580	2.185	.114
	ภายในกลุ่ม	83.828	316	.265		
	รวม	84.987	318			
นโยบายและการบริหารงาน	ระหว่างกลุ่ม	3.323	2	1.661	4.654*	.010
	ภายในกลุ่ม	112.811	316	.357		
	รวม	116.133	318			
เงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูล	ระหว่างกลุ่ม	1.668	2	.834	2.465	.087
	ภายในกลุ่ม	106.905	316	.338		
	รวม	108.573	318			
สภาพแวดล้อมในการทำงาน	ระหว่างกลุ่ม	2.821	2	1.411	4.095*	.018
	ภายในกลุ่ม	108.851	316	.344		
	รวม	111.672	318			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	1.344	2	.672	4.261*	.015
	ภายในกลุ่ม	49.854	316	.158		
	รวม	51.199	318			

*p <.05

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบรายคู่แรงจูงใจในการทำงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขต 19 โดยภาพรวมจำแนกตามตำแหน่งโดยวิธีการ Scheffé

ตำแหน่ง	X̄	ตำแหน่ง		
		ครูผู้ช่วย, คศ.1	ครู คศ.2	ครู คศ.3, คศ.4
		4.12(p-values)	4.17(p-values)	4.27(p-values)
ครูผู้ช่วย, คศ.1	4.12	-	.05(.706)	.15*(.019)
ครู คศ.2	4.17	-	-	.10(.278)
ครู คศ.3, คศ.4	4.27	-	-	-

*p <.05, ตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่า p-values

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบแรงจูงใจในการทำงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขต 19 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานโดยภาพรวมและรายด้าน

แรงจูงใจในการทำงาน ของครู	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p-values
ลักษณะงานที่ปฏิบัติ	ระหว่างกลุ่ม	.813	2	.407	2.000	.137
	ภายในกลุ่ม	64.256	316	.203		
	รวม	65.069	318			
ความมั่นคงในการทำงาน	ระหว่างกลุ่ม	.702	2	.351	1.880	.154
	ภายในกลุ่ม	58.996	316	.187		
	รวม	59.697	318			
ความสำเร็จในการทำงาน	ระหว่างกลุ่ม	1.960	2	.980	4.371*	.013
	ภายในกลุ่ม	70.845	316	.224		
	รวม	72.805	318			
การยอมรับนับถือ	ระหว่างกลุ่ม	4.144	2	2.072	8.034*	.000
	ภายในกลุ่ม	81.496	316	.258		
	รวม	85.640	318			
ความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน	ระหว่างกลุ่ม	.142	2	.071	.304	.738
	ภายในกลุ่ม	73.989	316	.234		
	รวม	74.131	318			
ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	1.038	2	.519	1.954	.143
	ภายในกลุ่ม	83.949	316	.266		
	รวม	84.987	318			
นโยบายและการบริหารงาน	ระหว่างกลุ่ม	4.460	2	2.230	6.310*	.002
	ภายในกลุ่ม	111.674	316	.353		
	รวม	116.133	318			
เงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูล	ระหว่างกลุ่ม	2.019	2	1.009	2.993	.052
	ภายในกลุ่ม	106.554	316	.337		
	รวม	108.573	318			
สภาพแวดล้อมในการทำงาน	ระหว่างกลุ่ม	2.846	2	1.423	4.132*	.017
	ภายในกลุ่ม	108.827	316	.344		
	รวม	111.672	318			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	1.561	2	.781	4.970*	.007
	ภายในกลุ่ม	49.637	316	.157		
	รวม	51.199	318			

*p <.05

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบรายคู่แรงจูงใจในการทำงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 19 โดยภาพรวมจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานโดยวิธีการ Scheffé

ประสบการณ์ในการทำงาน	\bar{X}	ประสบการณ์ในการทำงาน		
		น้อยกว่า 10 ปี	10-20 ปี	มากกว่า 20 ปี
		4.13(p-values)	4.18(p-values)	4.29(p-values)
น้อยกว่า 10 ปี	4.13	-	.05(.674)	.16*(.009)
10-20 ปี	4.18	-	-	.11(.123)
มากกว่า 20 ปี	4.29	-	-	-

*p <.05, ตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่า p-values

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบแรงจูงใจในการทำงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขต 19 จำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้าน

แรงจูงใจในการทำงานของครู	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-values
ลักษณะงานที่ปฏิบัติ	ระหว่างกลุ่ม	7.669	3	2.556	14.029*	.000
	ภายในกลุ่ม	57.400	315	.182		
	รวม	65.069	318			
ความมั่นคงในการทำงาน	ระหว่างกลุ่ม	1.071	3	.357	1.919	.126
	ภายในกลุ่ม	58.626	315	.186		
	รวม	59.697	318			
ความสำเร็จในการทำงาน	ระหว่างกลุ่ม	10.844	3	.3615	18.375*	.000
	ภายในกลุ่ม	61.962	315	.197		
	รวม	72.805	318			
การยอมรับนับถือ	ระหว่างกลุ่ม	11.609	3	3.870	16.465*	.000
	ภายในกลุ่ม	74.032	315	.235		
	รวม	85.640	318			
ความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน	ระหว่างกลุ่ม	8.530	3	2.843	13.652*	.000
	ภายในกลุ่ม	65.602	315	.208		
	รวม	74.131	318			
ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	8.887	3	2.962	12.262*	.000
	ภายในกลุ่ม	76.101	315	.242		
	รวม	84.987	318			
นโยบายและการบริหารงาน	ระหว่างกลุ่ม	17.566	3	5.855	18.712*	.000
	ภายในกลุ่ม	98.567	315	.313		
	รวม	116.133	318			

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบแรงจูงใจในการทำงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 19 จำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้าน(ต่อ)

แรงจูงใจในการทำงานของครู	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p-values
เงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูล	ระหว่างกลุ่ม	9.369	3	3.123	9.916*	.000
	ภายในกลุ่ม	99.204	315	.315		
	รวม	108.573	318			
สภาพแวดล้อมในการทำงาน	ระหว่างกลุ่ม	15.480	3	5.160	16.898*	.000
	ภายในกลุ่ม	96.192	315	.305		
	รวม	111.672	318			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	9.398	3	3.133	23.608*	.000
	ภายในกลุ่ม	41.800	315	.133		
	รวม	51.199	318			

*p <.05

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบรายคู่แรงจูงใจในการทำงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขต 19 โดยภาพรวมจำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยวิธีการ Dunnett's T3

ขนาดโรงเรียน	\bar{X}	ขนาดโรงเรียน			
		เล็ก	กลาง	ใหญ่	ใหญ่พิเศษ
		3.98(p-values)	4.23(p-values)	4.01(p-values)	4.42(p-values)
เล็ก	3.98	-	.25*(.000)	.03(1.000)	.44*(.000)
กลาง	4.23	-	-	.22(.100)	.19*(.001)
ใหญ่	4.01	-	-	-	.41*(.000)
ใหญ่พิเศษ	4.42	-	-	-	-

*p <.05, ตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่า p-values

อภิปรายผล

ผู้วิจัยดำเนินการอภิปรายผลตาม
วัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. ข้าราชการครูมีแรงจูงใจในการทำงาน
โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นราย
ด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าทุก
ด้านคือ ด้านความมั่นคงในการทำงานรองลงมา คือ
ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ
กว่าทุกด้านคือด้านเงินเดือนและผลประโยชน์

เกื้อกูลทั้งนี้แรงจูงใจในแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กับ
การทำงานเป็นอย่างมาก เพราะอาชีพครูเป็นอาชีพ
ที่มั่นคง ได้ปฏิบัติงานตรงกับทักษะและความ
สามารถของตนเองสร้างความพึงพอใจและส่งผลให้
มีแรงจูงใจในการทำงานซึ่งสอดคล้องกับ สถิต
สาระวิถึ (2552 : 81) ศึกษาแรงจูงใจของข้าราชการ
ครูในสถานศึกษาพื้นฐานจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า
ระดับแรงจูงใจของข้าราชการครูในสถานศึกษาพื้น
ฐานจังหวัดร้อยเอ็ดโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

และสอดคล้องกับ ผาสุก จินตนาสาร (2549 : 98) ศึกษาแรงจูงใจในการทำงานของข้าราชการครู โรงเรียนชนกัลยานุกูล พบว่าแรงจูงใจในการทำงานโดยภาพรวมของข้าราชการครูโรงเรียนชนกัลยานุกูล ส่วนใหญ่มีแรงจูงใจในการทำงานในระดับค่อนข้างสูงเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าทุกด้าน คือ ด้านความมั่นคงในการทำงานทั้งนี้ครูมีแรงจูงใจในการทำงานเกี่ยวกับความภูมิใจที่ได้ประกอบอาชีพครู เพราะเป็นอาชีพที่มั่นคงสามารถเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ตลอดชีวิตและงานที่ทำอยู่จะให้ความมั่นคงกับอนาคตของตนเองสอดคล้องกับแนวคิดของ William B. Casterter (อ้างถึงในพระมหากุศล เขมวีโร, 2545:95) กล่าวว่า ความมั่นคงในอาชีพหรือความมั่นคงในงานเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการบริหารการบุคคล สามารถทำให้เกิดผลผลิตที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาเพราะจะส่งเสริมให้การสอนของครูมีประสิทธิภาพ แสดงว่าคนทุกคนย่อมต้องการความมั่นคงปลอดภัยของชีวิตทั้งในปัจจุบันและอนาคตต้องการความเจริญก้าวหน้า เช่น งานที่ต้องทำมีความมั่นคงมีความก้าวหน้า มีผู้บังคับบัญชาที่ดีมีเพื่อนร่วมงานที่ดี หากคนรู้สึกขาดความมั่นคงในอาชีพและครอบครัวแล้วจะมีความรู้สึกที่ว่าวันตรงข้ามกับหน่วยงานใดที่ผู้ทำงานมีความรู้สึกมั่นคงก็จะตั้งใจทำงานและเสียสละโดยเต็มใจ งานก็จะสำเร็จตามเป้าหมายและสัมพันธภาพระหว่างผู้ร่วมงานก็จะดีขึ้นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าทุกด้าน คือ ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์เกี่ยวเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Randal, C.M. (1987 : 21-21A อ้างถึงใน กัลยา ยศคำลือ, 2553 : 47-48) กล่าวว่า ค่าจ้าง คือ ค่าจ้างแรงงานเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้อยากทำงานในหน่วยงานนั้นหรือไม่การให้ค่าจ้างแรงงานในอัตราที่เหมาะสมจะทำให้ผู้ทำงานพึงพอใจและเกิดแรงจูงใจที่จะปฏิบัติงาน นอกจากนี้ค่าจ้างแรงงานต้องมีความยุติธรรมโดยเฉพาะในคนงานหรือลูกจ้างที่มีคุณสมบัติเดียวกัน เพราะการจ่ายค่าตอบแทนต้องยุติธรรมและสนองความพึง

พอใจสูงสุดทั้งนายจ้างและลูกจ้างเท่าที่จะทำได้ ซึ่งค่าจ้างมักจะก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจมากกว่าความพึงพอใจ และคนงานหรือลูกจ้างจะเห็นว่าค่าจ้างมีความสำคัญสำหรับเขามากกว่าผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานหรือหน่วยงานรัฐบาลและเงินบำเหน็จหรือเงินตอบแทนเมื่อออกจากงานบริการและการรักษาพยาบาล สวัสดิการ อาหาร ที่อยู่อาศัยวันหยุดพักผ่อนต่าง ๆ หากรางวัลที่ได้รับไม่เท่าเทียมกับคนอื่นหรือไม่เป็นธรรมอาจทำให้เกิดตัวสกัดกั้นแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน กัลยา สระแก้ว (2543:25) แสดงว่า เงินเดือนและการเลื่อนขั้นเงินเดือนรวมถึงเบี้ยเลี้ยงและสวัสดิการทุกอย่าง ถือได้ว่าเป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานดังนั้น ถ้าผู้บริหารเห็นความสำคัญของบุคลากรครูในโรงเรียนและคำนึงถึงสวัสดิภาพต่าง ๆ ที่เอื้อประโยชน์ให้กับครูสามารถดำรงชีพและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ก็จะเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ครูมีกำลังใจในการทำงานเพิ่มมากขึ้น

2. ข้าราชการครูมีแรงจูงใจในการทำงาน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยครูระดับ คศ.3, คศ.4 มีแรงจูงใจในการทำงานสูงกว่าครูระดับ คศ.2 และครูผู้ช่วย, คศ.1 ทั้งนี้ ครูระดับ คศ.3, คศ.4 เป็นกลุ่มที่ได้รับการยอมรับในผลงานจากเพื่อนร่วมงาน มีโอกาสก้าวหน้าในการทำงานได้แก่การได้รับการเลื่อนตำแหน่ง เลื่อนขั้นเงินเดือนสูงกว่าครูระดับ คศ.2 และครูผู้ช่วย, คศ.1 ทำให้มีความรู้สึกว่ามีแรงจูงใจในการทำงาน ซึ่งมีผลต่อแรงจูงใจในการทำงานสอดคล้องกับ Gilmer (1971 : 279 อ้างถึงใน วัลภา พวงปัญญา, 2556 : 48) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกัน 4 ด้าน คือด้านความสำเร็จในการทำงานด้านการยอมรับนับถือ ด้านนโยบายและการบริหารงานและด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยครูที่มีตำแหน่ง ครูระดับ คศ.3, คศ.4 มีแรงจูงใจในการทำงานสูงกว่าครูที่มีตำแหน่งครูผู้ช่วย, คศ.1 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ครูที่มีตำแหน่งครูระดับ คศ.3,

คศ.4 เป็นกลุ่มที่มีประสพการณ์การทำงานมาก มีอายุมากกว่าครูที่มีตำแหน่ง ครูผู้ช่วย, คศ.1 และทำงานอยู่ในโรงเรียนมานานกว่าครูที่มีตำแหน่ง ครูผู้ช่วย, คศ.1 ซึ่งส่วนใหญ่มีประสพการณ์น้อยและเพิ่งเข้ามาปฏิบัติงานในโรงเรียนดังนั้นจึงมีผลกับการสร้างความสัมพันธ์กับผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานในโรงเรียนควบคู่ตามไปด้วยส่งผลให้ครูที่มีตำแหน่ง ครู ระดับคศ.3, คศ.4 มีแรงจูงใจในการทำงานสูงกว่าครูที่มีตำแหน่ง ครูผู้ช่วย, คศ.1 และอาจเป็นเพราะว่า ครูระดับ คศ.3, คศ.4 เมื่อมีประสพการณ์มากขึ้นอายุมากขึ้นการได้รับการเลื่อนตำแหน่งและเงินเดือนก็สูงขึ้นควบคู่กันไปด้วย ดังนั้น จึงมีความคาดหวังในเรื่องความมั่นคงในการปฏิบัติงานและรายได้ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของตนเองและครอบครัว ส่งผลให้มีแรงจูงใจในการทำงานสูงกว่ากลุ่มครูตำแหน่งครูผู้ช่วย, คศ.1

3. ข้าราชการครูมีแรงจูงใจในการทำงาน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งนี้ครูที่มีประสพการณ์ในการทำงานมาก มีโอกาสได้เรียนรู้งาน มองปัญหาได้รอบด้านถูกต้องตามความเป็นจริง เพราะมีความเชี่ยวชาญในการทำงานจนเป็นที่ไว้วางใจของผู้บริหารและมักมอบหมายงานที่สำคัญให้ทำมากกว่าครูที่มีประสพการณ์น้อยทำให้ครูที่มีประสพการณ์ในการทำงานมากมีความใกล้ชิดกับฝ่ายบริหาร ส่งผลให้มีแรงจูงใจในการทำงานสูงกว่าสอดคล้องกับทิพย์สุคนธ์ หรือจินดา (2552 : 69) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกัน 4 ด้าน คือ ด้านความสำเร็จในการทำงานด้านการยอมรับนับถือ ด้านนโยบายและการบริหารงานและด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยครูที่มีประสพการณ์ในการทำงานมากกว่า 20 ปีขึ้นไปมีแรงจูงใจในการทำงานสูงกว่าครูที่มีประสพการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปีและครูที่มีประสพการณ์ในการทำงาน 10-20 ปี สอดคล้องกับ ทิพย์สุคนธ์ หรือจินดา (2552 : 62-65) ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

ของครูในเขตอำเภอคลองใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในเขตอำเภอคลองใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาตราด จำแนกตามประสพการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 แสดงว่าครูที่มีประสพการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันจะมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานต่างกันแสดงว่าประสพการณ์ในการทำงานสามารถเป็นตัวบ่งชี้ด้านความสำเร็จในการทำงานด้านการยอมรับนับถือ เงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูลและด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานได้ เนื่องจากกิจกรรมหรือการปฏิบัติงานต่างๆ ในโรงเรียนจะประสพผลสำเร็จได้นั้นต้องได้รับความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงานคนอื่นๆ ครูที่มีประสพการณ์ในการปฏิบัติงานมากมักจะให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานการช่วยเหลือซึ่งกันและกันร่วมกันคิดและแก้ไขปัญหาได้รับความไว้วางใจจากเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ส่วนครูที่มีประสพการณ์ในการปฏิบัติงานน้อยกว่า อาจเป็นเพราะยังไม่สามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงานในโรงเรียน และส่วนใหญ่อาจยังไม่ได้รับความไว้วางใจจากผู้บังคับบัญชาให้รับผิดชอบงานที่สำคัญมากนัก จึงทำให้รู้สึกที่ไม่ประสบความสำเร็จในการทำงานไม่ได้รับการยอมรับนับถือ ส่งผลให้มีแรงจูงใจในการทำงานน้อยลงเนื่องจากครูที่มีประสพการณ์ในการทำงานมากมีโอกาสได้เรียนรู้งาน มองปัญหาได้รอบด้านถูกต้องตามความเป็นจริง เพราะมีความเชี่ยวชาญในการทำงานจนเป็นที่ไว้วางใจของผู้บริหารและมักมอบหมายงานที่สำคัญให้ทำมากกว่าครูที่มีประสพการณ์น้อยทำให้ครูที่มีประสพการณ์ในการทำงานมากมีความใกล้ชิดกับฝ่ายบริหาร

4. ข้าราชการครูมีแรงจูงใจในการทำงาน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้โรงเรียนที่ขนาดต่างกันมีการบริหารงานในโรงเรียนในด้านการบริหารจัดการองค์กร มาตรฐานและการควบคุม

หน่วยงาน โอกาสในการทำงานตรงกับความถนัด ทักษะ ความรู้ความสามารถและมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานแตกต่างกันส่งผลให้มีแรงจูงใจในการทำงานแตกต่างกันสอดคล้องกับ วินัย เกื้อกูล (2552) ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในอำเภอเขาฉกรรจ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในอำเภอเขาฉกรรจ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกัน 8 ด้าน คือด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการยอมรับนับถือ ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านนโยบายและการบริหารงานด้านเงินเดือนและผลประโยชน์เกี่ยวกับเรื่องและด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานโดยในภาพรวมครูที่ทำงานในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีแรงจูงใจในการทำงานสูงกว่าครูที่ทำงานในขนาดโรงเรียนขนาดใหญ่ ครูที่ทำงานในขนาดโรงเรียนขนาดกลางและครูที่ทำงานในขนาดโรงเรียนขนาดเล็ก สอดคล้องกับ อรรถวรรณ ตั้งจิตพิทักษ์ (2549: 44) ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยรวมและด้านความเจริญก้าวหน้า จำแนกตามขนาดโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษอาจจะมีส่วนประกอบที่มีผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของครูในโรงเรียน มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กลงมาตามลำดับได้แก่ ความพอใจในหน่วยงาน มาตรฐานและการควบคุมของหน่วยงานดี ความมีชื่อเสียงและการดำเนินงานของหน่วยงาน การได้ทำงานซึ่งมีลักษณะตรงกับความถนัด ทักษะและความรู้ความสามารถ มีโอกาสได้ใช้ความสามารถ

และพัฒนาความสามารถของตนได้อย่างเต็มที่ มีการแบ่งเวลาทำงานและเวลาที่จะใช้ชีวิตส่วนตัวอย่างสมดุลและมีสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่เอื้อต่อการทำงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากการวิจัยพบว่า เงินเดือนและผลประโยชน์เกี่ยวกับเรื่องค่าเฉลี่ยต่ำกว่าทุกด้าน ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 19 โรงเรียนในสังกัดและบุคลากรทางการศึกษาร่วมกันกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานต่าง ๆ ที่ทำให้ครูสามารถดำรงชีพและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ครูมีกำลังใจในการทำงานเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดกองทุนกู้ยืมได้อย่างเหมาะสม

2. สถานศึกษาควรมีจัดหาวิทยากรภายนอกที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านมาให้คำแนะนำปรึกษา ส่งเสริมและพัฒนาครูผู้ช่วย, คศ.1 ได้เข้าร่วมอบรม สัมมนาทั้งในและนอกสถานที่เพื่อเพิ่มพูนทักษะความรู้ในวิชาชีพ

3. ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี มีแรงจูงใจในการทำงานต่ำ จึงควรให้โอกาสครูในกลุ่มนี้ได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงานให้เป็นที่ยอมรับ ผู้บังคับบัญชาควรให้ความไว้วางใจให้รับผิดชอบงานที่สำคัญ

4. ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด จึงต้องบริหารจัดการองค์กร เพิ่มมาตรฐานและควบคุมหน่วยงาน เพิ่มโอกาสในการทำงานให้ตรงกับความถนัด ทักษะ ความรู้ ความสามารถและเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการทำงาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาสาเหตุที่ทำให้ครูตำแหน่งครูผู้ช่วย ครู คศ.1 ครูที่มีประสบการณ์

ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี และครูที่ปฏิบัติงานโรงเรียนขนาดเล็กมีแรงจูงใจในการทำงานต่ำกว่าทุกระดับเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาให้มีแรงจูงใจในการทำงานสูงขึ้น

2. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้ครูเกิดแรงจูงใจในการทำงาน เพื่อนำปัจจัยที่ค้นพบมาพัฒนาเป็นแนวทางในการส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน

3. ควรมีการวิจัยศึกษาเชิงคุณภาพเพิ่มเติมควบคู่ไปกับการศึกษาเชิงปริมาณเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงานเพื่อให้ได้รายละเอียดของปัจจัยที่ก่อให้เกิดคุณภาพการทำงานเพิ่มเติมเช่นการสังเกตการณ์ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อให้การศึกษามีเนื้อหาที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กอบศักดิ์ มุลมัย. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิภาพการสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ทิพย์สุนทร์ หรือจินดา. (2552). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในเขตอำเภอคลองใหญ่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดตราด. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ผาสุก จิตนาวสาร. (2549). แรงจูงใจในการทำงานของข้าราชการครูโรงเรียนชนกัลยานุกูล. ชลบุรี. พิมพ์ลักษณะ.
- พระมหากุศล เขมวีโร. (2545). ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. มหาสารคาม : วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- วัลภา พวงปัญญา. (2556). แรงจูงใจในการทำงานของข้าราชการครูสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วินัย เกื้อกุล. (2552). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในอำเภอเขาค้อสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สถิต สาระวิถิ. (2552). แรงจูงใจในการทำงานของข้าราชการครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตสาขาการบริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2557). แผนปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ. กรุงเทพมหานคร. อรรถรรณ ตั้งจิตพิทักษ์. (2549). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Herzberg, F. (1959). *The motivation to work*. New York : John Willey and Sons.
- Krejcie R, V. and Morgan, D.W. (1970). *Determining sample size for research activities*. Journal of Education and Psychological Measurement.

การจัดทำแผนชุมชนและการขับเคลื่อนข้อบัญญัติตำบลว่าด้วยแนวทางการจัดการภัยพิบัติ: กรณีศึกษาตำบลบางช้าง จังหวัดนครปฐม¹

The Community Planning and Movement Provision of Tambon Administrative Organization on Disaster Management: A case study of Bangchang sub-district, Nakhon Pathom Province

นิภาพรรณ เจนสันติกุล²

Nipapan Jentsantikul²

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและลักษณะการจัดทำแผนชุมชน และการขับเคลื่อนข้อบัญญัติตำบลว่าด้วยแนวทางการจัดการภัยพิบัติ: กรณีศึกษาตำบลบางช้าง จังหวัดนครปฐม ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย นักวิเคราะห์นโยบายและแผน นักวิชาการด้านกฎหมาย และผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 3 คน ตัวแทนประชาชนในพื้นที่ตำบลบางช้างจำนวน 165 คน (จัดประชุมประชาคมระดับหมู่บ้าน 11 ครั้ง ใน 11 หมู่บ้าน) และผู้ให้ข้อมูลในการประชุมกลุ่ม ประกอบด้วย คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล นิติกร และประชาชน จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แนวคำถามการประชุมประชาคมระดับหมู่บ้าน และแนวคำถามการประชุมกลุ่ม และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพและลักษณะการจัดทำแผนชุมชนของตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม แบ่งเป็น 4 ระยะ ได้แก่ การรวบรวมข้อมูล การนำข้อมูลสู่ประชาคมหมู่บ้าน การนำแผนชุมชนเข้าสู่การพิจารณา และการสรุปข้อมูลเพื่อรวบรวมจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบล

2. การขับเคลื่อนข้อบัญญัติตำบลว่าด้วยแนวทางการจัดการภัยพิบัติ มีลักษณะเป็นไปอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนตั้งแต่ขั้นเห็นคุณค่า ด้วยการศึกษถึงสภาพการณ์และปัญหาทุกภัยและภัยพิบัติอื่นขั้นปฏิสัมพันธ์ เป็นการระบุงสิ่งที่ทำให้บรรลุเป้าหมายเป็นกิจกรรมหรือโครงการและจัดลำดับความสำคัญด้วยการหาฉันทมติของประชาชนในการขับเคลื่อนข้อบัญญัติสู่การปฏิบัติในชุมชนบางช้าง และขั้นตอนควมมี 2 ขั้นตอน คือ การแสวงหาผู้รับผิดชอบ และการวางแผนดำเนินงาน

คำสำคัญ: แผนชุมชน, การขับเคลื่อน, แนวทางการจัดการภัยพิบัติ

¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่องการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อพัฒนาแผนการจัดการภัยพิบัติประจำตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

² อาจารย์ประจำ, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

² Lecture, Department of Public Administration, Faculty Humanities and Social Science, Nakhon Pathom Rajabhat University

Abstract

This article aims to analyze the condition and appearance of the community plan and movement Provision of Tambon Administrative Organization on Disaster Management: A case study of Bangchang sub-district, Nakhon Pathom province. The study was a qualitative research. The key informant interviews included plan and policy analyst, lawyers and representative of Tambon Administrative Organization 3 people and representative of people in Bangchang sub-district totalling 165 people (meeting in the village area 11 times at 11 villages). The key informant focus group included management team, member of Tambon Administrative Organization, sub district headman, village headman, Chief Administrator of Tambon Administrative Organization and people in Bangchang sub-district of 30 people. The research instruments were the structured interviews and questionnaires for group meeting and community. The analytic induction was used for analyzing the data.

The research found that;

1. Condition and appearance of the community plan were divided into four phases composed of creating a database, compiled for the village community, bringing a community into consideration and summary data to compile a three-year development plan of the Tambon Administrative Organization.

2. The movement of Provision of Tambon Administrative Organization on Disaster Management: A case study of Bangchang sub-district, Nakhon Pathom province was taken from participation of community. An appreciating stage was studied the conditions and problems of floods. Influence stage identified the activity or project goals and priorities with a consensus of people to drive the provisions into practice. A control stage had two phases: the pursuit of those responsible and planning the activities.

Keywords : Community Planning, Movement, Disaster management approach

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเป็นผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาเชิงทุนนิยมที่ตามมาด้วยการใช้ทรัพยากรอย่างไร้ขีดจำกัดท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้ประเทศเกิดการพัฒนาไปในทิศทางบวก แต่ในขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงได้สร้างความเสียหายให้กับประเทศในด้านลบด้วยเช่นกัน และผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาได้ก่อให้เกิด

ปัญหารูปแบบใหม่ตามมา โดยเฉพาะปัญหาที่เห็นเด่นชัด คือ ปัญหาด้านภัยพิบัติ ซึ่งกำลังเป็นปัญหาที่ได้รับความสนใจของหลายประเทศ (ชูวงศ์ อุบลี, 2557: 55) และจากสถานการณ์อุทกภัย พ.ศ. 2554 ที่ผ่านมาชี้ให้เห็นชัดว่าภัยพิบัติเกิดขึ้นและมีความซับซ้อน การจัดการเป็นไปอย่างยากลำบากหากยึดติดกับกฎระเบียบและความเป็นทางการ ซึ่งในพื้นที่ตำบลบางช้าง จังหวัดนครปฐมเป็นอีกหนึ่งพื้นที่ที่ประสบปัญหาอุทกภัยและผลจากการเกิดสถานการณ์ดังกล่าวทำให้ชุมชนบางช้างตระหนัก

ถึงปัญหาและได้พยายามแก้ไขสถานการณ์อย่าง ต่อเนื่อง (นิภาพรรณ เจนสันติกุล, 2557) ซึ่ง แนวทางการจัดการดังกล่าวเริ่มจากการให้ความสำคัญกับการวางแผนแผนชุมชน ซึ่งเป็นแผนที่ ประชาชนในชุมชนใช้เป็น “เครื่องมือในการสร้าง พลังความคิดหลังการกระทำ พลังจิตสำนึก” ของ ประชาชนให้แสดงความสามารถได้เต็มศักยภาพ ของมนุษย์ที่พึงมีสำหรับรับผิดชอบภารกิจตาม บทบาทหน้าที่ด้วยสำนึกตระหนักต่อการเป็นส่วน หนึ่งของชุมชน กระบวนการแผนชุมชนจึงเป็นการ สร้างสถานการณ์การเรียนรู้ของประชาชนให้รู้จัก เข้าใจมีทัศนคติที่ดีต่อวิธีการทำงานที่เป็นระบบ มี รูปแบบการตัดสินใจบนฐานความรู้ที่สามารถศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ ทดลอง คาดหมายอนาคตปรับ ประยุกต์ เพื่อเลือกแนวทางการจัดการกับปัญหา อหุรักษ์ พัฒนาองค์ประกอบในการดำเนินชีวิตเพื่อ สร้างความสุขสมบูรณ์อย่างยั่งยืน (ฉันทนา สุลล จิตร และทิวากร แก้วมณี, 2554: 2-3)

ตำบลบางช้าง มีเนื้อที่ 17.184 ตาราง กิโลเมตร หรือประมาณ 10,740 ไร่ แบ่งเขตการ ปกครองออกเป็น 11 หมู่บ้าน มีประชากร 7,751 คน มีแม่น้ำนครชัยศรี หรือแม่น้ำท่าจีนไหลผ่าน และมีลำคลองจำนวน 33 สาย อาชีพหลักของ ประชากร คือ เกษตรกรรม และปลูกพืชเศรษฐกิจ ได้แก่ ฝรั่ง มะนาว ชมพู กัลยไม้ และมะพร้าว น้ำหอม เป็นต้น อาชีพรอง คือ ค้าขายและรับจ้าง ในโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งประชากรส่วนใหญ่ สามารถประกอบอาชีพในการเลี้ยงชีพตนเองได้ และมีรายได้ที่ค่อนข้างแน่นอน สภาพบ้าน ส่วน ใหญ่มีทั้งบ้านแบบไทย บ้านยกพื้นสูง บ้านแบบ ตะวันตก และบ้านแบบผสมผสาน (องค์การบริหาร ส่วนตำบลบางช้าง, 2556; นิภาพรรณ เจนสันติกุล, 2558: 86-87) นอกจากนี้ตำบล บางช้างยังได้รับ ผลกระทบจากภัยพิบัติโดยในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา มี อุทกภัยเกิดขึ้น 102 ครั้ง และทำให้พืชผลทางการ

เกษตรเสียหายในหลายหมู่บ้าน เช่น หมู่ 1 บ้าน บางช้างใต้ และหมู่ 5 บ้านหัวอ่าว เป็นต้น ซึ่งเป็น พื้นที่ติดริมคลอง (นิภาพรรณ เจนสันติกุล, 2558: 88)

จากปัญหาดังกล่าวส่งผลให้ทางตำบลบาง ช้างใต้ตระหนักถึงปัญหาและแสวงหาแนวทาง แก้ไขร่วมกันโดยพยายามผลักดัน ข้อบัญญัติตำบล ว่าด้วยแนวทางการจัดการพิบัติให้เป็นระเบียบข้อ บังคับของชุมชน อย่างไรก็ตามการจัดการต่างๆ ได้ สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิด แนวปฏิบัติและลักษณะ การมีส่วนร่วมของประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมใน การวางแผนพัฒนาชุมชนของตนเอง (วิวัฒน์ หามนตรี, 2556) เมื่อใดก็ตามที่ชุมชนเข้ามาร่วม กำหนด วางแผนและร่วมนำไปปฏิบัติประชาชนใน พื้นที่จะสามารถบริหารจัดการได้อย่างต่อเนื่องและ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นความสามารถใน การกำหนดตัวเองในกระบวนการวางแผนพัฒนา ชุมชนต้องมีการดึงเอาเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ ของทั้งปัจเจกชนและชุมชนออกมาให้ได้มากที่สุด รวมไปถึงฐานทรัพยากรทางธรรมชาติและ วิวัฒนาการที่มีอยู่เดิม เพื่อให้ทุกคนได้เห็นภาพรวม กันของมโนทัศน์ในอนาคตในการโคจรควง ไตร่ตรองถึงทิศทางการไปข้างหน้าของชุมชนร่วม กัน คือ ให้ชุมชนสร้างภาวะของอัตวิฉินฉัยกำหนด ตัวเองสู่ทิศทางการพัฒนาพื้นที่บนฐานแห่ง อัตลักษณ์ความเป็นจริงเฉพาะของพื้นที่นั้นได้ (ณัฐ วุฒิ อัครโกวิทวงศ์ และปริญ ขวัญสุวรรณ, 2550: 88)

จากความเป็นมาข้างต้นเป็นที่มาของ บทความวิจัยเรื่อง การจัดทำแผนชุมชนและการขับเคลื่อนข้อบัญญัติตำบลว่าด้วยแนวทางการจัดการ ภัยพิบัติ: กรณีศึกษาตำบลบางช้าง จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและลักษณะการจัด ทำแผนชุมชน และการขับเคลื่อนข้อบัญญัติตำบล ว่าด้วยแนวทางการจัดการภัยพิบัติ: กรณีศึกษา ตำบลบางช้าง จังหวัดนครปฐม

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพและลักษณะการจัดทำแผนชุมชน และการขับเคลื่อนข้อบัญญัติตำบลว่าด้วยแนวทางการจัดการภัยพิบัติ: กรณีศึกษาตำบลบางช้าง จังหวัดนครปฐม

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย

1.1 นักวิเคราะห์นโยบายและแผน นักวิชาการด้านกฎหมาย และผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 3 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง

1.2 ตัวแทนประชาชนในพื้นที่ตำบลบางช้าง หมู่บ้านละประมาณ 15 คน จำนวน 11 หมู่บ้าน รวมจำนวน 165 คน ร่วมประชุมประชาคมระดับหมู่บ้านเพื่อให้ข้อเสนอแนะต่อแผนชุมชนและข้อบัญญัติตำบลว่าด้วยแนวทางการจัดการภัยพิบัติ: กรณีศึกษาตำบลบางช้าง จังหวัดนครปฐม

1.3 คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล นิติกร และประชาชน จำนวน 30 คน

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แนวคำถามการประชุมประชาคมระดับหมู่บ้าน แนวคำถามการประชุมกลุ่ม โดยเครื่องมือการวิจัยผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน

3. การรวบรวมข้อมูล

3.1 รวบรวมข้อมูลเอกสารทางวิชาการเกี่ยวกับแผนชุมชน ข้อบัญญัติ และข้อมูลบริบทของตำบลบางช้าง

3.2 ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก นักวิเคราะห์นโยบายและแผน นักวิชาการด้าน

กฎหมาย และผู้แทนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง โดยคัดเลือกแบบเจาะจงจำนวน 3 คน

3.3 ดำเนินการประชุมกลุ่มและเข้าร่วมประชุมประชาคมระดับหมู่บ้าน กับตัวแทนประชาชนในพื้นที่ตำบลบางช้าง หมู่บ้านละประมาณ 15 คน จำนวน 11 หมู่บ้าน รวมจำนวน 165 คน

3.4 ดำเนินการประชุมกลุ่ม โดยมีผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล นิติกร และประชาชน จำนวน 30 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยดำเนินการถอดเทปข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่ม

4.2 จำแนกและจัดลำดับข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มเป็นข้อความบรรยาย ซึ่งมีข้อมูล 2 ชุด ได้แก่ ข้อมูลการจัดทำแผนชุมชน และข้อมูลการขับเคลื่อนข้อบัญญัติตำบลว่าด้วยแนวทางการจัดการภัยพิบัติ

4.3 คัดเลือกข้อมูลให้กับชุมชนเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล

ผลการวิจัยด้านการจัดทำแผนชุมชน

ผลการวิจัย พบว่า การจัดทำแผนชุมชนของตำบลบางช้าง จังหวัดนครปฐม แบ่งเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การรวบรวมข้อมูลอย่างมีส่วนร่วม โดยจัดทำแผนชุมชนระดับหมู่บ้าน ซึ่งในตำบลบางช้างแบ่งเขตการปกครองเป็น 11 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น 7,751 คน แยกเป็นชาย 3,723 คน หญิง 4,028 คน ใน 11 หมู่บ้านจะมีการเตรียมข้อมูลโดยการสำรวจความต้องการของประชาชนว่ามีความต้องการสิ่งใดบ้าง และสรุปออกมาเป็นประเด็นต่างๆ เช่น ถนน น้ำ ไฟฟ้า สุขภาพ และการประกอบอาชีพของเกษตรกร ดังคำให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความต้องการของประชาชน

“ในแผนชุมชนนั้นเราจะเสนอแผนการปลูกผลไม้ เพื่อการขายไม่ล้นตลาด การปลูกพืชให้ถูกฤดูกาล เพราะจะเกี่ยวกับการใช้น้ำน้อยน้ำมาก”

“เราอยากให้หมู่บ้านมีสิ่งแวดล้อมที่ดี คุณแลเด็ก คนชรา สตรี คุณแลสุขภาพ ถนน น้ำ ไฟฟ้า การศึกษาด้วย”

ในขณะที่ทางนักวิเคราะห์นโยบายและแผนและผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมว่า

“ชุมชนจะทำแผนในระดับหมู่บ้านของแต่ละหมู่บ้านก่อน เพราะเค้าต้องดูว่าในแต่ละหมู่บ้านเค้าต้องการอะไรและค่อยเอามาเสนอในระดับตำบล”

การรวบรวมข้อมูลความต้องการของประชาชนจะมีที่มา 2 ส่วน ส่วนแรกมากจากการส่งตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง ลงพื้นที่สำรวจความต้องการของชุมชน ส่วนที่สองมาจากผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่จัดการประชุมของแต่ละหมู่บ้านเชิญตัวแทนครัวเรือนละ 1 คนเข้าร่วมเสนอข้อมูล ในส่วนนี้พบปัญหาสำคัญ คือ ประชาชนในแต่ละหมู่บ้านให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมประชุมแตกต่างกัน บางหมู่บ้านสามารถรวบรวมข้อมูลความต้องการได้จำนวนมากในขณะที่บางหมู่บ้านไม่มีการนำเสนอข้อมูลและเข้าร่วมประชุมบ่อย

ระยะที่ 2 การนำแผนชุมชนระดับหมู่บ้านเข้าประชาคมหมู่บ้านทุกเดือน โดยบางหมู่บ้านจะมีการจัดประชาคมในทุกวันทั้งที่ 5 หรือวันที่ 15 ของทุกเดือน เพื่อรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของประชาชน ในระยะที่ 2 นี้ผู้ใหญ่บ้านจะทำการประกาศวัน เวลา สถานที่ประชุมให้ประชาชนแต่ละหมู่บ้านทราบโดยให้ตัวแทนจากครัวเรือนละ 1 คนเข้าร่วมประชุม ในการประชุมแต่ละครั้งจะพิจารณาจากจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมโดยต้องมีผู้เข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ระหว่างการประชุมจะดำเนินการทบทวนแผนพัฒนาและเสนอข้อมูลความคิดเห็นต่างๆ เสร็จแล้วผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่บ้านจะสรุปรายละเอียดและส่งข้อมูลให้องค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง ดังคำให้สัมภาษณ์ของ

ประชาชนท่านหนึ่ง

“เรามีส่วนร่วม เพราะทุกเดือนเรามีประชาคม เพื่อแจ้งข้อมูลให้รู้และแสดงความคิดเห็นว่าต้องการอะไรอีกบ้าง”

“แต่ที่เสนอไปไม่ใช่ว่าได้หมดนะ เพราะก็ต้องดูด้วยว่าคนอื่น ๆ เห็นด้วยไหม”

ระยะที่ 3 การสรุปข้อมูลความต้องการของประชาชน และการนำแผนชุมชนระดับหมู่บ้านเข้าสู่วาระการพิจารณาของที่ประชุมประชาคมตำบลและในการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง

“ข้อมูลส่วนใหญ่มาจากหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านจะเสนอข้อมูลเข้ามาและจะนำเข้าสู่วาระการพิจารณา ตัวแทนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะร่วมกันพิจารณาให้ข้อคิดเห็นและจะนำเข้าสู่แผนพัฒนา 3 ปี มีโครงการต่างๆ ทุกคนอยากให้พื้นที่ตนพัฒนา และได้สิ่งที่ตรงความต้องการ ซึ่งก่อนจะมาถึงการพิจารณาของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ข้อเสนอต่างๆ จะผ่านประชุมประชาคมระดับตำบลที่จะจัดขึ้นในทุกๆ วันที่ 15 ของทุกเดือนมาก่อนด้วย”

ระยะที่ 4 องค์การบริหารส่วนตำบลบางช้างสรุปข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดและนำข้อมูลเหล่านั้นบรรจุเข้าสู่แผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง เพื่อนำไปใช้ปฏิบัติในแต่ละพื้นที่ต่อไป

สรุปได้ว่าสภาพและลักษณะการจัดทำแผนชุมชนของหมู่บ้าน โดยทั่วไปมีคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้จัดทำแผนชุมชนของหมู่บ้าน ทั้งนี้แต่ละหมู่บ้านมีการกำหนดรูปแบบการประชุมประชาคมในเวลาที่แตกต่างกันบางหมู่บ้านทุกสิ้นเดือน บางหมู่บ้านทุกวันที่ 5 ของเดือน บางหมู่บ้านทุกวันที่ 15 ของเดือน แต่ทั้งนี้ในแต่ละหมู่บ้านจะมีการดำเนินการคล้ายคลึงกันตั้งแต่การสร้าง ความเข้าใจ การรวบรวมความต้องการของประชาชน การทำประชาพิจารณ์ และการนำไปสู่การปฏิบัติ อย่างไรก็ตามปัญหาสำคัญในการรวบรวม

ข้อมูลมาจากการที่ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือระดับน้อย และเห็นว่าการใช้เวลาในการประชุมหรือการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนต่าง ๆ มีผลกระทบต่อการทำงานอาชีพ และการหารายได้ของตนเอง ซึ่งจากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยได้ใช้วิธีการลงพื้นที่อย่างสม่ำเสมอเพื่อเข้าถึงประชาชนเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน ตลอดจนการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน อาทิ การร่วมกิจกรรมงานบุญ การประชุมประชาคมหมู่บ้าน และมีบทบาทของการเป็นผู้ให้ความรู้และข้อมูลที่สำคัญเพื่อการพัฒนาชุมชนร่วมกัน เป็นต้น โดยผู้วิจัยดำเนินการวิจัยอย่างต่อเนื่องและถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบของการให้บริการวิชาการและการส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนผลของการลงพื้นที่ทำให้ผู้วิจัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนมีการติดต่อสื่อสารและมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยและชุมชน และเป็นส่วนหนึ่งในการทำให้ประชาชนมีความตระหนักในปัญหาและค้นหาแนวทางการจัดการปัญหาในชุมชนร่วมกัน

ผลการวิจัยด้านการขับเคลื่อนข้อบัญญัติไปสู่การปฏิบัติในชุมชน

ผลการวิจัยในส่วนนี้ผู้วิจัยนำเสนอถึงกลไกการขับเคลื่อนข้อบัญญัติตำบลว่าด้วยแนวทางการจัดการภัยพิบัติ ซึ่งปัจจุบันข้อบัญญัติดังกล่าวอยู่ระหว่างการพัฒนาเข้าสู่การนำไปปฏิบัติโดยชุมชน โดยข้อมูลในส่วนนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 และดำเนินการต่อเนื่องถึงปัจจุบันเพื่อให้ข้อบัญญัติดังกล่าวถูกนำไปปฏิบัติจริงในชุมชน

จากการที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่และรวบรวมข้อมูลจากภาคสนามเพิ่มเติมในช่วงปลายปี พ.ศ. 2557 ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และจัดทำข้อบัญญัติตำบลว่าด้วยแนวทางการจัดการภัยพิบัติ: กรณีศึกษาตำบลบางช้าง จังหวัดนครปฐมขึ้น โดยข้อบัญญัติดังกล่าวถูกพัฒนาและวางแผนขึ้นร่วมกันระหว่าง

ผู้วิจัย และผู้มีส่วนร่วมหลายฝ่ายในปี พ.ศ. 2557 ซึ่งเกิดขึ้นจากการวิเคราะห์ปัญหาชุมชนร่วมกันภายใต้โครงการนครปฐม นครแห่งความผาสุกทุกชุมชนท้องถิ่น ด้วยการลงพื้นที่หาข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลศักยภาพของตำบลจากผู้นำ โดยใช้กระบวนการวิจัยชุมชนเชิงชาติพันธุ์วรรณาแบบเร่งด่วน ผู้มีส่วนร่วมประกอบด้วย คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล นิติกร และประชาชน จำนวน 30 คน ผลจากการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่ม ทำให้ได้ข้อบัญญัติตำบลว่าด้วยแนวทางการจัดการภัยพิบัติ ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะจากผู้แทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้ให้ข้อสังเกตว่า ข้อบัญญัติดังกล่าวสามารถขับเคลื่อนโดยองค์การบริหารส่วนตำบลได้หรือไม่ หรือการจัดทำและขับเคลื่อนข้อบัญญัติดังกล่าวเป็นหน้าที่ของจังหวัด

ในการประชุมกลุ่มครั้งที่ 2 ช่วงกลางปี พ.ศ. 2558 ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม โดยได้นำเสนอชุมชนที่เสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ กรณี ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ให้ทางผู้มีส่วนร่วมรับฟังเพื่อเป็นตัวอย่างและร่วมกันทำความเข้าใจถึงสาระและความสำคัญของการจัดทำข้อบัญญัติ ซึ่งการประชุมในครั้งนี้ผู้วิจัยพยายามสะท้อนข้อมูลให้เห็นว่าในชุมชนควรบริหารจัดการและร่วมกันจัดทำสิ่งต่างๆ อย่างมีส่วนร่วมเพราะผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์อุทกภัยใน พ.ศ. 2554 ในชุมชนบางช้างได้ชี้ให้เห็นว่า เหตุการณ์ดังกล่าวไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ที่หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งหรือการรอคอยความช่วยเหลือจากรัฐบาลแต่ชุมชนบางช้างจะต้องมีการเตรียมความพร้อมตั้งแต่การมีศูนย์การจัดการภัยพิบัติประจำตำบล จัดตั้งกองทุนภัยพิบัติ มีอาสาสมัครและการระบุพื้นที่เสี่ยงภัยได้อย่างชัดเจน

การลงพื้นที่ครั้งที่ 3 ผู้วิจัยได้นำข้อบัญญัติตำบลว่าด้วยแนวทางการจัดการภัยพิบัติ: กรณีศึกษาตำบลบางช้าง จังหวัดนครปฐม ไปสัมภาษณ์

ความคิดเห็นของประชาชนในแต่ละหมู่บ้าน ทั้งในรูปแบบของการเข้าร่วมประชุมประชาคมระดับหมู่บ้าน และการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งประชาชนในแต่ละหมู่บ้านหลายคนได้ให้ข้อคิดเห็นในทำนองเดียวกันว่า

“หากมีข้อบัญญัติจริงก็ดี และยินดีจ่ายเงินเข้ากองทุน แต่ก็ไม่ว่าใครจะบริหาร และบริหารกองทุนอย่างไร”

“เห็นด้วยกับการตั้งกองทุน แต่อยากให้อาสาสมัครช่วยเหลือชาวบ้านได้จริงๆ”

นอกจากนี้ยังมีประชาชนในหมู่บ้านได้แสดงความคิดเห็นแตกต่างกัน ดังนี้

“ถ้าฉันไม่ได้เดือดร้อนจากน้ำท่วมหรือเหตุอื่นๆ ทำไมฉันต้องจ่าย จ่ายทำไม”

“กรรมการดูแลเป็นใคร จ่ายให้ใคร และดูแลกันยังไง”

สำหรับนักวิเคราะห์นโยบายและแผน นักวิชาการด้านกฎหมาย และผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้ข้อสังเกตเพิ่มเติมในประเด็นนี้ว่า

“เนื่องจากข้อบัญญัตินี้เป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับเงิน ชาวบ้านส่วนใหญ่จึงมีความกังวลสูง อย่างกองทุนเงินล้านที่รัฐบาลจัดสรรให้แต่ละหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านบางหมู่บ้านหนึ่งเฉยและไม่นำเงินไปใช้ องค์การบริหารส่วนตำบลต้องเข้าไปช่วยบริหารจัดการให้”

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยได้ติดตามและรวบรวมข้อมูลเข้าสู่ระเบียบวาระการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง โดยผู้วิจัยได้เข้าร่วมประชุม และนำเสนอผลการวิจัยเพื่อสะท้อนข้อคิดเห็นถึงแนวทางการขับเคลื่อนอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนตั้งแต่ขั้นเห็นคุณค่า (A: Appreciation) ด้วยการลงพื้นที่ ประชุมประชาคมร่วมกับประชาชนถึงสภาพการณ์และปัญหาอุปสรรคและภัยพิบัติอื่นและความต้องการในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ผลจากการเข้าร่วมในครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมโดยมีบทบาทเป็นผู้ให้ความรู้กับประชาชน และสร้างการตระหนักให้กับประชาชนให้เห็นถึงคุณค่า

ของการพัฒนาร่วมกัน โดยเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยและชุมชน ชั้นปฏิสัมพันธ์ (I: Influence) ในขั้นนี้เป็นภาระบุล่งที่ทำให้บรรลุเป้าหมาย โดยระบุเป็นกิจกรรมหรือโครงการและจัดลำดับความสำคัญด้วยการหาฉันทามติของประชาชนในการขับเคลื่อนข้อบัญญัติสู่การปฏิบัติในชุมชนบางช้าง ในขั้นตอนนี้สะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการของชุมชนในการร่วมกันจัดลำดับความสำคัญ วางแผน และให้ข้อคิดเห็นต่อการพัฒนาชุมชน ชั้นควบคุม (C: Control) มี 2 ขั้นตอนคือการแสวงหาผู้รับผิดชอบและขึ้นวางแผนดำเนินงานโดยกำหนดกิจกรรมภายใต้โครงการต่างๆ วิธีดำเนินการ งบประมาณ และผู้รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรม โดยการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของผู้รับผิดชอบ ประกอบด้วย ผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง นักวิชาการประจำตำบล ผู้ใหญ่บ้าน และผู้แทนประชาชน ซึ่งในส่วนนี้ผู้วิจัยและคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล นิติกร และประชาชน ได้ร่วมกันกำหนดและออกแบบให้เหมาะสมกับพื้นที่ ด้วยการจัดประชุมประชาคมเพื่อรับฟังข้อคิดเห็นต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. ด้านแผนชุมชน พบว่า การจัดทำแผนชุมชนของตำบลบางช้าง จังหวัดนครปฐม แบ่งเป็น 4 ระยะ ได้แก่ การรวบรวมข้อมูล การรวบรวมข้อมูลสู่ประชาคมหมู่บ้าน การนำแผนชุมชนเข้าสู่การพิจารณา และการสรุปข้อมูลเพื่อรวบรวมจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบล ผลที่ได้จากกระบวนการต่างๆ จะถูกนำไปทบทวนและวิเคราะห์เพื่อพัฒนาเป็นแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสามปี ซึ่งสะท้อนให้เห็นการจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนและตระหนักถึงสิทธิของชุมชนในการร่วมกันแสดงข้อคิดเห็นเพื่อพัฒนา

พื้นที่สอดคล้องกับไพโรจน์ พลเพชร (2547) ที่อธิบายว่า “ชุมชนถือเป็นหน่วยทางสังคมประเภทหนึ่ง จึงย่อมที่มีสิทธิและอำนาจของตนเองได้ สิทธิชุมชน ดำรงอยู่ในทุกส่วนของวิถีชีวิตชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ระบบยุติธรรมระบบสุขภาพ การศึกษา ประเพณี พิธีกรรม ฯลฯ ทั้งนี้ มีผู้ทดลองแบ่งสิทธิชุมชนเป็น 3 ด้านใหญ่ๆ คือ สิทธิการจัดการทรัพยากร สิทธิในอดีตลักษณะ และสิทธิในการพัฒนาและการกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง มติในเนื้อหาหลายด้านของชุมชนเป็นสิ่งบ่งบอกว่าชุมชนเป็นระบบสังคมระบบหนึ่ง ที่มีสิทธิและอำนาจในการดูแลจัดการตัวเอง” สอดคล้องกับ ฉันทนา สุพลจิตร และทิวากร แก้วมณี (2554) ที่ชี้ให้เห็นว่าแผนชุมชนควรเป็นแผนที่ทุกคนสามารถเข้ามามีบทบาทต่อการกำหนดแผนตามความต้องการของชุมชนรู้ปัญหา รู้ศักยภาพที่มีอยู่ และสามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดตรงประเด็น

2. ด้านการขับเคลื่อนข้อบัญญัติไปสู่การปฏิบัติในชุมชน พบว่า มีการขับเคลื่อนข้อบัญญัติเป็นไปอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนตั้งแต่ขั้นเห็นคุณค่าด้วยการเริ่มจากผู้วิจัยทำการลงพื้นที่ ประชุมกลุ่มร่วมกับประชาชนในพื้นที่เพื่อศึกษาถึงสภาพการณ์และปัญหาอุปสรรคและภัยพิบัติอื่น และความต้องการในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ซึ่งแสดงให้เห็นว่าลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลบางช้างเน้นไปที่การสร้างอำนาจให้ประชาชนทุกคนในการกระจายทรัพยากรและมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีการวิเคราะห์ปัญหาาร่วมกันเพื่อปรึกษาหารือถึงแนวทางแก้ไขปัญหา (นิภาพรรณ เจนสันติกุล, 2556: 67) ชั้นปฏิสัมพันธ์ ในขั้นนี้เป็นการระบุสิ่งที่ทำให้บรรลุเป้าหมาย โดยระบุเป็นกิจกรรมหรือโครงการและจัดลำดับความสำคัญด้วยการหาฉันทมติของประชาชนในการขับเคลื่อนข้อบัญญัติสู่การปฏิบัติในชุมชนบางช้าง ชั้นควบคุม มี 2 ขั้นตอนคือ การแสวงหาผู้รับผิดชอบ และชั้นวางแผนดำเนินงานโดยกำหนดกิจกรรมภายใต้โครงการต่างๆ วิธีดำเนินการ งบประมาณ และผู้รับ

ผิดชอบในแต่ละกิจกรรม ซึ่งในส่วนนี้ผู้วิจัยและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นิติกร ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนร่วมกันกำหนดและออกแบบให้เหมาะสมกับพื้นที่ ด้วยการจัดประชุมประชาคมเพื่อรับฟังข้อคิดเห็นต่อไป ในกระบวนการขับเคลื่อนข้อบัญญัติดังกล่าวสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของนักวิชาการหลายท่าน อาทิ อรทัย ก๊กผล (2552) อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์ (2558) และ Wengert (1976) ที่สรุปให้เห็นถึงสาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมกำหนดปัญหา ความต้องการ และร่วมกันขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะที่กำหนดขึ้นจากปัญหาของชุมชนในอดีต นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นลักษณะการมีส่วนร่วมที่ประชาชนตระหนักและเข้าใจปัญหาโดยคำนึงถึงเงื่อนไขหรือหลักการที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) การมีส่วนร่วมต้องเกิดจากความเต็มใจและความตั้งใจที่จะเข้าร่วม เพราะจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในการแก้ไขปัญหา/ตัดสินใจในเรื่องนั้นๆ 2) กระบวนการมีส่วนร่วมนั้นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคและขีดความสามารถของแต่ละบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วม 3) การมีส่วนร่วมต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของเสรีภาพ/อิสรภาพที่จะตัดสินใจว่าจะเลือกหรือจัดให้มีการมีส่วนร่วมหรือไม่ ข้อสำคัญ คือ การมีส่วนร่วมนั้นต้องไม่เกิดจากการบังคับหรือขู่เข็ญจากผู้ที่เหนือกว่า (อรทัย ก๊กผล, 2552: 19; Wilson & Wilde, 2003)

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ควรมีการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการให้ข้อมูลและการจัดการความรู้เกี่ยวกับการจัดการแผนชุมชนระหว่างมหาวิทยาลัยในพื้นที่และหน่วยงานระดับชาติเพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนในแต่ละพื้นที่ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริงและสร้างกลไกเชิงสถาบัน

ขึ้นมารองรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการชุมชนทั้งในเรื่องของการจัดทำแผนชุมชน ข้อบัญญัติต่าง ๆ ของตนเองอย่างเป็นระบบผ่านประสบการณ์ของชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแสดงความคิดเห็นและการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ได้รับการอนุมัติทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณรายได้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ปีงบประมาณ 2558 ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- จันทนา สุพลจิตร และทิวากร แก้วมณี. (2554). บทบาทของประชาชนในการจัดทำแผนหมู่บ้าน/ชุมชน: กรณีศึกษาประชาชนในเขตตำบลลงเสือเหลือง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร. ม.ป.ท.
- ชูวงศ์ อุบลี. (2557). การบริหารจัดการภัยพิบัติ: บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดจันทบุรี. วารสารสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน. 7 (2): 51-69.
- ณัฐวุฒิ อิศวโกวิทวงศ์ และปฐมน ขวัญสุวรรณ. (2550ป. ประชาสังคม เครือข่าย และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาพื้นที่ชุมชนบ้านน้ำเค็ม จังหวัดพังงา. วารสารวิจัยและสาระสถาปัตยกรรม/การผังเมือง. 5 (2): 79-96.
- นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2556). การพัฒนาชุมชนและเมือง: บทสำรวจเบื้องต้น. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 32 (4): 58-69.
- นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2557). รายงานการวิจัยเรื่องกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อการจัดการ ภัยพิบัติ โดยชุมชนในตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม: ข้อเสนอเพื่อจัดทำธรรมนูญท้องถิ่น. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2558). ชุมชนกับความรู้ในการจัดการภัยพิบัติ กรณีศึกษา ตำบลบางช้าง จังหวัดนครปฐม. วารสารเกษมบัณฑิต. 16 (2): 82-93.
- ไพโรจน์ พลเพชร. (2547). สิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วิวัฒน์ หามนตรี. (2556). การจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงตำบลชัยฤทธิ์ อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 7 (1): 39-45.
- องค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง. (2556). แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสามปี (พ.ศ. 2557- พ.ศ. 2559). นครปฐม: องค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง.
- อรทัย ก๊กผล. (2552). คู่คิด คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: จริยสุนิทางค์ การพิมพ์.
- อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์. (2558). ชุมชนท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน. วารสารนักบริหาร. 35 (1): 104-113.

Wengert, N. (1976). Citizen Participation: Practice in Search of a Theory. *Natural Resources Journal*. 16: 23-40.

Wilson, M. & Wilde, P. (2003). *Benchmarking Community Participation: Developing and Implementing the Active Partners Benchmarks*. York: Joseph Rowntree Foundation.

วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสถาบัน อุดมศึกษา

Confirm Factor Analysis of the Desirable Characteristics of University Graduates

ปัญญา ชูช่วย¹

Punja Chuchuy¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษา 2) ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้บริหารสถานประกอบการที่รับบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในปี 2555 เข้าทำงาน จำนวน 567 คนใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามประเภทของสถานประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติในการวิเคราะห์ได้แก่ ค่าสถิติวัดระดับความสอดคล้องค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สรุปผลการวิจัยพบว่า 1) การวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษา ทั้ง 6 องค์ประกอบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่าไคสแควร์ เท่ากับ 816.08 ค่าองศาอิสระ เท่ากับ 172 ค่า p-value เท่ากับ .0738 ดัชนีวัดความกลมกลืน เท่ากับ .98 ค่ารากเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ .03 และค่ารากเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนเท่ากับ .007 โดยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 6 องค์ประกอบมีค่าน้ำหนักในเกณฑ์ที่ดีเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือองค์ประกอบด้านคุณธรรมจริยธรรม มีค่าน้ำหนักเท่ากับ .98 รองลงมาเป็นด้านสติปัญญาเท่ากับ .95 ด้านทักษะการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีเท่ากับ .89 ด้านความรับผิดชอบและการทำงานเป็นทีม เท่ากับ .86 ด้านความสามารถในการปฏิบัติงานเท่ากับ .82 และด้านบุคลิกภาพและภาวะผู้นำเท่ากับ .82 ตามลำดับ 2) การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษาภาพรวมและแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเท่ากับ 3.84 โดยด้านความรับผิดชอบและการทำงานเป็นทีมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.01 รองลงมาด้านบุคลิกภาพและภาวะผู้นำเท่ากับ 3.90 ด้านความสามารถในการปฏิบัติงานเท่ากับ 3.82 ด้านทักษะการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีเท่ากับ 3.80 ด้านคุณธรรมจริยธรรมเท่ากับ 3.76 และด้านความสามารถทางสติปัญญาเท่ากับ 3.73 ตามลำดับทั้งนี้สถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถทางสติปัญญา การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม แก่บัณฑิตเพื่อให้บัณฑิตเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีในการทำงานต่อไป

คำสำคัญ : คุณลักษณะ, พึงประสงค์, บัณฑิตสถาบันอุดมศึกษา

¹ คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

¹ General of Educational Faculty of Liberal Arts and Educational, Hatyai University, Thailand.

Abstract

This research investigated the components of the desirable characteristics of higher education graduates. It aimed to (1) analyze the confirmatory factor in the desirable characteristics of higher education graduates, and (2) to study the desirable characteristics of higher education graduates. The samples were 567 executives of the establishments which employed the graduates who graduated in 2012 and was conducted by the stratified random sampling on types of businesses. A set of questionnaires designed by the researcher was used to obtain the data. The statistics used to analyze the data were correlation, mean, and standard deviation. The research revealed the following results. (1) The model analysis of the confirmatory factor of the desirable characteristics of higher education graduates of six components was in accordance with the empirical data, having the Chi-Square at $(X^2) = 816.08, df=172, p\text{-value} = .0738, GFI = .98, SRMR = .03, \text{ and } RMSE = .007$. The desirable characteristics of higher education graduates on six components were found from the highest value as morals and ethics at .98, intelligence at .95, communicative skills and using technology at .89, responsibilities and being teamwork at .86, work competency at .82, and personalities and leadership at .82 respectively. (2) The study of the desirable characteristics of higher education graduates for both overall picture and each separate part made up the mean at a high level at 3.84. The responsibilities and teamwork rated the mean at the highest level at 4.01, followed by personalities and leadership at 3.90, work competency at 3.82, communicative skills and using technology at 3.80, morals and ethics at 3.76, and intelligence at 3.73 respectively. Hence, the higher education institutions and related units should focus on the learning and teaching activities which emphasized intelligent development and promoted morals and ethics for graduates as to have desirable knowledge and abilities and abide by morals and ethics for working onwards.

Keywords: Characteristics, Desirable, Graduates, Universities

บทนำ

สถาบันอุดมศึกษาเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการผลิตบัณฑิต โดยต้องผลิตคนที่มีคุณภาพเจริญงอกงามด้วยภูมิแห่งปัญญา มีทักษะ คุณธรรมจริยธรรม มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และสามารถดำรงชีวิตในสังคมร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552) การจัดการศึกษาของสถาบัน

การศึกษาทุกแห่งได้ดำเนินงานด้านการศึกษาโดยมุ่งเน้นผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถตรงกับความต้องการของหน่วยงานที่ใช้บัณฑิต ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้กำหนดกรอบการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์อันสำคัญที่บัณฑิตพึงมีในการก้าวเข้าสู่การประกอบอาชีพในอนาคต ซึ่งบัณฑิตที่เป็นผลผลิตของสถาบันอุดมศึกษานั้นนอกจากจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านวิชาการและวิชาชีพแล้ว บัณฑิตต้องมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สำคัญ

ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตโดยคุณลักษณะของบัณฑิตนั้นอาจมีความแตกต่างกันตามลักษณะตามสาขาวิชาชีพของบัณฑิตแต่ละสถาบันที่สำเร็จการศึกษา แต่บัณฑิตทุกคนต้องมีคุณลักษณะทั่วไปที่สถานประกอบการต้องการเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในสถานประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะการบริหารจัดการ การเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน การก้าวทันวิทยาการใหม่ ๆ ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้กับการปฏิบัติงานจริง (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2554) นอกจากนี้ทีศนา แชมมณี (2553) กล่าวว่า ว่าคุณลักษณะของบัณฑิตระดับปริญญาตรีเป็นสิ่งสำคัญเป็นตัวที่บ่งชี้ถึงความสามารถ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความมีภาวะผู้นำ ความสามารถในการใช้ความรู้ทางวิชาการ วิชาชีพ การแก้ปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ ได้ และเป็นบุคคลที่มีความใฝ่รู้ มีความทันสมัย มีคุณธรรมความรับผิดชอบต่อวิชาการ วิชาชีพ และสังคมโดยสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งมีการกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของแต่ละสถาบันแตกต่างกันออกไป มหาวิทยาลัยทักษิณ (2547: 26-27) ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานภายในสถานประกอบการไว้เป็น 3 องค์ประกอบ คือ 1) ความรู้ ความสามารถในวิชาการ/วิชาชีพ 2) คุณธรรม จริยธรรมและมนุษยสัมพันธ์ 3) ความรับผิดชอบต่อจรรยาบรรณวิชาชีพ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2554) ได้กำหนดคุณลักษณะและคุณสมบัติของบัณฑิตที่พึงประสงค์ไว้ 6 องค์ประกอบคือ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านจรรยาบรรณ 4) ทักษะทางปัญญา 5) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 6) ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีซึ่งการประเมินคุณลักษณะของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของแต่ละสถาบันแตกต่างกัน การประเมินคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์นับเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งทั้งนี้เพื่อให้สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทราบข้อมูลคุณลักษณะที่พึงประสงค์

อันสำคัญที่ตรงตามความต้องการของผู้ประกอบการและตลาดแรงงานมากขึ้นเพื่อนำผลที่ได้มาใช้ในการพัฒนาบัณฑิตเพื่อให้บัณฑิตมีความรู้และสามารถทำงานได้อย่างมีความสุขนอกจากนี้การประเมินคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์นั้นเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพที่สำคัญของบัณฑิตในการประเมินคุณภาพการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและนักวิจัยหลายท่าน ได้แก่ Donald and Other (2012) Maryville University (2013) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา(2554) ทีศนา แชมมณี (2553) กรรต เจริญผล (2551) เสาวณี ไจรกิจ (2551) สายฝน บุษบา (2550) มหาวิทยาลัยทักษิณ (2547) พดิน แดงจวงและคณะ (2545) เอกชัย เหล่าอิสริยกุล (2547) ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตไว้แตกต่างกัน โดยมีองค์ประกอบที่หลากหลาย ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาที่เข้าทำงานในสถานประกอบการต่าง ๆ ตามทัศนะคติของผู้ใช้บัณฑิตและผู้บริหารสถานประกอบการ เพื่อใช้ประเด็นคำถามที่สร้างขึ้นเป็นเครื่องมือสำหรับการประเมินคุณลักษณะของบัณฑิตโดยในการศึกษานานวิจัยมีนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจได้ทั้งหมด 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) องค์ประกอบด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน 3) องค์ประกอบด้านความสามารถทางสติปัญญา 4) องค์ประกอบด้านความรับผิดชอบต่อการทำงานเป็นทีม 5) องค์ประกอบด้านทักษะการสื่อสารและเทคโนโลยี 6) องค์ประกอบด้านบุคลิกภาพและภาวะผู้นำจากการวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงสำรวจซึ่งเป็วัตถุประสงค์หนึ่งในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาต่อไปว่าองค์ประกอบที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษาเป็นองค์ประกอบของ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่สถานประกอบการต้องการ โดยทำการตรวจสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบที่ได้กับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันองค์ประกอบของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถาบันอุดมศึกษาและการวิเคราะห์คุณภาพตัวชี้วัดที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเหล่านั้น ว่าตัวชี้วัดแต่ละตัวเป็นตัวชี้วัดที่ดีสามารถวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตได้ตรงกับสิ่งที่ต้องการวัดหรือไม่จึงทำการตรวจสอบคุณภาพของตัวชี้วัด โดยการทดสอบโมเดลการวัดของตัวบ่งชี้ของตัวประกอบด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อตรวจสอบค่าน้ำหนักของตัวชี้วัดทั้ง 6 องค์ประกอบว่าค่าน้ำหนักตัวชี้วัดและค่าน้ำหนักขององค์ประกอบใดที่มีความสำคัญเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณลักษณะของบัณฑิตในสถาบันอุดมศึกษาที่ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการมากที่สุด อีกทั้งเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณลักษณะของบัณฑิตในสถาบันอุดมศึกษา นอกจากนี้สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปเผยแพร่แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตบัณฑิต เช่น ครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งผู้ปกครอง และตัวนักศึกษาเอง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพของบัณฑิตให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพเพื่อไปช่วยในการพัฒนาสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษา
- 2) การศึกษาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษาที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์สถาบันอุดมศึกษาจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เจ้าของธุรกิจ ผู้บริหารสถานประกอบการหัวหน้างานและการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจได้ทั้งหมด 6 องค์ประกอบดังนั้นองค์ประกอบทั้ง 6 องค์ประกอบเป็นองค์ประกอบที่ดีที่สามารถวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตในสถาบันอุดมศึกษาได้

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เป็นเจ้าของกิจการ ผู้จัดการหรือแผนกบุคคล/ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ของหน่วยงานและสถานประกอบการที่รับบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2555 จากสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดสงขลา ได้แก่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ เข้าทำงานในสถานประกอบการ จำนวน 18,654 คนต้องใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันควรใช้กลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 500 คน (สมบัติ ท้ายเรือทอง, 2552) เพื่อให้การวิจัยมีความน่าเชื่อถือผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 567 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของประเภทของสถานประกอบการที่รับบัณฑิตในสถาบันอุดมศึกษาเข้าทำงาน

เครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง จากการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยเชิญผู้บริหารสถานประกอบการ จำนวน 30 คนโดยการสุ่มจากสถานประกอบการขนาดเล็กขนาดกลางขนาดใหญ่ ขนาดละ 5 คน จำแนกตามประเภทของ

สถานประกอบการของรัฐบาลและเอกชนจำนวนที่เท่ากัน เข้าร่วมปรึกษาหารือและเสนอแนะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตที่สถานประกอบการต้องการให้ครอบคลุมกับคุณลักษณะของบัณฑิตและจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สำหรับใช้ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย โดยข้อคำถามที่สร้างขึ้นได้ผ่านการพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามจากผู้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน มีค่าความสอดคล้องของข้อคำถาม ตั้งแต่ .60-1.00 จากนั้นนำข้อคำถามที่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับแก้และจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้บริหารสถานประกอบการและหัวหน้างาน จำนวน 35 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือเพื่อหาค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามรายข้อ โดยข้อคำถามที่ได้มีค่าความสอดคล้องตั้งแต่ .365-.904 และหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) รายด้านและภาพรวมทั้งฉบับ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .894 ข้อคำถามที่ผ่านการหาคุณภาพเครื่องมือ จำนวน 55 ข้อ และนำข้อคำถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือมาจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแบบสอบถามประกอบด้วยข้อมูล 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตอุดมศึกษา ซึ่งเป็นข้อคำถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับดังนี้

5 หมายถึง บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตรงกับข้อคำถามนั้นมากที่สุด

4 หมายถึง บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตรงกับข้อคำถามนั้นมาก

3 หมายถึง บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตรงกับข้อคำถามนั้นปานกลาง

2 หมายถึง บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตรงกับข้อคำถามนั้นน้อย

1 หมายถึง บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตรงกับข้อคำถามนั้นน้อยที่สุด

การแปลผลคุณลักษณะของบัณฑิตมีดังนี้
4.51-5.00 หมายถึง บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตรงกับข้อคำถามในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตรงกับข้อคำถามในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตรงกับข้อคำถามในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตรงกับข้อคำถามในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตรงกับข้อคำถามในระดับน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือการวิจัยจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานประกอบการในจังหวัดสงขลาการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่านพิจารณาความสอดคล้องของประเด็นคำถามกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษา แล้วนำสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมาวิเคราะห์ค่าความสอดคล้อง โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้องตั้งแต่ .60 ขึ้นไปมาใช้ในการวิจัย

3. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงและนำไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้บริหารสถานประกอบการที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 35 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกและความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนกเท่ากับ .365-.904 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .89

4. ปรับปรุงแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตัวเองในพื้นที่อำเภอ

หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และการส่งแบบสำรวจทางไปรษณีย์ไปยังสถานประกอบการที่ไม่อยู่ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาโดยใช้ระยะเวลาในการจัดเก็บแบบสอบถามตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2556 ถึง วันที่ 15 มกราคม 2557

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลตามโครงสร้างของข้อมูลคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษาที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ 6 องค์ประกอบกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยพิจารณาจากค่าสถิติวัดระดับความสอดคล้องได้แก่ 1) ค่าสถิติไคสแควร์ (X^2) ต้องมีค่ามากกว่า .05 2) ค่าสถิติไคสแควร์สัมพันธ์ (X^2/df) มีค่าน้อยกว่า 5.00 3) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ .90 4) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ (AGFI) มีค่าตั้งแต่ .90 5) ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าตั้งแต่ .90 ขึ้นไป 6) ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษเหลือ (SRMR) มีค่าน้อยกว่า .05 ถือว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 7) ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) ที่ดีควรมีค่าน้อยกว่า .05 (Joreskog & Sorbom, 1996)

2. สถิติเชิงพรรณนาใช้สำหรับการวิเคราะห์คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

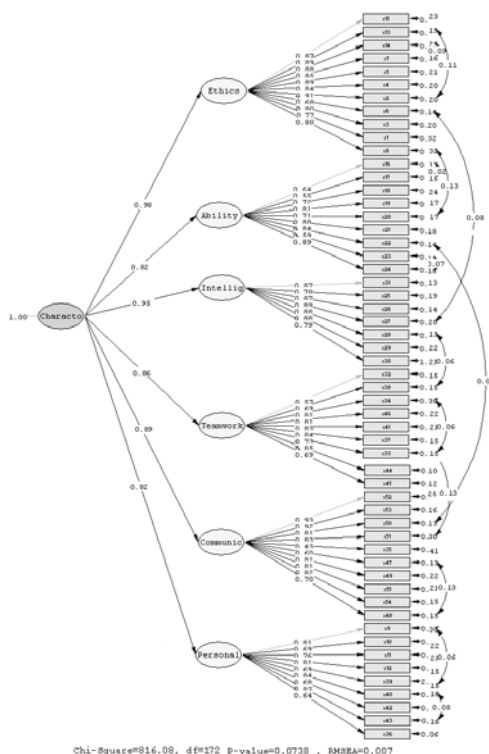
ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารสถานประกอบการ

การมีดังนี้

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

1.1 การยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้

การวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษาด้วยการทดสอบความสอดคล้องโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ผลการวิจัยพบว่า โมเดลองค์ประกอบกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีความสอดคล้องกลมกลืนกัน โดยมีค่าไคสแควร์เท่ากับ 816.08 ค่าองศาอิสระเท่ากับ 172 ค่าระดับนัยสำคัญ .0738 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน เท่ากับ .98 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ เท่ากับ .97 ค่ารากเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือ เท่ากับ .03 และค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ .007 รายละเอียดแสดงดังภาพที่ 1

ภาพประกอบ 1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตในสถาบันอุดมศึกษา

1.2 คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสถาบันอุดมศึกษาตามทัศนของผู้บริหารสถานประกอบการประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมด 55 ตัวแปร ทุกตัวแปรมีค่าเป็นบวกโดยมีน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .43 ถึง .93 ซึ่งค่าน้ำหนักองค์ประกอบผ่านเกณฑ์ถือว่าตัวแปรทั้งหมดเป็นตัวแปรที่สำคัญของคุณลักษณะของบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษาตามทัศนของผู้ประกอบการ ส่วนค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบมีค่าระหว่าง .42 ถึง .87 (มีค่าความแปรปรวนร่วมของตัวแปรร้อยละ 42-87) รายละเอียดแสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบและสัมประสิทธิ์การพยากรณ์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษา

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ	R ²
คุณธรรมจริยธรรม		
ความเคารพในสิทธิหน้าที่ของผู้ร่วมงาน	.87	.83
การมีจิตสำนึกที่ดีในการทำงาน	.89	.86
ความขยัน อดทน อดกลั้นและตั้งใจทำงาน	.88	.71
การประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี	.85	.67
ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน	.89	.73
ความมีระเบียบวินัยในการปฏิบัติงาน	.84	.71
การทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต	.91	.76
ความมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ	.68	.74
ความประหยัดในการใช้ทรัพยากรขององค์กร	.80	.67
การตรงต่อเวลาในการปฏิบัติงานและการนัดหมาย	.77	.69
การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับขององค์กรอย่างเคร่งครัด	.80	.63

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ	R ²
ความสามารถในการปฏิบัติงาน		
ความสามารถในการจัดระบบงาน	.64	.49
ความสามารถการดำเนินงานตามเวลาที่กำหนด	.55	.47
ความรู้ความสามารถในสาระเชิงวิชาการทั่วไป	.72	.58
ความรู้ความสามารถในวิชาชีพ/สาขาวิชาที่สำเร็จอย่างกว้างขวาง	.81	.67
ความรู้รอบรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบ	.71	.50
ความรู้รอบตัวเกี่ยวกับทักษะที่จำเป็นในวิชาชีพที่ปฏิบัติงาน	.88	.78
ความใฝ่รู้และทักษะในการพัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้า	.59	.47
ความสามารถและความรวดเร็วในการเรียนรู้งาน	.89	.80
ด้านสติปัญญา		
การพัฒนาความรู้ให้ทันสมัยเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาในแต่ละสถานการณ์	.87	.74
ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน	.78	.63
ความสามารถในการคิดวิเคราะห์	.87	.78
ความสามารถในการแก้ปัญหาในการทำงาน	.89	.77
มีความละเอียดรอบคอบในการทำงานได้อย่างสร้างสรรค์	.88	.78
ความรู้ความเข้าใจในหลักการแนวคิด ทฤษฎีในการประกอบวิชาชีพ	.88	.77
นำความรู้ทางสาขาวิชาชีพไปใช้ในการประยุกต์ใช้กับงาน	.79	.78

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ	R ²
ความรับผิดชอบและการทำงานเป็นทีม		
ความสามารถในการวางแผน	.57	.53
การปฏิบัติงาน		
ความสามารถในการทำงานเป็นทีม	.69	.54
ความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จตามกำหนด	.81	.76
การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อนำความรู้มาใช้ในการพัฒนางาน	.81	.56
ความสามารถในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น	.83	.73
การปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมในองค์กร	.84	.59
ความสามารถในการทำงานอย่างมีระบบ	.73	.63
มีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย	.85	.61
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์	.69	.52
ทักษะการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี		
การใช้ทักษะการสื่อสารเหมาะสมกับงานที่ได้รับมอบหมาย	.93	.45
ความสามารถในการวิเคราะห์งาน/แผนงานที่ได้รับมอบหมาย	.92	.62
ทักษะทางภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ จีน ญี่ปุ่นและอื่นๆ	.81	.56
ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์	.83	.68
ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับงานที่ได้รับมอบหมาย	.43	.42
ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิชาชีพกับงานที่ได้รับมอบหมาย	.60	.57
ทักษะในการสื่อสารด้วยภาษาไทย (ฟัง พูด อ่าน เขียน)	.81	.70

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ	R ²
ความสามารถในการสื่อสารให้ผู้ร่วมงานเข้าใจตรงกัน	.81	.67
ความสามารถในการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน	.82	.82
ความสามารถในการเสนอข้อมูลหรือผลงานหรือแนวคิดใหม่ๆ	.70	.87
บุคลิกภาพและภาวะผู้นำ		
การปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับบุคคลอื่นในองค์กร	.81	.71
ให้ความเคารพในสิทธิหน้าที่ของผู้ร่วมงาน	.69	.58
สุขภาพอ่อนโยนและมีสัมมาคารวะ	.76	.65
การรู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย ยอมรับความผิดพลาดและหาแนวทางแก้ไข	.81	.68
การมีมนุษยสัมพันธ์ดี	.69	.71
บุคลิกเหมาะสมกับตำแหน่งงาน	.84	.65
ความเชื่อมั่นในตนเอง	.68	.61
การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น	.83	.63
ความสามารถในการเป็นผู้นำที่ดี	.64	.52

1.3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 6 องค์ประกอบมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .82-.98 โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ องค์ประกอบด้านคุณธรรมจริยธรรมรองลงมาเป็นด้านสติปัญญาด้านทักษะการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ด้านความรับผิดชอบและการทำงานเป็นทีม และด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน และด้านบุคลิกภาพและภาวะผู้นำรายละเอียดแสดงดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบและค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ	R ²
คุณธรรมจริยธรรม	.98	.92
ความสามารถในการปฏิบัติงาน	.82	.79
ด้านสติปัญญา	.95	.85
ความรับผิดชอบและการทำงานเป็นทีม	.86	.78
ทักษะการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี	.89	.87
บุคลิกภาพและภาวะผู้นำ	.82	.75

X² = 816.08 df = 172 p-value = .0738 GFI = .98
AGFI = .97 SRMR = .03 RMSEA = .007

2. คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเรียงองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบทุกองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบด้านความรับผิดชอบและการทำงานเป็นทีมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรองลงมาด้านบุคลิกภาพและภาวะผู้นำด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน ด้านทักษะการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ด้านคุณธรรมจริยธรรมและด้านความสามารถทางสติปัญญาตามลำดับรายละเอียดแสดงดังตาราง 3

ตาราง 3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษาภาพรวมและรายด้าน

องค์ประกอบ	X̄	S.D.	ระดับ
คุณธรรมจริยธรรม	3.76	0.54	มาก
ความสามารถในการปฏิบัติงาน	3.82	0.55	มาก
ความสามารถทางสติปัญญา	3.73	0.72	มาก
ความรับผิดชอบและการทำงานเป็นทีม	4.01	0.59	มาก
ทักษะการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี	3.80	0.59	มาก
บุคลิกภาพและภาวะผู้นำ	3.90	0.63	มาก
ภาพรวม	3.84	0.56	มาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 6 องค์ประกอบ คือองค์ประกอบคุณธรรมจริยธรรมมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด รองลงมาเป็นองค์ประกอบด้านสติปัญญาองค์ประกอบด้านทักษะการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีองค์ประกอบด้านความรับผิดชอบและการทำงานเป็นทีมองค์ประกอบด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน และองค์ประกอบด้านบุคลิกภาพและภาวะผู้นำมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้องค์ประกอบที่ได้จากวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทั้ง 6 องค์ประกอบเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตในสถาบันการศึกษาที่บัณฑิตพึงมีและเป็นคุณลักษณะที่ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ สอดคล้องกับสายฝน บุษบาและคณะ (2550: 8) กล่าวว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์หรือพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมาประกอบด้วยคุณลักษณะที่สำคัญ คือ 1) ด้านบุคลิกภาพมีความสุขรอบคอบ มีกิริยาท่าทางวาจาสุภาพอ่อนโยนมีความกระตือรือร้นในการทำงาน 2) ด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นผู้ที่มีความเป็นกันเองกับผู้ปฏิบัติงานทุกคนโดยไม่แบ่งงานงานชอบช่วยเหลือเกื้อกูลผู้ปฏิบัติงานทั้งในเรื่องงานและส่วนตัว ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี 3) ด้านความรู้ความสามารถ เป็นผู้ที่มีความรอบรู้ทางวิชาการวิชาชีพของตนและวิชาชีพต่างๆ อย่างกว้างขวาง เป็นผู้ที่จะศึกษาค้นคว้าอยู่ตลอดเวลา มีผลงานที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าเป็นผู้ที่มีความรู้และความสามารถทัดเทียมกับผู้อื่น 4) ด้านทัศนคติต่อวิชาชีพ เป็นผู้มีความภูมิใจในวิชาชีพและการใช้ภาษา 5) ด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นผู้ที่ปฏิบัติและยึดหลักการและความถูกต้องในการดำเนินชีวิต พร้อมทั้งมีความซื่อสัตย์ สุจริตต่อตนเองและสังคม มีความอดทน อุทิศและขยันหมั่นเพียรเป็นคนมีเหตุผล เอาใจเขามาใส่ใจเราและรู้จักกาลเทศะในสถานการณ์ต่างๆ 6) ด้านความรู้

ความเข้าใจทางระเบียบวัฒนธรรม เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา วัฒนธรรม และสมรรถภาพด้านอื่นๆ ที่มนุษย์ได้จากการเป็นสมาชิกของสังคมซึ่งไม่สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2552) ที่กำหนดองค์ประกอบที่สำคัญของคุณลักษณะของบัณฑิตกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติประกอบด้วยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 5 ด้าน คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ด้านทักษะทางปัญญาด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศไม่สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2555) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต มี 7 ด้าน คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรมด้านความรู้และประสบการณ์ ด้านคิดเป็นแก้ปัญหาได้ มีความรับผิดชอบ ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ด้านความสามารถในการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ด้านทักษะการศึกษาทางไกลและการค้นคว้าด้วยตนเอง

2. คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสถาบันอุดมศึกษาภาพรวมทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากโดยองค์ประกอบความรับผิดชอบและการทำงานเป็นทีมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรองลงมาเป็นองค์ประกอบด้านบุคลิกภาพและภาวะผู้นำ องค์ประกอบด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน องค์ประกอบด้านทักษะการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี องค์ประกอบด้านคุณธรรมจริยธรรมและองค์ประกอบด้านความสามารถทางสติปัญญามีค่าน้อยที่สุดทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบัณฑิตที่เข้าทำงานในสถานประกอบการมีความรับผิดชอบงานและการทำงานเป็นทีมเป็นสิ่งที่ดีสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวจะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จในการทำงานตามเป้า

หมายที่วางไว้ นอกจากนี้องค์ประกอบด้านบุคลิกภาพและภาวะผู้นำก็เป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นที่ต้องใช้ในการทำงานร่วมกันในองค์กรบุคคลที่มีบุคลิกภาพและภาวะผู้นำที่ดีย่อมทำให้คนอื่นมีความเคารพนับถือและยำเกรงในการทำงานร่วมกันส่งผลให้การทำงานราบรื่นและสามารถทำบรรลุเป้าหมาย รวมถึงความสามารถในการปฏิบัติงาน ด้านทักษะการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีด้านคุณธรรมจริยธรรมและด้านความสามารถทางสติปัญญาเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานของบุคคลแต่ละบุคคล หากขาดคุณลักษณะประการใดประการหนึ่งไปย่อมส่งผลต่อการปฏิบัติงานในองค์กร เช่น หากขาดคุณธรรมจริยธรรมย่อมมีผลให้บุคคลทำงานด้วยความไม่ซื่อสัตย์สุจริต ไม่มีระเบียบวินัยในการปฏิบัติงาน ไม่มีความรับผิดชอบ ไม่มีจรรยาบรรณในวิชาชีพของตนมีความประพฤติที่ไม่ดีไม่อยู่ในศีลธรรมอันดี มีความเสียสละต่อส่วนรวม มีความขยันอดทนในการทำงาน หรือไม่มีทักษะการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี จะทำให้การสื่อสารข้อมูลระหว่างบุคคลผิดพลาดส่งผลกระทบต่อการทำงานในองค์กรสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกชัย เหล่าอิสริยกุล (2547) ศึกษาคุณลักษณะของบัณฑิตสาขาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามความต้องการของสถานประกอบการในเขตจังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของบัณฑิตสาขาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณธรรมจริยธรรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยสถานประกอบการต้องการบัณฑิตที่มีคุณธรรม คุณลักษณะที่สำคัญของบัณฑิตที่เจ้าของสถานประกอบการต้องการ คือ มีความรู้ความสามารถด้านภาษาต่างประเทศ มีความเชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ทำ ตรงต่อเวลา มีความขยันหมั่นเพียรในการทำงานสอดคล้องกับฉวีวรรณ แจ่มกิจ และคณะ (2554) ศึกษาคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ การศึกษาระดับ

อุดมศึกษาแห่งชาติ ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของบัณฑิตในการจัดการศึกษาของสาขาวิชาอุตสาหกรรมบริการอาหาร คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์โดยอยู่ในระดับมาก โดยด้านคุณธรรมจริยธรรมนั้นสถานประกอบการต้องการบัณฑิตที่มีความประพฤติที่ดี มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์สุจริต ทั้งต่อตนเองและผู้อื่นมีความตรงต่อเวลา ด้านความรู้มีทักษะด้านการปฏิบัติงานสามารถวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ มีความรอบรู้ในสาขาวิชาชีพ ด้านเชาว์ปัญญา สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ และประยุกต์ความรู้ แนวคิด หลักการ ทฤษฎีเพื่อใช้ความคิด การแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์และตัดสินใจได้ถูกต้องรวดเร็วแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ มีความรู้รอบตัวที่จำเป็นในวิชาชีพ ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ จีน ญี่ปุ่น มาเลเซีย ความสามารถในการวางแผนการทำงาน ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและความสามารถในการทำงานเป็นทีมสอดคล้องกับสหวิทยา เขมวิทรัตน์ (2545 : 88-90) ศึกษาลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร วิทยาเขตพณิชยการพระนครตามความคาดหวังของผู้บริหารสถานประกอบการ ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานประกอบการมีความพึงพอใจและความคาดหวังต่อบัณฑิตโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความพึงพอใจในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเป็นด้านคุณธรรมและจริยธรรมสอดคล้องกับศิริวรรณ สิริพุทธิวรรณ (2547) คุณลักษณะของบัณฑิตที่มีผลต่อการจ้างงานของบัณฑิตมหาวิทยาลัยทักษิณผลการวิจัยพบว่า นายจ้าง/ผู้ประกอบการ/ผู้ใช้ บัณฑิตมีความพึงพอใจต่อบัณฑิตของมหาวิทยาลัยทักษิณระดับมากองค์ประกอบหลักที่นายจ้างมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และมนุษยสัมพันธ์อันดับที่สองด้านความรับผิดชอบต่อจรรยาบรรณวิชาชีพ นายจ้างมีความพึงพอใจระดับมากและอันดับที่สามด้านความรู้

ความสามารถทางวิชาการ/วิชาชีพนายจ้างมีความพึงพอใจระดับมาก สำหรับองค์ประกอบย่อยที่นายจ้าง มีความพึงพอใจต่อบัณฑิตของมหาวิทยาลัยทักษิณมากที่สุด ได้แก่ ความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติงาน ความรับผิดชอบต่องานที่ทำและอุทิศเวลา ความขยันหมั่นเพียรและกระตือรือร้นในการทำงาน การปฏิบัติงานตามกฎระเบียบของหน่วยงาน

สรุป

1. องค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษาประกอบด้วย 6 องค์ประกอบโดยองค์ประกอบคุณธรรมจริยธรรมมีค่านำหนักองค์ประกอบมากที่สุด รองลงมาเป็นองค์ประกอบด้านสติปัญญาด้านทักษะการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ด้านความรับผิดชอบและการทำงานเป็นทีม ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน และด้านบุคลิกภาพและภาวะผู้นำ

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษาภาพรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบด้านความรับผิดชอบและการทำงานเป็นทีมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาด้านบุคลิกภาพและภาวะผู้นำด้านความสามารถในการปฏิบัติงานด้านทักษะการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีด้านคุณธรรมจริยธรรมและด้านความสามารถทางสติปัญญามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. องค์ประกอบด้านความสามารถทางสติปัญญาและด้านคุณธรรมจริยธรรมมีผลการประเมินน้อยที่สุดดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถทางสติปัญญาและคุณธรรมจริยธรรม โดยให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรม การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถทางสติปัญญา และ

การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่บัณฑิตเพื่อให้บัณฑิตเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีในการทำงานต่อไป

2. มหาวิทยาลัยต่างๆ สามารถนำข้อคำถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษาไปใช้ในการประเมินบัณฑิตที่ทำงานในสถานประกอบการได้

3. นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบายในการจัดการเรียนการสอน การจัดส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะของบัณฑิตเพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีคุณลักษณะตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ

4. ด้านคุณธรรมจริยธรรมประเด็นความมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ และด้านความสามารถทางสติปัญญาประเด็นการนำความรู้ทางสาขาวิชาชีพ

ไปใช้ในการประยุกต์ใช้มีผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลางมีค่าการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่ำที่สุด ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในการปลูกฝังเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในวิชาชีพแก่บัณฑิต อีกทั้งควรเพิ่มกิจกรรมการเรียนการสอนและที่มุ่งเน้นการส่งเสริมการนำความรู้ทางสาขาวิชาชีพไปประยุกต์ใช้ในการทำงานมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ที่ได้สนับสนุนทุนในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้และขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ช่วยทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กรกรรต เจริญผล. (2551). *คุณลักษณะของบัณฑิตที่หน่วยงานต้องการ.วารสารคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ. ฉบับที่ 9 เดือนตุลาคม 2551.*
- ฉวีวรรณ แจ่มกิจ และคณะ. (2554). *ศึกษาคูณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ การศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของสาขาวิชาอุตสาหกรรมบริการอาหาร. (รายงานการวิจัย) กรุงเทพฯ : คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร*
- ทิตนา แคมมณี. (2553). *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา : กลยุทธ์การสอน. เอกสารประกอบการบรรยาย. กรุงเทพฯ : สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง สำนักบัณฑิตยสถาน*
- พดิน แดงจวง และคณะ. (2545). *ความพึงพอใจของนายจ้าง ที่มีต่อบัณฑิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่สำเร็จการศึกษา ปี 2540-2544. (รายงานการวิจัย). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*
- มหาวิทยาลัยทักษิณ. (2547). *คู่มือการศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยทักษิณปีการศึกษา. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.*
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2554). *คู่มือคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ระดับปริญญาตรี. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2555). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ. 2555. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*
- ศิริวรรณ สิริพุทไธวรรณ. (2547). *คุณลักษณะของบัณฑิตที่มีต่อการจ้างงานของบัณฑิตมหาวิทยาลัยทักษิณ. (รายงานการวิจัย). สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.*

- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (Thai Qualifications Framework for Higher Education)*. ในการประชุมเชิงปฏิบัติ เรื่อง “กรอบมาตรฐานคุณวุฒิ : การพัฒนารายละเอียดของหลักสูตรและรายวิชาให้มีคุณภาพ” กรุงเทพฯ : ณ โรงแรมเรดิสันกรุงเทพ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2554). *นโยบายการพัฒนาระบบคุณวุฒิอุดมศึกษาไทย*. [จุลสาร]. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
- สนทยา เขมวิรัตน์. (2545). *ศึกษาลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร วิทยาเขตพณิชยการพระนคร*. (รายงานการวิจัย) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร วิทยาเขตพณิชยการพระนคร.
- สมบัติ ห้ายเรือทอง. (2552). *สถิติขั้นสูงสำหรับการวิจัยทางการศึกษา*. กภาพสินธุ์ : ประสานการพิมพ์.
- สายฝน บุษบา. (2550). *คุณลักษณะของบัณฑิตสาขาวิชาการท่องเที่ยว การโรงแรมและภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากลที่พึงประสงค์ตามทัศนะของสถานประกอบการ*. (รายงานการวิจัย) ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- เสาวณี ไกรรักษ์. (2551). *ศึกษาความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*. (รายงานการวิจัย) เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏ
- เอกชัย เหล่าอิสริยกุล. (2547). *คุณลักษณะของบัณฑิตสาขาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามความต้องการของสถานประกอบการในเขตจังหวัดสงขลา*. (รายงานการวิจัย) สงขลา : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- Donald and Other. (2012). A comparison of the views of college of business graduate and undergraduate students on qualities needed in the workplace. *College Student Journal : Project Innovation (Alabama)*.46(2).
- Maryville University. (15 Septembe 2013). *Characteristics of a Maryville Baccalaureate Graduate*. Search from <http://catalog.maryville.edu/content.php?catoid=8&navoid=469>.
- Joreskog K.D and Sorbom D. (1996). *LISREL –User’s reference guide*. Chicago : Scientific Software International.

เชาวน์อารมณ์ความไว้วางใจในทีม การสนับสนุนจากองค์การที่ส่งผลต่อ ประสิทธิผลในการทำงานเป็นทีมของพนักงานธนาคารในเขตกรุงเทพมหานคร Emotional Quotient, Trust in Team, Organizational Support Affecting Team Working Effectiveness of Commercial Bank Employees in Bangkok

พงศธร ศรีวิเชียร¹, ศยามล เอกะกุลานันต์²

Pongsatorn Sriwichearn¹, Sayamon Akakulanan²

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเชาวน์อารมณ์ ความไว้วางใจในทีม และการสนับสนุนจากองค์การกับประสิทธิผลในการทำงานเป็นทีมของพนักงานธนาคาร และศึกษาผลของเชาวน์อารมณ์ ความไว้วางใจในทีม และการสนับสนุนจากองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการทำงานเป็นทีมของพนักงานธนาคาร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ พนักงานธนาคารจำนวน 157 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลในการวิจัยคือแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน คือแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล แบบสอบถามวัดประสิทธิผลในการทำงานเป็นทีมของพนักงานธนาคารและแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการทำงานเป็นทีมวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์การถดถอย ผลการวิจัยพบว่า เชาวน์อารมณ์ ความไว้วางใจในทีม การสนับสนุนจากองค์การมีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบบวกกับประสิทธิผลในการทำงานเป็นทีมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : เชาวน์อารมณ์, ความไว้วางใจในทีม, การสนับสนุนจากองค์การ, ประสิทธิผลในการทำงานเป็นทีม

Abstract

The objectives of the research were to study the relationship between emotional quotient, trust in team and organizational support affecting team working effectiveness of bank employees. And emotional quotient, trust in team and organizational support factors affecting team working effectiveness of bank employees. The samples were 157 of bank employees. The questionnaires used in collecting data was divided in to 2 parts member data forms, team working effectiveness

¹ นิสิตระดับปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ), คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

of bank affecting team working effectiveness. The statistical methods used for analysis were percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and multiple regression analysis with the stepwise technique. Results showed that: emotional quotient, trust in team, organizational support were positively correlated and affected team working effectiveness of bank employees at the .01 significance level.

Keywords: Emotional quotient, Trust in team, Organizational support, team working effectiveness

บทนำ

ในการดำเนินงานขององค์กรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพนำมาซึ่งความสำเร็จขององค์กร รูปแบบการทำงานที่นิยมนำมาใช้ในปัจจุบันรูปแบบหนึ่งคือการทำงานเป็นทีม (สุนันทา เหล่าहनันท์, 2550: 59) การทำงานในรูปแบบทีมช่วยให้งานมีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากกว่าการทำงานเพียงลำพัง (ณัฐพันธ์ เขจรันท์, 2551: 10) เพราะมีความยืดหยุ่นในการทำงาน สามารถสรุปความคิดและแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วนำมาซึ่งประโยชน์ของทีมงาน (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2541: 172) ในการทำงานเป็นทีมให้เกิดประสิทธิผลนั้น สมาชิกภายในทีมควรมีทักษะที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน มีความพึงพอใจที่ได้เป็นสมาชิกของทีม เต็มใจที่จะให้ความช่วยเหลือ รู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ มีเป้าหมายและกระบวนการทำงานอย่างชัดเจน มีการระดมสมองรับฟังความคิดเห็นวางแผนงานร่วมกัน แบ่งงานอย่างเท่าเทียม ประสานงานโดยให้ความร่วมมือ และมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน สามารถเสียสละเพื่อความสำเร็จของงานส่วนรวม (Zander, 1994: 8-9) ทั้งนี้การพัฒนาให้เกิดประสิทธิผลของทีมนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ทั้งปัจจัยภายในทีมและปัจจัยภายนอก โดยปัจจัยภายในทีมปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของทีมทั้งทางตรงและทางอ้อม คือ เขาวนอารมณ์ (Emotional Quotient หรือ EQ) มีงานวิจัยจำนวนมากที่สนับสนุนว่าคุณค่า

สามารถจัดการกับอารมณ์ตนเองได้อย่างเหมาะสมหรือมีเขาวนอารมณ์ที่ดีนั้น จะเป็นผู้ที่มีพื้นฐานการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถประสบความสำเร็จในเรื่องต่างๆ ได้ (กรมสุขภาพจิต, 2550: 15) เช่นงานวิจัยของ Sebnem, Musa, and Mustafa (2008: 104-105) ศึกษาเรื่องผลกระทบของเขาวนอารมณ์กับประสิทธิผลในการทำงานเป็นทีม โดยศึกษาเกี่ยวกับทีมพยาบาลจำนวน 400 คน พบว่าองค์ประกอบของเขาวนอารมณ์ด้านการตระหนักรู้ตนเองและด้านทักษะทางสังคมส่งผลทางบวกกับประสิทธิผลในการทำงานเป็นทีม ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าเขาวนอารมณ์สามารถเป็นตัวสะท้อนถึงความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ความรู้สึกรู้สึกของตนเองเพื่อให้เข้าใจในลักษณะอารมณ์และสามารถนำพลังแห่งอารมณ์ความรู้สึกของตนเองที่มีอยู่แล้วมาใช้ให้เกิดประโยชน์

นอกจากนี้จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของการทำงานเป็นทีมจากต่างประเทศพบว่าแนวคิดของ Shaw (1997: 38-42) และ Driks (1999: 445-446) ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของทีม พบว่า ความไว้วางใจเป็นตัวแปรที่ช่วยให้ทีมเกิดประสิทธิผลทั้งทางตรงและทางอ้อมเช่นเดียวกัน โดยความไว้วางใจเป็นศูนย์กลางของความร่วมมือ การประสานงาน ความผูกพันต่อการตัดสินใจ การสร้างความคุ้นเคย และช่วยสร้างผลงานที่ยอดเยี่ยม (Gillespie and Dober, 2003: 51) สร้างความผูกพันต่อองค์กรและผลงาน (Shockley-Zalabak et al, 2000: 35-48) เนื่องจากความไว้วางใจจะทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่ดี ตลอดจนมี

ความตั้งใจและมีความสามารถในการที่จะปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย (Shaw, 1997: 38)

ในขณะที่เดียวกันการสนับสนุนจากองค์กรก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งซึ่งส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของทีมจากการศึกษาวิจัยของ Eisenberger, Huntington, Huchison, and Sowa (1986: 500) พบว่า ถ้าพนักงานเชื่อว่าองค์กรให้ความสำคัญกับหน้าที่การงานคอยให้ความช่วยเหลือ เอาใจใส่ดูแลในสภาพการทำงานและความเป็นอยู่ รวมถึงกระบวนการยุติธรรมในการกำหนดค่าตอบแทน การให้รางวัล จะทำให้พนักงานรู้สึกว่าจะต้องทำงานให้ดียิ่งขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อตอบแทนสิ่งที่ได้รับจากองค์กร ดังนั้นการได้รับการสนับสนุนจากองค์กรจึงมีความสำคัญเสมือนกับการกำหนดรูปแบบการแลกเปลี่ยนสัญญา หรือข้อตกลงระหว่างพนักงานกับองค์กร สามารถนำไปสู่ความผูกพันของพนักงานที่มีต่อองค์กรในระดับที่สูง ซึ่งสามารถเปลี่ยนนิสัยทัศนคติของพนักงานนำไปสู่ความรับผิดชอบ และความรักในการทำงานทั้งในหน้าที่และนอกเหนือจากสิ่งที่ได้รับมอบหมาย (Hutchison and Garstka, 1996: 1351) นอกจากนี้การสนับสนุนจากองค์กรยังได้รับความสนใจจากผู้นำและองค์กรในปัจจุบันเป็นอย่างมากเนื่องจากมีความสัมพันธ์กับความผูกพันที่ดีขึ้นของพนักงานต่อองค์กร พนักงานอาจจะแสดงออกมาให้เห็นโดยการพยายามในการทำงานให้ดีขึ้น การเข้าร่วมกิจกรรมและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับเป้าหมายขององค์กรหรือของทีม (Rhoades and Eisenberger, 2002: 698-714)

จะเห็นได้ว่าทั้งเชาวน์อารมณ์ ความไว้วางใจและการสนับสนุนจากองค์กรล้วนแต่ทำให้ทีมสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาอิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างพนักงานธนาคารแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากการประกอบธุรกิจธนาคารได้มีการสนับสนุนให้พนักงานธนาคารทำงานร่วมกันเป็นทีมเพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของลูกค้า กระตุ้นให้เกิดการซื้อ

สินค้าหรือใช้บริการอย่างต่อเนื่องตลอดจนการสร้างฐานความสัมพันธ์ที่ดีในระยะยาวและก่อให้เกิดความจงรักภักดีกับสินค้าหรือบริการตลอดไป (ศิริพรวิชญมัทธมาชัย, 2548: 2) ดังนั้นการทำงานเป็นทีมของพนักงานธนาคารจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนารูปแบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยคาดหวังว่าผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้สมาชิกภายในทีมธนาคารผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องในการทำงานเป็นทีมได้พัฒนาประสิทธิภาพของทีม จากการส่งเสริมให้สมาชิกมีเชาวน์อารมณ์ที่ดี มีความไว้วางใจเกิดขึ้นในทีม มีการรับรู้ถึงการสนับสนุนจากองค์กร และเกิดประสิทธิผลในการทำงานเป็นทีม อันจะทำให้การดำเนินงานของทีมบรรลุตามวิสัยทัศน์และพันธกิจของหน่วยงานและประสบความสำเร็จในอนาคต

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเชาวน์อารมณ์ ความไว้วางใจในทีมและการสนับสนุนจากองค์กรกับประสิทธิผลในการทำงานเป็นทีมของพนักงานธนาคาร
2. เพื่อศึกษาผลของเชาวน์อารมณ์ ความไว้วางใจในทีม และการสนับสนุนจากองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการทำงานเป็นทีมของพนักงานธนาคาร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นพนักงานของธนาคารรัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่แห่งหนึ่งซึ่งตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร 33 สาขา จำนวน 264 คน โดยในสาขาแต่ละสาขา มีจำนวนพนักงาน 7 คน ถึง 9 คน ที่ทำงานร่วมกันและมีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบร่วมกันในการทำให้งานในหน้าที่ของสาขาบรรลุตามเป้าหมายผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จของ Krejcie and Morgan (ธานีรินทร์ ศิลปจารุ, 2550: 51) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 157 ตัวอย่าง

และเพื่อเป็นการเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย ลดความคาดเคลื่อนจากการเก็บคืนไม่ครบและไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามเกินร้อยละ 10 ซึ่งคิดเป็นจำนวนทั้งสิ้น 173 ฉบับใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยจำแนกตามกลุ่มสาขาที่มีจำนวนสมาชิกเท่ากัน และคำนวณขนาดในแต่ละกลุ่มตามสัดส่วน จากนั้นสุ่มพนักงานในแต่ละกลุ่มด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จนได้ตัวอย่างครบตามจำนวนที่กำหนด ใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลประมาณ 3 เดือน ระหว่างเดือนเมษายน – มิถุนายน 2557

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถาม ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล เป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบและเติมข้อความลงในช่องว่าง จำนวน 5 ข้อ คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อายุงานแบบสอบถามวัดประสิทธิผลการทำงานเป็นทีม ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามแนวคิดของ Zander (1994: 27-30) ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ความเข้าใจในทีม ทักษะในการทำงานของสมาชิกภายในทีมและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในทีม มีข้อคำถามจำนวน 28 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นมาตรฐานค่าประมาณค่า 5 อันดับ ตั้งแต่ ไม่จริงเลย จนถึง จริงมากที่สุด เช่น “พนักงานในสาขารู้ว่าตนเองต้องทำอะไรบ้างในแต่ละวันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของงาน” เป็นต้น แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการทำงานเป็นทีม คือ (1) เชาวน์อารมณ์ ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของ Goleman (1998) ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ คือ การตระหนักรู้ตนเอง การควบคุมตนเอง การสร้างแรงจูงใจ การเอาใจใส่ผู้อื่นและทักษะทางสังคม มีข้อคำถามจำนวน 41 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นมาตรฐานค่าประมาณค่า 5 อันดับ ตั้งแต่ ไม่จริงเลย จนถึง จริงมากที่สุด เช่น “ท่านสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบข้างของท่านได้เป็นอย่างดี” เป็นต้น (2) ความไว้วางใจในทีมผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของ Shaw (1997 : 38-42) ประกอบด้วย

ด้วยองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ ความสามารถในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ความซื่อสัตย์จริงใจและความเอาใจใส่ มีข้อคำถามจำนวน 33 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นมาตรฐานค่าประมาณค่า 5 อันดับ ตั้งแต่ ไม่เชื่อมั่นเลย จนถึง เชื่อมั่นมากที่สุด เช่น “ท่านเชื่อมั่นว่าสมาชิกในสาขานำความรู้ที่มีมาประยุกต์เป็นกลยุทธ์ในการทำงานให้สำเร็จ” เป็นต้น (3) การสนับสนุนจากองค์กรผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของ Rhoades and Eisenberger (2002: 698-714) ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ ความยุติธรรมในองค์การด้านกระบวนการกำหนดผลตอบแทน การได้รับการสนับสนุนจากหัวหน้า และรางวัลสภาพการทำงาน มีข้อคำถามจำนวน 26 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นมาตรฐานค่าประมาณค่า 5 อันดับ ตั้งแต่ ไม่จริงเลย จนถึง จริงมากที่สุด เช่น “สาขาของท่านพิจารณาปรับเลื่อนตำแหน่งตามนโยบายที่กำหนดไว้” เป็นต้น โดยแบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ และนำไปใช้กับกลุ่มพนักงานธนาคารที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรแต่ไม่ใช่ประชากรจำนวน 30 คน วิเคราะห์ความเชื่อมั่นด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับอยู่ระหว่าง.894 -.970

สำหรับความหมายและคะแนนอิงตามเกณฑ์ของคะแนนจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยกำหนดระดับคะแนนออกเป็น 5 ระดับ คือ สูงที่สุด สูง ปานกลาง ต่ำ และต่ำที่สุด โดยแบ่งระดับคะแนนดังต่อไปนี้

4.50 – 5.00 คะแนนเฉลี่ยในระดับสูงที่สุด

3.50 – 4.49คะแนนเฉลี่ยในระดับสูง

2.50 – 3.49คะแนนเฉลี่ยในระดับปานกลาง

1.50 – 2.49คะแนนเฉลี่ยในระดับต่ำ

1.00 – 1.49 คะแนนเฉลี่ยในระดับต่ำที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์จำนวน 157 ฉบับ มาตรวจให้คะแนนและนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอค่าสถิติต่างๆ ดังนี้

ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

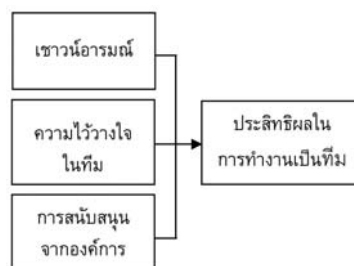
ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน (Standard Deviation) แสดง

การกระจายของข้อมูล

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันโปรดักท์โมเมนต์ (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ใช้หาค่าความสัมพันธ์ของตัวแปร 2 ตัวแปรที่เป็นอิสระต่อกัน

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ในการวิจัยครั้งนี้ใช้เทคนิควิธี Stepwise ในการพยากรณ์ตัวแปรตามหนึ่งตัวเป็นผลมาจากกลุ่มตัวแปรอิสระตั้งแต่สองตัวขึ้นไป และในการวิจัยครั้งนี้มีกรอบแนวคิดซึ่งได้มาจากการรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างพบว่าพนักงานธนาคารส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 72.0% มีอายุน้อยกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.2% มีสถานภาพโสดคิดเป็นร้อยละ 57.9% มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 61.6% และมีอายุงานอยู่ระหว่าง 3 - 4 ปี คิดเป็นร้อยละ 48.7%

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างเชาวน์อารมณ์ ความไว้วางใจในทีม และการสนับสนุนจากองค์กรกับประสิทธิผลในการทำงานเป็นทีม

ตัวแปรต้น	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ประสิทธิผลในการทำงานเป็นทีม
เชาวน์อารมณ์	0.453**
ความไว้วางใจในทีม	0.739**
การสนับสนุนจากองค์กร	0.559**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 พบว่าเชาวน์อารมณ์ ความไว้วางใจในทีมและการสนับสนุนจากองค์กรมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับประสิทธิผลในการทำงานเป็นทีมของพนักงานธนาคารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = 0.453, .739, .559$ ตามลำดับ) โดยจากผลการวิจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกนั้น สามารถอธิบายได้ว่าเชาวน์อารมณ์ ความไว้วางใจในทีมและการสนับสนุนจากองค์กรเพิ่มมากขึ้น ประสิทธิภาพในการทำงานเป็นทีมจะดีขึ้นตามไปด้วย

ก่อนการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อหาปัจจัยที่สามารถร่วมพยากรณ์ตัวแปรตาม โดยการนำตัวแปรอิสระแต่ละตัวแปรหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างกัน เพื่อดูว่าตัวแปรอิสระนั้นมีความสัมพันธ์กันสูงเกิน 0.8 เพราะถ้าตัวแปรอิสระต่าง ๆ ไม่เป็นอิสระต่อกันจะทำให้การแยกอิทธิพลของตัวแปรหนึ่งออกจากอีกตัวแปรหนึ่งไม่ได้ ส่งผลให้ไม่สามารถวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณได้ (อุทัยวรรณ สายพัฒนา และ ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์, 2547: เว็บไซต์)

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ เขาวน้อารมณั้ ความไว้วางใจในทีม และการสนับสนุนจากองค์กรกับประสิทธิผลในการทำงานเป็นทีม

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)		
	1	2	3
เขาวน้อารมณั้	1		
ความไว้วางใจในทีม	.499**	1	
การสนับสนุนจากองค์กร	.456**	.627**	1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 เมื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทุกตัว พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระไม่เกิน 0.8 แสดงว่าตัวแปรอิสระทุกตัวสามารถนำไปวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณได้

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการทำงานเป็นทีมของพนักงานธนาคาร

ตัวแปรพยากรณ์	B	S.E	Beta	t	p
ความไว้วางใจในทีม	.756	.081	.639	9.321	.000
การสนับสนุนจากองค์กร	.136	.059	.159	2.316	.022
ค่าคงที่ (a)	.568				
R = .749	R ² = .560	R ² _{adj} = .555	F = 98.293	Sig = .000	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 3 พบว่า ความไว้วางใจในทีมและการสนับสนุนจากองค์กร ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลในการทำงานเป็นทีมของพนักงานธนาคารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลในการทำงานเป็นทีมของพนักงานธนาคารได้ร้อยละ 55.5 (R²_{adj} = .555) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .749 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปแบบมาตรฐาน พบว่าตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลในการทำงานเป็นทีมของพนักงานธนาคารได้ดีที่สุดคือ ความไว้วางใจในทีม (Beta = .639) รองลงมาคือการสนับสนุนจากองค์กร (Beta = .159) ตามลำดับ

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่า เขาวน้อารมณั้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลในการทำงานเป็นทีมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r = .453) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน นั้นหมายความว่าหากพนักงานธนาคารมีเขาวน้อารมณั้สูงขึ้นมีแนวโน้มที่ผลการทำงานเป็นทีมจะดีขึ้นเช่นกัน ดังที่อารีพันธ์มณี (2545: 124) ได้อธิบายว่า บุคคลที่มีเขาวน้อารมณั้ดีจะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการจัดการกับตนเอง มีศิลปะในการจัดระเบียบชีวิต มีการแบ่งเวลาในการทำงาน การพักผ่อน การพบปะเพื่อนฝูง และการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ตนเองมีความหมาย สร้างความสำเร็จในการทำงานต่อตนเองและส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตติกรณั้จวิศาล (2550: 207-215) พบว่าเขาวน้อารมณั้ส่งผลโดยมีอิทธิพลทางบวกต่อการทำงานเป็นทีม และ

ยังสอดคล้องกับงานวิจัยในต่างประเทศของ Stubbs (2005: 92-102) ที่พบว่าความฉลาดทางเชาวน์อารมณ์ของกลุ่มส่งผลทางบวกต่อประสิทธิผลของทีมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ในส่วนต่อมาพบว่า ความไว้วางใจในทีมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลในการทำงาน เป็นทีมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .739$) เป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ แสดงว่าหากพนักงานธนาคารทำงานด้วยบรรยากาศที่มีความไว้วางใจมาก แนวโน้มที่ผลงานของทีมจะดีขึ้นตามไปด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของ Shaw (1997: 38) ที่อธิบายว่า ความไว้วางใจมีความสำคัญต่อบทบาทหน้าที่ในองค์กร เป็นสิ่งที่กระตุ้นให้บุคลากรเต็มใจที่จะปฏิบัติงานอันก่อให้เกิดประสิทธิผลในการทำงานของกลุ่มหรือทีม เช่นเดียวกับ Kanter (1997: 184) อธิบายว่า ความไว้วางใจของบุคลากรในการทำงานเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่ง ที่ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพและส่งผลให้เกิดความสำเร็จที่ดีของงาน องค์กรต่าง ๆ จำเป็นต้องสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เพื่อให้การทำงานในองค์กรง่ายขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ เมตตา ทองดลวง (2546 : 125-126) ที่พบว่าความไว้วางใจในทีมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของทีม เช่นเดียวกับงานวิจัยในต่างประเทศ Zolin et al. (2003: 145-147) ที่พบว่าความไว้วางใจในทีมที่มีมากขึ้น จะส่งผลต่อประสิทธิผลของทีม

ขณะเดียวกันผลการวิจัยยังพบว่า การสนับสนุนจากองค์กรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลในการทำงานเป็นทีมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .559$) พบว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เช่นเดียวกัน อธิบายได้ว่าหากองค์กรให้การสนับสนุนพนักงานดี ผลการทำงานของทีมงานจะดีขึ้นด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Lynch et al. (1999: 467-483) ที่อธิบายว่า พื้นฐานของการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันพนักงานที่รับรู้ว่าการให้ความสำคัญเอาใจใส่กับสภาพความเป็นอยู่ของตนจะทำงานได้ที่ได้รับ

มอบหมายหรือกิจกรรมที่นอกเหนือจากบทบาทได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริญดา วิราณวัตร (2550 : 132-134) ที่พบว่า การสนับสนุนจากองค์กรส่งผลต่อประสิทธิผลของทีม เช่นเดียวกับงานวิจัยในต่างประเทศของ Osca et al. (2005 : 292-301) พบว่าการสนับสนุนจากองค์กรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของทีม

สมมติฐานข้อสุดท้าย ความไว้วางใจในทีมและการสนับสนุนจากองค์กรสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลในการทำงานเป็นทีมได้ร้อยละ 55.5 ($R^2_{adj} = .555$) และความไว้วางใจในทีมสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลในการทำงานเป็นทีมได้สูงที่สุด รองลงมาคือ การสนับสนุนจากองค์กรสำหรับเชาวน์อารมณ์ไม่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลในการทำงานเป็นทีมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานบางส่วน ทั้งนี้ ความไว้วางใจในทีมสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลในการทำงานเป็นทีมได้ เนื่องจากพนักงานธนาคารทุกคนต่างมีความเชื่อมั่นว่าเพื่อนพนักงานในสาขาต่างมีทักษะ ความเชี่ยวชาญในหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง และได้เข้ารับการฝึกอบรมที่ช่วยเพิ่มศักยภาพในการทำงานให้ดีขึ้น ประกอบกับสาขาที่มีพนักงานเพียง 7-9 คน ทำให้พนักงานมีความใกล้ชิด พูดคุย ปรึกษาวางแผนการทำงานซึ่งกันและกันได้ง่าย เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังที่ Robbins (2009: 257-258) ได้อธิบายว่า ความไว้วางใจเกิดขึ้นได้บุคคลนั้นต้องมีการเปิดเผยข้อมูล ร่วมแสดงความคิดเห็น พูดถึงความรู้สึกของตนเองแม้แต่ข้อเท็จจริง แบ่งปันความรู้สึกให้แก่งกัน มีความยุติธรรม สามารถรักษาคำมั่นสัญญา เพื่อแสดงออกถึงการเป็นผู้นำมีความสามารถที่แสดงออกให้ผู้อื่นชื่นชมให้ความไว้วางใจ และเคารพนับถือแสดงถึงความสามารถทางด้านอาชีพและเทคนิคต่าง ๆ ในการติดต่อสื่อสาร การเจรจาต่อรอง โดยเมื่อเรามีความไว้วางใจในบุคคลใด ก็จะได้คิดว่าบุคคลนั้นจะแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับ

ผลประโยชน์ของเรา ตลอดจนมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุพรธรรม สิละยุทธโยธิน (2544: 139-135) ที่ได้ศึกษาและพบว่าความไว้วางใจโดยรวมในหัวหน้าหรือผู้ปฎิบัติ สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของทีมได้

ในส่วนของการสนับสนุนจากองค์การสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลในการทำงานเป็นทีมได้นั้น อธิบายได้ว่าการที่พนักงานได้รับการสนับสนุนจากองค์การ ห่วงใยเอาใจใส่ในความเป็นอยู่ของพนักงาน รวมถึงการจัดสภาพการทำงานที่ส่งเสริมการทำงาน ได้รับการเลื่อนตำแหน่งที่ยุติธรรม และให้พนักงานได้มีโอกาสในการได้รับรางวัลที่น่าพึงพอใจ สิ่งเหล่านี้ทำให้พนักงานเกิดความเชื่อมั่นว่าองค์การปรารถนาที่จะรักษาพนักงานไว้เป็นส่วนหนึ่งขององค์การ ดังนั้นเมื่อพนักงานได้รับการสนับสนุนจากองค์การ จึงทำให้พนักงานมีความต้องการที่จะคงอยู่ในองค์การด้วยความเต็มใจ เกิดความพึงพอใจและทุ่มเทให้กับการทำงานมากขึ้น ทำให้มีผลการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น (Rhoades and Eisenberger, 2002: 698-714) ซึ่งผลการวิจัยนี้ตรงกับผลของ Osca et al. (2005: 292-301) ที่พบเช่นกันว่าการสนับสนุนจากองค์การสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลในการทำงานเป็นทีม

สำหรับเขาวน้อารมณ์ไม่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลในการทำงานเป็นทีมได้ อาจเนื่องจากลักษณะของวัฒนธรรมองค์กรของธนาคารกลุ่มตัวอย่าง ที่ดำเนินการภายใต้หลักคุณธรรมตามหลักศาสนา และการปฏิบัติงานที่ต้องเจอกับความกดดันจากทางลูกค้า ความถูกต้องของข้อมูล ความรวดเร็ว และการแข่งขันภายในทีมที่อาจส่งผลกระทบต่อเขาวน้อารมณ์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่เกิดขึ้นเฉพาะส่วนบุคคลโดยลักษณะธรรมชาติของการทำงานเป็นทีมเกิดได้จากการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ความสามัคคีในทีม ความเหนียวแน่นในทีม เป็นต้น ดังนั้นผลสำเร็จจากการทำงานร่วมกันเป็นทีมจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับความ

สามารถหรือคุณลักษณะของสมาชิกแต่ละคนเสมอไป ดังที่ Riches (2001: 124) กล่าวไว้ ในเรื่องเขาวน้อารมณ์ของบุคคลกับการทำงานเป็นทีมว่า บุคคลที่มีเขาวน้อารมณ์สูงเมื่อมาทำงานรวมกันเป็นทีมแล้วไม่จำเป็นที่ทีมนั้นจะทำงานได้ดีราบรื่นเสมอไป ด้วยเหตุนี้จึงอาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เขาวน้อารมณ์ไม่สามารถร่วมพยากรณ์ประสิทธิผลในการทำงานเป็นทีมของพนักงานธนาคารได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่จะนำไปสู่การส่งเสริมและพัฒนาให้พนักงานธนาคารทำงานได้มีประสิทธิผลในการทำงานเป็นทีมมากยิ่งขึ้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะสิ่งที่ได้จากการศึกษาวิจัย ดังนี้

ในส่วนของความไว้วางใจในทีม ธนาคารควรสร้างบรรยากาศของความไว้วางใจระหว่างสมาชิกภายในทีมพนักงานธนาคารด้วยวิธีการ ส่งเสริมสัมพันธภาพที่ดีระหว่างธนาคารกับพนักงานธนาคาร โดยมีการสื่อสารข้อมูลอย่างเปิดเผย เพื่อให้พนักงานธนาคารได้รับทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับองค์การอย่างชัดเจนและตรงไปตรงมา นอกจากนี้ธนาคารควรดูแลเอาใจใส่ โดยรับฟังปัญหาของพนักงานทั้งในเรื่องงานและเรื่องส่วนตัวอย่างเสมอต้นเสมอปลาย และควรทำตามสัญญาที่ให้ไว้กับพนักงานอยู่เสมอ

ในส่วนของการสนับสนุนจากองค์การธนาคารควรให้การสนับสนุนพนักงานในสาขาในเรื่องการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของพนักงานธนาคารอย่างเหมาะสม และจัดระบบสวัสดิการที่มีความยุติธรรมสามารถตรวจสอบได้ ตลอดจนมีสวัสดิการในการทำงานที่มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมหรือเศรษฐกิจในปัจจุบัน ผู้จัดการสาขาควรแสดงออกถึงความห่วงใยในชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกทีม ทั้งเรื่องการศึกษาและเรื่องส่วนตัวของพนักงาน

สำหรับชาวน์อารมณ์ธนาคารควรวพัฒนา และส่งเสริมให้พนักงานธนาคารมีชาวน์อารมณ์ที่สูง โดยการจัดให้พนักงานประเมินระดับชาวน์อารมณ์ของตนเอง เพื่อให้พนักงานทราบถึงจุดเด่น จุดด้อยของตนเองและนำผลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่อง พร้อมกับรักษาเสริมสร้างข้อดีของตนเองต่อไปและจัดฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการชาวน์อารมณ์อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ภายในงาน และกระตุ้นให้พนักงานธนาคารใช้อารมณ์ได้อย่างเฉลียวฉลาด รู้เท่าทันอารมณ์ตนเองเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาดในการทำงาน

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรวศึกษาเพิ่มเติมกับผู้จัดการสาขา หรือพนักงานประจำสำนักงานใหญ่ หรือศึกษากลุ่มตัวอย่างที่นอกเหนือจากงานทางด้านธนาคาร เช่นหน่วยงานทางด้านการศึกษา

กระทรวง กรมต่าง ๆ และบริษัทเอกชนอื่น ๆ เนื่องจากการทำวิจัยครั้งนี้ศึกษากับพนักงานธนาคารประจำสาขาเท่านั้น

ควรวมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ กับประสิทธิผลในการทำงานเป็นทีมของพนักงานธนาคาร เช่น จิตวิญญาณในการทำงาน ความเหนียวแน่นในทีม พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ดี เป็นต้น เนื่องจากปัจจัยเหล่านี้มีผู้นำไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างในหลายสายงานแล้วพบว่าส่งผลต่อประสิทธิผลในการทำงานเป็นทีม แต่ในการศึกษากับกลุ่มพนักงานธนาคารยังไม่พบมากนัก

นอกจากนี้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามแล้ว ควรวใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีอื่นร่วมด้วย เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์ เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลรายละเอียดที่ตรงประเด็นครบถ้วนตรงตามวัตถุประสงค์มากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2550). *อีคิว: ความฉลาดทางอารมณ์*. นนทบุรี: สำนักพัฒนาสุขภาพจิตกรมสุขภาพจิต.
- จารุพรรณ ลีละยุทธโยธิน. (2544). *ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการพัฒนาบุคลากร ความไว้วางใจในหัวหน้าหรือผู้ป่วย การทำงานในที่มพยาบาลกับประสิทธิผลของหอผู้ป่วยโรงพยาบาลสังกัดกรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (สาขาการบริหารการพยาบาล). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์ และคณะ. (2551). *การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพมหานคร: เอ็กเปอร์เน็ท.
- ธานีินทร์ ศิลป์จารุ. (2550). *การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี อินเตอร์ พรินท์.
- ปรินญา วิรานวัตร. (2550). *ผลของภาวะผู้นำและการรับรู้การสนับสนุนจากองค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของทีมเรือในกิจการเดินเรือ: กลไกการทำงานที่มีความผูกพันด้านจิตใจเป็นตัวแปรสื่อ*. ปรินญาณิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เมตตา ทองตาล่วง. (2546). *แบบภาวะผู้นำของหัวหน้าหอผู้ป่วยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความไว้วางใจในทีมและประสิทธิผลการทำงานเป็นทีมของพยาบาลวิชาชีพ แผนกหอผู้ป่วยหนัก โรงพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2550). *ภาวะผู้นำของผู้ประกอบการ: ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างคุณลักษณะทางจิตวิทยาการทำงานเป็นทีม และความสำเร็จในการประกอบธุรกิจ*. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์*. 50 (1): 207-215.
- ศิริพร วิชาญหิมาชัย. (2548). *การสร้างความประทับใจแก่ลูกค้าด้วยคุณภาพและคุณค่าในงานบริการ*. ภาควิชาการตลาดคณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยพายัพ.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2541). *พฤติกรรมองค์การ*. กรุงเทพมหานคร: ซีระฟิล์มและไซเท็กซ์ จำกัด.
- สุนันทา เลहनันท์. (2550). *การสร้างทีม*. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร: แอนด์เมตสติคเกอร์ แอนด์ตีไซน์.
- อารี พันธุ์มณี. (2544). *การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สู่ความเป็นเลิศ*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทธนัชการพิมพ์ จำกัด.
- อุทัยวรรณ สายพัฒนา และนัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์. (2547). *Collinearity (Online)*. : เว็บไซต์ <<http://www.watpon.com/journal/multicoll.pdf>> 20 มีนาคม 2557.
- Driks KT. (1999). The effects of interpersonal trust on work group performance. *Journal of Applied Psychology* 84 (3): 445-455.
- Druskat VU, Wolff SB. (2001). *Building The Emotional Intelligence of Groups*. *The Harvard Business Review*. 2001 March; 79(3): 80-90, 164. Harvard Business School Publishing Corporation

- Eisenberg. R, Huntington R, Hutchison S, Sowa D. (1986). Perceived Organization Support. *Journal of Applied Psychology* 71(3). 500-507.
- Gillespie NA., Dober G. (2003). *Managing Trust During Organizational Transitions Paper presented at MBS.Alumni: London and New York.*
- Huntchison S, Garstka M. (1996). Sources of perceived organizational support: Goal setting and feedback. *Journal of Applied Social Psychology* 26: 1351-1366.
- Kanter R. (1997). *Men and Women of the Corperation.* New York: Basic Book.
- Lynch PD,Eisenberger R, Armeli S. (1999). Percieved organizational support : Inferior versus superior performance by wary employees. *Journal of Applied Pshchology.* 84: 467-483.
- Osca A, Urien B, Camino G. (2005). Organizational Support and Group Efficacy: A Longitudinal Study of Main and Buffer Effects.*Journal of Management Psychology.* 20 (3/4): 292-301.
- Rhoades L, Eisenberger R. (2002). Perceived Organizational Support: A Review of the Literature. *Journal of Applied Psychology* 87: 698-714.
- Riches A. (2001). *Emotion Intelligent Teams (online).* [cited 2014 Aug 25] : Available from : URL// www.refresh.com!eiteams.html,
- Robbins SP. (2009). *Organizational Behavior.* 13th ed. New Jersey: Pearson Education Inc.
- Sebnem A, Musa O, Mustafa M. (2008). The Investigation of Effects Of Group Emotional Intelligence on Team Effectiveness. *Humanity & Social Sciences Journal* 3 (2): 104-115.
- Shaw RB. (1997). *Trust in Balance: Building Successful Organizations on Results, Integrity, and Concern.* San Francisco: Jossey Bass.
- Shockley-Zalabak P, Ellis K, Winograd G. (2000). Organizational Trust: What it means, Why it matters. *Organization Development Journal* 18 (14): 35-48.
- Stubb EC. (2005). *Emotional Intelligence Competencies in the Team and Leader: A Multi-Level Examination of The Impact of Emotional Intelligence on Group Performance. Dissertation for the Degree of Doctor of Philosophy.* Case Western Reserve University.
- Zander A. (1994). *Making Groups Effective.* San Francisco: Jossey- Bass.
- Zolin R, Fruchter R, Hinds P. (2003). *Communication, Trust & Performance: The Influence of Trust on Performance in Architecture, Engineering and Construction Cross- Functional, Geographically.* Center for Integrated Faculty Engineering Working: Stanford University.

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง การปลูกผักสวนครัว ไร้สารพิษ

Developing a Local Curriculum for Grade 6 Students on Growing Non-Toxic Vegetables

พิทยารัตน์ เรืองรัมย์,¹ บุญชม ศรีสะอาด²

Pittayarat Ruengram,¹ Boonchom Srisa-ard²

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง การปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษ 2) เพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง การปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแท่นทัพไทย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำนวน 14 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ หลักสูตรท้องถิ่น แผนการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินหลักสูตรท้องถิ่น แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แบบวัดภาคปฏิบัติ และแบบวัดคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติที่ใช้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการทดสอบลำดับพีสัยวิลคอกซัน (The Wilcoxon Matched Pairs Signed-Rank Test) ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้ 1) หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบ 16 ประการคือ ความนำ วิสัยทัศน์ หลักการ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด คำอธิบายรายวิชา จุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ โครงสร้างอัตราเวลาเรียน การวัดและประเมินผล และหน่วยการเรียนรู้ 2) ผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น พบว่านักเรียนที่ได้เรียนหลักสูตรท้องถิ่นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่องการปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษ มีคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 นักเรียนมีผลการวัดภาคปฏิบัติในระดับดีเยี่ยม นักเรียนมีคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงในระดับมากที่สุดและนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้น

คำสำคัญ : หลักสูตรท้องถิ่น, การปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษ

¹ นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² อาจารย์, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master degree student of Education Program, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Lecturer, Faculty of Education, Mahasarakham University

Abstract

The research aims are as follows: 1) to develop a local curriculum for grade 6 students on growing non-toxic vegetables 2) to evaluate the results of a local curriculum for grade 6 on growing non-toxic vegetables. The target group were 14 students from grade 6 student at Ban Taentupthai School, Buriram Primary Educational Service Area Office 3. The research instruments were interview form, local curriculum, learning plan, a local curriculum evaluation form, Learning Plan evaluation form, Achievement test, Performance test, and sufficient characteristics test. The collected data were analyzed by using mean, percentage, standard deviation, and statistically difference average pre-training and post-training test sequence of Wilcoxon Matched Pairs Signed –Rank Test. The results were as follows: 1) The local curriculum were introduction, vision, principles objective performance of learners, desirable characteristics ,the content and learning standards, learning standards and indicators, course description, the purpose of learning, learning management, media and learning resources, time study structure, measurement and evaluation, and learning unit. 2) The results of the local programs, as shown. The students were taking courses at local curriculum for grade 6 on growing non-toxic vegetables. The post-test scored of achievement test were higher than pre-test with statistically significant difference at .01 level. The performance test was excellent and sufficient characteristics were the greater most opinion.

Keywords : local curriculum, growing non-toxic vegetables

บทนำ

การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่น นั้น สิ่งสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่นคือการตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น เนื้อหาหลักสูตรมีความหมายกับผู้เรียนโดยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน การพัฒนาและการใช้หลักสูตรโดยจัดทำแผนการสอนและสื่อการเรียนรู้ที่ปรับจากหลักสูตรแกนกลางให้ตรงกับสภาพท้องถิ่น ย่อมถือได้ว่าเป็นหลักสูตรท้องถิ่น ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงแนวทางการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนให้นักเรียนได้คิด ได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย การสอนบูรณาการเนื้อหาสาระที่จำเป็นต่อชีวิตและสังคม รวมทั้งการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย จึงกล่าวได้ว่าการพัฒนาและการใช้หลักสูตร

ในระดับโรงเรียนเป็นหัวใจของการพัฒนาการศึกษา ซึ่งครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความรับผิดชอบและมีบทบาทอย่างสำคัญและมีความจำเป็นต่อนำกระบวนการวิจัยเข้ามาใช้เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 121)

ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงประโยชน์และความสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่นซึ่งมีส่วนช่วยให้การพัฒนา การเรียนการสอนของนักเรียนและครูในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและเป็นหลักสูตรการสอนที่เกิดจากชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียนในชุมชนผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยผู้วิจัยเลือกใช้ลักษณะการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) ซึ่งบ้านแท่นทัพไทย ตำบลหนองแวง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

เป็นหมู่บ้านในแนวชายแดนไทย-กัมพูชาและเป็นหมู่บ้านที่มีกลุ่มอาชีพที่มีความหลากหลาย ตัวอย่างเช่น การทอผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติ การปลูกและแปรรูปเสาวรสน นอกจากนี้ บ้านแทนทัพไทยยังเป็นแหล่งผลิตพืชผักไร้สารพิษ ที่มีชื่อเสียงของอำเภอละหานทราย อาชีพการปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษจึงเป็นอาชีพเสริมอีกอาชีพหนึ่งที่น่าสนใจอย่างยิ่ง เนื่องจากในปัจจุบันมีการรณรงค์ส่งเสริมในเรื่องการลด ละ เลี่ยง เลิกใช้สารเคมีในการเกษตร แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงเคยชินกับรูปแบบวิธีการแบบเดิมที่คิดว่าง่าย และสะดวกต่อการปฏิบัติงานโดยไม่คำนึงถึงความปลอดภัยทางด้านสุขภาพของผู้บริโภค การปลูกพืชผักสวนครัวไร้สารพิษเองในครัวเรือน จะทำให้ผู้บริโภคมีสุขภาพร่างกายที่ดี สมาชิกในครอบครัวมีกิจกรรมร่วมกัน ใช้เป็นอาหารในครัวเรือน ถ้าปลูกมากมีเหลือก็สามารถจำหน่ายหรือแบ่งปันได้ ลดค่าใช้จ่าย ในครัวเรือนพึ่งพาตนเองและสามารถดำเนินชีวิตให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในปัจจุบันและการปลูกผักสวนครัวเป็นสิ่งที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถทำเพื่อแบ่งเบาภาระหน้าที่ของผู้ปกครองได้ แต่การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนบ้านแทนทัพไทยที่ผ่านมา ยังไม่มีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อเป็นการถ่ายทอดความรู้ให้เยาวชนรุ่นหลังซึ่งจะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองอย่างเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง การปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษขึ้น เพื่อให้นักเรียนและชุมชนบ้านแทนทัพไทยมีพืชผักที่ไร้สารพิษไว้บริโภคและเป็นการขยายผลจากชุมชนสู่โรงเรียนทำให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยจะได้นำหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนทั้งในทางทฤษฎีและในทางปฏิบัติ ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้ได้หลักสูตรท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการของชุมชนนักเรียนครูและเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

หลักสูตรท้องถิ่นสำหรับผู้บริหารโรงเรียนครูผู้สอนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาเป็นประโยชน์และแนวทางในการประกอบอาชีพของนักเรียนที่ได้ศึกษาตามหลักสูตรท้องถิ่นนี้ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง การปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษ
2. เพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง การปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษ

ความสำคัญของการวิจัย

ได้หลักสูตรท้องถิ่นและแผนการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง การปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษ เป็นประโยชน์ในการนำไปใช้สอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในท้องถิ่น นักเรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริงและส่งเสริมให้ นักเรียนมีคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษ ได้แก่ นักเรียนที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแทนทัพไทย อำเภอละหานทราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 14 คน
2. ผู้ร่วมวิจัย ในการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง การปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษ ในครั้งนี้มีผู้ร่วมวิจัยจำนวน 3 คน ดังนี้

2.1 ครูวิชาการโรงเรียน ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านวิชาการของโรงเรียน จำนวน 1 คน

2.2 ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี จำนวน 1 คน

2.3 ครูภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีความรู้และประสบความสำเร็จในการปลูกผักสวนครัว ซึ่งมีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ในบ้านแทนที่พไทย ตำบลหนองแวง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 1 คน

3. เนื้อหาที่ใช้วิจัย

เนื้อหาในการวิจัยครั้งนี้คือเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สาระที่ 4 การอาชีพโดยจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษ

4. ระยะเวลาที่ใช้

4.1 ระยะเวลาที่พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น คือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557

4.2 ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองคือภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ใช้เวลา 20 ชั่วโมงไม่รวมการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

วิธีการศึกษา

ขั้นตอนการดำเนินการศึกษา

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยใช้ลักษณะการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ เน้นให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน และในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง การปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษ โรงเรียนบ้านแทนที่พไทย แบ่งขั้นตอนออกเป็น 4 ขั้นตอน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยการสัมภาษณ์ครูวิชาการจำนวน 1 คน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีจำนวน 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 9 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 14 คน และผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 14 คนและครูภูมิปัญญา

ท้องถิ่นจำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 40 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจำนวน 12 ข้อ ซึ่งมีค่าดัชนีความเหมาะสมของข้อความมีค่าเท่ากับ 1.00 แล้วนำผลการสัมภาษณ์ที่ได้รับมาวิเคราะห์โดยการตีความสรุปรวมและจัดทำข้อสรุปเพื่อรับรู้ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและแผนการจัดการเรียนรู้ในขั้นตอนนี้ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 ขั้นจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นฉบับร่างโดยผู้วิจัย ครูวิชาการ จำนวน 1 คน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีจำนวน 1 คน และครูภูมิปัญญาท้องถิ่นจำนวน 1 คน ร่วมกันศึกษาองค์ประกอบของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 วิสัยทัศน์ของโรงเรียนบ้านแทนที่พไทย และเนื้อหาของ การปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษแล้วดำเนินการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นฉบับร่างเรียงตามหัวข้อตามองค์ประกอบของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ขั้นที่ 2 การประเมินหลักสูตรท้องถิ่นฉบับร่างและแผนการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน

ขั้นที่ 3 ปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่นฉบับร่างให้สมบูรณ์เป็นฉบับจริงก่อนทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแทนที่พไทย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำนวน 14 คนและดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการทดลองกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังทดลอง (One-Group Pretest Posttest Design) (สุนทรพจน์ ดำรงค์พานิช. 2554 : 47)

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น ประกอบด้วย 2 ส่วนดังนี้

1. ประเมินโดยพิจารณาคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ร้อยละของผลการวัดภาคปฏิบัติ และค่าเฉลี่ยของผลการวัดคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง
2. การประเมินความพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตรท้องถิ่นของนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนโดยการสัมภาษณ์นักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่นจำนวน 14 คนและผู้ปกครองนักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น จำนวน 14 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย เครื่องมือ 7 ชนิดคือ

1. แบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาความต้องการในพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 12 ข้อ มีค่า IOC เท่ากับ 1.00
2. หลักสูตรท้องถิ่นและแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่องการปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษประกอบด้วย 7 แผนการจัดการเรียนรู้
3. แบบประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของหลักสูตรท้องถิ่นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 19 ข้อ มีค่า IOC เท่ากับ 1.00
4. แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 24 ข้อ มีค่า IOC เท่ากับ 1.00
5. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องการปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60-1.00 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.22-0.81 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.87
6. แบบวัดภาคปฏิบัติ ในการปลูกผักสวนครัว จากการลงมือปฏิบัติจริงในทุกชั้นตอนจำนวน

4 ชั้นตอน คือ ชั้นตอนการเตรียมงาน ชั้นตอนการปฏิบัติงาน เวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงาน และผลการปฏิบัติงานมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60-1.00

7. แบบวัดคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับจำนวน 30 ข้อ มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60-1.00 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20-0.80 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.92

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองดังนี้

1. การเก็บข้อมูลก่อนดำเนินการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษทำการสัมภาษณ์ครูวิชาการ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและครูภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมทั้งหมด 40 คน
2. ทดสอบเพื่อวัดความรู้พื้นฐานของนักเรียนเรื่องการปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษ ของนักเรียนก่อนเรียน
3. การเก็บข้อมูลระหว่างการใช้หลักสูตร โดยการสอบวัดความรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้และการวัดภาคปฏิบัติ
4. การเก็บข้อมูลหลังการใช้หลักสูตรโดยการทดสอบวัดความรู้หลังเรียน วัดคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง และสัมภาษณ์เพื่อทราบความพึงพอใจต่อการจัดหลักสูตรท้องถิ่นของนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการข้อมูลจากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อตอบปัญหา

การวิจัยมีการดำเนินการดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ดำเนินการโดยใช้วิธีตีความสร้างข้อสรุปจากข้อมูลและสถานการณ์จากการสัมภาษณ์

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากเครื่องมือวิจัยมีดังนี้

2.1 การประเมินหลักสูตรท้องถิ่นโดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.2 การประเมินแผนการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นโดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.3 การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์หาค่าความแตกต่างระหว่างคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติทดสอบลำดับพิสัยวิลคอกซัน (The Wilcoxon Matched-Pairs Sign Rank Test) เพื่อดูความก้าวหน้าทางการเรียน

2.4 การวัดทัศนคติปฏิบัติผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์ ร้อยละ แล้วแปลความหมาย

2.5 การวัดคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยแล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ย

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่องการปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษ สรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยการสัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (ผู้ให้ข้อมูล) ได้แก่ครูวิชาการครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี นักเรียน ผู้ปกครองคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและครูภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 40 คน สรุปได้ว่า ในภาพรวมทั้งครูวิชาการ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี นักเรียนผู้ปกครองคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น

พื้นฐานและครูภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความต้องการให้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษ เนื่องจากบริบทของหมู่บ้านเหมาะสมเนื้อหาเหมาะสมกับตัวผู้เรียน และการได้เรียนรู้ทฤษฎีตามหลักวิชาการแล้วได้ปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ได้ฝึกปฏิบัติทั้งที่โรงเรียนและที่บ้านโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดูแลผลผลิตของนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง ช่วยลดรายจ่าย ซึ่งก่อให้เกิดความรักความผูกพันของคนในครอบครัว และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและแผนการจัดการเรียนรู้

2.1 ผลการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ฉบับร่าง โดยการร่วมกันศึกษาองค์ประกอบของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 วิสัยทัศน์ของโรงเรียนบ้านแท่น ทัพไทย และเนื้อหาของหลักสูตรผักสวนครัวไร้สารพิษ ระหว่างผู้วิจัย ครูวิชาการ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีและครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้ข้อสรุปว่าควรจัดทำหลักสูตรฉบับร่างโดยการร่างตามองค์ประกอบของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเรียงตามหัวข้อต่อไปนี้ คือ ความนำ วิสัยทัศน์ หลักการ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด คำอธิบายรายวิชา จุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ โครงสร้าง ระยะเวลาเรียน การวัดและประเมินผล และ หน่วยการเรียนรู้ และจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ คู่มือการใช้หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ คือองค์ประกอบของคู่มือประกอบด้วย ความเป็นมาของหลักสูตร และแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ และแผนการจัดการเรียนรู้ มีส่วนประกอบดังนี้ คือหัวเรื่อง สาระสำคัญ ตัวชี้วัด จุด

ประสงค์การเรียนรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สาระ การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อและแหล่ง เรียนรู้ การวัดและประเมินผล กิจกรรมเสนอแนะ บ้านที่จัดการจัดการเรียนรู้และข้อคิดเห็นของผู้ บริหาร

2.2 การประเมินหลักสูตรท้องถิ่นฉบับ ร่างและแผนการจัดการเรียนรู้

2.2.1 ผลการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง การปลูกผักสวนครัว ไร้สารพิษฉบับร่าง โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พบว่าหลักสูตรท้องถิ่นฉบับร่างอยู่ในระดับความ เหมาะสมมากที่สุด ทั้ง 19 ข้อ ($\bar{X} = 4.98$, S.D. = 0.06) แสดงว่าเป็นหลักสูตรที่สามารถนำไปใช้ได้

2.2.2 ผลการประเมินแผนการจัดการ เรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง การปลูกผักสวนครัว ไร้สารพิษโดยผู้เชี่ยวชาญ ผลการประเมิน ทั้ง 5 ด้านคือด้านสาระการเรียนรู้ ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ ด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้ และด้านการวัด และการประเมินผลโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.97$, S.D. = 0.03)

2.3 ปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่นฉบับร่าง ก่อนทดลองใช้จริง

ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงแก้ไขข้อความ ตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะโดยการดำเนินการ แก้ไขข้อความในหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 จากคำว่า การเลือกสถานที่และทำเลปลูก แก้ไขเป็น การเลือก ทำเลและสถานที่ปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษ แล้วจัด พิมพ์เป็นหลักสูตรท้องถิ่นฉบับจริงเพื่อนำไป ทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อไป

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษ ปรากฏดังนี้

3.1 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนซึ่งวิเคราะห์โดยใช้สถิติทดสอบลำดับพิสัย วิลคอกซัน (The Wilcoxon Matched-Pairs Sign Rank Test) พบว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน หลังเรียนหลักสูตรท้องถิ่นชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6

เรื่อง การปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษ สูงกว่าก่อน เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 ผลการวัดภาคปฏิบัติของนักเรียน พบว่านักเรียนได้เรียนหลักสูตรท้องถิ่นมีผลการวัด ภาคปฏิบัติเฉลี่ย ร้อยละ 85 อยู่ในระดับคุณภาพดี เยี่ยม

3.3 ผลการวัดคุณลักษณะอยู่อย่าง พอเพียง พบว่า โดยรวมค่าเฉลี่ยของคะแนน คุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงเท่ากับ 4.54 ซึ่งอยู่ใน ระดับมากที่สุด

4. ผลการประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง การปลูกผักสวน ครัวไร้สารพิษ จากการสัมภาษณ์นักเรียนและผู้ ปกครองนักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น สรุปได้ว่า ทั้งนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน พึงพอใจต่อ หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การปลูกผักสวนครัวไร้สาร พิษ เพราะเนื้อหาที่เรียนเข้าใจง่าย ได้เรียนรู้จากสื่อ ที่หลากหลาย ได้ฝึกปฏิบัติจริง ช่วยให้นักเรียนมี ความรับผิดชอบในการดูแลผักสวนครัว มีส่วนช่วย ผู้ปกครองในการลดรายจ่ายในครัวเรือนบางส่วน มีความภาคภูมิใจที่สามารถปลูกผักจนเติบโตและ สามารถนำมารับประทานได้

อภิปรายผล

จากการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง การปลูกผักสวนครัวไร้สาร พิษ ผู้วิจัยมีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการในการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่นสรุปได้ว่า ในภาพรวมทั้งครู วิชาการ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงาน อาชีพและเทคโนโลยีนักเรียนผู้ปกครอง คณะ กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและครูภูมิปัญญา ท้องถิ่นมีความต้องการให้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษ เนื่องจากบริบท ของหมู่บ้านเหมาะสม เนื้อหาเหมาะสมกับตัว ผู้เรียน และการได้เรียนรู้ทฤษฎีตามหลักวิชาการ

แล้วได้ปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ได้ฝึกปฏิบัติทั้งที่โรงเรียนและที่บ้านโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดูแลผลผลิตของนักเรียน จะส่งเสริมให้นักเรียนมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง ช่วยลดรายจ่าย ซึ่งจะก่อให้เกิดความรักความผูกพันของคนในครอบครัว และน่าจะสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ทั้งนี้อาจเนื่องจากพื้นที่ของหมู่บ้านและโรงเรียนมีความพร้อมที่จะส่งเสริมให้นักเรียนปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษและการปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษไว้รับประทานเองจะส่งผลดีต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตในระยะยาว สอดคล้องกับหลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กล่าวว่าหลักสูตรระดับท้องถิ่นควรสนองต่อสภาพแวดล้อมและความต้องการของท้องถิ่น หลักสูตรท้องถิ่นที่ดีควรพัฒนาขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคมตามที่ปรากฏจริงในท้องถิ่นนั้น เป็นความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและประชาชนในท้องถิ่น ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเป็นฐานสำคัญเพื่อพัฒนาชีวิต เศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่นให้ดีขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 :) และสอดคล้องกับแนวคิดของทักฮิลล์ ฮาสาสน์ศรี (2548 : 19) ที่กล่าวว่าหลักสูตรท้องถิ่นเป็นแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อถ่ายทอดสืบต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง รู้จักชุมชนของตนเองอาศัยอยู่มีความรู้สึกผูกพันกับชุมชนของตนเอง ตลอดจนมีความเข้าใจรู้เท่าทันกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอกชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ทั้งนี้เพื่อที่จะให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองและพัฒนาชุมชนให้ก้าวหน้าไปบนทิศทางที่พึงประสงค์ได้

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและแผนการจัดการเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้เนื่องจากได้รับความร่วมมืออย่างดีจาก ครูวิชาการ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีและครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการยก

โครงร่างหลักสูตรและผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษอย่างละเอียดเพื่อร่างหลักสูตรตามองค์ประกอบของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรได้แก่ คู่มือการใช้หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรท้องถิ่นได้รับการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ทำให้ผู้วิจัยได้โครงร่างหลักสูตรที่เหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่นและแผนการจัดการเรียนรู้ได้รับการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน อยู่ในระดับคุณภาพดีมาก นอกจากนี้ยังได้รับความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญให้แก้ไขข้อความบางส่วนเพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ของหลักสูตรท้องถิ่นและสามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้ได้ สอดคล้องกับแนวคิดของนิคม ชมภูหลง (2545 : 91) ที่กล่าวไว้ว่าในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีข้อควรคำนึงที่สำคัญคือ ข้อมูลถูกต้อง เชื่อถือได้ ใช้กระบวนการทำงานแบบประชาธิปไตยและวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ต้องร่วมมือกับบุคคลหลายฝ่าย ต้องพัฒนาเอกสารประกอบหลักสูตรควบคู่กับหลักสูตรท้องถิ่น ใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุดเพื่อจะสนองต่อการเรียนรู้ได้ดีที่สุดและสอดคล้องกับแนวคิดของ วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2545 : 58- 67) ที่กล่าวว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่จะประสบผลสำเร็จได้นั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในท้องถิ่นทุกส่วนจะต้องให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นและแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า

คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนหลักสูตรท้องถิ่นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง การปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวัดภาคปฏิบัติของนักเรียนอยู่ในระดับคุณภาพดีเยี่ยมและผลการวัดคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้วางแผนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ให้ครอบคลุม

ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเน้นทักษะการปฏิบัติ มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการวัดผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพนัส โพธิ์บัติ (2550 :130) ได้วิจัยการพัฒนา รูปแบบการสอนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการทำไวน์ผลหมอนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการสอนที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์กรณีศึกษา (Case Study) และการฝึกปฏิบัติจริงพบว่ากลุ่มนักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนร้อยละ 63 สอดคล้องกับวิชเชิณวงศ์ (2544 : 31-32) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วม โดยการจัดกระบวนการจัดการเรียนการสอน กระบวนการเรียนรู้จะต้องเป็นไปในลักษณะของการทำกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ สนับสนุนให้ทุกคนได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมทุกรูปแบบทุกขั้นตอนและผู้สอนต้องให้การยอมรับและมีความเคารพในความสามารถของผู้เรียนตลอดจนทักษะการปฏิบัติต่างๆ ที่ผู้เรียนและผู้สอนต่างมีอยู่ในตัวเองต้องได้รับการแบ่งปันแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดซึ่งกันและกันในกิจกรรมการเรียนรู้เสมอ

4. การประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง การปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษ โดยการสัมภาษณ์เพื่อทราบความพึงพอใจของนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่นพบว่าทั้งนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน พึงพอใจต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษ เพราะเนื้อหาที่เรียนเข้าใจง่ายได้เรียนรู้จากสื่อที่หลากหลาย ได้ฝึกปฏิบัติจริง ช่วยให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในการดูแลผักสวนครัวมีส่วนช่วยผู้ปกครองในการลดรายจ่ายในครัวเรือนบางส่วน มีความภาคภูมิใจที่สามารถปลูกผักจนเติบโตและสามารถนำมารับประทานได้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้จัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน ได้จริง และในการจัดทำ

หลักสูตรท้องถิ่นได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย เช่น ครูวิชาการ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี และครูภูมิปัญญาท้องถิ่น หลักสูตรท้องถิ่นและแผนการจัดการเรียนรู้ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ได้หลักสูตรท้องถิ่นและแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสามารถนำไปจัดการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับแนวคิดของสกอตต์ (Scott. 1970 : 124) ที่เสนอแนวคิดในเรื่องการจูงใจให้เกิดความพึงพอใจต่อการทำงานที่จะให้ผลเชิงปฏิบัติมีลักษณะดังนี้ คืองานควรมีส่วนสัมพันธ์กับความปรารถนาส่วนตัวงานนั้นจะมีความหมายสำหรับผู้ทำงานนั้นต้องมีการวางแผนและวัดความสำเร็จได้โดยใช้ระบบทำงานและการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้

1.1 ครูผู้สอนที่จะนำหลักสูตรท้องถิ่นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง การปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษ ไปใช้ควรศึกษาหลักสูตรท้องถิ่นและเอกสารประกอบหลักสูตรให้ละเอียดก่อนนำไปใช้ ควรศึกษาบริบทของโรงเรียนว่ามีความพร้อมในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรว่ามีมากน้อยเพียงใด และศึกษาบริบทของหมู่บ้านถึงความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ต่อการฝึกปฏิบัติในการปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษ

1.2 ครูผู้สอนที่จะนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้จะต้องเตรียมความพร้อมในด้านสื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นและในกรณีที่ต้องนำนักเรียนไปศึกษาสถานที่ประกอบการจริงควรมีการนัดหมายกับครูภูมิปัญญาท้องถิ่นให้พร้อมก่อนดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.3 ผู้บริหารมีส่วนสำคัญในการจัดกิจกรรมเรียนรู้ให้บรรลุผลสำเร็จเนื่องจากตามหลักสูตรท้องถิ่นจะต้องมีการนำนักเรียนไปศึกษา

ในสถานที่ประกอบการจริง ต้องดำเนินการขออนุญาตนำนักเรียนออกนอกสถานศึกษาก่อนทุกครั้ง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีให้หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการและเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นนั้นๆซึ่งมีหลักสูตรท้องถิ่นที่ควรพัฒนาและนำเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนดังนี้

2.1 หลักสูตรท้องถิ่นการแปรรูปอาหาร

2.2 หลักสูตรท้องถิ่นการเลี้ยงปลา

สวยงาม

2.3 หลักสูตรท้องถิ่นการปลูกมะนาวในวงบ่อซีเมนต์

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ รศ.ดร.บุญชม ศรีสะอาด อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำแนะนำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ทิพย์ หาสาน์ศรี. (2548). *ภูมิปัญญาไทยกับการศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นิคม ชมภูหลง. (2545). *วิธีการและขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา*. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์.
- พนัสโพธิ์บัติ. (2550). *การพัฒนารูปแบบการสอนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการทำไวน์ผลหม่อนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2545). *หลักสูตรท้องถิ่น = Local Curriculum*. มหาสารคาม : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิเศษ ชินวงศ์. (2544). "ปฏิรูปการเรียนรู้ : ผู้เรียนสำคัญที่สุด," *วารสารกรมวิชาการ*. 4(2) : 31-41 ; กุมภาพันธุ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). *แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- สุนทรพจน์ ดำรงค์พานิช. (2554). *การออกแบบการทดลอง*. เอกสารประกอบการสอนวิชา 0504723 ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาสารคาม : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Scott, Myers M. (1970). *Every Employer a Manager : More Meaningful Work though Job Environment*. New York : Mc graw-Hill Book Company.

การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชาวกูยในพื้นที่ตำบลจอมพระ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์

Cultural Landscape Changing on Kui Community, Case Study of Jompra Subdistrict, Jompra District, Surin Province.

วสา วงศ์สุขแสง¹, ธารวุฒิ บุญเหลือ², สักรินทร์ แซ่ภู³

Vasa Wongsuksaweang¹, Tarawut Boonlua², Sukarin Saephu³

บทคัดย่อ

ชาวกูยเป็นกลุ่มที่มีวิถีการดำเนินชีวิตที่มีอัตลักษณ์เฉพาะ ทางด้านภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่สะท้อนถึงวิถีทางสังคม แต่ในปัจจุบันด้วยกระแสของความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชาวกูย ซึ่งนับวันจะสูญหายไปจากวิถีความเป็นชาวกูย ดังนั้นการศึกษาถึงปัจจัยรวมทั้งองค์ประกอบที่มีผลกระทบทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชาวกูยในพื้นที่ศึกษา จึงเป็นการหาแนวทางรักษาภูมิทัศน์วัฒนธรรมพื้นถิ่นของชาวกูย ตำบลจอมพระให้ดำรงสืบไป โดยศึกษาข้อมูลทุกมิติข้อมูลทั่วไป ประวัติความเป็นมาการตั้งถิ่นฐานชุมชนข้อมูลพื้นฐานของชุมชน รวมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้อง ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลของแต่ละหมู่บ้านในตำบล สัมภาษณ์ปราชญ์ชาวกูยในชุมชน วิเคราะห์ข้อมูล จำแนกองค์ประกอบภูมิทัศน์วัฒนธรรม พร้อมทั้งกำหนดตำแหน่งลงในแผนผังเพื่อเปรียบเทียบกับองค์ประกอบภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชาวกูย

องค์ประกอบภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชาวกูย จำแนกได้ 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) พื้นที่ส่วนตัว 2) พื้นที่ส่วนรวม 3) พื้นที่การเกษตร ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์วัฒนธรรมชาวกูย คือ 1) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม 2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ 3) ปัจจัยด้านนโยบายพัฒนาของรัฐ 4) ปัจจัยด้านสื่อมวลชน ซึ่งมีแนวทางการรักษาภูมิทัศน์วัฒนธรรมชาวกูยได้โดยการปลูกจิตใต้สำนึกให้ตระหนักถึงคุณค่าของภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้ สร้างจิตสำนึกถึงการเรียนรู้และรักษา รวมทั้งขอสนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐในด้านต่างๆ ด้วยนโยบายที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการเรียนรู้และถ่ายทอดให้บุตรหลานชาวกูยได้มีส่วนร่วมและถือปฏิบัติในภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่ยังหลงเหลืออยู่อย่างภาคภูมิใจ

คำสำคัญ : ภูมิทัศน์, วัฒนธรรม, ภูมิทัศน์วัฒนธรรม, การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์, กูย

¹ นิสิตระดับปริญญาโทสาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เบอร์โทร.087-878-5954 Email : saoamp@yahoo.com

^{2,3} อาจารย์ประจำ, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์.

¹ Graduate student in Urban and Environment Planning, Faculty of Architecture, Urban Design and Creative Arts, Mahasarakham University. Tel : 087-878-5954 Email : saoamp@yahoo.com

^{2,3} Lecturer, Faculty of Architecture Urban Design and Creative Arts, Mahasarakham University, Advisor.

Abstract

The Kui is a group has ways of life that identity specific Cultural Landscape that reflect on the way of society that come with the belief. Innovation on technologies that rapidly change. The way of life and environmental impact to Kui of Cultural Landscape that identify will be lost from Kui way of life. Therefore, a study of factors including elements effecting change of Kui Cultural Landscape. This study aims to maintain the health to Kui Cultural Landscape, Jompra sub-district by defining concepts of research, study of secondary data, history, habitation of community, basic data of community. A survey of villages in the area by Kui local scholars and interviews in community. Analysis data to afford data on the identity of the Kui. To classify composition of Cultural Landscape together with orientation an map for comparative composition of Kui of Cultural Landscape.

The results showed that the composition Kui of Cultural Landscape can be separated into 3 groups as follows, 1) the personal space 2) the public area 3) the agricultural area, to show modesty to nature which has movement in agriculture all year. Factors affecting change of Kui Cultural Landscape are ; 1) environmental factor 2) economic factor 3) development policy of state factor 4) media factor. This includes forming guidelines to maintain Kui of Cultural Landscape and instill consciousness to the value of cultural landscape, create a consciousness to learn and keep rituals , include and would request for support from government agencies in a variety of ways with the relevant policies, advance learning and teaching of lineage to take part and instill pride and respect of the Kui landscape.

Keywords : Landscape, Culture, Cultural Landscape, Landscape Changing, Kui

บทนำ

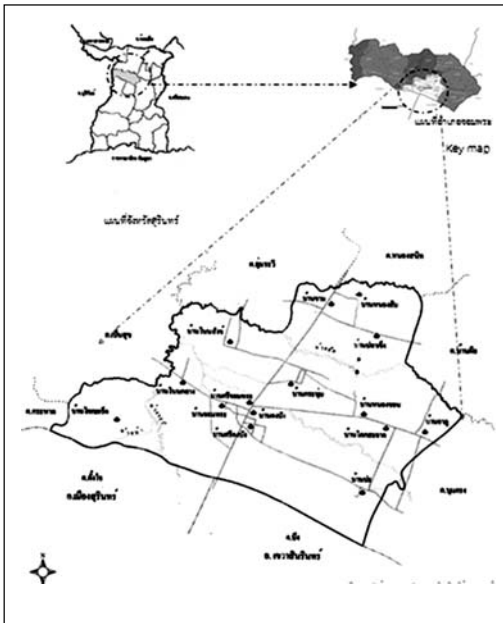
ชาวกูยเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความโดดเด่น เรื่องการรักษาอัตลักษณ์และวิถีการดำเนินชีวิต ใน ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชาวกูยมีลักษณะเฉพาะที่มี คุณค่าทางวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก ซึ่งนับว่าเป็น สิ่งที่สะท้อนถึงวิถีการดำเนินชีวิต วิถีของความเชื่อ ความคิด จารีต ประเพณี พิธีกรรม ค่านิยมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นการบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ ที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตที่ดำเนินตามคุณธรรม จริยธรรม ทั้งยังเป็นการดำรงความเป็นชาวกูย รวมทั้งการแก้ ปัญหาที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทั้งทาง กายภาพและทางสังคมที่ชัดเจน แต่ในปัจจุบันภูมิ ทัศน์วัฒนธรรมของชาวกูยได้ถูกเปลี่ยนแปลง ลบ

เลือน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ด้านต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยเฉพาะภูมิ ทัศน์วัฒนธรรมพื้นถิ่น ซึ่งนับวันจะหายไปจากวิถี ของชุมชนชาวกูยจนแทบจะไม่มีใครสืบเนื่องของ ภูมิทัศน์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาต่างๆ ที่มีลักษณะ เฉพาะปรากฏให้เห็น จึงควรมีการศึกษาและรักษา ลักษณะเฉพาะของภูมิทัศน์วัฒนธรรมพื้นถิ่นของ ชาวกูยเพื่อให้ดำรงไว้

ในปัจจุบันด้วยกระแสของการเปลี่ยนแปลง ทางเศรษฐกิจและสังคมทำให้พบว่าชาวกูยกำลังได้ รับผลกระทบจากกระแสวัฒนธรรมของยุคสมัยที่ได้ เข้าสู่สังคมชาวกูยอย่างรุนแรงและรวดเร็ว ดังนั้น สถานะการปรับตัวได้ปรับเปลี่ยนไปพร้อมๆ กระแส

การเปลี่ยนแปลงของโลก เช่นการเปลี่ยนแปลงของค่านิยมของยุคสมัย การเผยแพร่วัฒนธรรมระหว่างชาติระหว่างภาษา ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การสื่อสาร สื่อประชาสัมพันธ์อื่นๆ พื้นที่ของชาวกูยถูกพัฒนาให้ทันสมัย การปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมได้มีการปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วทางเลือกที่เหมาะสมของชาวกูยเพื่อความอยู่รอดในสังคม คือศึกษาวิเคราะห์ถึงบทบาทและการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของชาวกูยท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจและวัฒนธรรมสมัยใหม่ในปัจจุบันซึ่งขาดการเลือกสรรและการกลั่นกรอง

ทำให้ภูมิทัศน์วัฒนธรรมผิดเพี้ยนจากรากฐานที่บรรพชนได้แสดงออกทางภูมิปัญญาที่สืบทอดให้ลูกหลานในครั้งอดีตต่อไป

ภาพที่ 1 ที่ตั้งและขอบเขตตำบลจอมพระ
ที่มา : ส่วนการวางแผนการใช้ที่ดินที่ 3 สำนัก
สำรวจดินและแผนการใช้ที่ดินกรมพัฒนาที่ดิน.
2553

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการตั้งถิ่นฐานและอัตลักษณ์ของชาวกูย
2. เพื่อศึกษาถึงลักษณะภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวกูย
3. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชาวกูย
4. เพื่อหาแนวทางในการรักษาภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชาวกูย

วิธีการศึกษา

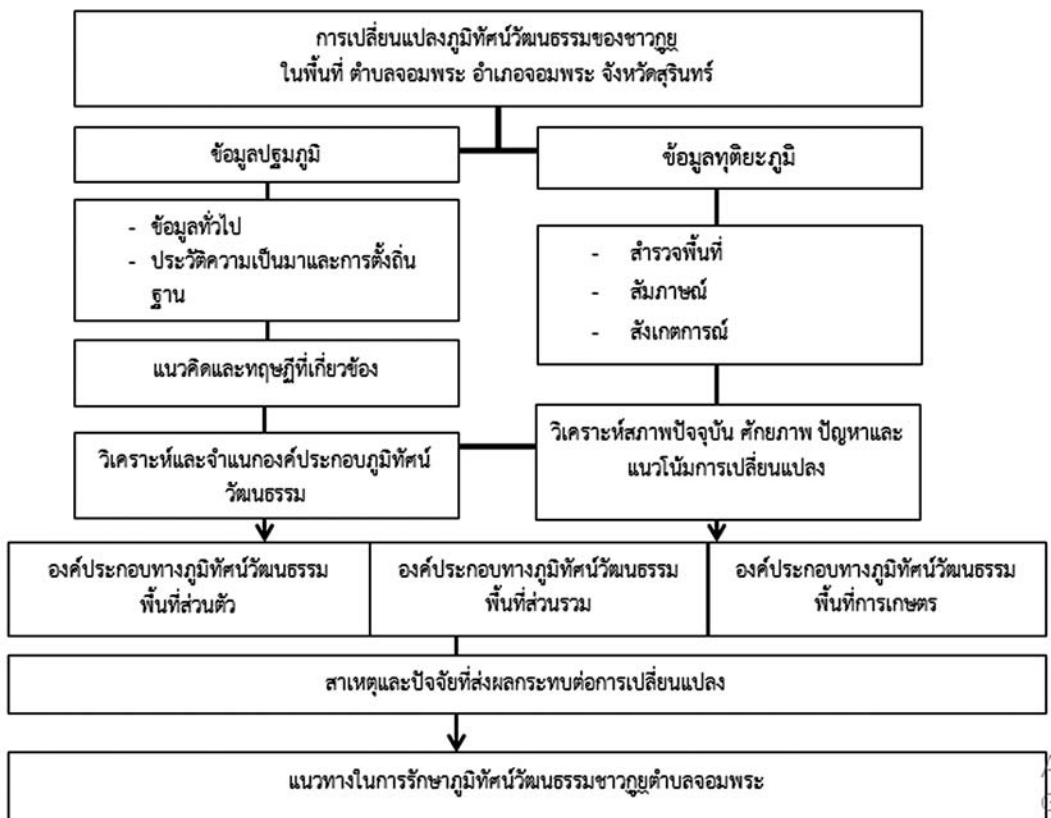
ในการวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาข้อมูล การสำรวจ การสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนจอมพระ เพื่อแสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน ชุมชน ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ศักยภาพ ปัญหา การเปลี่ยนแปลง การรักษา การจำแนกภูมิทัศน์วัฒนธรรมและปัจจัยการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชาวกูย เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ในการสำรวจพื้นที่ชุมชนชาวกูยนั้นเป็นการสำรวจภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่มีลักษณะเป็นการบูรณาการระหว่างการวิจัยเชิงสำรวจและเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

- 1) ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ เพื่อทำการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม การสังเกตการณ์ และจากการสัมภาษณ์ การสำรวจสภาพปัจจุบัน ภาพรวมของแต่ละหมู่บ้าน การสำรวจ ในภาคสนามจะบันทึกภาพถ่ายสภาพปัจจุบันของพื้นที่ และการบันทึกลงในแผนที่สำรวจ
- 2) ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ หลักการ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยและรวบรวมข้อมูลเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้อง
- 3) การสัมภาษณ์ ผู้นำหรือผู้ที่มีบทบาทขับเคลื่อนชุมชนชาวกูยและพื้นที่เกี่ยวเนื่องกับทิศทางและแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงทางด้านภูมิทัศน์วัฒนธรรม ผ่านการพูดคุยและตอบข้อซักถาม

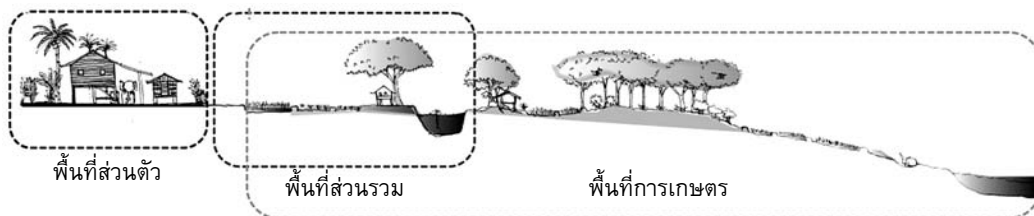
4) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความเป็นอัตลักษณ์ของชาวกูย ศึกษาและจำแนกองค์ประกอบภูมิทัศน์วัฒนธรรม กำหนดตำแหน่งลงในแผนผังเพื่อเปรียบเทียบองค์ประกอบภูมิทัศน์

วัฒนธรรมของชาวกูยสาเหตุและปัจจัยการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชาวกูย

5) แนวทางการรักษาภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชาวกูยตำบลจอมพระให้ยั่งยืนในอนาคตต่อไป

แผนภูมิแสดงกรอบแนวคิดในงานวิจัย

ภาพประกอบ 2 องค์ประกอบภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชาวกูยในอดีต

ภาพประกอบ 3 องค์ประกอบภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชาวกูยในพื้นที่ส่วนตัว
ที่มา : รุจิพันธ์ ดอกงา (2521)

ผลการศึกษา

การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชาวกูยในพื้นที่ตำบลจอมพระ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์สามารถสรุปรายละเอียดได้ตามองค์ประกอบภูมิทัศน์วัฒนธรรมได้ 3 กลุ่ม

1) องค์ประกอบภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชาวกูยในพื้นที่ส่วนตัวจะเกิดขึ้นในบริเวณพื้นที่ทำกิจกรรมระดับครัวเรือน ที่มีกลุ่มคนในระบบเครือข่ายเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรมร่วมกัน สืบเนื่องจากเป็นที่มาของขนบธรรมเนียมประเพณีในการดำรงตามวิถีชีวิตของชาวกูยจากอดีตจนกระทั่งปัจจุบัน ซึ่งก่อเกิดขึ้นในบริเวณที่พัก

อาศัย สามารถจำแนกออกเป็น รูปแบบอาคารว่างบนเรือนพักอาศัยที่มีพิธีกรรมเฉพาะในสายตระกูล รวมทั้งสถาปัตยกรรมเรือนพักอาศัยของชาวกูยกิจกรรมในพื้นที่โล่งเช่นพิธีการแขวนธูจะดุงและแขวนโดนตา (เป็นพิธีกรรมในรูปแบบการนับถือผีบรรพบุรุษของชาวกูยที่ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด) รวมทั้งบริเวณใต้ถุนเรือนพักอาศัยที่มีการจัดสรรพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมงานเสริมที่ควบคู่กับการทำเกษตรซึ่งวิธีการพึ่งพาธรรมชาติถือเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิต ซึ่งใช้พื้นที่โล่งว่างรอบอาคารพักอาศัย ในการทำพิธีกรรมและพื้นที่หลังเรือนที่พักอาศัยประกอบกิจกรรมในการดำเนินชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวกูย

ภาพประกอบ 4 องค์ประกอบภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชาวกูยในพื้นที่ส่วนรวม
ที่มา : ทอย สุขแสง (2535)

2) องค์ประกอบภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชาวกูยในพื้นที่ส่วนรวม ด้วยลักษณะการตั้งถิ่นฐานจะเป็นลักษณะตามรูปทรงของพื้นที่ มีการเคลื่อนตัวเข้าสู่พื้นที่ราบ โดยการใช้ภูมิปัญญาเลือกความเหมาะสมของพื้นที่ในการทำประโยชน์ ซึ่งจะมีการเว้นพื้นที่สำหรับเป็นประโยชน์ร่วมกัน ทั้งเป็นพื้นที่เลี้ยงสัตว์ หาดอาหารป่า ปลูกพืช รวมถึงเป็นพื้นที่ในการประกอบกิจกรรมทางวัฒนธรรม สิ่งที่พบเห็นได้ก็คือคล้ายคลึงกันคือภาษา การแต่งกาย รูปร่าง

หน้าตา เชื้อชาติ ค่านิยม และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ยังคงสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ชาวกูยจะมีวัดเป็นศูนย์กลางในการประกอบพิธีกรรมทางด้านศาสนา มีศาลปู่ตาสังสัจดีสิทธิ์ ศาลาประจำหมู่บ้าน และมีพื้นที่ในการแสดงออกทางด้านวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตร่วมกัน

3) องค์ประกอบภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชาวกูยในพื้นที่การเกษตร ของชาวกูยเกิดจากการปรับตัวให้ตรงกับภูมิศาสตร์ มีการแสดงความ

อ่อนน้อมต่อธรรมชาติโดยจัดเครื่องเช่นไหว้เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการประกอบอาชีพทางการเกษตร ก่อหลงมือทำการเกษตรเพื่อบวงสรวงเรียกว่าการไหว้ปู่ตานา ชาวภูยจะเลือกโปนปลวกที่อยู่ตามหัวไร่ปลายนาเป็นที่สัญลักษณ์ทางความเชื่อที่เคารพบูชารักษา เพราะเชื่อว่าจะมีบรรพบุรุษสถิตอยู่โปนปลวก ชาวภูยเรียกว่า แซนญะจ๊ะฮแซร สืบต่อกันมา บริเวณพื้นที่โดยรอบหมู่บ้านจะเป็นพื้นที่การเกษตรทั้งหมด และมีสถาปัตยกรรมทางการเกษตร(เถียงนา) ที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่พักผ่อนในช่วงฤดูการทำนา เก็บทำนาและเก็บเกี่ยวผลผลิต

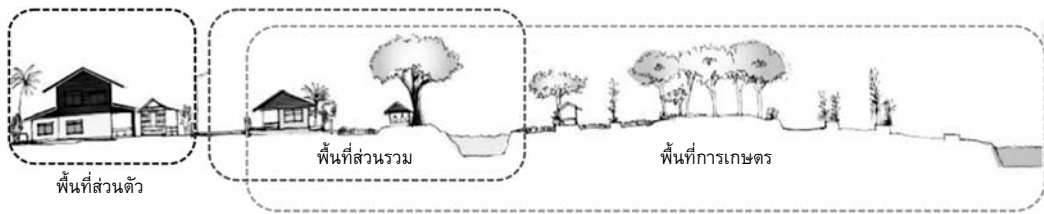
ภาพประกอบ 5 องค์ประกอบภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชาวภูยในพื้นที่การเกษตร
ที่มา : ทอย สุขแสวง (2538)

ในปัจจุบันทิศทางและแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชาวภูยนั้นได้รับการสนับสนุนจากนโยบายภาครัฐในหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบล ปัญหาที่สำคัญที่ต้องแก้ไขคือปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่ส่งผลให้เยาวชนรุ่นหลังไม่สามารถสื่อสารภาษาภูยได้ ไม่ได้รับการส่งเสริมวัฒนธรรมการแต่งกายที่เป็นแบบอย่างอันเหมาะสม ประชาชนผู้รู้กำลังจะสูญสิ้นแต่ไม่ได้รับการสืบทอดอย่างจริงจัง ประกอบกับชาวภูยเองยังไม่เห็นความสำคัญพื้นที่วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบดั้งเดิม การพัฒนาจาก

วัสดุทางการเกษตร เป็นที่นอนเฝ้าพืชผล การเกษตร และเมื่อมองออกไปจากชุมชนจะพบว่ามีแต่ทุ่งนาขนาดใหญ่ล้อมรอบในฤดูทำนาจะพบการเคลื่อนไหวทางการเกษตรตลอดปี ตั้งแต่ไถนาจนกระทั่งถึงฤดูเก็บเกี่ยวซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาลสวยงามและเคลื่อนไหวตลอดเวลา ลักษณะพื้นที่ทางการเกษตรจะมีรูปแบบการปลูกผลผลิตแตกต่างกันตามลักษณะภูมิศาสตร์ ตามวิถีการทำการเกษตรเช่นนาสวน นาเล็ก นาหนอง นาโคก การทำการเกษตรจะใช้แรงงานควายและแรงงานคนในครัวเรือนเป็นหลัก

หน่วยงานภาครัฐบางอย่างอาจลดบทบาทลดคุณค่าขององค์ประกอบภูมิทัศน์วัฒนธรรมลงอาจส่งผลกระทบต่อชาวภูยได้ จากการรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ศักยภาพความสำคัญทางภูมิทัศน์

วัฒนธรรมของพื้นที่ทั้งนามธรรมและรูปธรรมตลอดจนถึงการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงต่างๆของพื้นที่ศึกษาจากข้อมูลดังกล่าวสามารถนำไปเป็นแนวทางในการรักษาภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชาวภูยตำบลจอมพระให้ยั่งยืนในอนาคตต่อไป

ภาพประกอบ 6 องค์ประกอบภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชาวกูยในปัจจุบัน

1) การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชาวกูยในพื้นที่ส่วนตัว ปัจจุบันด้วยรูปแบบสถาปัตยกรรมที่พักอาศัยในอดีตเสื่อมสภาพตามกาลเวลา ความเจริญทางด้านวัตถุและเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารจากสื่อสารมวลชนเข้ามามีบทบาททางด้านแนวคิดรวมทั้งรูปแบบวัสดุใหม่ๆ ส่งผลให้มีการปรับเปลี่ยนไปจากเดิมทั้งรูปแบบรูปร่างและรูปทรง พื้นที่ใช้สอยและกิจกรรมต่างๆ ตามความเหมาะสม ซึ่งมาจากการรับเอาวัฒนธรรมของชุมชนเมือง ส่วนวัสดุตกแต่งส่วนใหญ่ยังใช้ไม่เป็นวัสดุในการก่อสร้างและมีการใช้โครงสร้างตามสมัยนิยม

พื้นที่บริเวณใต้ถุนเรือนถูกปรับเปลี่ยนเป็นที่นั่งพักผ่อน รับประทานอาหาร ด้วยรูปแบบสถาปัตยกรรมเดิมมีการจัดสร้างเพื่อรองรับการเลี้ยงช้าง แต่ในปัจจุบันข้างในพื้นที่ตำบลจอมพระไม่มีหลงเหลือแล้ว ส่งผลให้รูปแบบบ้านเปลี่ยนแปลงไปเพื่อรองรับการใช้ชีวิตประจำวัน และด้วยนโยบายทางภาครัฐที่ส่งเสริมการกินอยู่ที่ถูกสุขลักษณะต่อผู้อยู่อาศัย วัสดุอุปกรณ์และสัตว์เลี้ยงถูกปรับเปลี่ยนเพื่อความสะดวกทั้งนี้ขึ้นอยู่กับฐานะและรายได้ทางเศรษฐกิจต่อครัวเรือน

ภาพประกอบ 7 การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชาวกูยในพื้นที่ส่วนตัว

2) การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชาวกูยในพื้นที่ส่วนรวม พื้นที่โล่งว่างใต้ถุนเรือนพักอาศัยนั้นมาจากสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการดำรงชีวิตของชาวกูยที่มีการรับเอาวัฒนธรรมใกล้เคียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน ประกอบกับปัจจัยทางเศรษฐกิจที่จะต้องดำรงชีวิตเพื่อความอยู่รอดดังนั้นรูปแบบและวิถีการดำเนินชีวิตจะเปลี่ยนแปลงไป

กิจกรรมต่างๆ ที่ใช้บริเวณใต้ถุนเรือนเป็นที่ทำงานเสริมที่ทำความคุ้นเคยกับการทำการเกษตรนั้นคือการเลี้ยงไหม มัดหมี่ ทอผ้า จักสาน จะมีปริมาณลดลง คนสูงวัยนั่งเลี้ยงบุตรหลานบริเวณใต้ถุนที่พักอาศัย แทนการการเลี้ยงไหม สาวไหม กรอผ้าไหม ทอผ้า จะมีบ้างแต่มีจำนวนน้อยราย

ภาพประกอบ 8 การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชาวกูยในพื้นที่ส่วนรวม

3) การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์วัฒนธรรมต่อพื้นที่การเกษตร ที่นับเป็นแหล่งอาหารอาชีพหลักและความภาคภูมิใจของชาวกูย นอกเหนือจากสถาปัตยกรรมทางการเกษตร (เถียงนา) ที่พบพื้นที่โดยรอบหมู่บ้านจะเป็นพื้นที่การเกษตร จะพบว่าแม้แต่ทุ่งนาขนาดใหญ่ล้อมรอบในฤดูทำนา จะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาลสวยงามและเคลื่อนไหวตลอดเวลา ส่งผลให้ระบบนิเวศน์

เปลี่ยนแปลง วิธีการทำการเกษตรปรับเปลี่ยนเพื่อความสะดวก รวดเร็ว โดยใช้แรงงานเครื่องจักรกลเป็นหลักเพื่อทุ่นแรง มีการเปลี่ยนแปลงการทำนาปักดำเป็นนาหว่านทำให้วิถีความสามัคคีในการเกษตรจะลดน้อยลงตามวันเวลา แต่จะพบว่ามีการเคลื่อนไหวทางการเกษตรตลอดปี ตั้งแต่ไถนาจนกระทั่งถึงฤดูเก็บเกี่ยว

ภาพประกอบ 9 การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชาวกูยในพื้นที่การเกษตร

อภิปรายผล

จากการศึกษาข้อมูลการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์วัฒนธรรมชาวกูยในพื้นที่ ตำบลจอมพระ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนการคัดเลือกหมู่บ้านที่เหมาะสมจากผู้นำชุมชนการสัมภาษณ์ปราชญ์หมู่บ้าน และชาวบ้านผู้ให้ข้อมูลด้านภูมิทัศน์วัฒนธรรม ประวัติความเป็นมา รวมทั้งข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องของชาวกูยในพื้นที่ตำบลจอมพระ ปรากฏว่าภายในตำบลจอมพระทั้ง 15 หมู่บ้านเป็นหมู่บ้านชาวกูยทั้งหมด ที่ผ่านเกณฑ์คัดเลือกจากผู้นำหมู่บ้านมีจำนวนทั้งหมด 15 คนจะมีเพียง 2 หมู่บ้าน ได้แก่บ้านหนองสิม, บ้านปลาเชิง ที่มี

การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์วัฒนธรรมน้อยที่สุด และพบปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์วัฒนธรรมชาวกูยดังนี้

1) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องในการดำรงชีวิตชาวกูยที่มีที่ตั้งถิ่นฐานใกล้กับชุมชนชาวเขมรพื้นถิ่น จะรับเอาวัฒนธรรมของกลุ่มเขมรมาด้วยขณะเดียวกัน ชาวกูยที่มีที่ตั้งถิ่นฐานใกล้กับชุมชนชาวลาวอีสาน จะรับเอาวัฒนธรรมของกลุ่มลาวอีสานมาด้วย วัฒนธรรมการกินอยู่ การพูด การเตรียมพิธีการซึ่งบางอย่างจะคล้ายกันมาก และการขยายตัวของชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์จากที่ดินและทรัพยากรทางธรรมชาติ เช่น การสร้างที่อยู่อาศัย บ้านเรือน ที่ทำกิน การขยายสาธารณูปโภคเพื่อรองรับความ

ต้องการของชุมชน ปริมาณการสัญจรเพิ่มมากขึ้น วิธีการแสดงออกทางความสัมพันธ์ระดับเครือญาติ ลดน้อยลง

2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่การดำรงอยู่ด้วยรายได้เป็นส่วนหนึ่งที่ต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดดังนั้นชาวภูยหลายครัวเรือนได้ละทิ้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยไปทำมาหากินเมืองใหญ่เพื่อที่จะได้มาซึ่งรายได้ ปล່อยให้ผู้สูงอายุอยู่บ้านตามลำพังกับเด็ก ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการถ่ายทอดและซึมซับวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวภูยไว้จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงบิดเบือนจากวิถีถูกต้อง

3) ปัจจัยด้านนโยบายพัฒนาของรัฐ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงและมุ่งเน้นพัฒนาชุมชนด้วย

โครงสร้างพื้นฐานที่อาจขัดแย้งกับความต้องการของคนในชุมชน เช่นโครงการของภาครัฐที่เข้ามาส่งเสริมให้ชุมชนมีกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิต

4) ปัจจัยด้านสื่อมวลชน ได้แก่การรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนทำให้รับวัฒนธรรมภายนอกเข้ามาแล้วเกิดการปรับเปลี่ยนและเปลี่ยนแปลงสิ่งที่มีอยู่โดยไม่ได้รับการรักษาแบบเดิมไว้ ด้วยชาวภูยในแต่ละชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจถึงคุณค่าของภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่มีอยู่ เช่นองค์ประกอบภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านต่างๆ เนื่องจากไม่ตระหนักถึงคุณค่าและไม่รู้สึกถึงความภาคภูมิใจต่อสิ่งที่มี

ภาพประกอบ 10 ตำแหน่งองค์ประกอบภูมิทัศน์วัฒนธรรมชาวภูยที่มีการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด (บ้านหนองสิม)

แนวทางการรักษาภูมิทัศน์วัฒนธรรม ชาวกูย

1) การปลูกจิตใต้สำนึกให้ตระหนักถึงคุณค่าของภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้ ชาวกูยต้องรักษาอัตลักษณ์ที่มีไว้อย่างเข้มแข็งมีการถ่ายทอดและสานต่อกันอย่างเป็นระบบเต็มรูปแบบ ยกตัวอย่างเช่นการใช้ภาษาและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การแต่งกายที่สื่อถึงความเรียบง่ายแต่สวยงาม สร้างจิตสำนึกถึงการเรียนรู้และรักษาพิธีกรรมต่างๆ ที่ไม่สามารถหาได้ในสังคมเมืองอื่น

2) การสนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐในด้านต่างๆ ด้วยนโยบายที่เกี่ยวข้องวางแผนและกำหนดนโยบายที่มุ่งเน้นพัฒนาสืบทอดวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์รวมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้และถ่ายทอดให้บุตรหลานชาวกูยได้ภาคภูมิใจในภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่ยังหลงเหลือและอนุรักษ์ทรัพยากรของตนเองที่มีอยู่แล้วต่อไป

สรุป

จากการศึกษาพบว่าองค์ประกอบภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชาวกูยในพื้นที่ตำบลจอมพระจำแนกได้ 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) พื้นที่ส่วนตัว คือบริเวณพื้นที่ทำกิจกรรมระดับครัวเรือนในบริเวณที่พักอาศัย 2) พื้นที่ส่วนรวม คือพื้นที่ในการประกอบกิจกรรมและแสดงออกทางวัฒนธรรมร่วมกันในชุมชน 3) พื้นที่การเกษตร คือพื้นที่ปรับตัวให้ตรงกับภูมิศาสตร์ แสดงความอ่อนน้อมต่อธรรมชาติมีการเคลื่อนไหวทางการเกษตรตลอดปี ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์วัฒนธรรมชาวกูย คือ 1) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม 2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ 3) ปัจจัยด้านนโยบายพัฒนาของรัฐ 4) ปัจจัยด้านสื่อมวลชน ซึ่งมีแนวทางการรักษาภูมิทัศน์วัฒนธรรมชาวกูยได้โดยการปลูกจิตใต้สำนึกให้ตระหนักถึงคุณค่าของภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้ การถ่ายทอดและสานต่อกันอย่างเป็นเต็มรูปแบบ สร้างจิตสำนึกถึงการเรียนรู้

และรักษาพิธีกรรมต่างๆ รวมทั้งขอสนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐในด้านต่างๆ ด้วยนโยบายที่เกี่ยวข้อง มุ่งเน้นพัฒนาสืบทอดวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์รวมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้และถ่ายทอดให้บุตรหลานชาวกูยได้มีส่วนร่วมและถือปฏิบัติในภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่ยังหลงเหลืออยู่อย่างภาคภูมิใจ ในพื้นที่ตำบลจอมพระ ปรากฏว่าภายในตำบลจอมพระทั้ง 15 หมู่บ้านเป็นหมู่บ้านชาวกูยทั้งหมด ที่ผ่านเกณฑ์คัดเลือกจากผู้นำหมู่บ้านมีจำนวนทั้งหมด 15 คนจะมีเพียง 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหนองส้ม, บ้านปลาแซง ที่มีการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์วัฒนธรรมน้อยที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะทั่วไป

สนับสนุนให้ชุมชนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของชาวกูยที่เกี่ยวข้องกับภูมิทัศน์วัฒนธรรม รวมทั้งจัดเป็นแหล่งเรียนรู้ระดับตำบลเขตชุมและสนับสนุนรางวัลในการรักษาวัฒนธรรมอันดีงามของชาวกูยจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการจัดการทางด้านภูมิทัศน์วัฒนธรรมโดยให้ชาวกูยในพื้นที่มีส่วนร่วม และสนับสนุนการพึ่งพาตนเองทางวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดความยั่งยืนตามวิถีชาวกูยต่อไป

2) ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

จากการศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์วัฒนธรรมชาวกูยในพื้นที่ เพื่อให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงในระดับชุมชนมากยิ่งขึ้น จากสภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ ทางกายภาพของชุมชนมีอิทธิพลต่อวิถีคิดและการดำเนินชีวิตของชาวกูย รวมทั้งการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมที่เกิดจากการผสมผสานกันทางวัฒนธรรมระหว่างชุมชนใกล้เคียงเช่น ชาวลาวอีสานและเขมรพื้นถิ่น ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณใกล้ชุมชนชาวกูย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วย ความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธราวุฒิ บุญเหลือ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สักรินทร์ แซ่กุ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม คณาจารย์ทุกท่านในคณะสถาปัตยกรรม

ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และชาวกูยใน ตำบลจอมพระ ผู้ซึ่งมีส่วนสำคัญในการให้ความร่วมมือเอื้อเฟื้อข้อมูลและหน้าที่มีต่อผู้วิจัยในการลงสำรวจพื้นที่ รวมถึงหน่วยงานภาครัฐ จังหวัด สุรินทร์ ที่เอื้อเฟื้อข้อมูลที่ให้คำชี้แนะและสนับสนุนให้กำลังใจทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงวัฒนธรรม และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2549). *แนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เกรียงไกร เกิดศิริ. (2551). *ชุมชนกับภูมิทัศน์วัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: อุษาคเนย์.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว.และคณะ. (2525). *ลักษณะไทย เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- จิตร ภูมิศักดิ์. (2540). *ความเป็นมาของสยาม ไทย ลาวและขอมและลักษณะทางสังคมของชื่อชนชาติ*. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- ไพฑูริย์ มีกุล. (2542). "กวย: ชาติพันธุ์," ใน *สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคอีสาน เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: สยามเพรสมาเนจเม้นท์.
- รุจิพันธ์ ดอกงา. (2512). *การคลั่งข้างของชนเผ่าส่วย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปบัณฑิต (โบราณคดี) คณะโบราณคดี: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ระวีวรรณ โอพารัตน์มณี. (2556). *รูปแบบบ้านเรือนของกลุ่มชาติพันธุ์ในอุษาคเนย์*. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิลาศ โปธิสาร. (2552). *การปรับตัวทางสังคมของชาวกูยในบริบทพหุวัฒนธรรมเขตอีสานใต้*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาโทศึกษา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- โครงการแผนที่วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชายแดนไทย-กัมพูชา. ค้นเมื่อ วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2555, จาก <http://www.mapculture.org>
- เครือข่ายองค์กรชุมชนสุรินทร์. *ชาติพันธุ์กูย*. ค้นเมื่อ วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2555, จาก <http://www.surinrelations.org>
- วิกิพีเดียสารานุกรมเสรี. *กลุ่มชาติพันธุ์ส่วย*. ค้นเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2555, จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/>

การจัดการหอศิลป์กับการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในเขตกรุงเทพมหานคร

Management of Art Galleries and Promotion of Contemporary Arts and Culture in Bangkok

วิทยา จิวสันเทียะ¹, รัศมี ชูทรงเดช,²

Widthaya Juasantia,³ Rasmi Shoocongdej,⁴

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การจัดการหอศิลป์กับการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ในเขตกรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการหอศิลป์ และการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในเขตกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมทัศนคติ และความพึงพอใจของผู้ใช้บริการหอศิลป์ในเขตพื้นที่ศึกษา และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานในการศึกษา การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้จากการศึกษาและเก็บข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลผ่านการสังเกตแบบมีส่วนร่วม รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินทัศนคติและความพึงพอใจต่อการเข้ารับบริการของหอศิลป์ในเขตกรุงเทพมหานคร เก็บข้อมูลผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างประเภทไม่ใช้ความน่าจะเป็น โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา จากพื้นที่ศึกษา 3 แห่ง แห่งละ 80 ชุด รวม 240 ชุด พื้นที่ในการศึกษาคือหอศิลป์ของภาครัฐในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ 1) หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (วังท่าพระ) 2) หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร และ 3) พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ ซึ่งหอศิลป์ทั้ง 3 แห่งนี้ มีความสำคัญต่อการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยตั้งแต่ระดับบุคคล ชุมชน ท้องถิ่น จนถึงระดับประเทศ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก คือ ผู้เกี่ยวข้องด้านอุปสงค์ เป็นผู้ใช้ประโยชน์จากการให้บริการของหอศิลป์ เช่น ศิลปิน นักวิชาการ ประชาชนทั่วไป และกลุ่มที่สอง คือ ผู้เกี่ยวข้องด้านอุปทาน ได้แก่ ผู้บริหารหอศิลป์จากพื้นที่กรณีศึกษา ผลการศึกษาพบว่า หอศิลป์ในปัจจุบันมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ทั้งด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และการศึกษา เช่น การอนุรักษ์เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลงานศิลปะ รวมถึงการเปิดพื้นที่ให้ภาคประชาชนได้มีพื้นที่เพื่อแสดงออก นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยที่หลากหลายไม่เพียงเฉพาะด้านทัศนศิลป์เหมือนในอดีตที่ผ่านมา สำหรับทัศนคติและความพึงพอใจของกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์ พบว่าค่าเฉลี่ยร้อยละ

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม, คณะโบราณคดี, มหาวิทยาลัยศิลปากร

² รองศาสตราจารย์, คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

³ Master's Student of Arts Program in Cultural Resource Management, Graduate School, Silpakorn University

⁴ Associate Professor, Faculty of Archaeology, Silpakorn University

75.35 ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความพึงพอใจมากต่อการบริหารจัดการและการให้บริการของหอศิลป์ทั้ง 3 แห่ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแม้จะมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการที่ต่างกันแต่กลุ่มผู้ใช้ประโยชน์ยังคงมีความพึงพอใจต่อบทบาทในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยของหอศิลป์ในปัจจุบัน และผลการศึกษาดังกล่าวนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอื่น ๆ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการดำเนินการจัดตั้งหอศิลป์ประจำจังหวัดขึ้น อันจะส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศโดยมี หอศิลป์เป็นเครื่องมือสำคัญ

คำสำคัญ : การจัดการหอศิลป์, การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

Abstract

This study is a part of the thesis called "Management of Art Galleries and Promotion of Contemporary Arts and Cultures in Bangkok". The objective is to study role and management of art galleries in Bangkok on promoting contemporary arts and cultures, to study behavior, attitude and satisfaction of the audience in the areas of study, and to provide an effective guideline for promoting contemporary art. Using mixed methods in the study focusing on governmental art galleries in Bangkok which are Art Center of Silpakorn University, Wang Thapra Campus, Bangkok Art and Culture Center, Pathumwan and the National Art Gallery, Fine Arts Department. In the study, documentation, and interviewing were used in qualitative research while quantitative research utilized questionnaires non-probability sampling on 240 samples via on-line social media. All of the case studies have played significant roles on supporting contemporary art and culture in the individual, community and national levels. The sample of population was divided into 2 groups., who were on demand side, got direct benefit from using the galleries including artists, scholars and general public. Questionnaires were employed in collecting their attitudes and satisfaction after visiting those galleries. The executive directors of those 3 galleries were on supply side. To get the information form this group, interviewing and questionnaires were used. The findings show that those three art galleries help elevate the roles of contemporary arts in social, political, economic and educational aspects. Moreover, the performing arts which mostly pays attention on visual art has been enlarged to more various kinds of performing arts. For attitudes and satisfaction of the demand side, although each gallery provides different objectives and managements, it was found that 75.35% of the samples felt coincidentally satisfied in all of them. This study will provide information and suggestion for not only governmental agencies but also the provincial organizations in realizing the importance of setting up the provincial art galleries. It is believed that art galleries and performing arts can be one of major tools in the development processes of Thailand. Thus the authorities should contribute sufficient and equally accessible art galleries to all Thai people.

Keywords: Management of Art Galleries, Promotion of Contemporary Arts and Culture

บทนำ

การสร้างสรรคผลงานศิลปกรรมของชนชาติไทย มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนานและมีวิวัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตถึงปัจจุบันอย่างเห็นได้ชัด ทั้งในเรื่องของรูปแบบและวิธีการในการสร้างผลงานศิลปะ สังเกตได้จากการสร้างสรรคผลงานศิลปกรรมในอดีต ที่วัตถุประสงค์หลักของการสร้างสรรคงานนั้นเพื่อรับใช้สถาบันพระมหากษัตริย์หรือสถาบันทางศาสนาเป็นหลัก (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2548, น. 385) ในขณะที่กาลเวลาก้าวเดินไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดนิ่ง ทำให้ศิลปะในยุคหลังที่ได้รับอิทธิพลจากภายนอกรวมถึงแนวความคิดของศิลปินผสมผสานกับเทคนิคในการสร้างสรรคผลงานทำให้มีลักษณะหลากหลายกว่าที่เคยเป็นมา ผลงานส่วนใหญ่ที่สร้างขึ้นมักจะเป็นงาน “ทัศนศิลป์” (Visual Art) ทั้งรูปแบบจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้และได้รับการบ่มเพาะทางด้านเทคนิค และวิธีการในการสร้างสรรคผลงานศิลปะในรูปแบบใหม่ๆ โดยอาจนับว่ามีจุดเริ่มต้นมาจากอาจารย์ “ศิลป์ พีระศรี” ผู้ได้รับสมญานามในยุคสมัยต่อมาว่า “บิดาแห่งงานศิลปกรรมร่วมสมัย” ของไทย (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2534, น.143)

ศิลป์ พีระศรี (2511) ให้ความเห็นว่า ศิลปะคือส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ที่เปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาไม่สามารถหยุดนิ่งได้ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับวัฒนธรรมของชาติ ส่วนวิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2548, น. 15) ให้ความเห็นเฉพาะเรื่องศิลปะสมัยใหม่ว่า ศิลปะสมัยใหม่ในประเทศไทย คือ ศิลปะอย่างใหม่หรือศิลปะแบบใหม่ที่เกิดในประเทศไทย มีวิวัฒนาการเป็นลำดับทั้งรูปแบบและแนวความคิด เริ่มต้นมาจากนายคอร์ดราโด เฟโรซี และจุดเริ่มต้นของกระบวนการพัฒนาโดยการตั้งกรมศิลปากร อันเป็นจุดเริ่มต้นของการวางรากฐานทางศิลปะสมัยใหม่ ที่ก่อให้เกิดนักศิลปะที่สร้างงานที่มีลักษณะสากลอย่างที่มีอยู่ในปัจจุบัน

เมื่อมีการสร้างสรรค์ผลงานรูปแบบต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องมีการสร้างสถานที่เพื่อจัดแสดงให้แก่ผู้อื่นได้รับชม รวมถึงต้องมีสถานที่สำหรับเก็บรักษา งานศิลปกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะงานที่ได้รับการยกย่องว่ามีคุณค่า หรือสร้างสรรคโดยศิลปินที่มีชื่อเสียง ประเทศที่เจริญแล้วจะมีการสร้างอาคารเพื่อเป็นศูนย์กลางของศิลปะหรือการสร้างหอศิลป์ และพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เพื่อให้ประชาชนได้ชื่นชมสมบัติทางวัฒนธรรมของชาติ จึงเป็นที่มาของการก่อตั้งพิพิธภัณฑ์และหอศิลป์เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ดังกล่าว (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2548, น. 385) ซึ่งในประเทศไทยก็ได้ดำเนินการก่อตั้งขึ้นหลายแห่งทั้งของภาครัฐและเอกชน

ในเรื่องของการใช้ประโยชน์จากพื้นที่สำหรับงานศิลปะในปัจจุบัน ก็มีความเปลี่ยนแปลงไปจากยุคแรกเริ่มของการก่อตั้งหอศิลป์อย่างเด่นชัด จากแต่เดิมหอศิลป์นั้นจะเน้นในเรื่องของการสร้างผลงาน การเก็บรักษา การจัดแสดง และการอนุรักษ์ ผลงานศิลปกรรมที่ศิลปินที่มีชื่อเสียงได้สร้างสรรคผลงานขึ้นมา พัฒนาการมาเป็นการเปิดพื้นที่ให้กับเยาวชน หรือประชาชนทั่วไป ที่ไม่ใช่ศิลปินหรือผู้ที่ศึกษาทางด้านศิลปะที่โดยปกติแล้วไม่มีโอกาสเข้าถึงกิจกรรมทางศิลปะ ได้มีโอกาสที่จะได้แสดงออกในการสร้างสรรคผลงานหรือมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทักษะในเรื่องของศิลปะ และมีโอกาสที่จะได้ใช้พื้นที่ในการแสดงออกทางความคิดมากขึ้น เกิดเป็นวัฒนธรรมของการเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมด้วยตนเองของเด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบัน และยังคงสอดคล้องกับการศึกษาของ สุริชัย หวันแก้ว และ กนกพร อยู่ชา (2554) ที่ได้ศึกษาบทบาทของประชาชน บนความหลากหลายทางวัฒนธรรม ในกระแสโลกาภิวัตน์ และได้พบข้อสังเกตว่าภาคประชาชนนั้นมีพลังในการสร้างสรรคผลงานศิลปะเป็นอย่างดี ขาดแต่เพียงโอกาสในการส่งเสริมและให้พื้นที่ในการแสดงออกเพียงเท่านั้น นอกจากนี้ยังพบว่าหอศิลป์มีบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตที่ผ่านมา และสามารถตอบ

สนองการสร้างสรรคของภาคประชาชนได้ดีมากขึ้นกว่าที่เป็นมา

ในขณะเดียวกัน ความหมายของคำว่า "ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย" ในอดีตที่ผ่านมา ยังมีการให้ความหมายที่ไม่ชัดเจนนัก นักวิชาการด้านศิลปะใช้คำเรียกต่าง ๆ ที่หลากหลาย ดังเช่นคำว่า "ศิลปะร่วมสมัย" หรือ (Contemporary Art) ที่ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ใช้เรียกกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของไทยในสมัยนั้นแทนการใช้คำว่าศิลปะสถาบัน (Academic Art) หรือศิลปะสมัยใหม่ (Modern Art) ซึ่งเป็นคำเรียกกว้าง ๆ โดยมีการร่วมสมัยทางวัฒนธรรมเป็นตัวประกอบ (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2534, น. 115) ศิลปินและนักวิชาการได้ให้นิยามเกี่ยวกับศิลปะ และศิลปะร่วมสมัยไว้หลากหลาย

ทั้งนี้ หากเมื่อพิจารณาจากข้อสังเกตของการใช้คำว่า ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ในอดีตจะเห็นว่าแรกเริ่มนั้น มักจะใช้เฉพาะคำว่า "ศิลปะ" ที่หมายถึง ผลงานศิลปะทางด้านทัศนศิลป์ (Visual Arts) และคำว่า "ร่วมสมัย" ที่หมายถึงกาลเวลาของการสร้างผลงานในสมัยนั้นจึงมักเรียกการสร้างงานศิลปะทัศนศิลป์ในสมัยนั้นเพียงคำว่า "ศิลปะร่วมสมัย" จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2545 สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (สศร.) กระทรวงวัฒนธรรมเป็นหน่วยงานรัฐบาลที่จัดตั้งขึ้นโดยมีอำนาจตามกฎหมาย และเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการสนับสนุนและเผยแพร่ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย โดยได้มีการแบ่งขอบข่ายออกเป็น 9 สาขาศิลปะ (กระทรวงวัฒนธรรม, 2547, น.2) ได้แก่ 1. ทัศนศิลป์ (Visual Arts) 2. ศิลปะการแสดง (Performing Arts) 3. ดนตรีศิลป์ (Music) 4. วรรณศิลป์ (Literature) 5. สถาปัตยกรรม (Architecture) 6. มัณฑนศิลป์ (Interior Design) 7. เรขศิลป์ (Graphic Design) 8. ภาพยนตร์ (Film) และ 9. ออกแบบเครื่องแต่งกาย (Fashion Design) จากการดำเนินการในเรื่องดังกล่าวนี้ทำให้ทราบว่า กระบวนการทางวัฒนธรรมของการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ ไม่ได้มีเพียง

งานทางด้านทัศนศิลป์เหมือนในอดีตที่ผ่านมา ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในปัจจุบัน ผ่านการแปรเปลี่ยนในเรื่องของแนวคิด เทคนิค และวิธีการ ของการสร้างสรรค์ผลงาน โดยมีกระบวนการต่อยอดทางจินตนาการ มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแนวคิด ใช้เทคนิค และวิธีการใหม่ๆ ในการนำเสนอ มีการแก้ไข ดัดแปลง ทำซ้ำ อย่างมีระบบ เพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะใหม่ๆ ขึ้นมา และนำมาประยุกต์ใช้ในวัฒนธรรมปัจจุบัน

ในด้าน การส่งเสริม "ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย" ก็จำเป็นที่จะต้องมีการส่งเสริมอย่างเป็นระบบและเชื่อมโยงกันในทุกภาคส่วน โดยพื้นฐานควรเริ่ม จากในระดับ "คน" หรือปัจเจกบุคคล โดยการสนับสนุนและปลูกฝัง ตั้งแต่เยาวชนคนรุ่นใหม่ ไปจนกระทั่งถึงศิลปินที่กำลังสร้างชื่อหรือแม้กระทั่งศิลปินที่มีชื่อเสียงระดับประเทศแล้วก็ตาม โดยอาจจะเป็นทั้งในเรื่องการส่งเสริมการเรียนรู้ การส่งเสริมทางด้านจิตใจ หรือการส่งเสริมให้เกิดรายได้ ก็เป็นได้ ในขณะเดียวกันก็ควรส่งเสริมในด้าน "วัตถุ" หรืองานศิลปะต่าง ๆ ซึ่งอาจมุ่งเน้นได้ทั้งในเรื่องของการส่งเสริมการอนุรักษ์ การส่งเสริมสร้างสรรค์ผลงาน หรืออาจจะเป็นการส่งเสริมทางด้านการท่องเที่ยว อันเกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมของประเทศไทย ที่จะเป็นแรงขับเคลื่อนทุนทางวัฒนธรรมไปสู่การพัฒนาของประเทศได้

สำหรับการศึกษาในเรื่องดังกล่าวนี้ ทำให้ค้นพบข้อมูลที่สำคัญที่ทำให้ทราบถึงลักษณะที่โดดเด่นขององค์กรทางวัฒนธรรมประเภท หอศิลป์ ในฐานะที่เป็นองค์กรทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ที่มีหน้าที่โดยตรงในการส่งเสริมให้เกิดการสร้างสรรคงานศิลปกรรม และการส่งเสริมวัฒนธรรมร่วมสมัยของคนไทยในปัจจุบัน โดยการศึกษาหอศิลป์ของรัฐที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร นอกจากนั้นยังได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของหอศิลป์ ทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ที่เป็นข้อมูลช่วยสะท้อนให้เห็นถึงภาพรวมในปัจจุบันและผลการดำเนินงานในมุมมองที่หลากหลาย

หลาย ทำให้เห็นถึงข้อดี ข้อเสีย และได้ข้อเสนอแนะที่จะช่วยให้พัฒนางานการจัดการหอศิลป์ในพื้นที่ศึกษาและในพื้นที่อื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการหอศิลป์และการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมทัศนคติ และความพึงพอใจของผู้ใช้บริการหอศิลป์ในเขตพื้นที่ศึกษา
3. เพื่อเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

กรอบแนวคิด

ในการดำเนินการศึกษาในเรื่องดังกล่าว ได้กำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษาโดยคัดเลือกจากหอศิลป์ของรัฐที่มีบทบาทในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ที่มีเขตพื้นที่ให้บริการอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และเป็นหอศิลป์ที่มีการจัดแสดงและการส่งเสริมผลงานทัศนศิลป์เป็นแกนหลัก ซึ่งหอศิลป์ที่เลือกเป็นพื้นที่ศึกษานี้ เป็นหอศิลป์ที่มีบทบาทในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยและมีลักษณะเด่นที่แตกต่างกัน จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ 1. หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นหอศิลป์ของสถานศึกษาที่มุ่งเน้นเพื่อส่งเสริมการศึกษาและการพัฒนาชุมชน บริหารจัดการโดยมหาวิทยาลัยศิลปากร 2. หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร เป็นหอศิลป์ประจำจังหวัด บริหารโดยองค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ กรุงเทพมหานคร และ 3. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ ที่เป็นหอศิลป์ประจำชาติ บริหารจัดการโดยกรมศิลปากร หลังจากนั้นจะเป็นการรวบรวมข้อมูลการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลแบบมีส่วนร่วม และการนำแนวคิดเรื่องบาลานซ์ สกอร์ การ์ด (Balance Score Card)

หรือ “BSC” มาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้ ใช้ในการแปลงกลยุทธ์ขององค์กร ไปสู่แนวทางการปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นในปี ค.ศ. 1992 โดย ศาสตราจารย์โรเบิร์ต เอส. คาแพลน (Robert S. Kaplan) และ ดร. เดวิด พี. นอร์ตัน (David P. Norton) จากโรงเรียนธุรกิจฮาร์วาร์ด (Harvard Business School) หรือ “HBS” ซึ่งพัฒนาขึ้นเพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารกลยุทธ์เพื่อให้องค์กรสำเร็จตามที่ต้องการ โดยวิธีการของแนวคิดดังกล่าว จะพิจารณาจากการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรใน 4 มุมมอง ได้แก่ มุมมองด้านการเงิน (Financial Perspective) มุมมองด้านลูกค้า (Customer Perspective) มุมมองด้านกระบวนการภายใน (Internal Business Process Perspective) และ มุมมองด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth Perspective) หลังจากนั้นจะนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ นำมาใช้เป็นประเด็นคำถามเพื่อใช้ในการจัดทำแบบสอบถามเพื่อประเมินระดับความคิดเห็นต่อการให้บริการของหอศิลป์จากกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสรุปผลการศึกษาต่อไป

วิธีการศึกษา

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ (Mixed Methodology Research) เป็นแนวทางในการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและเหมาะสมกับการตอบคำถามวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การศึกษา มีวิธีรวบรวมข้อมูลเพื่อดำเนินการวิจัย โดยแบ่งการปฏิบัติการออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) กับการจัดการหอศิลป์กับการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย และแนวทางการดำเนินการของหอศิลป์จากขอบเขตการศึกษาด้านพื้นที่ ได้แก่ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ หอศิลป์

วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร และหอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จากชุดข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ของเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รายงานประจำปี สรุปแผนดำเนินการ เป็นต้น จากนั้นทำการทบทวนข้อมูลที่ได้ทำการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูล (Survey Research) ภายในขอบเขตด้านพื้นที่ โดยการสังเกตการณ์ (Observation) รวมถึงการใช้เครื่องมือ บาลานซ์ สกอร์การ์ด (Balanced Scorecard) เพื่อใช้วิเคราะห์ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและแนวทางการบริหารจัดการในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยใน 4 คุณลักษณะที่สำคัญที่มีผลต่อการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย จากการบริหารจัดการหอศิลป์ (Egloff Camille and Alessia Zorloni, 2012) อันประกอบด้วย

1. คุณลักษณะที่ความสำคัญของงานด้านศิลปะ (Artistic Contribution) หมายถึง วิธีการบริหารจัดการทรัพย์สินทางศิลปะ เช่น การให้ยืมผลงานศิลปะ รวมถึงผลงานที่เก็บสะสม (Collection) เพื่อใช้ในการจัดแสดง นอกจากนี้ยังหมายถึงทุนทางปัญญา (Intellectual Capital) ชื่อเสียงของหน่วยงาน (Brand) รวมถึงการส่งเสริมในเรื่องของการทำวิจัย ที่สามารถนำมาเป็นตัวชี้วัด เช่น จำนวนผลงาน หรือ บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารต่าง ๆ ด้วยบุคลากรของหอศิลป์หรือที่เกี่ยวข้อง ซึ่งองค์ประกอบของคุณลักษณะในมิตินี้

โดยภาพรวมสรุปได้ว่าหมายถึงต้นทุนทางวัฒนธรรมของแต่ละหอศิลป์เหล่านั้นพึงควรมี

2. ผลประโยชน์เชิงสาธารณะ (Public Benefit) หมายถึง หอศิลป์ ณ สถานที่นั้น มีการให้ประโยชน์แก่เชิงสาธารณะได้อย่างไรบ้าง เช่น รายละเอียดของกิจกรรมที่ได้จัดขึ้นเพื่ออะไร ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับหอศิลป์เป็นเช่นไร จำนวนผู้เข้าชมเพิ่มขึ้นหรือไม่ รวมถึงความรับรู้และเข้าใจของประชาชนจากการเข้ารับบริการ

3. การเรียนรู้และการเติบโต (Learning and Growth) หมายถึง การเป็นองค์กรที่มีสภาพแวดล้อมต่อการส่งเสริมและพัฒนา และสนับสนุนในด้านการปฏิบัติงานตามภารกิจของหอศิลป์ รวมไปถึงการจัดการความรู้ในองค์กร การพัฒนาทักษะบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

4. การเงินและการกำกับดูแล (Finance and Government) หมายถึง การมีขีดความสามารถทางการเงินที่จะสามารถบริหารหอศิลป์ให้เป็นไปได้ได้อย่างยั่งยืนหรือไม่ ในส่วนนี้จะทำให้การบริหารทางการเงินของหอศิลป์สามารถดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพเช่น มีเงินทุนจากแหล่งใดมาสนับสนุนการดำเนินการ ที่มาของเงินทุนเหล่านั้นจะต้องมีความโปร่งใส สำหรับตัวชี้วัดในขีดความสามารถด้านการเงินอาจหมายถึงแหล่งที่มาของรายได้ของหอศิลป์ เช่น รายได้จากร้านค้า ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก และการจัดกิจกรรมพิเศษ เป็นต้น

คุณลักษณะที่สำคัญของงานด้านศิลปะ		ผลประโยชน์เชิงสาธารณะ	
มีอาคารพิพิธภัณฑ์ 6 แห่ง 1 แห่งอยู่ระหว่างการปรับปรุง พิพิธภัณฑ์ 4 แห่ง เปิดทำการปกติ	มีผลงานศิลปะ 84,946 ชิ้น เก่าแก่ตั้งแต่ในยุคหินถึงปี ค.ศ. 2012	มีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม กว่าปีละ 350 ครั้ง ทั้งการประชุม นำเสนอผลงาน มหรสพ การแสดงนาฏศิลป์ คอนเสิร์ต ภาพยนตร์ และการแลกเปลี่ยนข้อมูล	
ในรอบปี มีการนำผลงานศิลปะกว่า นำไปจัดแสดงทั่วโลกกว่า 1,500 ชิ้น เป็นการสร้างพันธมิตรที่เข้มแข็ง กับพิพิธภัณฑ์อื่น ๆ	ภายในพิพิธภัณฑ์มีการเก็บรวบรวม สิ่งพิมพ์ จำนวนกว่า 130,000 ฉบับ ซึ่งเป็นห้องสมุดที่ใหญ่ในประเทศไทย	มีจำนวนผู้เข้าชมในแต่ละปีกว่า 350,000 คน เป็นอันดับสอง ของจำนวนผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ ในประเทศไทย	การจัดกิจกรรมส่งเสริมการศึกษา ประจำปี มีทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ให้ความ สนใจเข้าร่วมกิจกรรมกว่า 22,000 คน
มีการจัดพิมพ์นิตยสารประจำปีกว่า 1,000 ฉบับ เผยแพร่ทั่วประเทศ รวมถึงต่างประเทศ	มีการจัดแสดงนิทรรศการชั่วคราว ภายในพื้นที่ของพิพิธภัณฑ์กว่า 30	90% ของคำวิจารณ์ เป็นไปในทางบวก	ความพึงพอใจคิดเป็น 95 % จากผู้เข้าชม
การเรียนรู้และการเติบโต		การเงินและการกำกับดูแล	
พนักงานจาก 7 พิพิธภัณฑ์เข้าร่วม การประชุมสัมมนาระดับนานาชาติ	เพื่อสร้างพลังในการขับเคลื่อนของ ทีม การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงาน จะมีการติดกระดานให้คะแนน ใน อาคารหลักเพื่อกระตุ้นการทำงาน ของทีม	มีร้านจำหน่ายของที่ระลึก 3 ร้าน มีชื่อเสียงในด้านของควมมีคุณภาพของสินค้า และเป็นงานออกแบบของศิลปินหน้าใหม่	ร้านค้าจำนวน 2 ร้าน ได้รับการ พูดถึงเชิงบวกที่ถูกปากของ อาหารและบรรยากาศที่รื่นรมย์
มีการจัด ประชุมวิชาการปีละ 2 ครั้ง เพื่อเผยแพร่ข้อมูลให้แก่ พนักงานในทุกกระดับ			มีการทำกิจกรรมระดมทุน ทั้งระดับองค์กรและส่วนบุคคล รวมถึงการบริจาคออนไลน์

ที่มา : BCG analysis

ภาพประกอบ 1: ตัวอย่างโมเดลการวิเคราะห์ห้องค์กรด้วยเครื่องมือบาลานซ์ สกอร์ การ์ด ใน 4 มิติ ของพิพิธภัณฑ์เบนากิ (Benaki Museum) พิพิธภัณฑ์และหอศิลป์ของกรุงเอเธนส์ ประเทศกรีซ, ที่มา : <https://www.bcgperspectives.com>

โดยการใช้เครื่องมือดังกล่าว ทำให้ทราบถึงองค์ประกอบที่สำคัญของหอศิลป์ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญของการบริหารจัดการ อาจเป็นทั้งสิ่งที่จับต้องได้ (Tangible) เช่น ชั้นงานศิลปะ ตัวอาคาร สถานที่ ฯลฯ และสิ่งจับต้องไม่ได้ (Intangible) เช่น ประวัติศาสตร์ ความมีชื่อเสียง เป็นต้น และทั้งหมดนี้จะเป็นส่วนสำคัญที่จะส่งผลให้การดำเนินการขององค์กร เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ ผู้ศึกษายังได้นำโมเดลการวิเคราะห์ห้องค์กรด้วยเครื่องมือบาลานซ์ สกอร์ การ์ด ดังกล่าวนี้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการบริหารจัดการหอศิลป์จากขอบเขตที่ทำการศึกษา

ระยะที่ 2 ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยการแจกแบบสอบถามแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง (Questionnaire) จากกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการศึกษา ที่เป็นกลุ่มผู้เกี่ยวข้องด้านอุปสงค์ (Demand Side) หรือผู้รับบริการจากหอศิลป์ทั้ง 3 แห่ง จำนวนแห่งละ 80 คน รวมทั้งสิ้น 240 คน โดยเลือกใช้วิธีการเลือกหน่วยตัวอย่างประเภทไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) โดยการเลือกตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) และทำการสอบถามผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เช่น Facebook, Line, เว็บไซต์ Pantip.com เป็นต้น เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติจากข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการศึกษา ในลักษณะของการประเมินทัศนคติความพึงพอใจ

และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาหอศิลป์ในอนาคต
ภายหลังจากการเข้ารับบริการในพื้นที่หอศิลป์

ระยะที่ 3 ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการนำ
ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม
ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย และข้อมูลที่ได้จากการ
ประเมินทัศนคติและความพึงพอใจต่อให้บริการของ
หอศิลป์ กำหนดเป็นประเด็นคำถามเพื่อนำเสนอ
เป็นคำถามสัมภาษณ์แก่ผู้บริหารหอศิลป์ ซึ่งถือ
เป็นกลุ่มผู้เกี่ยวข้องด้านอุปทาน (Supply Side)
และเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการวาง
นโยบายและกำหนดทิศทางการจัดการหอศิลป์ เพื่อ
นำข้อค้นที่ได้จากการศึกษาสรุปเป็นผลการศึกษา
ต่อไป

ผลการศึกษา

สถานการณ์และรูปแบบของการจัดการหอ
ศิลป์ และการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในเขต
กรุงเทพมหานครในปัจจุบันพบว่า บทบาทหน้าที่
ของหอศิลป์ต่อการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย
มีการดำเนินการในลักษณะของการจัดตั้งขึ้นเพื่อ
เป็นศูนย์เรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรม (Art Center)
ขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นบทบาทหน้าที่รูปแบบใหม่ของการ
ดำเนินการ ของหอศิลป์ ที่มีความแตกต่างไปจาก
เดิม และเมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับการศึกษาของ
ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ (2540) ที่เคยทำการศึกษา
บทบาทของหอศิลป์ ในช่วงปี พ.ศ. 2540 ทำให้
ทราบว่าบทบาทของหอศิลป์ในขณะนั้น ได้ทำ
หน้าที่ดำเนินการเฉพาะการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
ด้านทัศนศิลป์เพียงอย่างเดียว

นอกจากนั้นแล้วยังพบว่ากระบวนการใน
การดำเนินหอศิลป์ที่กล่าวมานั้น มีลักษณะเป็น
กระบวนการทางด้านพิพิธภัณฑสถาน ยังไม่ได้รวมไปถึง
บทบาทหน้าที่ของหอศิลป์ที่มีการดำเนินการใน
ลักษณะของการจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้ทาง
ศิลปวัฒนธรรม โดยผลการศึกษาได้พบว่า หอศิลป์
ในปัจจุบันมีการขยายขอบเขตการดำเนินการที่

หลากหลายมากขึ้นกว่าในทศวรรษที่ผ่านมา โดย
เฉพาะรูปแบบของแหล่งเรียนรู้ที่บูรณาการงาน
ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ตลอดจนการเปิดโอกาสให้
บุคคลกลุ่มต่าง ๆ ที่อยู่นอกเหนือจากแวดวงศิลปะ
ได้มีโอกาสเข้ามาใช้พื้นที่มากขึ้น

อย่างไรก็ตามข้อค้นพบจากการศึกษา
ยังมีความสอดคล้องกับบทบาทที่สำคัญในการ
ดำเนินการหอศิลป์ ในฐานะองค์กรทางวัฒนธรรม
อยู่ 3 ประการ ได้แก่

**บทบาทเพื่อการพัฒนาคุณค่าของผลงาน
ศิลปะ** ซึ่งหอศิลป์ที่ได้ทำการศึกษาทั้ง 3 แห่ง ยัง
คงทำหน้าที่หลักในการนำเสนอและพัฒนาคุณค่า
ของศิลปะได้เป็นอย่างดี แต่เมื่อศึกษาเปรียบเทียบ
หอศิลป์ในแต่ละแห่งแล้วจะพบว่ามียุทธศาสตร์
บทบาทหน้าที่ในประเด็นนี้ที่แตกต่างกันตาม
วัตถุประสงค์และสภาพของสังคมร่วมสมัย เช่น หอ
ศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จะมุ่งเน้นในเรื่องของ
การจัดประกวดการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมที่
มีชื่อในระดับชาติ โดยเปิดพื้นที่ให้เป็นเวทีสำหรับ
การจัดประกวดแข่งขัน เช่น การประกวดศิลปะ
เครื่องปั้นดินเผาแห่งชาติ การประกวดผลงาน
ศิลปกรรมแห่งชาติ การประกวดศิลปกรรมรุ่นเยาว์
รวมถึงการเปิดพื้นที่เพื่อให้บริการทางการศึกษา
เช่น การจัดเสวนา การบรรยาย และการจัด
Workshop เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในตำนานศิลปะ
 เป็นต้น

สำหรับหอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพ-
มหานคร จะมุ่งเน้นไปที่เรื่องของการส่งเสริมในด้าน
กระบวนการทางความคิด และการเปิดพื้นที่ให้กับ
ศิลปิน หรือกลุ่มผู้รักและชื่นชอบในผลงานศิลปะ ไม่
เพียงเฉพาะแต่ในด้านทัศนศิลป์ แต่ยังเป็นการ
สนับสนุนกิจกรรม และการให้พื้นที่เพื่อแสดงออก
ทางศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในหลากหลายสาขา
วิชา เช่น งานด้านสถาปัตยกรรม คิดศิลป์
วรรณศิลป์ ฯลฯ อันเป็นศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยที่
เกิดขึ้นในยุคปัจจุบัน เป็นการเปลี่ยนแปลงของ
แนวทางการสื่อความหมายของหอศิลป์ ที่มีรูปแบบ

ที่เปลี่ยนไปตามกาลเวลาของกระบวนการเผยแพร่ผลงานศิลปกรรมของไทย

ในส่วนของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ ยังคงมุ่งเน้นในเรื่องของกระบวนการในการเก็บรักษา และอนุรักษ์คุณค่าทางศิลปะของชาติไทย ด้วยกระบวนการด้านพิพิธภัณฑ์ ผ่านรูปแบบของการเก็บรวบรวมผลงานศิลปะของไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เพื่อการจัดแสดงนิทรรศการ รวมไปถึงการแสดงผลงานระหว่างประเทศ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ในด้านการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของศิลปินไทย

บทบาทด้านการส่งเสริมวิชาการ พบข้อมูลว่า หอศิลป์ทั้ง 3 แห่งมีรูปแบบในการดำเนินการในประเด็นนี้ที่สอดคล้องกัน โดยการมุ่งเน้นและสนับสนุนให้เกิดกระบวนการในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ผ่านการจัดการเสวนา การบรรยาย และการพัฒนาศักยภาพบุคลากรทางด้านศิลปะ โดยหอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และหอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร มีการจัดกิจกรรมในรูปแบบข้างต้นนี้อย่างสม่ำเสมอ รวมไปถึงการส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และการทำการวิจัยในงานด้านศิลปะ ซึ่งนับว่าเป็นการส่งเสริมในด้านวิชาการด้วยเช่นกัน สำหรับพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ จะโดดเด่นในเรื่องของการแลกเปลี่ยนและการเผยแพร่องค์ความรู้ ในการสร้างสรรค์งานศิลปะผ่านการจัดการแสดงผลงานในระดับชาติและระดับนานาชาติ ที่จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาในด้านของรูปแบบและเทคนิคในการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ให้มีมาตรฐานทัดเทียมกับนานาชาติ รวมไปถึงการให้การศึกษาด้านประวัติศาสตร์และพัฒนาศาสตร์การสร้างงานศิลปะที่สำคัญของชาติไทย ผ่านการจัดแสดงผลงานศิลปะวัตถุในรูปแบบของนิทรรศการถาวร

บทบาททางเศรษฐกิจและสังคม จากกรดำเนินการของหอศิลป์จากกรณีศึกษานั้น ยังไม่พบบทบาทที่ชัดเจนของบทบาททางด้านเศรษฐกิจ โดยขอแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 1

ได้แก่ กระบวนการของเก็บสะสมหรือซื้อขายผลงานศิลปะในปัจจุบัน มีการซื้อขายผลงานศิลปะในประเทศไทยยังไม่เป็นที่นิยมในวงกว้าง ผู้ที่มีศักยภาพในการซื้อขาย และสะสมผลงานศิลปะในประเทศไทยยังมีจำนวนไม่มากนัก ประเด็นที่ 2 ได้แก่ ประเด็นของการพัฒนาหอศิลป์เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่ในปัจจุบันยังไม่สามารถดำเนินการให้ประสบความสำเร็จได้ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการหอศิลป์ยังมีจำนวนไม่มากนัก การดำเนินการให้บริการของหอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นการให้บริการแก่สังคมโดยไม่มีค่าใช้จ่าย รายได้ที่ได้ส่วนใหญ่จะเป็นรายได้ที่ได้จากศิลปินที่เช่าหรือขอใช้พื้นที่เพื่อการจัดแสดง ซึ่งเป็นรายได้ที่ไม่มากนัก ส่วนหอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร มีความได้เปรียบในเชิงของขนาดของสถานที่ และตำแหน่งที่ตั้ง ทำให้ศักยภาพในการพัฒนาบทบาททางเศรษฐกิจในประเด็นนี้ มีทิศทางการพัฒนาศักยภาพให้ดีกว่าปัจจุบันได้สังเกตจากการให้เอกชนเช่าพื้นที่เพื่อการทำธุรกิจที่มีการเช่าพื้นที่เต็มทุกพื้นที่ และมีร้านค้า ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายผลงานศิลปะมากมาย แตกต่างจากในช่วงแรกของการก่อตั้งหอศิลป์แห่งนี้ที่มีความซบเซา สำหรับพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ มุมมองทางการส่งเสริมเศรษฐกิจ จากการเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยตรงยังถือว่ามีกรดำเนินการที่ยังไม่ประสบความสำเร็จเมื่อเทียบกับการดำเนินการของหอศิลป์ต่างประเทศ แต่ยังมีคามสำคัญในมิติของการส่งเสริมให้เกิดมูลค่าเพิ่มของตัวผลงานที่มาจัดแสดงนิทรรศการ ด้วยความมีชื่อเสียงด้านสถานที่ของหอศิลป์แห่งนี้ ที่โดดเด่นตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบัน ในเรื่องของการจัดแสดงผลงานศิลปกรรมโดยศิลปินที่มีชื่อเสียงของประเทศ และประเด็นที่ 3 คือกระบวนการเพิ่มรายได้จากธุรกิจพิพิธภัณฑ์ ซึ่งเป็นกระบวนการที่สามารถส่งผลให้เกิดผลดีทางเศรษฐกิจเป็นอย่างดีผ่านรูปแบบของการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ หรือผลงานด้านศิลปะ โดยพบว่ากลุ่มผู้ใช้บริการหอศิลป์จากพื้นที่ศึกษา

มีศักยภาพทางการซื้อขายผลิตภัณฑ์จากงานศิลปะมากกว่าการซื้อผลงานศิลปะเพื่อการสะสมหรือการเก็งกำไรโดยตรง ทางหอศิลป์เองก็สามารถพัฒนาศักยภาพในจุดนี้ เช่น การพัฒนารูปแบบของสินค้าที่นำมาจำหน่าย การพัฒนาในเรื่องความโดดเด่นของผลิตภัณฑ์ การพัฒนาในเรื่องความโดดเด่นของที่ตั้งร้านค้า ยกตัวอย่างเช่นหอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร ที่มีความโดดเด่นในด้านของการจัดการในเรื่องดังกล่าว ส่วนมหาวิทยาลัยศิลปากร มีความโดดเด่นในเรื่องของกระบวนการในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ผู้การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้เป็นอย่างดี

ส่วนบทบาททางด้านสังคมต่อการดำเนินการของหอศิลป์ถือว่าเป็นภารกิจหลักที่หอศิลป์ทุกแห่งพึงปฏิบัติ และมีการดำเนินการในส่วนนี้อย่างมีประสิทธิภาพดังที่กล่าวไปแล้วว่าหอศิลป์เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่สำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของประชาชนในประเด็นในหลายแง่มุม เช่น การพัฒนาสภาพจิตใจของมนุษย์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนและสังคม ผ่านรูปแบบของการดำเนินการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องที่มีหลากหลายรูปแบบในปัจจุบัน

สำหรับข้อมูลผลการศึกษาในประเด็น เรื่อง พฤติกรรม ทศนคติ และความพึงพอใจของผู้ใช้บริการหอศิลป์ จากพื้นที่กรณีศึกษาของหอศิลป์ทั้ง 3 แห่ง ผู้ศึกษาได้สรุปแยกตามแต่ละพื้นที่เพื่อให้เห็นข้อมูลจากการศึกษาที่ชัดเจนขึ้น ดังต่อไปนี้

หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตวังท่าพระ

จากการเก็บข้อมูลด้วยการแจกแบบสอบถามในประเด็นของพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อการบริหารจัดการในส่วนการให้บริการของหอศิลป์พบว่าผู้ใช้บริการหอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความพึงพอใจอย่างมากต่อการให้บริการในเรื่องของกิจกรรมและการจัดแสดงผลงานมีความเหมาะสม มีเทคนิคและมีการใช้สื่อที่ทันสมัย มีความโดดเด่นในเรื่องความสำคัญและประวัติศาสตร์ของตัวอาคาร

ความเหมาะสมของเวลาการให้บริการมีความเหมาะสม และเห็นว่าการใช้ประโยชน์จากหอศิลป์มีความคุ้มค่า และต้องการกลับมาใช้บริการอีกครั้งต่อไป โดยสิ่งที่ต้องพัฒนาให้ดีขึ้นเพิ่มเติมคือเรื่องของการประชาสัมพันธ์กิจกรรมและการให้บริการของเจ้าหน้าที่

ส่วนข้อมูลด้านทัศนคติและการรับรู้ของผู้ใช้บริการ ที่มีต่อการบริหารจัดการในส่วนการให้บริการของหอศิลป์พบว่า หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากรมีความโดดเด่นมากที่สุดในเรื่องของการเป็นสถานที่ที่ให้ความรู้ทางวิชาการ การให้สาระความรู้ในการพัฒนาทักษะในการสร้างสรรค์ผลงาน การเป็นสถานที่ที่ได้สร้างแนวคิดและแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรม นอกจากนี้ยังมีความพึงพอใจมากต่อการเป็นสถานที่ที่ส่งเสริมและสร้างคุณค่าของงานศิลปกรรม ผ่านรูปแบบของการส่งเสริมในเรื่องของการจัดประกวดผลงาน นอกจากนี้ ยังเป็นสถานที่สำหรับพักผ่อนหย่อนใจเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด ที่มีการจัดแสดงผลงานของศิลปินที่มีชื่อเสียงในระดับประเทศและนานาชาติ รวมไปถึงการเป็นสถานที่เพื่อใช้พบปะและเปลี่ยนความรู้ทางศิลปะระหว่างผู้ชื่นชอบศิลปะด้วยกันเอง ซึ่งความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่เป็นข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาหอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้แก่ ประเด็นเรื่องของการเป็นสถานที่เพื่อการซื้อขายผลงานหรือศิลปกรรม ซึ่งหากมีการพัฒนาในกระบวนการด้านธุรกิจพิถีพิถันให้มีมาตรฐาน จะสามารถส่งเสริมให้เกิดประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างยิ่ง

หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

จากการศึกษาด้วยการแจกแบบสอบถามในประเด็นของพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ที่มีต่อการบริหารจัดการในส่วนการให้บริการของหอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานครพบว่า ผู้ใช้บริการส่วนมากมีความพึงพอใจมากที่สุดต่อการให้บริการในด้านการจัดแสดงผลงานและกิจกรรมที่มีประโยชน์ รวมไปถึงการใช้เทคโนโลยีในการนำ

เสนอที่ทันสมัย และความเหมาะสมของสถานที่ ซึ่งเป็นจุดเด่นของหอศิลป์แห่งนี้ และมีความพึงพอใจเป็นอย่างมากต่อความเหมาะสมของกิจกรรม การให้บริการของเจ้าหน้าที่ ความเหมาะสมของเวลา ความเชี่ยวชาญด้านศิลปะของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ และมีความคุ้มค่าจากการใช้บริการ ส่งผลให้มีความต้องการจะกลับมาใช้บริการอีกในโอกาสหน้า ส่วนที่ต้องพัฒนาให้ดีขึ้นคือเรื่องของการประชาสัมพันธ์ ส่วนข้อมูลด้านทัศนคติและการรับรู้ของผู้ใช้บริการ ที่มีต่อการบริหารจัดการในส่วนการให้บริการของหอศิลป์พบว่าความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุดเกือบทุกด้าน ได้แก่ การให้ประโยชน์ทางวิชาการ การให้สาระความรู้เพื่อการพัฒนาทักษะ การเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ การจัดแสดงผลงานของศิลปินที่มีชื่อเสียง การเป็นสถานที่เพื่อให้แนวคิดและแรงบันดาลใจ เป็นต้น แต่ยังมีจุดที่ต้องมีการพัฒนาคือการส่งเสริมให้เกิดการซื้อขายผลงานหรือผลิตภัณฑ์ทางศิลปะ เพราะพบว่าผู้ใช้บริการส่วนมากพึงพอใจในระดับ : ปานกลาง ข้อค้นพบจากการสังเกตการณ์ภายในพื้นที่ของหอศิลป์ พบข้อมูลว่าทางหอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานครเริ่มมีการพัฒนาพื้นที่จำหน่ายผลงานและผลิตภัณฑ์ทางศิลปะ (Art Shop) ในส่วนนี้แล้ว และเป็นการดำเนินการที่เป็นไปอย่างมีมาตรฐานเทียบเท่ากระบวนการจัดการร้านค้าผลิตภัณฑ์ศิลปะของต่างประเทศ

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์

จากการศึกษาด้วยการแจกแบบสอบถามในประเด็นของพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ที่มีต่อการบริหารจัดการในส่วนการให้บริการของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ในการให้บริการทั้งในด้านเทคนิคและสื่อในการนำเสนอผลงาน การประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรม การให้บริการของเจ้าหน้าที่ ความเหมาะสมของเวลาปิด-เปิด ประโยชน์ที่ได้จากการเข้ารับบริการ ผู้รับบริการมีความพึงพอใจที่สุดในด้านบรรยากาศและความ

เหมาะสมของสถานที่ ซึ่งเป็นจุดเด่นของหอศิลป์ในเรื่องของความสวยงามของตัวอาคาร

ส่วนข้อมูลด้านทัศนคติและการรับรู้ของผู้ใช้บริการที่มีต่อการบริหารจัดการในส่วนการให้บริการของหอศิลป์พบว่าผู้รับบริการรับรู้ถึงสิ่งที่หอศิลป์สื่อสารออกมาให้รับทราบทั้งในเรื่องของการเป็นสถานที่ให้ข้อมูลทางวิชาการ การให้สาระความรู้เพื่อการพัฒนาเทคนิค การเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การจัดแสดงผลงานศิลปะโดยศิลปินที่มีชื่อเสียงในระดับประเทศโดยมีสิ่งที่จะต้องพัฒนาเพิ่มเติมคือในเรื่องของรูปแบบของกิจกรรมที่จัดขึ้น โดยกลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

สรุปผล

ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา ทำให้ทราบว่าปัจจุบัน รูปแบบการดำเนินการของหอศิลป์ในปัจจุบัน มีการดำเนินการในลักษณะที่มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น การจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรม (Art Center) ซึ่งถือได้ว่าเป็นรูปแบบใหม่ของการดำเนินการของหอศิลป์ที่มีความแตกต่างไปจากเดิม นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับในเรื่องของบทบาทที่สำคัญในการดำเนินการหอศิลป์ ในฐานะองค์กรทางวัฒนธรรม อยู่ 3 ประการ ได้แก่ บทบาทเพื่อการพัฒนาคุณค่าของผลงานศิลปะ บทบาทเพื่อการพัฒนาคุณค่าของผลงานศิลปะ บทบาทเพื่อการพัฒนาคุณค่าของผลงานศิลปะ

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษายังค้นพบบทบาทของหอศิลป์เพิ่มเติมจากบทบาทดังกล่าวข้างต้นกล่าวคือการดำเนินการของหอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร ได้ทำให้เห็นถึงบทบาทของหอศิลป์ในแง่มุมใหม่ที่ยังไม่เคยมีการนำเสนอในการศึกษาในประเด็นนี้ ได้แก่ บทบาทด้านการเมือง โดยการก่อตั้งหอศิลป์กลายเป็นกระบวนการเรียกร้องและต่อรองจากภาคประชาชนต่อภาครัฐผู้มีอำนาจสั่งการ ตลอดจนการ

ดำเนินนโยบายของกลุ่มการเมืองที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่องานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย โดยเฉพาะการก่อตั้งหอศิลป์ในพื้นที่สำคัญ โดยการศึกษาพบว่ากระบวนการเกิดหอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร เกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มศิลปิน นักวิชาการ และผู้ชื่นชอบผลงานศิลปะเพื่อเรียกร้องให้หน่วยงานในระดับท้องถิ่นดำเนินการจัดตั้งหอศิลป์ขึ้นในพื้นที่สำหรับประชาชนในพื้นที่ได้ใช้ประโยชน์จากการดำเนินการของหอศิลป์ ซึ่งเป็นต้นแบบที่สำคัญที่แสดงให้เห็นถึงพลังของประชาชนในการเรียกร้องให้หน่วยงานภาครัฐได้เห็นถึงประโยชน์ของศิลปะ และยังสามารถนำไปแปลงผลให้เกิดการดำเนินการในระดับนโยบายได้

ในประเด็นเรื่อง พฤติกรรม ทักษะคติ และความพึงพอใจของผู้ใช้บริการหอศิลป์ จากพื้นที่กรณีศึกษาของหอศิลป์ทั้ง 3 แห่ง พบว่ากลุ่มผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจต่อการให้บริการของหอศิลป์ทั้ง 3 แห่งเป็นอย่างมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแม้จะมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการที่แตกต่างกันแต่กลุ่มผู้ใช้ประโยชน์ยังคงมีความพึงพอใจต่อบทบาทในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยของหอศิลป์ในปัจจุบัน

สำหรับข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานภาครัฐ เพื่อใช้เป็นแนวทางการในเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมจากการบริหารจัดการหอศิลป์ร่วมสมัยในอนาคต มีดังนี้

1. ภาครัฐควรให้ความสำคัญและเห็นประโยชน์ของการดำเนินการบริหารหอศิลป์การจัดสรรงบประมาณควรให้อย่างเหมาะสมต่อการพัฒนาให้เห็นภาพที่ชัดเจน

2. หน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอื่น ๆ ควรให้ความสำคัญในการจัดตั้งหอศิลป์ในให้กระจายไปในพื้นที่ทั่วประเทศ เพื่อให้การเผยแพร่งานศิลปะไม่กระจุกตัวอยู่เฉพาะภายในกรุงเทพมหานครและเมืองใหญ่ของแต่ละภูมิภาค ซึ่งประชาชนคนไทยควรได้ประโยชน์จากการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมได้อย่าง

เท่าเทียมและทั่วถึง

3. ควรส่งเสริมให้มีการดำเนินการศึกษาและวิจัยทางศิลปะให้เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันงานวิจัยด้านศิลปะมีอยู่ไม่มากนัก ทั้งนี้หมายรวมถึงการศึกษาวิจัยในด้านการจัดการหอศิลป์ร่วมสมัยในฐานะพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมที่มีศักยภาพสูงด้วย

4. ควรส่งเสริมทางด้านการศึกษา และการสร้างบุคลากรด้านงานบริหารงานศิลปะให้เพิ่มขึ้นอย่างมีศักยภาพ เช่น การเปิดสอนในสาขาด้านการบริหารจัดการผลงานศิลปะ ที่ในปัจจุบันพบว่ามหาวิทยาลัยของไทยเพียงไม่กี่แห่งที่เปิดสอนในสาขาวิชาดังกล่าวนี้ นอกจากนี้ยังสามารถส่งเสริมโดยการจัดอบรมเพิ่มเติมแก่ผู้ที่ไม่มีพื้นฐานทางศิลปะ แต่มีความสนใจในงานด้านนี้ เพื่อขยายฐานของผู้ที่มีความรู้ นอกเหนือไปจากผู้ที่เรียนมาโดยตรง

5. ควรศึกษาแนวทางการดำเนินการจัดการหอศิลป์ในต่างประเทศ เพื่อใช้กำหนดมาตรฐานของการดำเนินการของหอศิลป์ของรัฐในประเทศไทย เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีมาตรฐานสากล

6. การดำเนินการหอศิลป์ในอนาคต ควรดำเนินการให้การสนับสนุนในด้านศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลายสาขาเพื่อดึงดูดให้ผู้ที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น ตลอดจนสร้างเครือข่ายใหม่ ๆ ที่มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นการต่อยอดให้งานศิลปะมีการพัฒนาไปมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงวัฒนธรรม. สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย. (2547). *ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานฯ. กระทรวงวัฒนธรรม. ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2540). *หอศิลป์ในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: รายงานผลการวิจัย โครงการวิจัยกาญจนาภิเษกสมโภช. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. (2548). *ศิลปะในประเทศไทย จากศิลปะโบราณในสยามถึงศิลปะสมัยใหม่*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือ ลาดพร้าว.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2534). *ศิลปะสมัยใหม่ในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ศิลป์ พีระศรี. (ม.ป.ป.). *ศิลปะร่วมสมัยในประเทศไทย*. แปลจาก Contemporary Art in Thailand. แปลโดย เขียน ยิ้มศิริ. (2511) กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุรัชย์ หวันแก้ว และ กนกพร อยู่ชา. (2552). *ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยบนความหลากหลายและสับสน*. สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาทิตย์ยา จันทะวงษ์. (2540). *บทบาทของหอศิลปะแห่งชาติในการเผยแพร่ศิลปะร่วมสมัยในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Egloff Camille and Alessia Zorloni. (2012). *Art & Business: Measuring a Museum's Performance*, Available at <https://www.bcgperspectives.com>

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานคร

Factors Affecting to Tourism Logistics Management in Bangkok Metropolis

เศรษฐวิมล ปรหมสิทธิ์¹, นราศรี ไววนิชกุล²

Sedtawat Prommasit¹, Narasri Vaivanijkul²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการตลาดออนไลน์ ปัจจัยด้านความพร้อมภาครัฐ และความพึงพอใจต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร 3) สร้างสมการทำนายความพึงพอใจต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร โดยเป็นกระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศจำนวน 400 คน ด้วยแบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่น 0.940 ทำการวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ด้วยวิธี Enter

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการตลาดออนไลน์ด้านความเชื่อมั่นและด้านการสื่อสารการตลาดออนไลน์ มีอิทธิพลทางบวกต่อความพึงพอใจต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สามารถทำนายความพึงพอใจต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวได้ร้อยละ 40.3 ปัจจัยความพร้อมภาครัฐด้านบุคลากรและด้านการจัดการมีอิทธิพลทางบวกต่อความพึงพอใจต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สามารถทำนายความพึงพอใจต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานครได้ร้อยละ 26.0 ดังนั้น ควรมีการเพิ่มความเชื่อมั่นในด้านการตลาดออนไลน์ และมีการประชาสัมพันธ์ป้ายโฆษณาต่างๆ ในเว็บไซต์การท่องเที่ยวให้มากขึ้น พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ควรได้รับการพัฒนาทักษะทางด้านกาให้บริการและด้านภาษา และจัดการมีเจ้าหน้าที่คอยให้บริการอย่างเพียงพอ

คำสำคัญ : การตลาดออนไลน์, โลจิสติกส์การท่องเที่ยว, กรุงเทพมหานคร

¹ นิสิตปริญญาเอก, สาขาการจัดการการท่องเที่ยว วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

² ศาสตราจารย์, วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

¹ Ph.D. Candidate, Doctor of Philosophy Program in Tourism Management, Collage of Management, University of Phayao, e-mail: sedtawat.p@gmail.com

² Professor, Collage of Management, University of Phayao

Abstract

This research aims to 1) study the online marketing factors, the government readiness factors, and satisfaction of tourism logistics management in Bangkok metropolis, 2) study the factors that affected the satisfaction of tourism logistics management in Bangkok metropolis, and 3) construct equations of predicting satisfaction of tourism logistics management in Bangkok metropolis. This is quantitative research. The sample consisted of 400 Thai and foreign tourists. The instrument of research was a questionnaire couched at a level of reliability was 0.940. Data were analyzed by mean, standard deviation (SD), and Multiple Regression Analysis (MRA) by Enter technique.

The results showed that the results of multiple regression analysis of factors affecting tourism logistics management in Bangkok. The Online Marketing Factors: trust and online marketing communications positively affected to satisfaction of tourism logistics management at the statistically significant level of 0.05. The result of three variables can predict to the satisfaction of tourism logistics management was 40.3 percent. The Government Readiness Factors: staff and management positively affected to satisfaction of tourism logistics management at the statistically significant level of 0.05. The result of three variables can predict to the satisfaction of tourism logistics management was 26.0 percent. Therefore it would increase confidence in online marketing and banners advertising on the travel website. The government officials should be developed to provide skills and language and management staff are adequate for service.

Keywords : Online Marketing, Tourism Logistics, Bangkok Metropolis

บทนำ

ธุรกิจการท่องเที่ยวและบริการมีแนวโน้มว่าจะมีการแข่งขันที่ทวีความรุนแรงขึ้น เนื่องจากการเดินทางในประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้น จะเกิดความสะดวกเรื่องกฎระเบียบในการเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศมากขึ้น เพราะนักท่องเที่ยวคนใดก็ตาม ที่ถือหนังสือเดินทางของประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ก็สามารถที่จะเดินทางไปยังประเทศต่าง ๆ ภายในอาเซียนได้โดยไม่ต้องยื่นขอวีซ่า เพื่อที่จะท่องเที่ยวในประเทศปลายทางได้นานถึง 14 วัน นับว่าเป็นระเบียบที่เอื้อต่อประเทศ หรือเมืองที่มีความได้เปรียบทางด้านความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดียิ่ง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2556)

กรุงเทพมหานครได้รับการจัดอันดับว่าเป็นเมืองที่มีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวในเรื่องทัศนียภาพ สถานที่ทางประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรมที่งดงาม และวัฒนธรรมที่โดดเด่น (อุดม สายะพันธ์, สมชาย หิรัญกิตติ และพิมพ์ หิรัญกิตติ, 2554) และเมื่อปี พ.ศ. 2555 องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (UN-WTO) ได้สำรวจจำนวนนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนประเทศต่าง ๆ พบว่า เมืองหลวงที่ได้รับความนิยม และมีจำนวนนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวมากที่สุดคือ กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเยือนสูงถึง 15.98 ล้านคน (ภัทรี ภัทรโสภสกุล, 2556) และปัจจัยที่สำคัญอันดับแรกที่จะสร้างความ

ประทับใจ และก่อให้เกิดความภักดีต่อการท่องเที่ยว คือ ประสิทธิภาพการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยว (Liang, Corbitt&Peszynski, 2007) เนื่องจากโลจิสติกส์การท่องเที่ยวเป็นประเด็นสำคัญส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพราะเป็นส่วนที่นำพานักท่องเที่ยวเพื่อมายังแหล่งท่องเที่ยว หากขาดวิธีการขนส่งที่จะนำนักท่องเที่ยวไปสู่แหล่งท่องเที่ยวโดยสะดวกแล้ว แม้ว่าสถานที่ท่องเที่ยว นั้นจะสวยงาม มีสิ่งดึงดูดใจมากสักเพียงใด การท่องเที่ยวก็อาจจะไม่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มิ่งสรรพ์ ขาวสะอาด และคณะ (2550) ที่พบว่า ปัญหาด้านการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวไม่ได้อยู่ที่เรื่องของแหล่งท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว หากแต่อยู่ที่การจัดการห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยว ซึ่งก็คือการจัดการขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการบริการที่ต้องต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ที่มีประสิทธิภาพ ทั้งด้านเวลาดำเนินการ ความพึงพอใจสูงสุด และผลการวิจัยยังชี้ชัดว่า การจัดการห่วงโซ่อุปทานก็คือ การจัดการโลจิสติกส์ และโลจิสติกส์การท่องเที่ยวก็แตกต่างจากโลจิสติกส์ของอุตสาหกรรมอื่น ๆ เนื่องจาก โลจิสติกส์การท่องเที่ยวนั้น เป็นการจัดการเคลื่อนย้ายคนซึ่งมีความรู้สึก และต้องการได้รับการบริการที่มีประสิทธิภาพในทุก ๆ ขั้นตอนการเคลื่อนย้าย แตกต่างกับการเคลื่อนย้ายสินค้าประเภทอื่น ๆ ทั่วไป และเมื่อวิเคราะห์จุดแข็งด้วยศักยภาพด้านระบบขนส่งก็พบว่า การคมนาคมขนส่งทั้งทางบก และทางอากาศครอบคลุม และรองรับได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สมชาย หาญหิรัญ, 2556)

การคมนาคมขนส่งแบ่งออกได้ 3 ประเภท ได้แก่ การคมนาคมขนส่งทางบก การคมนาคมขนส่งทางน้ำ และการคมนาคมขนส่งทางอากาศ (Louis, Adel & Anne, 1996) แต่กรุงเทพมหานครยังคงประสบปัญหาของระบบคมนาคมขนส่งอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าภาครัฐจะจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งในเมืองซึ่งมีมูลค่ามหาศาล แต่ยังคงพบว่า ไม่สามารถแก้ไขปัญหาการจราจรติดขัดตลอดจนปัญหาในแต่ละด้านที่

เกี่ยวข้องกับระบบการคมนาคมขนส่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ภาวิณี เอี่ยมตระกูล, 2555)

จะเห็นได้ว่าโลจิสติกส์การท่องเที่ยว เป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ ในการจัดการท่องเที่ยว แต่งานวิจัยทางด้านโลจิสติกส์การท่องเที่ยวก็ยังไม่แพร่หลาย และเพื่อเป็นการเพิ่มองค์ความรู้ด้านโลจิสติกส์การท่องเที่ยว และเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวโดยเฉพาะในเมืองหลวงที่มีระบบการให้บริการที่หลากหลายและครบครันนั้นเป็นเช่นใด ผู้วิจัยจึงตั้งใจศึกษาศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งเรื่องการตลาดออนไลน์ซึ่งเปรียบเสมือนคู่มือในการเดินทางของนักท่องเที่ยว และความพร้อมในการให้บริการของภาครัฐว่าจะมีอิทธิพลอย่างไรกับการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยว จนสามารถที่จะสร้างเป็นสมการพยากรณ์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการตลาดออนไลน์ ปัจจัยด้านความพร้อมภาครัฐ และความพึงพอใจต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อสร้างสมการทำนายความพึงพอใจต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร

วิธีการวิจัย

ประชากร สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรไว้ 2 กลุ่มคือ นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เดินทางมาท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานครด้วยตนเอง มีจำนวน 30,649,772 คน แยกได้เป็น นักท่องเที่ยวชาวต่าง

ประเทศ ร้อยละ 45.03 และนักท่องเที่ยวชาวไทย ร้อยละ 54.97 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2556)

กลุ่มตัวอย่าง ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่น 95% ได้ 400 ตัวอย่าง แบ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 180 ตัวอย่างและ นักท่องเที่ยวชาวไทย 220 ตัวอย่าง

วิธีการสุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) (บุญธรรม กิจปริดาภิวัตน์, 2553) ซึ่งเป็นลำดับขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 แบ่งพื้นที่กรุงเทพมหานครออกเป็น 3 พื้นที่หลัก โดยอาศัยจุดเชื่อมต่อโดยสารของนักท่องเที่ยว คือ 1) จุดเชื่อมต่อการเดินทางโดยสารระหว่างประเทศ ได้แก่ ท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ และท่าอากาศยานนานาชาติดอนเมือง 2) จุดเชื่อมต่อการเดินทางโดยสารภายในประเทศ ได้แก่ สถานีขนส่งหมอชิต สถานีขนส่งสายใต้ใหม่ สถานีขนส่งเอกมัย และสถานีรถไฟหัวลำโพง 3) จุดเชื่อมต่อการเดินทางโดยสารภายในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ สถานีรถไฟฟ้ามหานคร สถานีรถไฟฟ้ามหานคร สถานีรถไฟฟ้ามหานคร สถานีรถไฟฟ้ามหานคร สถานีรถไฟฟ้ามหานคร และสถานีจตุจักรโดยสารประจำทาง

ขั้นตอนที่ 2 ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) จับสลากเลือกพื้นที่ที่จะทำการเก็บข้อมูลจากทั้ง 3 พื้นที่ ได้ 10 สถานที่

ขั้นตอนที่ 3 ทำการกำหนดจำนวนตัวอย่างในแต่ละพื้นที่อย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Random Sampling) ผู้วิจัยได้กำหนดสัดส่วนจำนวนตัวอย่างให้สัมพันธ์กับสัดส่วนประชากร ซึ่งได้พื้นที่ในการเก็บข้อมูลจำนวน 10 พื้นที่ แต่เนื่องด้วยไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนของตัวอย่างในแต่ละพื้นที่ ผู้วิจัยจึงได้แบ่งเฉลี่ยเท่า ๆ กัน ได้พื้นที่ละ 40 ตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 4 ใช้วิธีเลือกแบบตามสะดวก (Convenience Sampling) โดยเก็บข้อมูลกับนัก

ท่องเที่ยวคนแรกที่เจอและยินดีให้ข้อมูล และทำการคัดกรองเบื้องต้นว่าต้องเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาด้วยตนเอง และได้ใช้บริการผ่านระบบออนไลน์

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ส่วนคัดกรองตัวอย่าง เพื่อให้ได้ตัวอย่างตามที่ต้องการ จึงกำหนดประเด็นคำถาม 2 ข้อ ได้แก่ ลักษณะการเดินทางมาเที่ยวในครั้งนี้มาด้วยตัวเองหรือมาที่บริษัททัวร์ และการใช้บริการระบบออนไลน์ก่อนเดินทางมาเที่ยวในครั้งนี้ โดยมีลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบปลายปิด (Checklist)

ตอนที่ 2 บัณฑิตด้านการตลาดออนไลน์ ประกอบด้วย ด้านความเชื่อมั่น ด้านความครบถ้วนของเนื้อหาข้อมูล และการออกแบบเว็บไซต์ และด้านการสื่อสารการตลาดออนไลน์โดยใช้แบบสอบถามแบบ Likert Scale มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ

ตอนที่ 3 บัณฑิตด้านความพร้อมภาครัฐ ประกอบด้วย ด้านนโยบาย ด้านบุคลากร และด้านการจัดการโดยใช้แบบสอบถามแบบ Likert Scale มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ

ตอนที่ 4 ความพึงพอใจต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ด้านการเคลื่อนที่ทางกายภาพ ด้านการเคลื่อนที่ทางข้อมูลข่าวสาร และด้านการเคลื่อนที่ทางการเงิน โดยใช้แบบสอบถามแบบ Likert Scale มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ

การหาคุณภาพแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน และนำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ (IOC) ซึ่งทุกข้อมีค่ามากกว่า 0.60 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้รับแก้แล้ว ไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง (Try Out) ที่มีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการคำนวณหาค่าความเชื่อ

มัน (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยพิจารณาสัมประสิทธิ์ครอนบาคแอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) ดังตารางที่ 1 จากนั้นนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แปลเป็นภาษาอังกฤษ โดยผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันภาษา

ตารางที่ 1 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ข้อความถาม	Cronbach's Alpha
ปัจจัยด้านการตลาดออนไลน์	0.854
1. ด้านความเชื่อมั่น	0.733
2. ด้านความครบถ้วนของเนื้อหาข้อมูลและการออกแบบเว็บไซต์	0.764
3. ด้านการสื่อสารการตลาดออนไลน์	0.759
ปัจจัยด้านความพร้อมภาครัฐ	0.960
1. ด้านนโยบาย	0.900
2. ด้านบุคลากร	0.938
3. ด้านการจัดการ	0.906
ความพึงพอใจต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยว	0.949
1. การเคลื่อนที่ทางกายภาพ	0.897
2. การเคลื่อนที่ทางข้อมูลข่าวสาร	0.839
3. การเคลื่อนที่ทางการเงิน	0.909
รวมทั้งฉบับ	0.940

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาคุณภาพประกอบด้วยแบบสอบถามภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไปเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางมาท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร ระหว่างเดือน ตุลาคม 2557 – มีนาคม พ.ศ. 2558

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ได้แก่ 1) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ 2) สถิติเชิงอนุมาน

(Inferential Statistics) โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Enter

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาระดับปัจจัยการตลาดออนไลน์ ปัจจัยความพร้อมภาครัฐ และประสิทธิผลการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานครพบว่า 1) ระดับความคิดเห็นโดยรวมด้านการตลาดออนไลน์อยู่ระดับมาก (3.55 ± 0.57) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความครบถ้วนของเนื้อหาข้อมูลและการออกแบบเว็บไซต์มีระดับความคิดเห็นสูงที่สุดอยู่ระดับมาก (3.77 ± 0.60) รองลงมาคือด้านการสื่อสารการตลาดออนไลน์อยู่ระดับมาก (3.45 ± 0.83) และด้านความเชื่อมั่นอยู่ระดับมากเช่นกัน (3.44 ± 0.74) สอดคล้องกับพรเทพ ปลอดภัย (2549) พบว่า ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในเขตกรุงเทพมหานครความต้องการต่อองค์ประกอบเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวประเภทโรงแรม/ที่พักด้านองค์ประกอบด้านส่วนประกอบที่เป็นเนื้อหาด้านการทำให้ตรงกับความต้องการเฉพาะของลูกค้าด้านการสื่อสารด้านการเชื่อมโยงด้านการค้าและด้านเป็นที่สำหรับชุมชนมีความต้องการอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับ อินทร์ อินอุ่นโชติ, ศุภพงษ์ ปิ่นเวหา และชุตินา เรื่องอุตสาหกรรม (2558) พบว่า กลยุทธ์การตลาดอินเทอร์เน็ตด้านการขับเคลื่อนการบริการลูกค้ามีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จทางการตลาดโดยรวมด้านการลดต้นทุนการโฆษณาประชาสัมพันธ์ด้านการสร้างความพึงพอใจให้ลูกค้าและด้านการเพิ่มของรายได้ ดังนั้นผู้บริหารธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ควรมีการส่งเสริมการขับเคลื่อนการบริการลูกค้าประสิทธิภาพการใช้เทคโนโลยีและการลดต้นทุนการโฆษณาประชาสัมพันธ์ไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนากลยุทธ์ในการทำการตลาดบน

อินเตอร์เน็ตเพื่อสร้างความสำเร็จทางการตลาดให้กับองค์กรและธุรกิจทำให้กระบวนการทำงานของธุรกิจมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จต่อไป 2) ระดับความคิดเห็นโดยรวมด้านความพร้อมภาครัฐมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับปานกลาง (3.37 ± 0.82) หากพิจารณารายข้อคือ ด้านการจัดการมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก (3.40 ± 0.91) ด้านบุคลากรมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับปานกลาง (3.36 ± 1.02) และด้านนโยบายมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับปานกลาง (3.35 ± 0.78) ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้อยู่ระดับมากขึ้นไป สอดคล้องกับทิมมพร ทับศรี, จินดารัตน์ ปิ่นมณี และภุริศร์พงษ์เพี้ยจันทร์ (2558) พบว่า ธุรกิจการให้บริการเป็นธุรกิจที่มุ่งเน้นการให้ความประทับใจแก่ลูกค้าเพราะฉะนั้นเพื่อให้เกิดความประทับใจกับลูกค้าทุกคนอย่างเท่าเทียมจึงถือเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินธุรกิจบริการ ดังนั้นการสนับสนุนให้มีการจัดฝึกอบรมพนักงานให้ปฏิบัติงานตามมาตรฐานบริการถือเป็นเรื่องที่สำคัญมากเพื่อรักษามาตรฐานบริการนั้นไว้ นอกจากนี้ยังรวมถึงการให้ความสำคัญกับการติดตามการบริการของพนักงานให้ได้มาตรฐานการให้ความสำคัญกับการสำรวจความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อพนักงานที่ให้บริการเพื่อนำ

ไปพัฒนาระบบการบริการให้ดียิ่งขึ้นซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดมาตรฐานของการดำเนินงานที่ดียิ่งขึ้น และ 3) ความพึงพอใจต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานครมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ระดับพึงพอใจปานกลาง (3.23 ± 0.77) หากพิจารณารายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับพึงพอใจปานกลางทุกด้าน ได้แก่ การเคลื่อนที่ทางการเงิน (3.27 ± 0.82) การเคลื่อนที่ทางข้อมูลข่าวสาร (3.24 ± 0.87) และการเคลื่อนที่ทางกายภาพ (3.17 ± 0.81) ตามลำดับ สอดคล้องกับเถกิงศักดิ์ ชัยชาญและคณะ (2555) พบว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในวังน้ำเขียวมีความพึงพอใจปานกลางต่อองค์ประกอบโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในปัจจุบันในภาพรวม และสอดคล้องกับพัลลภฯ เพ็ญจำรัส, วลักรักษ์มล คงยัง และโสภิตา ส่งแสง (2554) ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลาการจัดการไหลเวียนด้านการเงินได้รับความพึงพอใจในการบริการมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านกายภาพ และด้านสารสนเทศที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

2. ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณสามารถแสดงได้ดังตารางที่ 2 และตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 2 อิทธิพลปัจจัยการตลาดออนไลน์ต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรทำนาย	b	β	t	Sig.	Collinearity Statistics	
					Tolerance	VIF
ความเชื่อมั่น	0.433	0.417	9.249	0.000	0.737	1.356
ความครบถ้วนของเนื้อหาข้อมูลและการ						
ออกแบบเว็บไซต์	-0.041	-0.032	-0.666	0.506	0.662	1.509
การสื่อสารการตลาดออนไลน์	0.349	0.375	8.395	0.000	0.748	1.337
ค่าคงที่ = 0.683, $R^2 = 0.408$, R^2 Adjusted = 0.403						

2.1 จากตารางที่ 2 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อตกของเบื้องต้นเรื่อง Multi Collinearity พบว่า ทุกตัวแปรทำนายมีค่า Tolerance มากกว่า 0.3 ซึ่งไม่เกิดปัญหาดังกล่าวจึงสามารถวิเคราะห์

Multiple Regression Analysis ได้ ผลการวิจัยพบว่า ความครบถ้วนของเนื้อหาข้อมูลและการออกแบบเว็บไซต์ไม่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยว เนื่องจากค่า

sig. มากกว่า 0.05 แต่ความเชื่อมั่นและการสื่อสารการตลาดออนไลน์มีอิทธิพลทางบวกต่อความพึงพอใจต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยความเชื่อมั่นมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวมากกว่าการสื่อสารการตลาดออนไลน์ ($\beta_{\text{ความเชื่อมั่น}} = 0.417$, $\beta_{\text{การสื่อสารการตลาดออนไลน์}} = 0.375$) เมื่อรวมทั้งความเชื่อมั่น ความครบถ้วนของเนื้อหาข้อมูลและการออกแบบเว็บไซต์ข่าวสารและการสื่อสารการตลาดออนไลน์ร่วมกันทำนายความพึงพอใจต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานครได้ร้อยละ 40.3 และสามารถสร้างสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

ความพึงพอใจต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยว = $0.683 + 0.433(\text{ความเชื่อมั่น}) - 0.041(\text{ความครบถ้วนของเนื้อหาข้อมูลและการออกแบบเว็บไซต์}) + 0.349(\text{การสื่อสารการตลาดออนไลน์})$ *

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 อิทธิพลปัจจัยความพร้อมภาครัฐต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรทำนาย	b	β	t	Sig.	Collinearity Statistics	
					Tolerance	VIF
นโยบาย	0.044	0.045	0.665	0.507	0.411	2.434
บุคลากร	0.224	0.296	3.893	0.000	0.320	3.125
การจัดการ	0.183	0.216	3.217	0.001	0.412	2.430

ค่าคงที่ = 1.702, $R^2 = 0.266$, $R^2 \text{ Adjusted} = 0.260$

2.2 จากตารางที่ 3 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นเรื่อง Multi Collinearity พบว่า ทุกตัวแปรทำนายมีค่า Tolerance มากกว่า 0.3 ซึ่งไม่เกิดปัญหาดังกล่าวจึงสามารถวิเคราะห์ Multiple Regression Analysis ได้ ผลการวิจัยพบว่า นโยบายไม่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยว เนื่องจากค่า sig. มากกว่า 0.05 แต่บุคลากรและการจัดการมีอิทธิพลทางบวกต่อความพึงพอใจต่อการจัดการโล

ซึ่งแปลความหมายจากสมการพยากรณ์ได้ว่า ไม่ว่าความครบถ้วนของเนื้อหาข้อมูลและการออกแบบเว็บไซต์เป็นเช่นใดหากไม่สร้างความเชื่อมั่นและการสื่อสารการตลาดออนไลน์เพิ่มขึ้นจะทำให้ความพึงพอใจต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานครเท่ากับ 0.683 หน่วย แต่ไม่ว่าข้อมูลจะครบถ้วนเพียงใดแต่มีการเพิ่มความเชื่อมั่นขึ้น 1 หน่วยโดยไม่ได้เพิ่มการสื่อสารการตลาดออนไลน์จะทำให้ความพึงพอใจต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้น 0.433 หน่วย และเช่นกันหากเพิ่มการสื่อสารการตลาดออนไลน์ 1 หน่วย โดยไม่ได้เพิ่มความเชื่อมั่นก็จะทำให้ความพึงพอใจต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้น 0.349 หน่วย และหากสามารถเพิ่มทั้งความเชื่อมั่นและการสื่อสารการตลาดออนไลน์ได้อย่างละ 1 หน่วย จะทำให้ความพึงพอใจต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้น 0.782 หน่วย

จิสติกส์การท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยบุคลากรมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวมากกว่าการจัดการ ($b_{\text{บุคลากร}} = 0.296$, $b_{\text{การจัดการ}} = 0.216$) เมื่อรวมทั้งนโยบาย บุคลากรและการจัดการร่วมกันทำนายความพึงพอใจต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานครได้ร้อยละ 26.0 และสามารถสร้างสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

ความพึงพอใจต่อการจัดการโลจิสติกส์การ
ท่องเที่ยว = $1.702 + 0.044$ (นโยบาย) - 0.224
(บุคลากร)* + 0.183 (การจัดการ)*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ซึ่งแปลความหมายจากสมการพยากรณ์ได้
ว่า ไม่ว่าจะนโยบายจะเป็นเช่นใดหากไม่เพิ่มด้าน
บุคลากรและการจัดการเพิ่มขึ้นจะทำให้ความพึง
พอใจต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวใน
กรุงเทพมหานครเท่ากับ 1.702 หน่วย แต่ไม่ว่า
นโยบายจะเป็นอย่างไรแต่มีการเพิ่มด้านบุคลากร
ขึ้น 1 หน่วยโดยไม่ได้เพิ่มการสื่อสารการตลาด
ออนไลน์จะทำให้ความพึงพอใจต่อการจัดการโลจิส
ติกส์การท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้น
0.224 หน่วย และเช่นกันหากเพิ่มการจัดการ 1
หน่วย โดยไม่ได้เพิ่มด้านบุคลากรก็จะทำให้
ประสิทธิผลการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวใน
กรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้น 0.183 หน่วยและหาก
สามารถเพิ่มทั้งด้านบุคลากรและการจัดการได้
อย่างละ 1 หน่วย จะทำให้ความพึงพอใจต่อการจัด
การโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร
เพิ่มขึ้น 0.407 หน่วย

สรุป

ผลจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ระดับความพึง
พอใจต่อการจัดการโลจิสติกส์ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ
เนื่องจากอยู่เพียงระดับปานกลางเท่านั้น และพบ
ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจต่อการจัด
การโลจิสติกส์การท่องเที่ยวได้แก่ ปัจจัยการตลาด
ออนไลน์ด้านความเชื่อมั่นและด้านการสื่อสารการ
ตลาดออนไลน์ และปัจจัยความพร้อมภาครัฐด้าน
บุคลากรและด้านการจัดการ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการเพิ่มความเชื่อมั่นในด้านการ
ตลาดออนไลน์ โดยต้องมีที่มาของข้อมูลในเว็บไซต์
เกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่น่าเชื่อถือได้ อีกทั้งการ

สร้างความเชื่อมั่นในระบบการจองหรือซื้อผลิตภัณฑ์
การท่องเที่ยวแบบออนไลน์ เช่น ห้องพักโรงแรม
ตั๋วเครื่องบิน ตั๋วการแสดง การเช่ารถ เป็นต้น ทั้งนี้
เมื่อผู้ใช้บริการเกิดความเชื่อมั่นแล้ว จะยินดี
แนะนำคนรู้จักให้เข้ามาใช้บริการมากขึ้น เพื่อสร้าง
โอกาสที่จะได้กลุ่มนักท่องเที่ยวใหม่ๆ มากขึ้น

2. การสื่อสารการตลาดออนไลน์ควรมี
การประชาสัมพันธ์รายโฆษณาต่างๆ ในเว็บไซต์
การท่องเที่ยวให้มากขึ้น มีการส่งโปรมอชั่นหรือ
ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวหรือเทศกาลท่อง
เที่ยวผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น อีเมล หรือเฟสบุ๊ค
และอาจจะต้องมีการจัดกิจกรรมชิงรางวัลเกี่ยวกับ
การท่องเที่ยว ที่พัก หรือการเดินทางเพื่อเป็นการ
กระตุ้นการเดินทางท่องเที่ยวของคนไทยเองมากขึ้น

3. เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรภาครัฐ ควรได้รับ
การพัฒนาทักษะทางด้านบริการ ทางด้าน
ภาษา เพื่อให้สามารถอำนวยความสะดวก และให้
บริการด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นมิตร และที่
สำคัญคือให้คำแนะนำด้านการท่องเที่ยวที่ถูกต้อง
แม่นยำแก่นักท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้เพื่อให้การบริการ
ที่ทั่วถึง ควรมีการเพิ่มจำนวนบุคลากร ซึ่งอาจจะ
มาจากแหล่งชุมชน แหล่งท่องเที่ยว หรืออาสาสมัคร

4. ในด้านการจัดการของภาครัฐ ควรมีการ
จัดเจ้าหน้าที่ที่คอยให้บริการ การจัดการ จัด
ระเบียบให้เพียงพอ จัดการเรื่องพื้นที่หยุดรถ
โดยสารประจำทางให้เพียงพอเหมาะสม จัดการ
เรื่องพื้นที่จอดรถในแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นสัดส่วน
และเป็นระเบียบ และจัดการเรื่องการเข้าคิวในการ
ขึ้นรถโดยสารประจำทาง พร้อมทั้งจัดการเรื่องเที่ยว
โดยสารไปยังสถานที่ท่องเที่ยวให้มากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติประจำปี
2558 และได้รับทุนอุดหนุนการทำวิทยานิพนธ์ส่วน
หนึ่งจากมหาวิทยาลัยพะเยาผู้วิจัยจึงขอ

ขอขอบคุณทั้งสองหน่วยงานไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- เถกิงศักดิ์ ชัยชาญ. (2555). การจัดการโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัด นครราชสีมา. รายงานการวิจัย, นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- ทิมมพร ทับศรี, จินดารัตน์ ปิ่นมณี และภูริศร์ พงษ์เพ็ญจันทร์. (2558). ผลกระทบของการตลาดบริการ เชิงกลยุทธ์ที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจสปาในประเทศไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 34(3), 255-267.
- ทวีศักดิ์ เทพพิทักษ์. (2551). บทบาทของโลจิสติกส์และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหมู่เกาะล้านอย่างยั่งยืน. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ. (2553). เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ศรีอนันต์การพิมพ์.
- พรเทพ ปลอดภัย. (2549). ความต้องการต่อองค์ประกอบเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวประเภทโรงแรมที่พักของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในเขตกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ บช.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- พัลลภช เพ็ญจำรัส, วลัยกมล คงยัง และโสภิตา ส่งแสง (2554). การศึกษาแนวทางการพัฒนาโลจิสติกส์ สำหรับการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ภัทรี ภัทรโสภสกุล. (2556). ยูเอ็นเผย “กรุงเทพฯ” คนนิยมท่องเที่ยวมากที่สุดในโลก. ค้นเมื่อ 23 กันยายน 2556, จาก <http://news.springnewstv.tv/33529>.
- ภาวิณี เอี่ยมตระกูล. (2555). การวางแผนเมืองและการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่ง. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.
- มิ่งสวรรค์ ขาวสะอาด และคณะ. (2550). โครงการพัฒนาเชิงบูรณาการของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในอนุภูมิภาค แม่น้ำโขงปี 2549: การเปรียบเทียบเชิงระบบโลจิสติกส์. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัย เชียงใหม่.
- สมชาย หาญหิรัญ. (2556). ผลวิเคราะห์อุตสาหกรรมไทยมั่นใจศักยภาพแข่งขันรับ AEC. ค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2557 จาก <http://www.thai-aec.com/881>.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2556). “Tourism Hub” โอกาสทองของไทย. ค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2556, จาก <http://www.nic.go.th/gsic/uploadfile/Tourism-Hub.pdf>.
- อุดม สายะพันธุ์, สมชาย หิรัญกิตติ และพิมพ์ หิรัญกิตติ. (2554). ความคิดเห็นและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานคร. *วารสาร วิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย*, 31(4), 41-53.
- อินทร์ อินอุ๋นโชติ, ศุภพงษ์ ปิ่นเวหา และชุติมา เรืองอุตมานันท์. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การตลาดอินเทอร์เน็ตกับความสำเร็จทางการตลาดของธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 34(1), 209-218.
- Liang, N. H., Corbitt, B. J., &Peszynski, K. J. (2007). *Impact of Logistics Service Performance though It on Overall Tourist Satisfaction and Loyalty*. Melbourne: Royal Melbourne Insti-

tute of Technology University.

Louis, W.S., Adel, I.E. and Anne, T.C. (1996). *Marketing channels* (5thed.). N.J.: Prentice-Hall.

Lumsdon, L., & Page, S.J. (Eds.). (2004). *Tourism and Transport Issues and Agenda for the New Millennium*. London: Elsevier.

Rusgton, A., Croucher, P., & Baker, P. (2014). *The Handbook of Logistics and Distribution Management: Understanding the Supply Chain* (5thed.). London: Kogan Page.

เพลงสวดคริสต์ศาสนา กรณีศึกษา โบสถ์เซนต์แอนโทนี แปดริ้ว

Christianity Hymn, A Case Study in Saint Anthony Church.

สรารวุธ โรจนศิริ¹

Sarawut Rotchanasiri¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง เพลงสวดคริสต์ศาสนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของเพลงสวดที่เป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมทางคริสต์ศาสนารวมถึงศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะทางดนตรีและหาความหมายของบทเพลงสวดต่างๆที่เป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมทางคริสต์ศาสนาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและใช้กระบวนการศึกษาทางมานุษยวิทยาดูการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่าโบสถ์เซนต์แอนโทนี แปดริ้ว เป็นโบสถ์ทางคริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิก ที่ใช้ประกอบพิธีกรรมในการรับศีลศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ มีพิธีกรรมที่จัดเป็นประจำทุกสัปดาห์ ได้แก่ พิธีมิสซารับศีลมหาสนิทเป็นพิธีกรรมหลัก และพิธีกรรมที่จัดขึ้นประจำปี ได้แก่ พิธีคริสต์มาส อีกทั้งยังมีพิธีกรรมที่จัดขึ้นเฉพาะกาล ได้แก่ พิธีแห่แม่พระบทเพลงประกอบพิธีกรรมมีบทบาทสำคัญในการขับร้องประกอบภาคต่างๆ ของการปฏิบัติพิธีกรรมมีการจัดแบ่งลักษณะของเพลง ได้แก่ บทเพลงเริ่มพิธี, บทเพลงรำวงวน, บทเพลงพระสิริรุ่งโรจน์, บทเพลงสร้อยสดุดี, บทเพลงเตรียมเครื่องบูชา, บทเพลงศักดิ์สิทธิ์, บทเพลงพระชุมพา, บทเพลงรับศีลและบทเพลงปิดพิธีโดยดนตรีในพิธีกรรมใช้เสียงร้องประสานกับเสียงออร์แกนในแบบโฮโมโฟนี ใช้ระบบเสียงแบบตะวันตก รูปแบบการประพันธ์ส่วนใหญ่เป็นแบบแปรทำนองในท่อนเพลงเดียวความหมายของเพลงแสดงถึงการวงวนและการสรรเสริญพระเจ้าเป็นหลัก อนึ่งบทเพลงสวดต่างๆนั้นมีรูปแบบตายตัวแต่ความไม่แน่นอนอยู่ที่การนำบทเพลงสวดต่างๆมาจัดเรียงเพื่อขับร้องในแต่ละภาคของพิธีกรรม

คำสำคัญ : เพลงสวด, โบสถ์,คาทอลิก, มิสซา, โบสถ์เซนต์แอนโทนี, แปดริ้ว

Abstract

The purpose of this research is to study the role of music in the Christian liturgy, including an analysis and study meaning of the Hymn used during the liturgy, A qualitative method of using an ethnomusicology approach has been used in the gathering and analysis of information show the following conclusions : Saint Anthony Church is a Roman Catholic Church, It is used for many Catholic rites, the most important being the Mass the celebration of the liturgy and the reception

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีสากล, รองคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

¹ Lecturer, Department of Western Music, Associate Dean, Faculty of Humanities and Social sciences, Rajabhat-Rajanagarindra University

of Eucharist, All rites are related to the Catholic Faith Daily and weekly mass, and Church feasts are celebrated throughout the year. Sometimes there are also special services for Christmas. Music plays an important role throughout the liturgy. It is categorized into opening hymns, offertory hymns, communion hymns, and closing hymns such as parts of the liturgy. The hymns are sung by the congregation led by an organist in a homophony style using the western tuning system; it is melodic using a strophic and variation form. The music is a prayer of praise, thanksgiving, intercessions, contrition and is woven into the service. The hymns and music are standardized and universal, only the choice of the order of songs write the exception of the parts of liturgy are changed sometimes.

Keywords : Hymn, Church, Catholic, Mass, Saint Anthony Church, Padriew

บทนำ

คริสต์ศาสนามีต้นกำเนิดในเอเชียตะวันตก ประเทศอิสราเอลในปัจจุบันและขยายไปตามทวีปต่างๆ ทั่วโลก ในเอเชียคริสต์ศาสนาเผยแพร่โดยคณะผู้สอนศาสนาที่มาร่วมกับการล่าอาณานิคมของชาวตะวันตก ประเทศที่เข้ามากลุ่มแรกๆ ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ โปรตุเกส สเปนและเนเธอร์แลนด์ ในจำนวนสามประเทศนี้โปรตุเกสและสเปนเป็นเพียงสองประเทศที่ได้นำเอาคริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิก² มาเผยแพร่ให้กับดินแดนที่เข้าครอบครอง หลังจากนั้นฝรั่งเศสได้เดินทางเข้ามาล่าอาณานิคมในดินแดนต่างๆ โกลั้กับประเทศไทยและได้นำเอาคริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิกมาเผยแพร่แต่ไม่ได้รับความแพร่หลายมากนัก โดยวิเคราะห์จากจำนวนผู้นับถือคริสต์ศาสนาในเมืองที่ฝรั่งเศสเข้ายึดครองในปัจจุบัน ที่มีจำนวนไม่มากเหมือนในดินแดนที่เคยตกอยู่ภายใต้การปกครองของโปรตุเกสและสเปน ในส่วนของประเทศไทยคริสต์ศาสนามีได้ถูกนำเข้ามาในรูปแบบของการล่าอาณานิคมเหมือนประเทศอื่นๆ หากแต่คริสต์ศาสนาได้ถูกนำเข้ามาในรูปแบบของการสอนศาสนาให้กับบรรดาชาวต่างชาติ ซึ่ง

² คำว่า “คาทอลิก” แปลว่า สากล เป็นนิกายหนึ่งในคริสต์ศาสนา มีสันตะปาปาแห่งนครวาติกันในกรุงโรมเป็นประมุขและเป็นผู้ปกครองของศาสนจักร

ส่วนใหญ่เป็นชาวโปรตุเกสที่มาทำการค้าขายและตั้งหลักแหล่งอยู่ในสมัยกรุงศรีอยุธยาและต่อมาเมื่อถึงสมัยรัตนโกสินทร์คริสต์ศาสนานิกายโปรเตสแตนต์³ ก็เข้าสู่ประเทศไทย คณะธรรมทูตทั้งของโรมันคาทอลิกและโปรเตสแตนต์นอกจากได้ทำการเผยแพร่ศาสนาของตนแล้ว ยังได้ทำคุณประโยชน์ไว้ให้แก่ประเทศไทยเป็นอันมาก เช่น การศึกษา การแพทย์ การสาธารณสุข การสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น (ธนู แก้วโอภาส, (2542 : หน้า 174)

วิวัฒนาการของคริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิกในประเทศไทย เริ่มต้นจากนายกองทหารชาวโปรตุเกสชื่ออัลบูร์เควร์ค(Alfonso de Albuquerque) เข้ายึดแหลมมะละกาใน ค.ศ.1511 ในนามของพระเจ้าแผ่นดินโปรตุเกส เขาได้ส่งทูตคณะหนึ่งซึ่งมี ดัวร์เนเฟอร์นันเดซ (D.Fernandech) เป็นหัวหน้าทูตเข้ามาเฝ้าพระมหากษัตริย์ไทยในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 แห่งกรุงศรีอยุธยาและมีคณะธรรมทูตหรือมิชชันนารีคาทอลิกประจำกองทหารติดตามมาด้วยเป็นมิชชันนารีรุ่นแรกที่รู้จักกันในเมืองไทย คือ คณะโดมินิกัน (Dominican Group) ที่มาจากมะละกาใน ค.ศ. 1555 นับเป็นก้าวแรกที่

³ นิกายนี้ นักศาสนาชาวเยอรมันในศตวรรษที่ 16 ชื่อ มาติน ลูเธอร์ เป็นผู้สถาปนาซึ่งแยกตัวออกมาจากนิกายโรมันคาทอลิก แนวคิดสำคัญของนิกายโปรเตสแตนต์ คือ ยึดมั่นในพระคำภีร์เป็นหลักแต่ไม่ยึดติดกับสันตะปาปา

คริสต์ศาสนาเริ่มมีบทบาทเข้าสู่ประเทศไทย ซึ่ง คณะธรรมทูตหรือมิชชันนารีในขณะนั้นมุ่งความสนใจเฉพาะชาวโปรตุเกสที่ส่วนใหญ่อยู่รวมกันในกรุงศรีอยุธยาเท่านั้น ต่อมาปี ค.ศ.1658 สมเด็จพระสันตะปาปาอินโนเซนต์ที่ 10 (Pope Innocent X) ทรงแต่งตั้งให้บาทหลวงฟรังซัวปัลลิว (F.Pallu) ดูแลชาวคริสต์ในแคว้นดงเกียและแต่งตั้งบาทหลวงปีแอร์ ลังแบร์ตเดอลามอต (P.Lambert de laMotte) ดูแลในแคว้นโคชิน ไชนา บาทหลวงทั้งสองจึงได้เดินทางไปยังแคว้นดงเกียและแคว้นโคชิน ไชนาในประเทศจีน แต่เนื่องจากมิสซัง⁴ ทั้งสองถูกกีดกันจากประเทศจีน จึงต้องมาประจำอยู่ในประเทศไทย ในขณะนั้นตรงกับรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ณ จุดนี้จึงนับได้ว่าเป็นการเริ่มต้นศักราชแห่งพระศาสนาจักรคาทอลิกในประเทศไทยอย่างแท้จริง (ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์, 2522: หน้า 115-120)

พิธีกรรมทางคริสต์ศาสนาที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาในประเทศไทยมีหลายพิธีกรรม ตามแต่ระยะเวลาและโอกาสต่างๆ ที่จัดขึ้นในแต่ละปี รวมถึงพิธีกรรมที่จัดขึ้นเฉพาะบุคคลด้วย เช่น พิธีรับศีลล้างบาป พิธีรับศีลกำลัง เป็นต้น การประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในแต่ละพิธีกรรมล้วนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความศรัทธาและสร้างกิจกรรมทางศาสนาให้ดำรงอยู่สืบต่อไป โดยลักษณะเด่นของการประกอบพิธีกรรมทางคริสต์ศาสนา คือ การขับร้อง “เพลงสวด” ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มักปรากฏร่วมอยู่กับการประกอบพิธีกรรมต่างๆ บทเพลงสวดในคริสต์ศาสนาของประเทศไทย มีความสำคัญในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นภายในโบสถ์ มีรูปแบบวิธีการเป็นลำดับขั้นตอนชัดเจน ซึ่งบทเพลงสวดแต่ละเพลงที่นำมาใช้ประกอบในพิธีกรรมล้วนมีความแตกต่างกันตามแต่บทบาทของเพลงที่จะใช้ให้สอดคล้องกับพิธีกรรมและบริบทที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมนั้นๆ จึงส่งผล

ให้การเลือกใช้เพลงสวดและลำดับขั้นตอนในการประกอบพิธีกรรมอาจมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับการจัดการและปัจจัยต่างๆ รอบด้านที่จะมีผลต่อการประกอบพิธีกรรมที่จัดขึ้นในแต่ละโบสถ์ด้วย โบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรดริว เป็นโบสถ์ที่มีการประกอบพิธีกรรมทางคริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิกตลอดทั้งปีในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา จัดเป็นโบสถ์สำคัญในเขตอำเภอเมืองฉะเชิงเทราที่มีผู้นับถือศาสนาคริสต์เข้ามาประกอบพิธีกรรมเป็นจำนวนมาก โดยมีโบสถ์แม่พระฟาติมา บางวัว และโบสถ์เซนต์ร็อค ท่าไข่ เป็นโบสถ์สาขา ซึ่งการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาคริสต์ในจังหวัดฉะเชิงเทราและบริเวณใกล้เคียงได้จัดขึ้นในโบสถ์ทั้งสามแห่งนี้ โดยมีโบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรดริว เป็นโบสถ์หลักในการประกอบพิธีกรรมรวมถึงพิธีกรรมอื่นๆ ทางคริสต์ศาสนาที่จัดขึ้นเฉพาะภายในโบสถ์แห่งนี้ด้วย ดังนั้นบทเพลงสวดประกอบพิธีกรรมของโบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรดริว จึงถือได้ว่าเป็นรูปแบบของบทเพลงสวดหลักในการใช้ประกอบพิธีกรรมต่างๆ ของคริสต์ศาสนาในเขตพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราและบริเวณใกล้เคียง จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยเลือกศึกษาเพลงสวดต่างๆ ของโบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรดริว โดยกำหนดหัวข้อเรื่องที่ศึกษา คือ “เพลงสวดคริสต์ศาสนา กรณีศึกษา โบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรดริว” เพื่อทำการศึกษาประวัติความเป็นมาและบทบาทของเพลงสวดที่เป็นส่วนหนึ่งในพิธีกรรมทางคริสต์ศาสนา รวมทั้งศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะทางดนตรีและความหมายของเพลงสวดคริสต์ศาสนาในประเทศไทย โดยใช้กรณีศึกษาที่โบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรดริว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของเพลงสวดที่เป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมทางคริสต์ศาสนา
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะทางดนตรีของเพลงสวดในพิธีกรรมทางคริสต์ศาสนา

⁴ มิสซัง เป็นภาษาโปรตุเกส หมายถึง การแพร่ธรรมหรือสถานที่ที่มีการแพร่ธรรมไปสู่หรืออาณาเขตของศาสนาคริสต์

3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความหมายของเพลงสวดในพิธีกรรมทางคริสต์ศาสนา

วิธีการศึกษา

การดำเนินการวิจัยเรื่องเพลงสวดในคริสต์ศาสนา กรณีศึกษา โบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรตรีว ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพตามวิธีการทางมานุษยดุริยางควิทยา (Ethnomusicology Research) โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการโดยกำหนดขอบเขตการวิจัยและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ขอบเขตการวิจัย คือ ศึกษามหาวิทยาลัยของเพลงสวดที่เป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมทางคริสต์ศาสนาในโบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรตรีว โดยกำหนดขอบเขตพื้นที่ทำการศึกษาคือ โบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรตรีว เขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2556 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2558

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบพิธีกรรมและผู้เข้าร่วมพิธีกรรมในโบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรตรีว โดยศึกษาเพลงสวดและพิธีกรรมในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก

ข้อมูลหลักที่ได้จากการศึกษาเป็นข้อมูลจากการศึกษาภาคสนาม (FieldWork) เป็นสำคัญโดยได้ดำเนินการศึกษาตามหลักมานุษยดุริยางควิทยามีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นเก็บข้อมูลเอกสาร

ขั้นเตรียมการศึกษา คือ ขั้นตอนในการหาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องราว สถานที่และเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเพลงสวดในคริสต์ศาสนาของโบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรตรีวโดยสำรวจข้อมูลเบื้องต้นในหัวข้อต่างๆ ดังนี้

1.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย บทความและวรรณกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำข้อมูลมาประกอบการวิจัยได้แก่

1.1.1 แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

1.1.2 ความรู้ทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับคริสต์ศาสนา

1.1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคริสต์ศาสนา

1.2 สืบหาข้อมูลเบื้องต้น โดยเข้าพื้นที่สนามวิจัยเพื่อติดต่อประสานงานกับบุคคลที่ให้ข้อมูลต่างๆ ได้แก่

1.2.1 นักดนตรีในโบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรตรีว

1.2.2 กลุ่มบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับบทเพลงและพิธีกรรมทางคริสต์ศาสนาในโบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรตรีว

2. ขั้นเก็บข้อมูลภาคสนาม

ขั้นดำเนินการศึกษา คือ ขั้นตอนการเก็บข้อมูลทางภาคสนาม ซึ่งเป็นการแสวงหาความรู้จากการศึกษาพฤติกรรมและผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์จากสภาพแวดล้อมทางสังคมตามความเป็นจริง โดยดำเนินการศึกษาตามแผนงานที่กำหนดไว้ ดังนี้

2.1 ศึกษาข้อมูลจากบุคคลข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการวิจัย เพื่อเก็บประวัติส่วนตัวและข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้อง

2.2 ศึกษาข้อมูลของเพลงสวดและการประกอบพิธีกรรมทางคริสต์ศาสนามทั้งศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ดังนี้

2.2.1 การสังเกต คือ การเฝ้าดูอย่างเป็นระบบในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยเข้าร่วมในพิธีกรรมทางคริสต์ศาสนาของโบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรตรีวตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงที่สุดพิธีกรรมนั้นๆ เพื่อศึกษาถึงพิธีกรรม บทเพลง ความหมาย สังคม วัฒนธรรมของชาวคริสต์ในโบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรตรีว

2.2.2 การสัมภาษณ์ คือ การสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมาย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการกับผู้ให้

ข้อมูลหลักที่เป็นบุคคลสำคัญในพิธีกรรมทางคริสต์ศาสนาของโบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรจิว เช่น บาทหลวง นักขับร้อง นักดนตรี เป็นต้น และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ คือ การสนทนาทั่วไป ในประเด็นต่างๆ ที่ต้องการศึกษาข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.3 การใช้เครื่องมือเก็บข้อมูลภาคสนาม คือ การเก็บข้อมูลจากการสังเกตและการสัมภาษณ์ ด้วยอุปกรณ์การบันทึกต่างๆ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการบันทึกข้อมูล ดังนี้

2.3.1 เครื่องมือในการจดบันทึก ข้อมูลในรายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเพลงสวดในคริสต์ศาสนาของโบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรจิวคือ จดบันทึกใน Notability (I-Pad) หรือคอมพิวเตอร์พกพา (MacBook) จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ในข้อมูลทั่วไป

2.3.2 เครื่องมือในการบันทึกข้อมูลเสียงสำหรับบันทึกการสัมภาษณ์และการบันทึกบทเพลงที่ประกอบในพิธีกรรมทางคริสต์ศาสนาของโบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรจิวคือ เครื่องบันทึกเสียงดิจิตอล (Tascam DR-05 Recorder 24 bit)

2.3.3 เครื่องมือในการบันทึกข้อมูลภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวเพื่อบันทึกภาพบุคคลและขั้นตอนของพิธีกรรมต่างๆ ที่ประกอบขึ้นในโบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรจิวคือ กล้องถ่ายภาพนิ่ง (I-Phone) และกล้องถ่ายภาพเคลื่อนไหว (HD 64 GB.)

3. ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล คือ การนำข้อมูลจากการศึกษาภาคสนามมาจำแนก จัดระเบียบ จัดประเภทของข้อมูล จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์บทเพลงต่างๆ โดยเขียนเป็นโน้ตแบบดนตรีตะวันตก (Transcriptions) และกำหนดหัวข้อของการวิเคราะห์ ได้แก่

3.1 วิเคราะห์บทบาทของเพลงสวดที่เป็นส่วนหนึ่งในพิธีกรรมทางคริสต์ศาสนา

3.2 เพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะทางดนตรีของเพลงสวดคริสต์ศาสนา

3.3 วิเคราะห์ความหมายของเพลงสวดคริสต์ศาสนา

4. ชั้นนำเสนอผลงานวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ใช้วิธีการนำเสนอผลการศึกษาวิจัยในรูปแบบของรายงานการวิจัย เรื่อง “เพลงสวดในคริสต์ศาสนา กรณีศึกษา โบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรจิว” ในการนำเสนอรูปแบบของรายงานการวิจัยนี้แบ่งเป็น 6 บท ได้แก่

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย

บทที่ 4 โบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรจิวและพิธีกรรมของโบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรจิว

บทที่ 5 บทเพลงในพิธีกรรมของโบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรจิว

บทที่ 6 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษา

ในการวิจัยเรื่อง “เพลงสวดคริสต์ศาสนา กรณีศึกษา โบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรจิว” ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แนวทางการศึกษาทางมานุษยวิทยาการเก็บข้อมูลภาคสนามและวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทเพลงสวดที่เป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมทางคริสต์ศาสนาพร้อมทั้งวิเคราะห์คุณลักษณะทางดนตรีและความหมายของเพลงสวดคริสต์ศาสนาในโบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรจิว ดังนี้

1. บทบาทเพลงสวดที่เป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมทางคริสต์ศาสนาโบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรจิว

การประกอบพิธีกรรมต่างๆ ของโบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรจิว จัดเป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับ

ทางศาสนาคริสต์ทั้งสิ้น โดยมีการจัดประกอบทั้ง พิธีกรรมที่จัดขึ้นเป็นประจำในทุกๆ สัปดาห์ ได้แก่ พิธีมิสซาวันรับศีลมหาสนิทซึ่งถูกจัดขึ้นให้เป็นส่วน หนึ่งของการประกอบพิธีมิสซาขอบคุณพระเจ้า โดย พิธีมิสซานี้จะประกอบด้วยการอ่านพระคัมภีร์และ ฟังคำสอนจากบาทหลวง ส่วนพิธีรับศีลมหาสนิทจะ ประกอบด้วยพิธีกรรมที่จัดขึ้นเพื่อระลึกถึงงานเลี้ยง ครั้งสุดท้ายของพระเยซูและการสิ้นชีวิตของพระ เยซูเพื่อไถ่บาปให้กับมนุษย์ส่วนพิธีกรรมที่จัดขึ้น เป็นประจำในรอบเดือน ได้แก่ พิธีแห่แม่พระ จัดขึ้น ในทุกๆ วันเสาร์ต้นเดือน โดยพิธีกรรมนี้จัดขึ้นหลัง พิธีรับศีลมหาสนิทหรือมิสซาขอบคุณพระเจ้า เริ่มจากการเดินแห่แม่พระที่บริเวณหน้าโบสถ์เซนต์ แอนโทนี แปรตรีวนไปทางด้านขวาของโบสถ์เป็น จำนวน 1 รอบ แล้วจึงเข้ามาในโบสถ์เพื่อสวด วิงวอนและสวดถวายตัวต่อแม่พระ เมื่อจบการสวด ถวายตัวต่อแม่พระผู้เข้าร่วมพิธีทุกคนเดินไปถวาย ดอกกุหลาบแม่พระด้านหน้าเวทีประกอบพิธี เพื่อ ระลึกถึงพระมารดาของพระเยซูคริสต์เจ้า พิธีกรรม ที่จัดขึ้นเป็นประจำในรอบปี ได้แก่ พิธีคริสต์มาส คือ การฉลองการประสูติของพระเยซูเพื่อมาไถ่บาปให้ กับมนุษย์โดยจัดพิธีมิสซาขอบคุณพระองค์พระ เยซูผู้เป็นพระบุตรของพระเจ้าให้ชาวคริสต์ได้เข้า มาร่วมประกอบพิธีกรรมในวันทุกคืนวันที่ 24 เดือน ธันวาคมของทุกปี

ภาพบรรยากาศภายในพิธีคริสต์มาส
โบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรตรีว
ที่มา : ถ่ายภาพโดยสรารุช โรจนศิริ
วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๗

บทเพลงประกอบพิธีกรรมต่างๆ ในโบสถ์ เซนต์แอนโทนี แปรตรีว มีลักษณะเป็นการสวดเพื่อ สรรเสริญพระเจ้า เรียกว่า “เพลงสวด” โดยมี บทบาทสำคัญในการขับร้องประกอบภาคต่างๆ ของพิธีกรรม สามารถแบ่งได้ ดังนี้

1. ภาคเริ่มพิธีกรรม
2. ภาคสารภาพบาป
3. ภาคบททำวิงวอน
4. ภาคบทพระสิริรุ่งโรจน์
(เฉพาะพิธีคริสต์มาส)
5. ภาคบทภาวนา
6. ภาควงพิธีกรรม
(บทอ่านพระคัมภีร์)
7. ภาคบูชาขอบคุณ
ภาครับศีลมหาสนิท
8. ภาคปิดพิธีกรรม
(บทภาวนาหลังรับศีลมหาสนิทเฉพาะพิธี
แห่แม่พระ)

โดยบทเพลงสวดเหล่านี้จะมีบทบาทในการ ใช้งานสอดคล้องกับการประกอบพิธีกรรมของ ลำดับภาคนั้นๆ อย่างเฉพาะเจาะจงและมีการ กำหนดไว้อย่างชัดเจน ซึ่งในแต่ละภาคของการ ประกอบพิธีกรรมมีบทเพลงสวดที่สามารถนำมาใช้ ขับร้องประกอบพิธีกรรมได้เป็นจำนวนมาก ขึ้นอยู่ ว่าจะคัดเลือกบทเพลงใดในภาคนั้นๆ มาใช้งาน โดย เนื้อร้องและทำนองของบทเพลงสวดที่ใช้จะไม่มีการ เปลี่ยนแปลงแม้จะขับร้องในพิธีกรรมอื่นๆ ก็ยังคง รูปแบบของท่วงทำนองและเนื้อร้องไว้อย่างเดิม หากแต่สิ่งที่จะมีความเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอนจะอยู่ ที่การนำบทเพลงสวดต่างๆ มาจัดเรียงเพื่อขับร้อง ในพิธีกรรมนั้นๆ

ภาพบรรยากาศภายในพิธีฉลองวัด
โบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรจิว
ที่มา : ถ่ายภาพโดยสรารุช โรจนศิริ
วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๗

บทเพลงสวดในพิธีกรรมของศาสนาคริสต์ โบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรจิวมีบทบาทในการจัดประกอบพิธีกรรม ดังนี้

1. บทบาทสำหรับเริ่มต้นพิธีกรรม เรียกว่า ภาคเปิดพิธี ใช้เป็นเพลงสวดขับร้องในขณะที่บาทหลวงผู้ประกอบพิธีกรรมเดินเข้าออกมาจากด้านหลังเวทีมายังโต๊ะประกอบพิธีหน้าเวทีภายในโบสถ์และเข้าประจำที่ประกอบพิธี ถือเป็น การต้อนรับผู้เข้าร่วมพิธีกรรมทุกคน
2. บทบาทสำหรับการสวดภาวนา เรียกว่า ร่ำวิงวอน คือ การขับร้องบทเพลงสวดเพื่อขอพรพระเจ้าด้วยบทภาวนาต่างๆ
3. บทบาทในการใช้งานแทนถ้อยคำตอบรับ คือ การใช้เพลงสวดขับร้องระหว่างบทอ่านพระคัมภีร์ของศาสนาคริสต์ เพื่อเป็นการแสดงว่าผู้เข้าร่วมในพิธีกรรมนี้เข้าใจและตอบรับหลักคำสอนต่างๆที่ได้รับฟังอยู่นี้อย่างชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน
4. บทบาทในการถวาย เรียกว่า ภาคถวาย ใช้เป็นการขับร้องเพลงสวดเพื่อรับศีลมหาสนิทของคริสต์ชน อีกทั้ง ยังเป็นสิ่งที่แสดงถึงการมอบถวายจิตอันดีเพื่อเป็นสิ่งบูชาแด่พระเจ้าสำหรับผู้ร่วมในพิธีตามความเชื่อของชาวคริสต์
5. บทบาทในการแสดงถึงการบูชาในพิธีกรรม กล่าวคือ การขับร้องเพลงสวดเป็นการ

ถวายพรแด่พระเจ้าซึ่งผู้ที่เข้าร่วมพิธีจะทำการภาวนาจิตถวายพรบูชาให้กับพระเจ้าในช่วงที่มีการขับร้องเพลงสวดเสมอ

6. บทบาทในการแสดงถึงการประกาศพระธรรมของศาสนาคริสต์และเป็นการย้ำในความเชื่อสำคัญของชาวคริสต์ทุกคนที่มีต่อพระเยซูคริสต์เจ้า ดังในเนื้อเพลงสวดมีการกล่าวว่ “พระองค์จะกลับคืนชีพมาบนโลกมนุษย์อีกครั้ง”

7. บทบาทที่แสดงถึงการสิ้นสุดของพิธีกรรม เรียกว่า ภาคปิดพิธี คือ การขับร้องเพลงสวดในขณะที่บาทหลวงผู้ประกอบพิธีกรรมเดินออกจากโบสถ์ อีกทั้งยังเป็นการเน้นให้ผู้เข้าร่วมในพิธีกรรมนำหลักคำสอนต่างๆของศาสนาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

2. คุณลักษณะทางดนตรีของเพลงสวดคริสต์ศาสนาโบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรจิว

บทเพลงต่างๆ ในพิธีกรรมมีรูปแบบของสี่สร้างเสียงและคุณลักษณะของเสียงแบบการใช้เสียงร้องหลักเป็นเสียงร้องหญิง โดยจะประสมประสานกับเสียงร้องหมู่ของผู้มาเข้าร่วมพิธี ประกอบกับเครื่องดนตรีชื่อ ออร์แกน คุณภาพของเสียงและความดังจึงมีปริมาณของเสียงแบบดังกังวานมาก โดยตลอดจนจบพิธีการอีกทั้งพื้นผิวทางดนตรียังใช้การดำเนินทำนองประเภทโฮโมโฟนี (Homophony) คือ มีทำนองหลักและทำนองประสานในลักษณะของคอร์ดตามหลักดุริยางค์ศาสตร์แบบตะวันตก ตลอดจนจบพิธีกรรมด้วยเช่นกัน

ทำนองทำนองของบทเพลงสวดต่างๆที่ใช้ในพิธีกรรมจะมีการใช้ระบบเสียงแบบตะวันตก 12 เสียงเท่ากันทั้งสิ้นทุกเพลง กลุ่มเสียงที่ใช้มีตั้งแต่กลุ่มเสียงแบบ 5 เสียง (Pentatonic) คือบันไดเสียงเพนทาโทนิค แบบดนตรีตะวันตก (Pentatonic scale) และกลุ่มเสียงแบบ 6 เสียง (Hexatonic) โดยตัดโน้ตตัวที่ 4 หรือ 6 ของบันไดเสียงเมเจอร์ออกไป และกลุ่มเสียงแบบ 7 เสียง (Septatonic) จัดเป็นกลุ่มเสียงที่ใช้งานมากที่สุดคือ บันไดเสียงเมเจอร์ (Major scale) กับบันไดเสียงไมเนอร์

(Minorscale) แบบดนตรีตะวันตกทางด้านขึ้นคู่เสียง ในบทเพลงสวดต่างๆส่วนมากก็มักใช้ขั้นคู่แบบตามลำดับขั้นส่งผลให้ความห่างของช่วงเสียงในเพลงสวดต่างๆ มักอยู่ในช่วงระยะหนึ่งช่วงเสียง แต่อาจปรับระดับเสียง (Transposition) ตามระดับเสียงของนักร้องบ้างในบางเพลง

รูปลักษณ์ของท่วงทำนองของเพลงสวดต่างๆ ที่ใช้ประกอบพิธีกรรมมักเป็นแบบเชื่อมโยงต่อเนื่องกันโครงสร้างของวลี มักขยายวลีทำนองด้วยการแปรทำนองจากวลีหลักหรืออาจใช้การซ้ำทำนองของวลีหลักแล้วเปลี่ยนเนื้อร้องเพลงใหม่ก็ได้ ด้านเนื้อร้องและการเอื้อนมีการใช้เสียงของเนื้อร้องส่วนมากเป็นแบบพยางค์ร้องกับทำนองเดียวกัน (Syllabic text) มากกว่าเนื้อร้องแบบเอื้อนเสียง (Melismatic text)

จังหวะของบทเพลงสวดต่างๆมักใช้การตกจังหวะแบบเน้นหนักในจังหวะหลักมากกว่าจังหวะรองโดยปรากฏว่ามีการใช้อัตราจังหวะแบบอัตราจังหวะตายตัว ชนิด 4 จังหวะต่อหนึ่งห้องเพลง (Simple Time 4/4)มากกว่าอัตราจังหวะชนิดอื่นแต่ก็มีอัตราจังหวะผสม (Compound 6/8) บ้างในบางเพลง

ความเร็วของเพลงสวดต่างๆที่ใช้ประกอบพิธีกรรมมีความหลากหลายมากทั้งช้าและเร็ว ตั้งแต่ ♩ = 72 ถึง 110 ขึ้นอยู่กับบรรยากาศในช่วงของการประกอบพิธีกรรม

ตัวอย่างเพลงสวดภาครับศีลมหาสนิทในพิธีแม่พระโบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรดรีว

คีตลักษณ์ของบทเพลงที่ใช้สำหรับบทเพลงสวดต่างๆ นี้มีหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ บทเพลงทำนองเดียว (Iterative) บรรเลงซ้ำกัน, บทเพลงสองท่อนแตกต่างกัน (Binary), บทเพลงสองท่อนที่ย้อนกลับท่อนแรก (Reverting), บทเพลงที่ใช้รูปแบบข้างต้นแต่ซ้ำหลายเที่ยว (Strophic), บทเพลงที่มีหลากหลายท่อนไม่ซ้ำกัน (Progressive), บทเพลงที่นำทำนองหลักมาแปรทำนองใหม่ (Theme and Variation) และโดยส่วนใหญ่เพลงสวดหลายเพลงมักขยายประโยคด้วยวิธีการแปรทำนองมากที่สุด

3. ความหมายของเพลงสวดคริสต์ศาสนาโบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรดรีว

ความหมาย (Meaning) ของบทเพลงสวดต่างๆที่ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาคริสต์ ในโบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรดรีว มีความหมายที่แสดงถึงการสรรเสริญพระเจ้าของผู้นับถือศาสนาคริสต์

อย่างเป็นที่สุดในความสรรพานุภาพของพระองค์ที่ได้สร้างสรรพสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมาและบทเพลงสวดส่วนใหญ่ยังเป็นการแสดงถึงความซาบซึ้งที่คริสต์ชนมีต่อความเสียสละของพระเยซูคริสต์เจ้าในการเสด็จลงมาประสูติเป็นมนุษย์เพื่อไถ่บาปให้กับมนุษย์ผู้เป็นคนบาปให้กลับมายู่ในความเมตตาของพระเจ้าตลอดกาล รวมถึงในบางช่วงของพิธีกรรมการขับร้องเพลงสวดยังหมายถึงการขอวิงวอนต่อพระเจ้าให้พระองค์ท่านโปรดประทานความเมตตา กรุณาและให้ความช่วยเหลือด้านจิตใจด้วย อีกทั้งยังเป็นการทำให้เกิดการระลึกในหลักคำสอนต่างๆ ทางศาสนาคริสต์เพื่อแสดงถึงแนวทางการปฏิบัติของคริสต์ชนทุกคนที่ควรจะปฏิบัติตนให้อยู่ในหลักคำสอนของศาสนา ในด้านการประกอบพิธีรับศีลมหาสนิทบทเพลงสวดมักมีความหมายที่แสดงถึงพระคุณอันสูงสุดของพระเยซูคริสต์เจ้าที่ได้ประทานศีลมหาสนิทให้แก่ชาวคริสต์ โดยปัง (ขนมปัง) และเหล้าองุ่นนี้ เป็นสิ่งแทนกายและเลือดของพระเยซูคริสต์เจ้าที่มอบให้แก่คริสต์ชนรับไปกิน เพื่อให้ร่างกายของตนสนิทแนบแน่นอยู่กับพระเยซูคริสต์เจ้าตลอดไป ชาวคริสต์จึงถือว่าการรับศีลมหาสนิทเป็นการย้ำเตือนในการระลึกถึงบุญคุณของพระเยซูคริสต์เจ้าที่ได้ยอมเสียชีวิตเพื่อไถ่บาปให้กับมนุษย์ผู้เป็นคนบาปให้กลับมารักในพระเจ้าชั่ววันรันดร์

อภิปรายผล

จากการเก็บข้อมูลภาคสนามของผู้วิจัยทำให้ทราบว่า ในปัจจุบันผู้นับถือศาสนาคริสต์ที่เข้ามา ร่วมประกอบพิธีกรรมทางศาสนาภายในโบสถ์เซนต์แอนโทนี แปดรีว โดยส่วนมากแล้วมักใช้คำว่า “วัด” เรียกแทนคำว่า “โบสถ์” หรือใช้คำว่า “พระสงฆ์” แทนคำว่า “บาทหลวง”

ภาพด้านหน้าโบสถ์เซนต์แอนโทนี แปดรีว
ที่มา : ถ่ายภาพโดยสรารุช โรจนศิริ
วันที่ ๑๑มกราคม ๒๕๕๘

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้วิจัย สามารถสรุปได้ว่า สาเหตุที่มีการปรับใช้คำเรียกชื่อเฉพาะต่างๆ ของศาสนาคริสต์ เพราะความต้องการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ไม่ได้มีศาสนาคริสต์เป็นศาสนาหลักประจำชาติ จึงต้องใช้วิธีสื่อสารกับคนในสังคมด้วยการใช้ชื่อเรียกต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น เพื่อให้ไม่ให้เกิดความแตกต่างจนเกิดการแบ่งแยกของคนในสังคม อาทิ การใช้คำว่า “พระสงฆ์” แทนคำว่า “บาทหลวง” เพราะคำว่าพระสงฆ์สำหรับสังคมไทยแล้วจะทราบความหมายว่าเป็นผู้ที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาพุทธให้กับชาวไทยทุกคน ทางคริสต์ศาสนาจึงใช้คำว่า “พระสงฆ์” เรียกแทนคำว่า “บาทหลวง” ด้วย เพื่อต้องการให้สื่อถึงผู้ที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาได้เหมือนกันทำให้คนในสังคมไทยเข้าใจได้โดยไม่ต้องอธิบาย หรือการใช้คำว่า “วัด” เรียกแทนคำว่า “โบสถ์” ก็เพื่อให้คนไทยส่วนใหญ่เข้าใจถึงสถานที่ของศาสนาคริสต์ได้อย่างรวดเร็วเหมือนกันหนึ่งทางศาสนาคริสต์ได้มีการกำหนดไว้โดยพระศาสนจักรด้วยการเผยแพร่ศาสนาสามารถปรับให้เข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ตามความเหมาะสม

การประกอบพิธีกรรมต่างๆ ของศาสนาคริสต์ในส่วนของลำดับขั้นตอนของการจัดพิธีกรรม

สำหรับผู้ที่มีนับถือศาสนาคริสต์มาตั้งแต่กำเนิดหรือนับถือมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานจะสามารถปฏิบัติและเข้าใจขั้นตอนต่างๆของการจัดประกอบพิธีกรรมนั้นเป็นอย่างดี แต่หากผู้เข้าร่วมในพิธีกรรมไม่สามารถจำลำดับขั้นตอนต่างๆของการประกอบพิธีกรรมได้ ทางโบสถ์เซนต์แอนโทนีแปดริ้ว ก็มีการจัดพิมพ์หนังสือพิธีแจกให้กับผู้มาเข้าร่วมพิธีกรรมได้ใช้ประกอบด้วย ซึ่งทางโบสถ์ได้จัดทำไว้ทั้งหนังสือเพลงสวด (พิมพ์แต่เนื้อเพลงไม่มีโน้ต) ชื่อ “หนังสือเพลงสรรเสริญสุดดี วันเซนต์แอนโทนี” ซึ่งก็มีทั้งผู้ที่ต้องใช้หนังสือพิธีและผู้ที่ไม่ต้องใช้หนังสือพิธีเพราะจำขั้นตอนการปฏิบัติต่างๆ ได้เป็นอย่างดีแล้ว โดยเฉพาะผู้ใหญ่ที่มักไม่ต้องพึ่งพาหนังสือพิธีซึ่งแตกต่างจากเด็กที่มักจะต้องใช้หนังสือพิธีในการประกอบพิธีกรรม

ขั้นตอนของการประกอบพิธีกรรมต่างๆที่จัดขึ้นในโบสถ์เซนต์แอนโทนี แปดริ้ว โดยภาพรวมของการจัดพิธีกรรมได้มีการกำหนดขั้นตอนต่างๆไว้อย่างเป็นระบบชัดเจน เรียกว่า “ภาค” หมายถึง การประกอบพิธีกรรมในช่วงต่างๆ โดยการจัดพิธีกรรมทุกพิธีจะมีขั้นตอนการจัดประกอบพิธีกรรมและมีการจัดพิธีรับศีลมหาสนิทเป็นพิธีกรรมหนึ่งรวมอยู่ด้วยเสมอ ซึ่งพิธีกรรมเหล่านี้มักมีลักษณะเฉพาะของแต่ละพิธีในกิจกรรมหรือพิธีการต่อในตอนท้ายพิธีรับศีลมหาสนิท อย่างเช่นพิธีคริสต์มาส เมื่อจบพิธีมิสซาร์รับศีลมหาสนิทแล้วในตอนท้ายของพิธีจะเป็นการสักการะรูปปั้นพระกุมารเยซู เพื่อขอบคุณในการไถ่บาปของพระองค์และขอพรอันเป็นมงคลแก่ชีวิตสำหรับผู้เข้าร่วมประกอบพิธี ส่วนพิธีแม่พระ เมื่อจบพิธีมิสซาร์รับศีลมหาสนิทแล้วในตอนท้ายของพิธีจะเป็นการเดินแห่แม่พระไปรอบโบสถ์และสักการะแม่พระด้วยดอกกุหลาบเมื่อเสร็จพิธีและพิธีฉลองวัด เมื่อจบพิธีมิสซาร์รับศีลมหาสนิทแล้วในตอนท้ายของพิธีจะมีการแห่กบฏอุณตนไปรอบโบสถ์เพื่อฉลองนักบุญประจำโบสถ์

ภาพการแห่กบฏประจำโบสถ์ในพิธีฉลองวัด
โบสถ์เซนต์แอนโทนี แปดริ้ว
ที่มา : ถ่ายภาพโดยสราวุธ โรจนศิริ
วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๗

บทเพลงสวดที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาคริสต์ของโบสถ์เซนต์แอนโทนี แปดริ้วเป็นการขับร้องเพื่อแสดงถึงการวิงวอนขอพร แสดงถึงการตอบรับในคำสอนของศาสนาคริสต์ แสดงถึงการประกาศความเชื่อ แสดงถึงการสวดภาวนา แสดงถึงการถวายพร แสดงถึงการรับศีล แสดงถึงการขอบพระคุณ ซึ่งการแสดงความรู้สึกเหล่านี้ล้วนเกิดขึ้นโดยผ่านการขับร้องเพลงสวดทั้งสิ้น ดังนั้นการขับร้องบทเพลงสวดสำหรับผู้นับถือศาสนาคริสต์จึงถือว่าเป็นหนทางหนึ่งที่จะสามารถทำให้ผู้เข้าร่วมประกอบพิธีติดต่อกับพระเจ้าได้นอกเหนือไปจากขั้นตอนของการปฏิบัติในพิธีกรรม

ในด้านของบทเพลงประกอบพิธีกรรม เพลงสวดในศาสนาคริสต์ได้ทำหน้าที่สนับสนุนและเกื้อหนุนการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาได้สอดคล้องกันอย่างยิ่ง โดยจากการศึกษาของผู้วิจัยทำให้ทราบว่าการขับร้องบทเพลงสวดต่างๆไม่จำเป็นต้องขับร้องให้จบเนื้อเพลงประโยคสุดท้ายทุกครั้ง หากแต่การจบของบทเพลงจะขึ้นอยู่กับช่วงของการประกอบพิธีกรรมนั้นๆ ว่าได้สิ้นสุดลงแล้วหรือไม่ หากการปฏิบัติของพิธีกรรมในช่วงนั้นได้สิ้นสุดลงแล้วก็สามารถจบเพลงลงได้ทันทีโดยที่เนื้อเพลงยังร้องไม่หมดหรือหากพิธีกรรมยังมีการปฏิบัติต่อเนื่องอยู่หรือยังไม่เสร็จสิ้น บทเพลงประกอบในพิธีนั้นก็ต้องขับร้องแบบวนซ้ำไปเรื่อยๆจนกว่าจะ

จบขั้นตอนการปฏิบัติของพิธีกรรมและจากการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้วิจัยได้ข้อสังเกตของการประพันธ์เนื้อร้องของบทเพลงสวดว่า หากเป็นบทเพลงที่ต้องประกอบการปฏิบัติของพิธีกรรมที่อาจมีความไม่แน่นอนในระยะเวลาการประกอบพิธี เช่น พิธีรับศีลมหาสนิทในช่วงการให้ศีล ซึ่งมีคริสตชนในพิธีกรรมเข้ามารับศีลจากบาทหลวงในแต่ละครั้งที่จัดพิธีกรรมนี้ขึ้นเป็นจำนวนไม่มีความแน่นอน หากมีผู้รับศีลจำนวนมาก บาทหลวงต้องทำการให้ศีลเป็นเวลานานและหากมีผู้รับศีลจำนวนน้อยระยะเวลาของการให้ศีลจะสั้นลงตามจำนวนของผู้เข้ามารับศีล บทเพลงที่ใช้ประกอบช่วงรับศีลนี้จึงถูกประพันธ์มาในลักษณะ Strophic Form คือ วนซ้ำทำนองเพลงเดิมแต่เปลี่ยนเนื้อเพลงใหม่ไปเรื่อยๆ ซึ่งบางเพลงอาจมีการเขียนเนื้อเพลงใหม่ซ้ำทำนองเดิมหลาย ๆ รอบ เพื่อผู้ขับร้องและนักออร์แกนจะนำไปใช้ได้หากมีการประกอบพิธีที่ยาวนาน หนึ่งบางพิธีกรรมหากใช้คณะนักขับร้องเป็นจำนวนมากจำเป็นต้องมีวาทยกรเพื่อคอยกำกับจังหวะของบทเพลงสวดที่ใช้ประกอบพิธีกรรมนั้นๆ ให้พอดีกัน

บทเพลงสวดต่างๆ ที่ใช้ประกอบพิธีกรรมของทางศาสนาคริสต์ มีคุณลักษณะทางดนตรีที่มีความคล้ายคลึงกันและมีความแตกต่างกัน

คุณลักษณะทางดนตรีของบทเพลงสวดต่างๆ ที่มีความคล้ายคลึงกันคือ ใช้เสียงร้องหลักเป็นนักร้องหญิง ประกอบกับออร์แกนเสมอใช้การดำเนินทำนองหลักและทำนองประสานในลักษณะของคอร์ดตามหลักดุริยางค์ศาสตร์แบบตะวันตกตลอดจนจบพิธีกรรมและแต่ละบทเพลงมีความหมายที่แสดงถึงการสรรเสริญบุคคลสำคัญหลักของศาสนาคริสต์คล้ายกัน

คุณลักษณะทางดนตรีของบทเพลงสวดต่างๆ ที่มีความแตกต่างกันคือ ความเร็วของเพลงสวด ขึ้นอยู่กับบรรยากาศในช่วงของการประกอบพิธีกรรม เช่น การเปิดพิธีกรรมมักเริ่มต้นด้วยเพลงเร็ว ส่วนพิธีที่มีการสวดวิงวอนมักเป็นเพลงช้า เป็นต้นคีตลักษณ์ของบทเพลงต่างๆ มีหลากหลาย

รูปแบบแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับช่วงต่างๆ ของการประกอบพิธีกรรม

สรุปผล

งานวิจัยเรื่อง เพลงสวดคริสต์ศาสนา จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของเพลงสวดที่เป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมทางศาสนาคริสต์ รวมถึงศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะทางดนตรีและความหมายของเพลงสวดต่างๆ ที่เป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมทางศาสนาคริสต์ สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

โบสถ์เซนต์แอนโทนีแปรจิว เป็นโบสถ์ทางศาสนาคริสต์ที่ใช้ประกอบพิธีกรรมรวมทั้งการรับศีลศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ทางศาสนาสำหรับชาวคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ปัจจุบันโบสถ์เซนต์แอนโทนีแปรจิว มีพิธีมิสซารับศีลมหาสนิทเป็นพิธีกรรมหลัก อีกทั้งการดำเนินงานยังครอบคลุมไปถึงการจัดการศึกษาและการอำนวยความสะดวกโรงเรียนเซนต์แอนโทนีอีกด้วย การประกอบพิธีกรรมของโบสถ์เซนต์แอนโทนีแปรจิว มีความเกี่ยวข้องกับศาสนาคริสต์ทั้งสิ้น โดยมีทั้งพิธีกรรมที่จัดเป็นประจำทุกสัปดาห์ ได้แก่ พิธีมิสซารับศีลมหาสนิทและพิธีกรรมที่จัดขึ้นประจำปี ได้แก่ พิธีคริสต์มาส อีกทั้งยังมีพิธีกรรมที่จัดขึ้นโดยเฉพาะสำหรับคริสต์ชนคาทอลิกอีกด้วย ได้แก่ แม่พระและพิธีฉลองโบสถ์

บทเพลงประกอบพิธีกรรมในโบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรจิว มีบทบาทสำคัญในการขับร้องประกอบภาคต่างๆ ของการปฏิบัติพิธีกรรม โดยมีการจัดแบ่งลักษณะของเพลง ได้แก่ บทเพลงเริ่มพิธี, บทเพลงรำวิงวอน, บทเพลงพระสิริรุ่งโรจน์, บทเพลงสร้อยสดุดีและอัลเลลูยา, บทเพลงเตรียมเครื่องบูชา, บทเพลงศักดิ์สิทธิ์, บทเพลงพระชุมพา, บทเพลงรับศีล, บทเพลงแต่งงาน, เพลงเทศกาลคริสต์สมภพ, บทเพลงปิดพิธี

ดนตรีในพิธีกรรมใช้เสียงร้องเป็นหลักทั้งเสียงร้องชายและหญิงหรืออาจร้องพร้อมกันบ้างใน

บางเพลง โดยประสมประสานกับเสียงออร์แกนในลักษณะการดำเนินทำนองแบบโฮโมโฟนี (Homophony) ใช้ระบบเสียงแบบตะวันตก 12 เสียงเท่ากัน รูปแบบการประพันธ์ส่วนใหญ่เป็นแบบ Strophic Form and Variations และบทเพลงสวดต่างๆ ล้วนมีความหมายที่แสดงถึงการวิงวอนและการสรรเสริญพระเจ้าหรือบุคคลสำคัญทางศาสนาคริสต์เป็นหลัก โดยทุกบทเพลงที่ประกอบในพิธีกรรมล้วนทำหน้าที่สนับสนุนและเกื้อหนุนการประกอบพิธีกรรมที่จัดประกอบขึ้นภายในโบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรดิว ทั้งสิ้น อนึ่งเนื้อร้องและทำนองของบทเพลงสวดต่างๆ มีความคงที่ไม่เปลี่ยนแปลง สิ่งที่จะมีความเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอนอยู่ที่การนำบทเพลงสวดต่างๆ มาจัดเรียงเพื่อขับร้องในแต่ละภาคของพิธีกรรม

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “เพลงสวดคริสต์ศาสนา กรณีศึกษา โบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรดิว” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะด้านการทำงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง “เพลงสวดคริสต์ศาสนา กรณีศึกษา โบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรดิว” ยังมีรายละเอียดที่ควรทำการศึกษวิจัยเพิ่มเติมสำหรับการเก็บข้อมูลในเชิงเจาะลึกให้มากขึ้นได้ คือ การศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับเรื่อง “การศึกษารูปแบบและวิธีการของการประพันธ์เพลงสวดในศาสนาคริสต์” ซึ่งสามารถแยกรายละเอียดในการศึกษาได้ เช่น บทเพลงเริ่มพิธี, บทเพลงเตรียมเครื่องบูชา, บทเพลงรับศีล, เพลงเทศกาลคริสต์สมภพ, บทเพลงปิดพิธี เป็นต้น ในด้านของการประกอบพิธีกรรม ผู้ที่มีความสนใจอาจศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประกอบพิธีกรรมอื่นๆ ทางศาสนาคริสต์ที่ไม่ได้จัดประกอบขึ้นในโบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรดิว อย่างเช่น พิธีรับศีลล้างบาป, พิธีเสกสุสาน เป็นต้นในด้านของขอบเขตหรือพื้นที่ทำการศึกษา

ผู้ที่มีความสนใจอาจทำการศึกษวิจัยในพื้นที่ใกล้เคียงได้ คือ ศึกษวิจัยในโบสถ์ทางศาสนาคริสต์อื่นๆ เช่น โบสถ์เซนต์รีออค ท่าไช หรือ โบสถ์แม่พระฟาติมา บางบัว หรืออาจที่ไม่จำเป็นต้องจำกัดเฉพาะคณะพระมหาเถรหรือนิกายโรมันคาทอลิกก็ได้ อีกทั้งยังสามารถศึกษาเปรียบเทียบบทเพลงสวดคริสต์ศาสนาและการประกอบพิธีกรรมของโบสถ์ต่างๆ ทั้งพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราและพื้นที่อื่นๆ เพิ่มเติมอีก เพื่อเป็นประโยชน์ในการสร้างองค์ความรู้ทางด้านการศึกษาทางดนตรีต่อไป

2. ควรนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการสร้างแบบฉบับของพิธีกรรมทางศาสนาคริสต์

จากการวิจัยเรื่อง “เพลงสวดคริสต์ศาสนา กรณีศึกษา โบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรดิว” ผู้วิจัยได้จัดทำรูปแบบและขั้นตอนของการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาคริสต์อย่างเป็นระบบ จนสามารถนำไปใช้ได้จริงในการประกอบพิธีกรรม หากแต่การศึกษาในครั้งนี้เป็นเพียงการกำหนดกรณีศึกษาขึ้นในสถานที่เดียวเท่านั้น คือ โบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรดิว แบบแผนการปฏิบัติของการประกอบพิธีกรรมจึงสามารถนำมาใช้ได้เพียงสถานที่นี้เท่านั้น ยังไม่สามารถนำไปใช้ประกอบพิธีกรรมสำหรับผู้นับถือศาสนาคริสต์ได้ทั้งเขตภูมิภาคและระดับประเทศ หากมีการวิจัยอย่างต่อเนื่องในกรณีศึกษาของการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาคริสต์ในโบสถ์อื่นด้วยแล้ว อาจสามารถจัดทำเป็นแบบแผนในการปฏิบัติของการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาคริสต์ได้ สร้างความชัดเจนในการประกอบพิธีกรรมให้กับผู้ที่มาเข้าร่วมประกอบพิธีได้ถือปฏิบัติอย่างเป็นแบบฉบับเดียวกัน

3. ควรนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาความสามารถทางทักษะดนตรี

จากการวิจัยเรื่อง “เพลงสวดคริสต์ศาสนา กรณีศึกษา โบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรดิว” ทำให้ทราบว่าทักษะด้านดนตรีของนักดนตรีประจำโบสถ์คริสต์ซึ่ง

ถือว่าเป็นรูปแบบวัฒนธรรมที่ถูกถ่ายโยงมาจากตะวันตก ทั้งผู้ขับร้องและผู้เล่นดนตรีมักไม่นิยมการอ่านโน้ตตามแบบดุริยางค์ตะวันตก แต่มักใช้การจำทำนองเพลงมากกว่าซึ่งอาจเรียกว่า ใช้วัฒนธรรมแบบมุขปาฐะมากกว่าวัฒนธรรมแบบลายลักษณ์ จึงทำให้เกิดปัญหาขึ้น ได้แก่ การขับร้องหรือบรรเลงบางบทเพลงมีความยาวมากประกอบกับมีทำนองที่ไม่ซ้ำกัน จึงต้องฝึกซ้อมนานกว่าปกติเพราะต้องใช้เวลาท่องจำทั้งทำนองและเนื้อร้องมาก อีกกรณีคือ การจำเพียงอย่างเดียวอาจทำให้การบรรเลงไม่แน่นอนเพราะอาจลืมทำนองเพลงในบางส่วนได้ หากมีการฝึกสอนดนตรีกันอย่างจริงจังและอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะทักษะการอ่านโน้ตเพลงก็อาจจะทำให้ปัญหาเหล่านี้ลดน้อยลงได้ สร้างคุณภาพให้กับดนตรีในศาสนาคริสต์ยิ่งขึ้นไป ซึ่งปัญหาเหล่านี้สามารถแก้ไขได้โดยการพัฒนาการเรียนการสอนดนตรีในสถาบันดนตรี โดยจัดสอนรายวิชาการอ่าน เขียนโน้ตดนตรีตะวันตกและการฝึกสอดประสานการฟังดนตรีตะวันตกอย่างจริงจัง

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง เพลงสวดคริสต์ศาสนา กรณีศึกษาโบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรริว (Christianity Hymn, A Case Study in Saint Anthony Church.) สำเร็จลงได้ด้วยกระบวนการของระเบียบวิธีวิจัยทางมานุษยดุริยางค์วิทยา (Ethnomusicology research) ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาและเก็บข้อมูลมาเป็นระยะเวลา 1 ปี 6 เดือน ทั้งสาระหลักทางดนตรีและบริบทรอบด้านที่มีความเกี่ยวข้อง โดยทำการศึกษา

วิเคราะห์เพื่อให้ได้องค์ความรู้ทางดนตรีที่เป็นประโยชน์ สามารถนำรายงานวิจัยฉบับนี้ไปใช้เป็นแบบอย่างในกิจการงานพิธีของผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์และผู้ที่มีความสนใจได้ อีกทั้ง ยังสามารถบูรณาการบทเพลงสวดต่างๆ ในงานวิจัยนี้ไปใช้กับการเรียนการสอนดนตรีสากลวิชาต่างๆ ได้ทั้งทฤษฎี อาทิ การอ่านเขียนโน้ตดนตรีและปฏิบัติอาทิ การขับร้องต่างๆ

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องในโบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรริวซึ่งผู้วิจัยใช้เป็นกรณีศึกษาในการทำงานวิจัยครั้งนี้ที่อำนวยความสะดวกให้กับผู้วิจัยทั้งในเรื่องของสถานที่ ตารางการประกอบพิธี ตลอดจนการติดต่อประสานงานต่างๆ การชี้แนะและให้คำปรึกษาในข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่างๆ สำหรับผู้วิจัยขอบคุณนักดนตรีประจำโบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรริวทุกคนที่ให้ข้อมูลสำคัญในการทำงานวิจัยครั้งนี้ และอาจารย์ทุกคนในโรงเรียนเซนต์แอนโทนี ที่ร่วมให้ข้อมูลต่างๆ และให้การสนับสนุนรวมทั้งให้ความช่วยเหลือในการถ่ายภาพนิ่งในบางโอกาส

ผู้วิจัยขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์ เป็นอย่างสูงที่ได้มอบทุนอุดหนุนการวิจัย ประเภททุนพัฒนานักวิจัยรุ่นใหม่ ทำให้ผู้วิจัยได้เริ่มต้นทำงานวิจัยอย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้นและเป็นแรงผลักดันที่ดีในการดำเนินงานวิจัยให้สำเร็จลุล่วงไปได้ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนางานวิจัยทางดนตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์และในเขตพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์. (2522). *ศาสนาคริสต์*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณัชชา โสคติยานุรักษ์. (2544). *สังคีตลักษณ์และการวิเคราะห์*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์.
- ธนู แก้วโอภาส. (2542). *ศาสนาโลก*. กรุงเทพมหานคร : หจก. เอ็ม เทรดั้ง.
- ประยูร สนุดงกูโรพระญาณวโรดม. (2543). *ศาสนาต่างๆ*. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ประสิทธิ์ เลี้ยวสิริพงศ์. (2539). *ประวัติดนตรีตะวันตกโดยสังเขป*. กรุงเทพมหานคร : จงเจริญกาพิมพ์.
- ปัญญา รุ่งเรือง. (2546). *หลักวิชามานุษยดุริยางควิทยา*. เอกสารประกอบการสอนรายวิชาพื้นฐานดนตรี ชาติพันธุ์วิทยา : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิชศิลป์ กฤษเจริญ. (2548). *คาทอลิกสอนอะไร*. ราชบุรี : โรงพิมพ์ธรรมรักษ์.
- ศติ พงศ์สรายุทธ. (2544). *ประวัติและวรรณคดีดนตรีตะวันตกยุคกลางและยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.
- สื่อมวลชนคาทอลิกประเทศไทย. (2544). *หนังสือสรรเสริญสดุดี โบสถ์เซนต์แอนโทนี แปรริว*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อัสสัมชัญ.
- สุกรี เจริญสุข. (2530). *ดุริยางคศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethno-musicology)*. วารสารถนนดนตรี
- เสถียร พันธรังสี. (2542). *ศาสนาเปรียบเทียบ*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ บ.เยลโล่การพิมพ์ จำกัด.
- Merriam Alan. (1964). *Study of Ethnomusicology, Toward a Theory for Ethnomusicology. The Anthropology of Music.*

การเปรียบเทียบด้านวาทกรรมและกลวิธีทางวาทศิลป์ที่พบในสุนทรพจน์ ประกอบพิธีสาบานตนเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดี จอร์จ บุช จูเนียร์ และ ประธานาธิบดี บารัค โอบามา

Comparing Speech Acts and Rhetorical Devices Found in the Inaugural Addresses of President George Bush Jr. and President Barack Obama

สหรัฐ ปรวีณานนท์¹, มนตรี ตั้งพิชัยกุล²

Saharutt Paweenanont¹, Montri Tangpijaikul²

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อเป็นการค้นหาวาทกรรมและกลวิธีทางวาทศิลป์ที่ใช้ในสุนทรพจน์ประกอบพิธีสาบานตนเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาของ จอร์จ บุช จูเนียร์ และบารัค โอบามา รวมทั้งสิ้น 4 สุนทรพจน์ ผลของการวิจัยพบว่า มีการนำเอาวาทกรรมกลุ่มบอกกล่าว (assertive speech act) มาใช้ในสุนทรพจน์มากที่สุด และเครื่องมือที่ใช้ในกลวิธีทางวาทศิลป์ที่ถูกนำมาใช้มากที่สุดคือ กลวิธีการกล่าวซ้ำ (repetition) การใช้โครงสร้างประโยคแบบคู่ขนาน (parallelism) และอุปมาอุปไมย (metaphor) โดยที่เครื่องมือที่ใช้ในกลวิธีทางวาทศิลป์ดังกล่าวนี้ มีการนำไปใช้ โดยการสอดแทรกเข้ากับวาทกรรมกลุ่มบอกกล่าวมากที่สุด ซึ่งวาทกรรมกลุ่มบอกกล่าวนั้น ช่วยให้ประธานาธิบดี ถ่ายทอดข่าวสารด้านการเมืองผ่านสุนทรพจน์ประกอบพิธีสาบานตนเข้ารับตำแหน่ง ในลักษณะที่ตรงไปตรงมา มีประสิทธิภาพ และยังช่วยให้ผู้ฟังสามารถเข้าใจข้อความข่าวสารนั้นได้ง่าย ในขณะที่กลวิธีการกล่าวซ้ำสามารถย้ำแนวความคิดด้วยวิธีการใช้คำซ้ำ ๆ อันเป็นกลวิธีทางวาทศิลป์ที่ทำให้ข้อความข่าวสารนั้น ง่ายต่อการจดจำ จากนั้นก็นำเอาโครงสร้างประโยคแบบคู่ขนาน มาใช้สร้างจังหวะจะโคน เมื่อต้องการนำเสนอแนวคิดที่มากกว่าสองแนวคิด ซึ่งมีความสำคัญในระดับที่เสมอกัน อีกทั้งการใช้อุปมาอุปไมยที่สามารถทำให้ประเด็นที่มีความสลับซับซ้อน เข้าใจได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นนามธรรม ด้วยการกล่าวถึงสิ่งหนึ่งแทน เพื่อโยงไปถึงสิ่งที่ต้องการจะกล่าวถึง แม้ว่ากลวิธีทางวาทศิลป์ของประธานาธิบดีทั้งสองท่าน จะแตกต่างกันออกไปบ้าง แต่ยังคงมีความเหมือนกันอยู่บ้างในด้านการนำมาใช้บ้างพอสมควร และท้ายที่สุดการใช้วาทกรรมร่วมกับกลวิธีทางวาทศิลป์ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะทำการเขียนและการกล่าวสุนทรพจน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสุนทรพจน์ทางการเมืองนั้น ได้รับประสิทธิผลที่ดี

คำสำคัญ: วาทกรรม, กลวิธีทางวาทศิลป์, สุนทรพจน์ประกอบพิธีสาบานตนเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา

¹ นิสิตปริญญาโท, สาขาภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ภาควิชาภาษาต่างประเทศ, คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

¹ Graduate Student, English for Specific Purposes Program, Graduate School, Kasetsart University

² Assistant Professor, Thesis Advisor, department of Foreign Languages, Faculty of Humanities, Kasetsart University

Abstract

The main objective of this study is to investigate speech acts and rhetorical devices employed in the inaugural addresses of the Presidents of the United States of America. Data were collected from four of the inaugural addresses of George Bush Jr. and Barack Obama. The findings showed that assertive speech act was the type of speech acts employed the most in the inaugural addresses. Moreover, three types of rhetorical devices namely repetition, parallelism, and metaphor were found the most. Repetition, parallelism, and metaphor showed higher integration with assertive speech acts than any other types of speech acts. Assertive speech acts can assist the Presidents to convey their political messages through the inaugural addresses effectively in a straightforward approach because assertive speech acts can help the audience to understand the messages easily. Meanwhile, repetition reinforced the key ideas several times by using redundant words but through easy-to-remember rhetorical patterns. Then, parallelism was applied to create satisfying rhythm when presenting two or more ideas of the same level of importance. Metaphor could simplify the complexity of the abstract concept in the inaugural addresses by equating with another entity. Though, there are slight differences in employment of each rhetorical device, both Presidents seemed to have much similarity in terms of application. Finally, being well aware of the employment and integration of speech acts and rhetorical devices could yield effective impacts in terms of speech composing and delivery, particularly the political ones.

Keywords: The Inaugural addresses of the Presidents of the United States of America, Speech acts, Rhetorical devices.

Introduction

A number of unforgettable speeches were spoken by political leaders in different occasions around the world to display their leadership. The effectiveness of a political speech relies on the factors beyond the words of the speech, not just how words are used to provide information, but how such feelings and intentionality are conveyed from the speaker to the audience. One of the most interesting speeches is officially known as the inaugural address of the President of the United States. It is traditionally delivered immediately after the

new President-elect swearing in before commencing his administrative term as the U.S. President, Campbell and Jamieson (1990). Language researchers have given significant credits to the inaugural address because not only does it contain numerous unique characteristics of the English language, but it also possesses a variety of linguistic and rhetorical devices, Krisanaviparkporn (2007).

Many researchers have used different theoretical approaches to examine the inaugural address of the U.S. Presidents. One of many approaches is through theoretical framework of "speech acts". Searle (1975) believed that

speech acts are the basic functional unit in communication. He also agreed on the concept that the speech act is meaningful and contains conventional force. It's the verbal force that a speaker performs when making an utterance. In other words, we do not use the language to make only statements but also to perform the actions. Searle (1975) established five classifications of speech acts namely assertive, commissive, directive, expressive, and declaration.

Besides speech acts, in order to give their speech effectively, political speakers must apply rhetorical devices which are somehow interwoven with the speech acts. Rhetorical devices are the instruments used to achieve purposes with target audience in the ways that may influence the human's beliefs, attitudes, emotions, and judgment on specific matters such as the political address. Hamilton (2011) mentioned that rhetorical devices can be used to rearrange sentences in unusual ways and change the ordinary meaning of the words regardless of the terms that are used for them. McGuigan (2007) stated that there are four objectives in the application of rhetorical devices to persuade, inform, express, and entertain. Moreover, Rozina and Karapetjana (2009) stated that the language applied in political speeches used a broad range of rhetorical devices at the phonological, syntactic, lexical, semantic, pragmatic and textual levels. Thus, it is worthwhile to compare the application of speech acts and rhetorical devices that are used in the inaugural addresses of the President of the United States of America.

Objectives

1. To explore the frequency of occurrences of speech acts found in two inaugural addresses of George Bush Jr. and Barack Obama.
2. To explore the frequency of occurrences the types of rhetorical devices found in two inaugural addresses of George Bush Jr. and Barack Obama.
3. To investigate how frequently rhetorical devices are used for each speech act in all of the inaugural addresses of George Bush Jr. and Barack Obama.

Methodology

1. Purposive sampling method was used in the present study to analyze four selected the inaugural addresses of George Bush Jr. and Barack Obama namely:
 - 1.1 The first inaugural address of George Bush Jr. given on 20 January 2001.
 - 1.2 The second inaugural address of George Bush Jr. given on 20 January 2005.
 - 1.3 The first inaugural address of Barack Obama given on 20 January 2009.
 - 1.4 The second inaugural address of Barack Obama given on 21 January 2013.
2. Types of speech acts (SA) based on Searle (1975), which include assertive, commissive, directive, declaration, and expressive, were used as the theoretical framework of the study to analyze each unit of analysis. One unit of the data for the analysis was equal to one sentence ended with a sentence-ending punctuation mark. Definitions

of terms and examples are as follows:

2.1 Assertive is the type of speech act that represents an actual state of affairs in the world by using the performing verbs such as to inform, to claim, to confirm, to disagree, to identify, and likewise. For example, the sentence "Sometimes in life we're called to do great things", (Bush's first inaugural address) is shown that assertive is used in the sentence.

2.2 Commissive is the statement that contains the words in which the speaker has the purpose of committing himself to some future course of action such as to promise, to swear, to guarantee, to offer, to threaten, to volunteer, to vow, to invite and to pledge. For example, the sentence "America will remain the anchor of strong alliances in every corner of the glob", (Obama's second inaugural address) is shown that commissive is used in the sentence.

2.3 Declaration is the statement that contains the words in which the speaker aims to change the reality in association with the propositional content of the message or to bring into existence the state of affairs such as to declare, to sentence and to pronounce. For example, the sentence "I now pronounce you man and wife" is shown that declaration is used in the sentence.

2.4 Directive is the statement that contains the words in which the speaker aims at making the hearer to take action such as to direct, to command, to request, to require, to order, to instruct, to permit, to forbid, to suggest, to invite, to ask, to advise, to suggest, to beg, to urge, to dismiss, and to warn. For example, the sentence "I ask our youngest citizens to believe the evidence of your eyes", (Bush's second inaugural address) is shown that directive is used in the sentence.

2.5 Expressive is the statement that contains the words in which the speaker reveals his mental, psychological state, attitude or emotion at the time of speaking to some prior action or state of affairs such as to greet, to thank, to farewell, to excuse, to regret, to apologize, to complain, to complement, to praise, to recognize, to condole, to accept, to acknowledge, and to praise. For example, the sentence "May God bless you, and may He watch over the United States of America," (Bush's second inaugural address) is shown that expressive is used in the sentence.

Additionally, the frequencies of the occurrences were calculated in percentages under the following formula:

$$\frac{(\text{Total counts of each type of speech acts} \times 100)}{\text{Total number of sentences in the inaugural addresses of each President}}$$

3. Types of rhetorical devices (RD) were based on modified frameworks of Harris (2013), Hamilton (2011), and McGuigan (2007), which include the following rhetorical devices:

3.1 Antithesis: two contrastive ideas deliberately used in consecutive phrases or sentences such as in "Silent speaks when the words can't."

3.2 Hyperbole: exaggerating statement creating a strong emotional response such as in “Hush or I will kill you.”

3.3 Metaphor: a description of something by equating it with another thing such as in “Thailand is the kitchen of the world.”

3.4 Parallelism: successive application of identical or nearly identical syntactical patterns within a sentence such as in “Easy comes, easy goes.”

3.5 Personification: non-human portrayed in such a way like human such as in “Time and tide waits for no man.”

3.6 Repetition: repetitive use of consonants, vowel sounds, words, phrases, clauses, or sentences in two or more successive sentences such as in “Not time, not money, not

laws, but willing diligence will get this done.” In this case, “not” is repetitive.

3.7 Simile: a noun compared with another different noun normally applied with the words “as” or “like” such as in “John is as old as the hill.”

To analyze each unit of analysis, one unit of analysis was equal to one sentence ended with a sentence-ending punctuation mark. However, some units of analysis contained more than one RD, so each RD found was counted as a “hit”. On the other hand, not every unit of analysis contained rhetorical devices. Some unit did not have any RD at all. The calculation of rhetorical devices was based on the following formula:

$$\frac{\text{(Total hits of each type of RD found in the inaugural addresses} \times 100)}{\text{Total hits of all RD applied in the inaugural addresses of each President}}$$

4. The analysis in the perspective of how frequent rhetorical devices were used for each speech act found was to see the variety of rhetorical devices in different speech acts. Jones and Peccei (2004) cited in Al-Faki (2014) once mentioned that rhetoric teaches politicians how to speak well, how to impressively present their ideas in vigorous and persuasive discourse, and how to effectively convey their thoughts through communication. Therefore, without rhetorical device, a sentence may sound dull and cannot attract attention from audience. However, not every sentence contained rhetorical devices. In some sentences, more than one rhetorical device can be found, but some sentences did not contain any of them at

all. For instance, the sentence without any rhetorical device of the present study can be seen in the following sentence: “My most solemn duty is to protect this Nation and its people from further attacks and emerging threats,” Bush (2005) cited in Woolley and Peters (2015). On the other hand, the sentence with rhetorical devices of the present study can be seen in the following sentence: But we are also heirs to those who won the peace and not just the war; who turned sworn enemies into the surest of friends and we must carry those lessons into this time as well”, Obama (2013) cited in Woolley and Peters (2015). As seen in this sentence, antithesis was employed (peace: war, and enemies: friends), and parallel

structure was used in the sub-ordinate clause turned sworn enemies into the surest of friends”
 “who won the peace and not just the war; who as seen below:

who	won	the peace	and not just the war
who	turn	sworn enemies	into the surest of friends

Thus, this sample sentence was counted one for parallelism. The calculation of this
 2 hits for RD: one for antithesis and the other approach was based on the following formula:

$$\frac{\text{(Total hits of each type of RD found integrated with each type of SA)} \times 100}{\text{Total hits of the same type of RD found in the inaugural addresses of each President}}$$

Total hits of the same type of RD found in the inaugural addresses of each President

For example, according to Table 3, George Bush Jr. employed repetition at 66 hits and showed the highest integration with assertive at 46 hits. Thus, in this case, the integration percentage between repetition and assertive was 46 out of 66 hits which is equal to 70 %.

5. The comparative analysis between speech acts and rhetorical devices found and how frequent they are integrated in the first and the second inaugural addresses of each President was based on content analysis of what were found in methodology items 2, 3, and 4.

Results

The results regarding the speech acts as stated above are illustrated in Table 1.

Table 1 Comparative chart of frequency of occurrences and percentages of speech acts found in the inauguration addresses of George Bush Jr. and Barack Obama.

Inauguration addresses of		George Bush Jr. (1 st & 2 nd)	Barack Obama (1 st & 2 nd)	Total (four inaugural addresses)
Total Sentences		198	209	407
Types of Speech Acts	Assertive	140 (71 %)	158 (76 %)	298 (73%)
	Commissive	29 (15 %)	24 (11 %)	53 (13%)
	Directive	20 (10 %)	18 (9 %)	38 (9%)
	Expressive	9 (5%)	9 (4%)	18 (5%)
	Declaration	0(0%)	0(0%)	0(0%)

All percentages are rounded up to the nearest whole numbers.

Based on Table 1, first, it is very evident that assertive is the type of speech acts that George Bush Jr. and Barack Obama applied the most in all of their inaugural addresses because they were found at the highest percentages. According to Table 1, Bush employed 71% of assertive followed by commissive (15 %), directive (10 %), and expressive (5%) respectively. As for Obama, assertive was also employed the most at 76% followed by commissive (11 %), directive (9 %), and expressive (4%) respectively. Finally, declaration is the only type of speech act that was not at all found in all inaugural addresses of the present study.

As we can see from Table 1, both Bush and Obama employed speech acts in the same frequency ranks ranging from greater to fewer: assertive, commissive, directive, and expressive respectively. When it was summed up as seen in the last column, the pattern of application remained the same as shown in Bush and Obama. It can be assumed that assertive was popularly used followed by commissive, directive, and expressive in inaugural addresses of the present study.

The following examples show the use of assertive, commissive, directive, and expressive were respectively used in the inaugural addresses.

1. Sometimes in life we're called to do great things. (Assertive: Bush's first inaugural address).

2. America will remain the anchor of strong alliances in every corner of the globe. (Commissive: Obama's second inaugural address).

3. I ask our youngest citizens to believe the evidence of your eyes. . (Directive: Bush's second inaugural address).

4. I thank President Bush for his service to our Nation, as well as the generosity and cooperation he has shown throughout this transition. (Expressive: Obama's first inaugural address).

Next, the rhetorical devices found in the inaugural addresses of George Bush Jr. and Barack Obama are based on the modified frameworks of Harris (2013), Hamilton (2011), and McGuigan (2007) which include antithesis, hyperbole, metaphor, parallelism, personification, repetition, and simile. The results regarding rhetorical devices are illustrated in Table 2.

Table 2 The comparative chart of hits and percentage of rhetorical devices found.

Inauguration Addresses of (name of the Presidents)		George Bush Jr. (1 st & 2 nd)	Barack Obama (1 st & 2 nd)	Total (four inaugural addresses)
Total hits		185	193	378
Types of Rhetorical Devices	Repetition	66 (36 %)	76 (39 %)	142 (38 %)
	Parallelism	39 (21 %)	34 (18 %)	73 (19%)
	Metaphor	34 (18 %)	46 (24 %)	80 (21%)
	Antithesis	25 (14 %)	22 (11 %)	47 (12%)
	Personification	17 (9 %)	10 (5 %)	27 (7 %)
	Simile	4 (2 %)	5 (3 %)	9 (2%)
	Hyperbole	0(0%)	0(0%)	0(0%)

All percentages are rounded up to the nearest whole numbers.

According to Table 2, it is obvious that George Bush Jr. and Barack Obama applied repetition the most in their inaugural addresses as it shows the highest percentage than any other types of rhetorical devices. Bush employed 36 % of repetition and 39 % for Obama respectively. Next, parallelism is ranked the second in the inaugural addresses of George Bush Jr. (21%) but ranked the third for Obama (18%). Next, metaphor is ranked the third for Bush (18%) but ranked the second in Obama (24%).

As for antithesis, personification, and simile, they were used in the same frequency ranks by both Bush and Obama, as seen in Table 2. Finally, hyperbole is the only type of rhetorical device that was not at all employed in every inaugural addresses of the present study.

In summary, both Bush and Obama employed rhetorical devices in slightly different frequency ranks. Bush employed rhetorical devices ranging from greater to fewer as

follows: repetition, parallelism, metaphor, antithesis, personification, and simile respectively. In contrast, Obama employed rhetorical devices ranging from greater to fewer as follows: repetition, metaphor, parallelism, antithesis, personification, and simile respectively. In addition, when they were all summed up as seen in the far right column in Table 2, the summarized frequency ranks of application was the same as that of Obama. However, regardless of individual's frequency ranking of each President in terms of employment, repetition, parallelism, and metaphor were still popularly used in inaugural addresses of the present study.

The following examples show the application of repetition, metaphor, and parallelism respectively in the inaugural addresses.

1. By our efforts, we have lit a fire as well, a fire in the minds of men. (Repetitive: Bush's second inaugural address). The underlined words begin with repetitive consonants - /f/ and /m/.

2. Do you not think an angel rides in the whirlwind and directs this storm? (Metaphor: Bush's first inaugural address). The underlined clause is metaphorical expression.

we must carry those lessons into this time as well. (Parallelism: Obama's second inaugural address). The parallel structure is used as seen in underlined clauses.

3. But we are also heirs to those who won the peace and not just the war; who turned sworn enemies into the surest of friends and

In response to objective 3, the findings of how frequently rhetorical devices are used for each speech act are illustrated in Table 3.

Table 3 Comparative chart of frequency of rhetorical devices used for each speech act found in the case of George Bush Jr. and Barack Obama.

Legend of Abbreviations													
Speech Acts													
AS			C			D			E				
Assertive			Commissive			Directive			Expressive				
Rhetorical Devices													
A		M		Pa		Per		R		S			
Antithesis		Metaphor		Parallelism		Personification		Repetition		Simile			
The Presidents													
B = Bush						O = Obama							
Types of Rhetorical Devices (RD)													
		R		Pa		M		A		Per		S	
President		B	O	B	O	B	O	B	O	B	O	B	O
Total RD hits		66	76	39	34	34	46	25	22	17	10	4	5
AS	Hits	46	54	25	30	33	36	21	17	13	8	4	1
	%	70	71	64	88	97	78	84	77	76	80	100	20
C	Hits	13	16	7	1	None	3	None	3	2	2	None	1
	%	20	21	18	3	None	7	None	14	12	20	None	20
D	Hits	6	4	6	3	1	6	4	2	1	None	None	3
	%	9	5	15	9	3	13	16	9	6	None	None	60
E	Hits	1	2	1	None	None	1	None	None	1	None	None	None
	%	1	3	3	None	None	2	None	None	6	None	None	None

With reference to Table 1 and Table 2, speech act declaration and hyperbole were not at all employed in the inaugural addresses of George Bush Jr. and Barack Obama, so they were not included in Table 3.

Based on Table 3, the case of Bush, repetition showed the highest integration with assertive 70%, and with commissive 20%, directive 9% and with expressive 1% respectively. In comparison, Obama employed repetition integrated with assertive 71%, commissive 21%, directive 5%, and expressive 3% respectively.

As for parallelism, Bush employed parallelism integrated with assertive 64%, with commissive (18%), with directive 15%, and expressive 3% respectively. In comparison, Obama used parallelism integrated with assertive (88 %), commissive 3%, directive 3 %, and expressive 9% respectively.

As for metaphor, Bush employed metaphor integrated with assertive 97 %, and directive 3% with and no hit with commissive, expressive, and declaration respectively. In comparison, Obama, employed metaphor integrated with assertive 78 %, commissive 7%, directive 13% with, expressive 2% respectively. As for antithesis, Bush employed antithesis integrated with assertive 84 %, directive 16% with, and shows no hit with commissive, expressive, and declaration respectively. In comparison, Obama employed antithesis integrated with assertive 77 %, commissive 14%, directive 9% and no hit with expressive respectively.

As for personification, Bush employed personification integrated with assertive 76 %, commissive 12%, directive 6%, expressive 6%

respectively. In comparison, Obama employed personification integrated with assertive 80%, commissive (20%), and no hit with directive and expressive respectively.

As for simile, Bush used all similes integrated with assertive 100%. In contrast, Obama, employed simile integrated with directive 60 %, assertive 20%, and commissive 20% and no hit with expressive respectively.

The following examples show the use of repetition, metaphor, and parallelism respectively integrated with assertive in the inaugural addresses.

1. You and I, as citizens, have the power to set this country's course. You and I, as citizens, have the obligation to shape the debates of our time not only with the votes we cast, but with the voices we lift in defense of our most ancient values and enduring ideals, (Obama's second inaugural address). The use of repetition is underlined and integrated with an assertive sentence.

2. Now it is a seed upon the wind, taking root in many nations, (Bush's first inaugural address). The use of metaphor is underlined and integrated with an assertive sentence.

3. We know that America thrives when every person can find independence and pride in their work; when the wages of honest labor liberate families from the brink of hardship, (Obama's second inaugural address). The use of parallelism is underlined and integrated with an assertive sentence.

Finally, the shaded numbers show the President's individual styles of employment regarding the integration between speech acts and certain rhetorical devices which will be

discussed in details in the following section.

Discussion and Conclusion

The present study analyzed the types of speech acts and rhetorical devices applied in the U.S. presidential inaugural addresses of George Bush Jr. and Barack Obama. The integration between speech acts and rhetorical devices together with the similarity and differences between the selected inaugural addresses can be discussed and concluded as follow.

It is obviously seen that assertive is far more practical than any other types of speech acts (Table 1). Assertive can be used to present the messages and assist the understanding of the speech in a clear and simple approach. The audience should have no difficulty understanding the message when assertive played a major role in the inaugural addresses. In such a special moment and with limited time given, assertive can assist the Presidents to convey their political messages through the inaugural addresses effectively. However, the inaugural address of the Presidents was not intended to change the reality or bring into existence of anything. In fact, it is a formal ceremony to mark the beginning of the presidential term, Campbell and Jamieson (1990).

As for rhetorical devices, repetition, parallelism and metaphor were most commonly employed (Table 1). First, repetition can be used to emphasize the same idea several times in consecutive sentences which generate the internal rhymes. In addition, repetition was employed to emphasize or

reinforce the key ideas through the compilation of redundant words into easy-to-remember messages in the inaugural addresses. Next, metaphor was used to help the audience visualize the complicated concepts in different visible and imaginable ways. Certain messages, especially the abstract ones, are difficult to be described in brief; as a result, metaphor can be useful to serve as a supplemental function. Then, parallelism helped maintain the consistency within the inaugural addresses and create a balanced flow of ideas because it can facilitate the audience to remember long sentences when they are rearranged into one identical or nearly identical structure.

In contrary, based on Table 2, it is obvious that antithesis, personification, and simile had much lower occurrence than repetition, parallelism, and metaphor. In addition, hyperbole was not at all applied because hyperbole is a rhetorical device applied to exaggerate the statement to create a strong emotional response, Hamilton (2011). McGuigan (2007) made a remark that hyperbole could be a terrible distraction when improperly applied. Therefore, it can be assumed that antithesis, personification, simile, and hyperbole are not popularly practical for the inaugural address as seen in the case of George Bush Jr. and Barack Obama.

The third objective was to establish the integrating patterns between speech acts and rhetorical devices employed in the inaugural addresses of the present study. According to Table 3, repetition, parallelism, and metaphor showed the highest integration with assertive than with any other types of speech acts. It can

be justified from the findings that George Bush Jr. and Barack Obama mainly relied on the aforesaid pattern of integration to generate effective rhetorical outcome in the inaugural addresses. In addition, the shaded numbers revealed the President's individual styles of employment regarding the integration between speech acts and certain rhetorical devices. For instance, when Obama used commissive speech act, he tended to use a variety of rhetorical choices than Bush did as seen in shaded numbers in Table 3. This occurrence

may reveal that when obligating himself into the future course of action, Obama tried to use a variety of ways to deliver his statements as clear as possible to avoid misinterpretation. It can also be inferred that Obama tried to distribute a variety of rhetorical choices into all types of speech acts than Bush did.

Though, there were slight differences in employment of each rhetorical device, both Presidents seemed to have a lot of similarities in terms of application as summarized in Table 4 as follows:

Table 4 The similarities and the differences of speech acts and rhetorical devices found in the inaugural addresses of George Bush Jr. and Barack Obama.

Points of Comparison	Similarities of the employment of George Bush Jr. & Barack Obama	Differences	
		George Bush Jr.	Barack Obama
Speech Acts	Assertive was employed more than any other types followed by commissive, directive, and expressive. Declaration was not at all employed in all inaugural addresses	George Bush Jr. employed commissive slightly more than Barack Obama.	Barack Obama employed assertive slightly more than George Bush Jr.
Rhetorical Devices	Repetition was employed more than any other types, but hyperbole was not at all employed in all inaugural addresses.	George Bush Jr. employed parallelism, antithesis, and personification, slightly more than Barack Obama.	Barack Obama employed repetition, metaphor, and simile more than George Bush Jr.
Integration between Speech acts & Rhetorical devices	Repetition was integrated with assertive more than any other types of speech acts.	George Bush Jr. employed parallelism integrated with commissive (18%) much more than Barack Obama (3%).	Barack Obama employed metaphor integrated with directive (6%) much more than George Bush Jr. (1%).

As seen in Table 4, George Bush Jr. employed parallelism integrated with commissive much more than Barack Obama. This could indicate that George Bush Jr. made more promises to the audience and used parallelism to put his words in single patterns to attract the attention from the audience. Next, Barack Obama employed metaphor integrated with directive much more than George Bush Jr. This could indicate that when Barack Obama tried to instruct or persuade the audience to understand his abstract or complicated messages, he used metaphor to reduce such complication. This is because metaphor can help the Presidents clarify the abstract phrases, arouse audience's emotion, and reach their political aims.

In conclusion, based on findings in Table 4, repetition, parallelism, and metaphor integrated with assertive were mainly employed. Even though there were similarities and differences in terms of employment of such devices of each President, the inaugural addresses were still well equipped with a number of language tools to help the Presidents in delivering the messages much more easily. It can be concluded from the findings that the lack of using repetition, parallelism and metaphor may result in dull and ambiguous delivery of the inaugural addresses and disengage the audience's attention.

Recommendations for Further Study

It is recommended that speech composers or political speakers should be well aware of rhetorical devices and how they should be used in certain speech acts is particularly important as this facilitates the conveyance of inspirational messages and helps enhance the pleasure of delivering the inaugural addresses. However, there are some limitations of the present study. First of all, the present study is limited to the purposively selected four inaugural addresses of the two Presidents: George Bush Jr. and Barack Obama. Thus, it could not provide a thorough insight of the entire inaugural addresses of the Presidents of the United States of America. It is highly recommended that further studies extend a wider range of the inaugural addresses. Finally, since there is no definite framework used to investigate the presidential inaugural address in particular, the modified framework for the present study may give an insight to apprehend another perspective of the inaugural address of the Presidents of the United States, yet to be discovered even though only eight types of rhetorical devices were applied.

References

- Al-Faki, I. (2014). Political Speeches of Some African Leaders from Linguistic Perspective (1981-2013). *International Journal of Humanities and Social Science*, 4, 2. February 2014.
- Campbell, K. and K. Jamieson. (1990) *Deeds Done in Words: Presidential Rhetoric and the Genres of Governance*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Hamilton, C. (2011). *Cengage Advantage Books: Essentials of Public Speaking*. Singapore: Cengage Learning.
- Harris, R. (2013). *A Handbook of Rhetorical Devices*. (Online). Retrieved 7 November 2014 from <http://www.virtualsalt.com/rhetoric.htm>
- Krisanaviparkporn, S. (2007). *Rhetorical Devices Analysis of the Presidents' Inaugural Addresses During 1961 – 2005*. Master's Thesis. M.A., Ramkhamhaeng University.
- McGuigan, B. (2007). *Rhetorical Devices: A Handbook for Student Writers*. Clayton: Prestwick House, Inc.
- Rozina, G, and I. Karapetjana. (2009). *The Use of Language in Political Rhetoric: Linguistic Manipulation*. (Online). Retrieved 7 November 2014 from http://www.sablon.sdu.edu.tr/dergi/sosbilder/dosyalar/19_9.pdf,
- Searle, J. (1975). *A Taxonomy of Illocutionary Acts: Expression and Meaning*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Woolley, J. and G. Peters, (2015). *The American Presidency Project*. (Online). Retrieved 7 November 2014 from <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=58057>

การศึกษาและสร้างสรรค์พุทธศิลป์ในวัดสี่สะเกด/หอพระแก้ว/พระธาตุหลวง/ ประตูชัยเมืองนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในศิลปะรูปแบบโพสต์อิมเพรสชันนิซึม

A Study of Creativity of Buddhist Arts in the Wat Si Saket / Hor Phakeo Museum / Pha That Luang / Vientiane Victory Gate, Lao PDR in Post-Impressionism Arts

สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง¹

Sathit Thimwatbunthong¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาพุทธศิลป์ที่ปรากฏอยู่ในโบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่มีบทบาทต่อบริบทของสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ด้วยการแสดงออกในรูปแบบศิลปะโพสต์อิมเพรสชันนิซึม และการสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน ผ่านผลงานพุทธศิลป์ โดยศึกษาข้อมูลจาก 4 ศิลปิน ของ สปป.ลาว คือ บุนเล็ง เวียนวิลาวง ไมสิง จันนุดดี บุนแสง เทพพงศ์พันธุ์ และบุนสะหนองศรีหราช โดยมีกลุ่มตัวอย่างผลงานพัฒนาสร้างสรรค์ของผู้วิจัยจำนวน 31 ภาพ โดยใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ 2 ประเด็นหลัก คือ แนวคิดในการสร้างผลงานและหลักการทางศิลปะ ซึ่งประกอบด้วย การจัดวางองค์ประกอบของภาพ (Composition) รูปทรง (Form) พื้นผิว (Texture) รูปและพื้น (Figure and Ground) สี (Color) โดยได้แสดงออกทางศิลปะตามแนวทางโพสต์อิมเพรสชันนิซึมตามตัวตนของผู้วิจัย เพื่อสะท้อนภาพพุทธศิลป์ในวัดสี่สะเกด หอพระแก้ว พระธาตุหลวง และประตูชัย

จากผลการศึกษาและสร้างสรรค์ของผู้วิจัย พบว่า จากผลงานจำนวน 31 ชิ้น จากสถานที่สำคัญ 4 แห่ง ดังนี้

วัดสี่สะเกด เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทางด้านความเชื่อถือ ทรงอิทธิพลทางด้านต้นฉบับเรื่องศิลปะลาว และพระพุทธรูปที่เป็นเอกลักษณ์ แสดงออกเป็นลาวล้านช้าง **หอพระแก้ว** เป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจ ศูนย์รวมทางด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ และเป็นศูนย์รวมผลงานทางด้านวิจิตรศิลป์ **พระธาตุหลวง** เป็นเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนใครในแถบอาเซียน เป็นทรงบัวเหลี่ยม เป็นศิลปะสมัยล้านช้าง ซึ่งเจ้าไชยเชษฐาธิราชไปดำรงอยู่สถานที่ใดก็จะสร้างวัดเป็นรูปทรงดอกบัวเหลี่ยม **ประตูชัย** ได้รับอิทธิพลจากที่ฝรั่งมาปกครองลาว ประตูชัยเป็นศิลปะสมัยใหม่ มีลักษณะร่วมสมัย เป็นจุดเข้าร่วมโอโลมราชฎกร และประกาศชัยชนะในการรวมประเทศ

ในการสร้างสรรค์ผลงานของผู้วิจัยจึงเป็นการนำแรงบันดาลใจจากสถานที่สำคัญในทางพุทธศาสนาที่ปรากฏร่องรอยของพุทธศิลป์ในการประดับตกแต่ง โดยผู้วิจัยได้แสดงออกทางศิลปะตามแนวทางรูปแบบ

¹ สาขาวิชาศิลปจินตทัศน์, คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹ Department of Visual Arts, Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University

ศิลปะโพสต์อิมเพรสชันนิซึม มาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์จากเนื้อหาทั้ง 4 กลุ่ม ทั้งจากการสร้างสรรค์ที่อยู่ในพื้นที่ของ สปป.ลาว และที่สร้างสรรค์ขึ้นในประเทศไทยอยู่ด้วยเช่นเดียวกัน เป็นต้น

ในการสร้างสรรค์ผลงานของผู้วิจัยเป็นการนำแรงบันดาลใจจากศิลปะ สปป.ลาว ในลักษณะบูรณาการ ด้านเทคนิค กลวิธีการ และลักษณะเฉพาะของผู้วิจัยด้วยเช่นเดียวกัน เป็นต้น

คำสำคัญ : พุทธศิลป์

Abstract

This study is a research and development, aiming to examine study the Buddhist arts appearing in historic monuments and antiques that play a vital role in the context of social, economic and political setting. There are expressed in the form of post-impressionism arts and the development of relationship with neighboring countries through the works of Buddhist arts. In the present study, data from four artists of Lao PDR was investigated; including Boun Leung Veunvilavong, Maysing Chanboutdy Director, Boonseang Theppongpun and Bounsahoeng Sriharade. The thirty-one sample portfolios of creative works by researcher were gathered. The criteria for analysis rests in two main approaches; concept of creativity and principles of art, consisting of composition, form, texture, figure and ground, and color, expressed in the post-impressionism arts corresponding to the researchers' identity to reflect the Buddhist arts in figures of Wat Sisaket, Hor Phakeo Museum, Pha That Luang , Vientiane Victory Gate.

The results showed as follows; among thirty-one samples of creative works from four important historic monuments, Wat Sisaket is a holy place of belief and it is a powerful depiction of original Lao arts with the unique Buddha that is an expression of Lao Lanchang. Hor Phakeo Museum is the embodiment of the spirit, culture and history, and a hub of fine art works. Pha That Luang is a unique identity in the Asian region; it is in the octagonal shape of lotus, and the arts of Lanchang era, which Chao Chaijethathirath built up in the shape of lotus for the places in which he resided. Vientiane Victory Gate was influenced by the Lao-ruling French. It is a modern and contemporary art comforting the people and declared its victory of reunification.

In present study, the researcher was creatively inspired by Wat Sisaket, Wat Sisaket, Hor Phakeo Museum, Pha That Luang , Vientiane Victory Gate, totaled of thirty-one work pieces; divided into four groups; firstly; 10 images of "Wat Sisaket", secondly; 7 images of "Hor Phakeo Museum", thirdly; 7 images of "Pha That Luang", and fourthly; 7 images of "Vientiane Victory Gate".

In creativity, the inspiration came from the important Buddhist attractions as signed in the Buddhist art decorations expressed in the post impressionism; this is to serve as guide to creativity for four groups in the areas of Lao PDR, and even in Thailand.

Keyword : Buddhistic Art

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของหัวข้อที่จะศึกษา
 สิ่งที่มีวามมนุษย์ได้ร่วมกันสร้างสรรค์ให้ปรากฏอยู่ในมวลมนุษยชาติที่สามารถค้นหาได้ถึงความเป็นมาก็ด้วยจากร่องรอยที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ไว้จากรุ่นสู่รุ่น จึงเป็นที่มาของการค้นคว้า สืบค้นตามร่องรอยที่ปรากฏเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ที่สามารถสะท้อนบริบทของสังคมตามยุคสมัยนั้น เพื่อนำมาเป็นบทเรียนต่อสังคมในยุคปัจจุบัน ด้วยหลักการจากการค้นหาเหตุผลตามปัจจัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่การหาข้อสรุปที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงให้ได้มากที่สุดดังที่ สันติ เล็กสุขุม ได้แสดงทัศนะถึงเรื่องนี้ไว้ว่า

“วิชาประวัติศาสตร์หรือโบราณคดีไม่ใช่เรื่องข้อสรุปหรือข้อเท็จจริง แต่เป็นเรื่องของการแสดงความคิดเห็นโดยพื้นฐานของเหตุผล ว่ากันที่จริงแล้ว ส่วนใหญ่ชีวิตเราในเรื่องของความรู้ เรื่องของวิชาการนั้นเป็นทฤษฎีทั้งนั้น ทฤษฎีแปลว่าจะต้องพิสูจน์ พอพิสูจน์ได้แล้ว ฟรุ้งนี้พิสูจน์อีกอาจจะไม่ได้ก็ได้ อาจมีหลักฐานเหตุผลอื่นๆ เข้ามาทำให้ความคิดจะต้องเปลี่ยนไป เรื่องในปัจจุบันยังซับซ้อนขนาดนี้ ถ้าเราไปศึกษาอดีตที่เราเกิดไม่ทัน ลึกลงไป อย่าไปหวังเลยว่ามันเป็นเรื่องของข้อเท็จจริง ข้อเท็จจริงมันมีอยู่ แต่ถ้ามองอีกมุมหนึ่งอาจจะไม่ใช่ เรื่องมันเยอะมาก

ด้วยเหตุนี้ จึงเขียนอย่างระมัดระวัง การอ้างอิงต้องมีเสมอ พยายามไม่ทำให้เป็นเรื่องน่าเบื่อ ยืดเยื้อ จีจก ตัดบททำให้ง่าย ใช้ได้ทั้งระดับธรรมดาอ่านเพลินๆ จนถึงสามารถนำไปค้นคว้าทางวิชาการได้ ส่วนใหญ่งานที่ผมทำ ถ้าเป็นไปได้จะเติมข้อมูลให้ค้นคว้า คนอ่านจะได้ตระหนักว่าการค้นคว้านี้เป็นพื้นฐานของจริยธรรม เป็นพื้นฐานของจิตใจที่ดี” (สันติ เล็กสุขุม : 2557:15)

การที่สังคมมนุษย์นั้นมีความต้องการที่จะดำรงคงอยู่ได้ในสังคมจากด้วยปัจจัย 4 เป็นพื้นฐานในการดำรงอยู่ ของการที่มีชีวิตร่วมอยู่ในสังคมร่วม

สมัย โดยเฉพาะสังคมของพุทธศาสนา ที่มีความยึดมั่นในกฎระเบียบของการดำเนินชีวิตที่ตั้งอยู่บนรากฐานของการถือศีล 5 คนไทยที่ต่างนับถือในหลักธรรมทางพุทธศาสนา เป็นจำนวนถึง 95 เปอร์เซ็นต์ และกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีศิลปะและวัฒนธรรมคล้ายคลึงกันอย่างมากที่สุดก็คือประเทศ สปป.ลาว ที่มีผู้นับถือพุทธศาสนาอยู่เป็นจำนวนถึง 70 กว่าเปอร์เซ็นต์ นอกนั้นก็จะเป็นศาสนาอื่นๆ รวมทั้งการนับถือผีก็ยังคงดำรงอยู่ โดยเฉพาะผู้คนที่อาศัยอยู่บนภูเขาทั้งจากระดับสูงจนถึงระดับสูงสุด ด้วยจากภาพสะท้อนในศิลปะและวัฒนธรรมของไทยและ สปป.ลาว จึงมีพื้นฐานมาจากเรื่องเดียวกันก็คือการนำพุทธศาสนามาเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิต ด้วยจากภาพสะท้อนในผลงานด้านพุทธศิลป์ ที่จะต้องนำทั้งความงามจากการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบลวดลายที่มีที่มาจากธรรมชาติ อาทิ ลายดอกบัว สัตว์บงกช ลายกรวยเชิง หรือมีแรงบันดาลใจมาจากภาพสัตว์ อาทิ ลายกนกหางหงส์ ลายกนกนาค เป็นต้น ซึ่งเป็นรูปแบบทางด้านความงามในด้านศิลป์ แต่ได้นำมาใช้ให้กับสถานที่ทางการปฏิบัติธรรม โดยเฉพาะด้านสถาปัตยกรรม ที่มีบทบาทอยู่ภายในวัดวาอาราม ทั้งจากฝั่งประเทศไทย และ สปป.ลาว จากด้วยการมีพื้นฐานในการนับถือพุทธศาสนาเดียวกัน โดย ดวงศักดิ์ ชื่นสินธุ ได้แสดงทัศนะถึงบทสัมภาษณ์ พระมหาพอง สมะเล็ก เรื่องพุทธศาสนาใน สปป.ลาว ไว้ว่า

กฎระเบียบอันนั้นชาวพุทธเราเรียกว่าศีล 5 หนึ่ง...อยู่ด้วยกันไม่ให้เบียดเบียนกัน ปานา สอง... อทินนา มนุษย์อยู่ด้วยกันไม่ให้มีการลักทรัพย์ของกันและกัน ข้อที่สาม...ไม่ให้ล่วงเกินหนี้ครองระหว่างผิวเมียของกันและกัน ข้อที่สี่...มนุษย์อยู่ร่วมกันไม่ให้หลอกลวงกัน ต้องพูดกันในทางที่เกิดสามัคคี ข้อที่ห้า...มนุษย์อยู่ร่วมกันไม่ให้พากันเสพสิ่งมีนเมา (พระมหาพอง สมะเล็ก. 2556 : 14)

ซึ่งจากบทบาทของท่านพระมหาพอง สมะเล็ก ที่เป็นผู้นำในด้านพุทธศาสนา มาโดยลำดับทั้ง

จากฝั่งไทยและ สปป.ลาว การดำรงอยู่ทั้งการยึดถือปฏิบัติในกฎเกณฑ์ ในระดับประชาชนทั่วไปในการรักษา ศิล 5 นั้น ก็ได้รับการตอบรับได้อย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าประเทศจะมีการปรับเปลี่ยนการปกครองไปแล้วก็ตามแต่ พุทธศาสนาก็ยังดำรงอยู่เช่นเดียวกัน สถานที่ที่เป็นที่ประกอบกิจกรรมทางพุทธศาสนาก็ได้รับการรักษาบูรณะปฏิสังขรณ์มาโดยลำดับ โดยเฉพาะสถานที่สำคัญในนครหลวงเวียงจันทน์ อาทิ วัดสี่สะเกด หอพระแก้ว พระธาตุหลวงหรือแม้แต่ประตูชัย ก็ได้inalวดลายลาวไปประดับตกแต่งในลักษณะของพุทธศิลป์อยู่ด้วยกัน โดยจุลทรรศน์ พยาฆรานนท์ (2552) จากเรื่อง “สาระสำคัญในงานจิตรกรรมไทยประเพณี” ได้แสดงทัศนะถึงศิลปวัฒนธรรม กล่าวโดยสรุปไว้ว่า

“ศิลปวัฒนธรรม เป็นมรดกอันสำคัญของชาติ ประเทศและผู้คนแห่งประเทศชาติใด ๆ ย่อมมีมรดกด้านศิลปวัฒนธรรมอยู่ด้วยกันทั้งนั้น กล่าวเฉพาะศิลปกรรมเป็นวัฒนธรรมสำคัญประการหนึ่งซึ่งสำแดงคุณสมบัติให้ประจักษ์และเป็นเครื่องชี้วัดหมู่คนชาติพันธุ์แห่งบ้านเมือง หรือประเทศชาตินั้น ๆ เป็นอยู่มาแต่อดีตกาลด้วยวิธีธรรมเป็นเครื่องค้ำจุนเผ่าพันธุ์และสังคม ทั้งทางกายภาพและจิตภาพมีมากหรือน้อย ประณีตหรือหยาบกระด้าง ลุ่มลึกหรือตื้นเขินเพียงใด อย่างไรก็ตามศิลปกรรมก็เป็นทรัพย์สินทางปัญญา เป็นสมบัติทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นทุนเดิมของชาติพันธุ์และสังคมแห่งอดีต อาจอาศัยเป็นต้นทุนก่อสร้างวัฒนธรรมด้านศิลปกรรม และอาจเป็นต้นทางสร้างสรรค์ศิลปกรรมสู่ความเป็นสากลสมัยได้ ด้วยคุณสมบัติอันมีอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์ให้ปรากฏ” (จุลทรรศน์ พยาฆรานนท์. 2552 : 10)

ฉะนั้นการทำงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาและสร้างสรรค์พุทธศิลป์ ในวัดสี่สะเกด / หอพระแก้ว / พระธาตุหลวง / ประตูชัย เมืองนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในศิลปะรูปแบบ โปสต์อิมเพรสชันนิซึม” จึงเป็นการศึกษาพุทธศิลป์ที่มีลวดลายลาว ที่ปรากฏอยู่ใน

โบราณสถานโบราณวัตถุที่เป็นการนำศิลปะมาปรับใช้ในพุทธศาสนาที่สามารถสะท้อนเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ด้วยการผ่านผลงานทางศิลปะในรูปแบบต่างๆ ที่ปรากฏตามร่องรอยจากสภาพความเป็นอยู่พร้อมด้วยการเล่าเรื่องจากการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญใน สปป.ลาว เพื่อที่จะได้เป็นการศึกษาให้ครอบคลุมทั้งจากการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะด้วยการวิเคราะห์โดยมีความสัมพันธ์กับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ในการเป็นประเทศเพื่อนบ้าน และพร้อมกับการก้าวไปสู่งานที่จะเป็นประชาคมอาเซียนร่วมกัน

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพุทธศิลป์ที่ปรากฏอยู่ในโบราณสถานโบราณวัตถุที่มีบทบาทต่อบริบทของสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง
2. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานพุทธศิลป์ที่ปรากฏอยู่ในโบราณสถานและโบราณวัตถุในศิลปะรูปแบบโปสต์อิมเพรสชันนิซึม
3. เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อนบ้านด้วยผลงานพุทธศิลป์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) ด้วยการได้ข้อมูลจากการลงพื้นที่ เพื่อสำรวจและศึกษาข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ การสัมภาษณ์ด้วยการมีส่วนร่วมในบริบทต่างๆ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในด้านแนวคิด เพื่อนำไปสู่การพรรณนาเชิงวิเคราะห์ด้วยข้อมูลจากเรื่องราวในอดีตที่เกี่ยวกับสถานที่สำคัญในนครหลวงเวียงจันทน์ที่สำคัญ 4 แห่งด้วยกัน ที่มีความสำคัญในเรื่องราวด้านพุทธศิลป์ที่ปรากฏอยู่ในงานสถาปัตยกรรม ด้วยการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะตามแนวทางโปสต์อิมเพรสชันนิซึม เพื่อสะท้อนภาพผ่านงานศิลปะที่จะเป็นการเชื่อมความ

สัมพันธ์ให้ประเทศเพื่อนบ้านมีความเข้มแข็งมั่นคงต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสังเกตทางภูมิศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม
2. ข้อมูลด้านพุทธศิลป์ลาว จากสื่อต่างๆ ใน สปป. ลาว
3. การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจากประสบการณ์ตรงและจากสื่ออื่นๆ
4. การสัมภาษณ์ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวบรวมข้อมูลจากการลงพื้นที่จริงผ่านการสำรวจการสัมภาษณ์ และการสังเกต
5. สถานที่ทำการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ผลงานจิตรกรรมพุทธศิลป์จากการแสดงออกทางศิลปะ แนวทางโพสต์อิมเพรสชันนิซึมในประเด็น

1. แนวความคิด
2. หลักการทางศิลปะ ได้แก่ การจัดวางองค์ประกอบของภาพ (composition) รูปทรง (form) พื้นผิว (texture) รูปและพื้น (Figure and Ground) สี (color)

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้ศึกษาเรื่องราวทางด้านพุทธศิลป์จากสถาปัตยกรรมที่เป็นโบราณสถาน และโบราณวัตถุ ที่ได้นำลวดลายลาวไปประดับตกแต่ง เพื่อเป็นการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ที่มีความผูกพันกับชุมชนและสังคมมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยผู้วิจัยจะทำการสร้างสรรค์และวิเคราะห์ผลงานที่สะท้อนภาพพุทธศิลป์ที่ปรากฏอยู่ในสถานที่ดังนี้คือ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้องค์ความรู้จากการศึกษา ความรู้ด้านพุทธศิลป์เพื่อการบูรณาการความรู้ทางด้านศาสตร์และศิลป์ ได้อย่างมีเอกภาพ
2. ได้แนวทางการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจากสถานที่สำคัญในนครหลวงเวียงจันทน์ตามแนวทางโพสต์อิมเพรสชันนิสต์ เพื่อการนำไปสู่การเป็นศิลปะร่วมสมัยได้ต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

พุทธศิลป์ หมายถึง ศิลปะที่นำแรงบันดาลใจมาจากความเชื่อในหลักพุทธศาสนา ด้วยการแสดงออกในเชิงศิลปะตามลักษณะเฉพาะตัว ด้วยลวดลายในศิลปะลาวเป็นสำคัญ

วัดสี่แยก / หอพระแก้ว / พระธาตุหลวง / ประตูดชัย หมายถึง สถาปัตยกรรม ที่ตั้งอยู่ในนครหลวงเวียงจันทน์ ที่มีรูปแบบในการสร้างในลักษณะการใช้พุทธศิลป์ด้วยลวดลายลาวในการประดับตกแต่ง เป็นต้น

โพสต์อิมเพรสชันนิซึม หมายถึง การแสดงออกทางศิลปะจากแนวทางของ 3 ศิลปินที่สำคัญ คือ วินเซนต์ ฟานโก๊ะ / พอล เซซาน / โกกง พอล โดยจะเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานของผู้วิจัย

เนื้อหา

การศึกษาเรื่อง “การศึกษาและสร้างสรรค์พุทธศิลป์ในวัดสี่แยก/หอพระแก้ว/พระธาตุหลวง/ประตูดชัยเมืองนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในศิลปะรูปแบบโพสต์อิมเพรสชันนิซึม” ครั้งนี้ โดยผู้วิจัยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม ภาพวัดสี่แยก ภาพหอพระแก้ว ภาพพระธาตุหลวงและภาพประตูดชัย ด้วยการได้รับแรงบันดาลใจมา

สร้างสรรค์ในรูปแบบของศิลปะตามแนวทางลัทธิโพสท์อิมเพรสชันนิซึม พร้อมด้วยการวิเคราะห์ผลงาน เพื่อสะท้อนแนวความคิดและการใช้หลักการทางศิลปะในการสร้างสรรค์ผลงาน มีเกณฑ์ในการวิเคราะห์แนวคิดในการสร้างผลงาน

2. หลักการทางศิลปะ ได้แก่ การจัดวางองค์ประกอบของภาพ (Composition) รูปทรง (Form) พื้นผิว (Texture) รูปและพื้น (Figure and Ground) สี (Color)

3. ศึกษาศิลปินและนักวิชาการจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ด้วยการลงพื้นที่เพื่อการสัมภาษณ์แนวคิดด้านพุทธศิลป์จากรูปแบบทางด้วยสถาปัตยกรรมอุปถัมภ์ และลวดลายลาว ที่ปรากฏอยู่ในโบราณสถานและโบราณวัตถุ พร้อมด้วยบุคลากรรุ่นใหม่ ที่สร้างสรรค์ผลงานในแนวทางพุทธศิลป์ เพื่อประมวลเป็นองค์ความรู้ได้ต่อไป ซึ่งได้สัมภาษณ์บุคคลที่เป็นศิลปินแห่งชาติ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านลวดลายลาว นักวิชาการจากกระทรวงแถลงข่าวพร้อมด้วยนักศึกษาจากสถาบันวิจิตรศิลป์ สปป.ลาว

4. วิธีดำเนินการวิจัย

1. การสัมภาษณ์ศิลปิน/นักวิชาการและนักศึกษาโดยผู้วิจัย

2. การวิเคราะห์ผลงานการสร้างสรรค์ของผู้วิจัย โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์

5. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วมในประเด็นเกี่ยวกับแนวความคิด หลักการทางศิลปะ หลักการทางศิลปะ ได้แก่ การจัดวางองค์ประกอบของภาพ (composition) รูปทรง (form) พื้นผิว (texture) รูปและพื้น (Figure and Ground) สี (color)

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประมวลความรู้ เพื่อนำมาวิเคราะห์ในเชิงพรรณนาเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ในเรื่องของแนวคิดในการสร้างผลงาน หลักการทางศิลปะที่เกี่ยวกับการจัดวางองค์ประกอบของภาพ ด้านรูปทรง พื้นผิว รูปและพื้นและการใช้สีโดยรวม ด้วยการนำบทสัมภาษณ์และข้อมูลด้านเอกสารของศิลปินนักวิชาการและนักศึกษาในสถาบันวิจิตรศิลป์ ที่ปรากฏอยู่ในสถานที่สำคัญทั้ง 4 แห่งด้วยกัน คือ วัดสีสะเกด หอพระแก้ว พระธาตุหลวง และประตูชัย มาประมวลวิเคราะห์เนื้อหาในการสร้างสรรค์ผลงานทางพุทธศิลป์ โดยผู้วิจัยได้นำผลงานที่จะใช้ในการวิเคราะห์ จำนวน 4 ภาพ จากสถานที่สำคัญทั้ง 4 แห่ง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ผลงานกลุ่มที่ 1 คือ “ภาพวัดสีสะเกด”

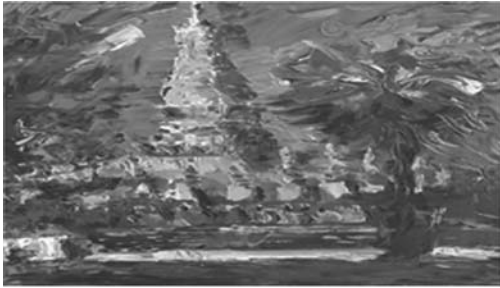
ชื่อภาพ “ช่องกุดที่วัดสีสะเกด”

สื่อวัสดุ สีน้ำมัน

ขนาด 70x50 เซนติเมตร

ผลงาน สร้างที่ประเทศไทย พ.ศ. 2558

ผลงานกลุ่มที่ 2 คือ “ภาพหอพระแก้ว”

ชื่อภาพ “สิมที่หอพระแก้ว”

สื่อวัสดุ สีน้ำมัน

ขนาด 70x50 เซนติเมตร

ผลงาน สร้างที่ประเทศไทย พ.ศ. 2558

ผลงานกลุ่มที่ 3 คือ “ภาพพระธาตุหลวง”

ชื่อภาพ “พระธาตุหลวง เดือนกุมภาพันธ์ 58”

สื่อวัสดุ สีอะคริลิก

ขนาด 80x60 เซนติเมตร

ผลงาน สร้างที่ สปป.ลาว พ.ศ. 2558

ผลงานกลุ่มที่ 4 คือ “ภาพประตูชัย”

ชื่อภาพ “ประตูชัยสัญลักษณ์แห่งเวียงจันทน์”

สื่อวัสดุ สีน้ำมัน

ขนาด 80x60 เซนติเมตร

ผลงาน สร้างที่ประเทศไทย พ.ศ. 2558

บทสรุป

จากการศึกษาในด้านแนวคิดเชิงประวัติศาสตร์จากสถานที่สำคัญในนครหลวงเวียงจันทน์ด้วยกัน 4 แห่ง ผู้วิจัยได้พบว่าการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในรูปแบบพุทธศิลป์ ดังนี้

1. วัดสี่สกล

จากประวัติศาสตร์ความเป็นมาของวัดสี่สกล ที่มีความผูกพันมากับเจ้าอนุวงศ์จากที่พระองค์ได้มาพำนักอยู่ในประเทศสยามในช่วงรัชกาลที่ 1-3 จึงทำให้พระองค์มีความรู้และความเข้าใจในศิลปะ ในรูปแบบรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยพระองค์ท่านได้นำแนวคิดและรูปแบบในศิลปะแบบรัตนโกสินทร์ไปสร้างอยู่ที่วัดสี่สกลที่มีรูปแบบทางด้านศิลปะที่มาจากประเทศไทย แต่ในการสร้างสิ่งที่เป็นภาพตัวแทนของศิลปะล้านช้างที่สามารถแสดงเอกลักษณ์ที่โดดเด่นได้อย่างที่สุด ได้แก่ การสร้างพระพุทธรูปโดยสังคัมในปัจจุบันของ สปป.ลาว ต่างมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จึงนำไปสู่การสร้างองค์พระพุทธรูปเพื่อเป็นการที่จะทำให้พุทธศาสนามีความมั่นคงและยั่งยืนสืบไป ดังที่บุนเลิง เวียนวิลาวง ได้แสดงทัศนะถึงการสร้างองค์พระพุทธรูปในรูปแบบล้านช้าง ไว้ว่า

“ปัจจุบันถือว่าประชาชนมีความเลื่อมใสทางศาสนามากขึ้น ทำให้กำลังศรัทธามากขึ้นทุกวัน อีกประเด็นหนึ่งก็คือประชาชนลาวมีอิสระในการทำมาหากิน มีเงินมีความพอใจศรัทธามากขึ้น โดยมีจิตใจสามัคคี สร้างพระพุทธรูปขึ้นไว้บูชา และบำรุงทางใจ เพราะว่าพระพุทธรูปที่เราทำมาก็คือได้นำมาจากภายนอก คือ เอมมาจากประเทศไทย ทำไม่ถึงเอาพระพุทธรูปมาจากไทย เพราะว่ามันคือพระพุทธรูป ที่ช่างลาวล้านช้างเคยทำในสมัยก่อน สงครามล้านช้างและสยาม คือจะต้องย้อนอดีตให้รู้จักนิดหน่อยว่า ในเมื่อก่อนอาณาจักรลาวล้านช้างมีความเจริญรุ่งเรืองทางด้านวัฒนธรรม ประเทศลาวมีนายช่างปั้นหล่อเก่งมาก และมีความมั่งคั่ง สวยงามมาก แล้วหลังจากเจ้าอนุวงศ์เสียชัยให้

สยามแล้ว กองทัพสยามจะเก็บเอาบรรดาช่างลาว ที่มีฝีมือไปอยู่แผ่นดินสยาม ลาวก็เลยไม่มีช่างอยู่ ลาวประมาณ 100 กว่าปี หลังจากที่ประเทศลาว สร้างตัวเป็น สปป.ลาว ขึ้นมาใหม่แล้ว รัฐบาลได้มีนโยบายเร่งด่วนว่า พวกเราจะต้องฟื้นฟูการสร้างสรรค์ วัฒนธรรมใหม่ โดยอาศัยพื้นฐานของบรรดา อาจารย์ที่เรียนจบจากประเทศไทย กับพวชา เวียดนาม โขเวียด บุงกาเรีย มาร่วมกันอย่าง บูรณาการ แท้จริงสมัยก่อนประเทศลาวจะมีความ เจริญรุ่งเรืองทางด้านวัฒนธรรมอย่างมาก เนื่องจากเจ้าอนุวงศ์เสียชัย สยามได้ทำการทำร้าย จุดเผาวัดวาอารามที่มีความโดดเด่นในอาณาจักร ล้านช้างออกไปหมด สิ่งใดที่มีคุณค่า และมีความ ปรารถนา สยามจะต้องเอาไปไทย พุฒแล้วพระพุทธรูป ลาวไปอยู่ไทยเยอะมาก ในช่วงรัชกาลที่ 3 ของ ไทย ซึ่งในเมื่อก่อนใครชนะสงคราม ก็จะต้องขน เอาคน เอาทรัพย์ที่มีค่าไป คือเอาพลึงคน คือ 1. เอาพลึงคนที่มีความรู้ ความสามารถ ฉลาดหลัก แผลม พวกที่ 2. บรรดาทหารเอกทหารเก่งๆ ไป ส่วนที่ยังเหลือ คือ คนที่ไม่รู้อะไรเลย โดยฝ่ายสยาม ไม่ต้องการแล้วในสมัยนั้น สรุปแล้วประเทศลาวไม่มี ช่างปั้น ช่างหล่อแบบลาวล้านช้างแท้ๆ นับแต่สมัย เจ้าอนุเสียชัย จนถึงไม่กี่ปีหลังนี้เอง (ถ้าเทียบ รัชกาลที่ประเทศไทยคือ นับแต่รัชกาลที่ 3 ถึง รัชกาลที่ 9)" (สัมภาษณ์ : บุนเลิง เวียนวิลาวง, 2558) กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

ด้านแนวความคิด

โดย บุนแสง เทพพงศ์พันธ์ ได้แสดงทัศนะ ถึงพุทธศิลป์ในวัดสี่สะเกด หอพระแก้ว พระธาตุ หลวง และประตูชัย กล่าวโดยสรุปไว้ว่า

"วัดสี่สะเกด และหอพระแก้ว ถือว่าเป็น ศิลปะตระกูล ช่างลาวล้านช้าง ที่มีฝีมือดี ที่ยังคง เหลืออยู่ให้เห็นในนครหลวงเวียงจันทน์ เพราะว่า ในประวัติศาสตร์ลาวได้กล่าวไว้อย่างชัดเจน สมัย ของเจ้าอนุวงศ์ เสียชัยให้แก่กองทัพสยามในเมื่อก่อน อาณาจักรสยามได้ทำการทำร้ายโดยการเผา วัดวาอาราม อยู่ในกรุงเวียงจันทน์จนหมดเกลี้ยง

เหลือแค่วัดเดียวที่ไม่ถูกทำร้าย เพราะว่า วัดสี่สะเกด เป็นจุดที่ตั้งของกองทัพสยาม ที่มารุกรานอาณาจักร ล้านช้าง อีกอย่างคือ เป็นสถานที่ที่มีความศักดิ์สิทธิ์ ทางด้านความเชื่อถือ ด้วยเหตุนี้วัดสี่สะเกด ถึงมีความสำคัญอย่างมากและทรงอิทธิพลทางด้าน ดันฉบับเรื่องศิลปะลาวและพระพุทธรูปที่เป็น เอกลักษณะแสดงออกเป็นลาวล้านช้างแท้ๆ แต่ก็มี การผสมผสานศิลปะจากส่วนต่างๆ เล็กน้อย เนื่องจากว่าอาจจะได้อิทธิพลจากสยามมาเล็กน้อย หลังสงครามสิ้นสุด บรรดาช่างลาวก็กลับคืนมา หากินในฝั่งลาวล้านช้าง

ด้านหลักการทางศิลปะ

จากการนำรูปแบบทางศิลปะมาจัดวางองค์ ประกอบเพื่อการสร้างสรรค์จากสภาพความเป็นจริง ทั้งจากการสร้างสรรค์ในสถานที่จริง และการ สร้างสรรค์ภายใน Studio ตามความเหมาะสมของ การแสดงออกทางศิลปะ โดยเฉพาะผลงานจากการ สร้างสรรค์ในเนื้อหาของวัดสี่สะเกดนั้น ผู้วิจัย สามารถสรุปผลงานสร้างสรรค์ได้เป็นจำนวน 10 ภาพ

2. หอพระแก้ว

หอพระแก้วจากอดีตที่ผ่านมาได้เป็นที่ ประดิษฐานพระแก้วมรกต ที่จากเหตุการณ์สงคราม ระหว่างไทยและลาวที่ผ่านมา จึงทำให้พระแก้ว มรกตได้ตกมาอยู่ที่ประเทศไทยแบบถาวร และเป็น พิพิทธภัณฑ์ที่ได้นำผลงานด้านพระพุทธรูปมาจัดตั้ง เพื่อแสดงให้ประชาชนได้ชื่นชมอย่างใกล้ชิดมา จนถึงยุคปัจจุบัน โดยไม่สิ่ง จินตบุตร ได้แสดงทัศนะ ถึงหอพระแก้ว กล่าวโดยสรุป ไว้ว่า

"ถ้าพูดถึงเรื่องปฏิสังขรณ์หอพระแก้ว หรือ ที่อื่นๆ ที่สำคัญนั้นทางหน่วยงานผู้รับผิดชอบหรือ ช่างลาวได้ปฏิบัติการซ่อมแซมให้เหมือนเดิมทุกชิ้น งานอย่างน้อยให้ได้ในระดับ 80-90% โดยเฉพาะ การปฏิสังขรณ์หอพระแก้ว พวกเราได้มีความ ระมัดระวังอย่างมาก เพื่อไม่ให้มันสูญเสียจากสภาพ เดิมที่มีอยู่ ได้คิดสูตรวิธีทำหลายอย่างแบบดั้งเดิม เช่น ฝักยเพชร ขมิ้น น้ำเก๋ียง ซึ่งเป็นสูตรดั้งเดิม

ของชาวลาว ในปัจจุบันมีการสืบทอดความรู้มาแล้ว โดยมีช่างลาวคนหนึ่งที่เคยเรียนวิธีการ การสร้างโอซอน ด้วยสูตรนำเกรียงจากประเทศพม่า แล้วมาทำเป็น ชูริกิจเป็นของตนเอง ตอนนี้อยู่ได้รับความนิยมชมชอบ จากสังคมเป็นอย่างมาก โดยสีน้ำเกรียงจะมีชั้นตอน หลายชั้นตอน ในที่นี้จะขอล่าวถึงวิธีทำชั้น คือ ที่แรกจะมีการสานเป็นโครงสร้างไม้ หลังจากนั้นก็ เคลือบด้วยสีน้ำเกรียง ซึ่งมีความทนทาน เรื่องนี้ ทางสถาบันวิจิตรศิลป์ ก็ได้ปรึกษากับผู้ที่เรียนจบ สีน้ำเกรียง แต่ส่วนมากจะเป็นญาติพี่น้องด้วยกัน เรียนรู้ และสืบทอดกันมา ซึ่งทางวิจิตรศิลป์ได้ส่ง อาจารย์ท่านหนึ่งชื่อ สะเหลียมพร แต่หลังกลับมา มีค้นหาเรื่องแนวคิดไม่มีหลักมันเลยลาออกจากการ เป็นบุคลากรครู ไปตั้งโรงเรียนเอกชนเป็นของตนเองขึ้น” (สัมภาษณ์ : ไมสิง จันบุตรดี, 2558)

ด้านแนวความคิด

โดย บุนสะหนอง ศรีราช ได้แสดงทัศนะถึง หอพระแก้ว กล่าวโดยสรุปไว้ว่า

“แต่ว่าหอพระแก้วจะเป็นศูนย์รวมทางด้าน จิตใจ ศูนย์รวมทางด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ และก็เป็นศูนย์รวมผลงานทางด้านวิจิตรศิลป์ โดย จะมีลายปูนปั้น สีหน้าทางด้านทางเข้า ทางขึ้นจะมี นาคอยู่สองฝั่งซ้าย และฝั่งขวา สรุปแล้วหอพระแก้ว ในปัจจุบันได้กลายเป็นจุดศูนย์รวมทางด้าน วัฒนธรรมที่เก่าแก่ของลาว การที่นำพระพุทธรูปมา ตั้งไว้ด้านนอก ก็เพราะว่าลาวมีความเชื่อว่าเมือง ลาวเป็นเมืองพุทธ ซึ่งลาวมีการปั้นหล่อพระพุทธรูป แท้ๆ แม่นสมัยเจ้าไชยเชษฐา ในปัจจุบันทางกรม วิจิตรศิลป์ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยังช่วย ดำเนินการปฏิสังขรณ์เป็นครั้งที่สาม”

หลักการทางศิลปะ

จากรูปทรงทางสถาปัตยกรรมที่เป็นศิลปะ ในรูปแบบของล้านช้าง ที่ได้ผ่านกาลเวลา จาก เหตุการณ์สงครามในอดีต ที่ทำให้หอพระแก้วได้ถูก ปรับเปลี่ยนสถานภาพที่เป็นไปตามบริบทของ สังคมจนมาถึงยุคปัจจุบัน ได้รับการปรับเปลี่ยนให้ เป็นพิพิธภัณฑ์หอพระแก้ว ที่พร้อมต้อนรับกับการ

มาเยือนของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยว จากประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีความผูกพัน ในเชิงประวัติศาสตร์มายาวนาน ทั้ง จากความสัมพันธ์ในเชื้อชาติและศิลปวัฒนธรรมมา แล้วนั้น โดยผู้วิจัยสามารถสรุปผลงานการ สร้างสรรค์ได้เป็นผลงาน จำนวน 7 ภาพ โดยแบ่ง ลักษณะผลงานออกเป็น 3 กลุ่ม

3. พระธาตุหลวง

พระธาตุหลวงเป็นโบราณสถานที่อยู่คู่กับ นครหลวงเวียงจันทน์มายาวนาน ได้มีการบูรณะมา ตามลำดับ จนมาถึงในยุคปัจจุบันที่องค์พระธาตุ หลวงมีความงดงามด้วยรูปแบบในศิลปะแบบล้าน ช้างที่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของการเป็นศิลปะแห่ง นครหลวงเวียงจันทน์ จากด้วยการใช้สีทองในการ ระบายลงบนองค์พระธาตุ พร้อมด้วยการประดับ ตกแต่งที่ใช้ลวดลายของกลีบบัวในการสร้างสรรค์ อยู่บนรูปทรงขององค์พระธาตุตามลักษณะของ ศิลปะแบบล้านช้าง ที่โดดเด่นอยู่ในสังคมร่วมสมัย ในยุคปัจจุบัน โดย ไมสิง จันบุตรดี ได้แสดงทัศนะถึง องค์พระธาตุหลวง กล่าวโดยสรุปไว้ว่า

“พระธาตุหลวงเป็นเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือน ใครในแถบอาเซียน เป็นทรงบัวเหลี่ยม เป็นศิลปะ สมัยล้านช้าง เจ้าไชยเชษฐาธิราช โดยเอกลักษณ์ ของพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช ไปดำรงอยู่สถานที่ใด ก็จะได้สร้างวัดที่เป็นรูปทรงดอกบัวเหลี่ยม จะ สังเกตเห็นได้ศิลปะของลาว ที่ปรากฏในธาตุต่างๆ เช่น พระธาตุหลวง ธาตุอิงฮัง ธาตุพระบาทโพชนัน จะเป็นสัดส่วนเป็นทรงดอกบัวเหลี่ยม นั่นคือ ศิลปะ ลาวล้านช้าง แต่ธาตุที่มีในประเทศลาวจะมีอยู่ 3 แบบ เช่น แบบหัวเหลี่ยม แบบทรงผาศาสตร์ (หอ ธรรมสะพา) และทรงหวัระฆังคว่ำ ส่วนศิลปะทรง ระฆังคว่ำเป็นศิลปะที่ได้รับอิทธิพลจากศรีลังกา พม่า โดยเข้ามาในสมัยลาวล้านช้างเล็กน้อย” (สัมภาษณ์ : ไมสิง จันบุตรดี, 2558)

หลักการทางศิลปะ

จากแรงบันดาลใจของช่างในสมัยพระเจ้า ไชยเชษฐาธิราชที่ให้ความสำคัญกับการออกแบบ

รูปทรงของพระธาตุหลวงด้วยการนำรูปทรงบัวเหลี่ยม ซึ่งเป็นศิลปะในแบบล้านช้างมาสร้างเป็นองค์ประธานของพระธาตุหลวงที่สะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นอยู่ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จากพื้นฐานในการนับถือพุทธศาสนาเป็นแกนกลางทั้งจากการดำเนินชีวิตและการนำไปใช้ในศิลปะจากการตกแต่ง ในลักษณะของพุทธศิลป์ที่สะท้อน ความเชื่อความศรัทธาจากสิ่งเดียวกัน ในแถบประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่ได้ก้าวไปสู่การเป็นศิลปะพุทธศิลป์ร่วมสมัยได้ในที่สุด โดยแบ่งลักษณะของผลงานออกเป็น 2 กลุ่ม

4. ประตูดุชชัย

จากด้วยแนวคิดในการที่ สปป.ลาว ได้รับชัยชนะในสงคราม ในช่วงเวลาต่างๆ ที่ผ่านมา จากจุดเริ่มต้นในสมัยของเจ้าฟ้าจัมมหาราช จนผ่านมาถึงเหตุการณ์สงครามได้ตกย้ำในสถานที่แห่งนี้ ได้กลายเป็นสัญลักษณ์แห่งชัยชนะทั้งปวง จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการเป็นประตูดุชชัยที่ตั้งเด่นเป็นศรีสง่าแก่นครหลวงเวียงจันทน์ที่สะท้อนรูปแบบการสร้างสรรคในผลงานด้านสถาปัตยกรรมลาวร่วมสมัย ที่ทรงอิทธิพลความรู้สึกรักของประชาชนชาว สปป.ลาว ทั้งจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน ดังที่ บุนสะหนอง ศรีหราช ได้แสดงทัศนะถึงประตูดุชชัย กล่าวโดยสรุปไว้ว่า

“ประตูดุชชัยเป็นศิลปะสมัยใหม่ แต่เป็นการประยุกต์ชนิดหนึ่ง แท้จริงเคยมี ญาติพี่น้องของอาจารย์ (พ่อของอาจารย์) เคยเป็นนายช่าง ตอนสร้างประตูดุชชัย ซึ่งได้สร้างขึ้นในปี 1966 ถือว่าเป็นยุคใหม่ ศิลปะจะเป็นการผสมผสานชนิดน้อย ซึ่งเป็นลายแบบดั้งเดิม แต่มีการพัฒนาในรูปแบบขบวนการทำ เช่น ลักษณะของลายจะใหญ่ และมีการทำเป็นบล็อก ซึ่งมีความแตกต่างจากการทำแบบดั้งเดิมชนิดน้อย” (สัมภาษณ์ : บุนสะหนอง ศรีหราช, 2558)

ด้านแนวความคิด

โดย ไมสิง จันบุตรดี ได้แสดงทัศนะถึงประตูดุชชัย กล่าวโดยสรุปไว้ว่า

“ส่วนประตูดุชชัยนี้ ตามการออกแบบที่แรกเป็นแบบประตูโขง แบบฝรั่ง โดยได้อิทธิพล ฝรั่งปกครองลาวเมื่อก่อน ต่อมาช่างลาวมาเสริมแต่งส่วนยอดเป็น 3 มุกขึ้น มีความหมายว่า พระพุทธ พระศิลา พระทรง ก็เลยเป็นลักษณะร่วมสมัย ผสมศิลปะลาวล้านช้างเข้าไป เอกลักษณ์และความงาม ประตูดุชชัยมีการประดับประดาดอกบัวเป็นกบิล้อม ด้านในก็จะมีรูปหงส์คาบดอกไม้ไฟ ประดับด้วยลวดลาย ด้านล่างจะมีรูปทรงต่างๆ ของหนุมาน ถือว่าช่างลาวได้นำเอาศิลปะล้านช้างประดับประดาเข้าไปได้อย่างสวยงาม”

“เมื่อก่อนเรียกว่า อนุสาวรีย์ เพื่อได้รับลึงถึงทหารฝ่ายปฏิวัติการ (ฝ่ายอเมริกัน) ที่ศูนย์เสียชีวิตปางสงครามเลย มีแนวคิดสร้างอนุสาวรีย์นี้ขึ้น”

หลักการทางศิลปะ

จากรูปทรงของประตูดุชชัย ที่มีลักษณะเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมที่สะท้อนภาพลักษณ์ในการสร้างสรรค์ในเชิงสมัยใหม่ตามที่เป็นที่นิยมได้ร่วมสมัยกับสิ่งก่อสร้าง ในรูปแบบศิลปะทางด้านตะวันตก แต่ในรายละเอียดของการตกแต่งนั้น ได้ใช้ลวดลายลาวมาประดับตกแต่งตามความเหมาะสมที่แสดงความ เป็นเอกลักษณ์ในศิลปะลาวไว้ได้อย่างมั่นคง และจากการจัดวางผังเมืองด้วยการให้ประตูดุชชัยเป็นศูนย์กลางแห่งชัยชนะทั้งหมด ตามประวัติศาสตร์ชาติลาวที่ผ่านมา โดยผู้วิจัยสามารถสรุปผลงานการสร้างสรรคได้เป็นผลงานจำนวน 7 ภาพ

การอภิปรายผล

ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงานวิจัยตามกระบวนการวิจัย และภายหลังจากสรุปผลการวิจัยใน 5 ประเด็นหลักด้วยกันคือ

1. แนวทางการผลิตวัตถุพินิจด้านศิลปะ ด้วยจากการที่ สปป.ลาว ได้มีการพัฒนามาโดยในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านศิลปะที่จะต้องสร้างคนรุ่นใหม่ให้มาสืบทอดในการสร้างสรรค์ผล

งานศิลปะ การสร้างหอพิพิธภัณฑศิลป์ จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่จะเพาะบ่มให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้มีแรงบันดาลใจในการสืบทอดและอนุรักษ์ ในศิลปะประจำชาติของตน หอพิพิธภัณฑศิลป์เป็นหน่วยงานที่สำคัญยิ่งในการขับเคลื่อน แนวทางการผลิตวัตถุดิบด้านศิลปะ เป็นหน่วยงานตัวแทนของกระทรวงแถลงข่าว แต่ในนั้นบุคคลสำคัญที่ดำรงตำแหน่งเหมาะสมก็คือ อาจารย์บุญเล็ง เวียนวิลาวง เพราะไม่มีใครเหมาะสมกว่า ถึงแม้ว่าอาจารย์จะเกษียณจากราชการแล้วก็ตาม แต่อาจารย์ก็แสดงความเป็นห่วงเป็นใย บทบาทของบริษัท งานทั้งหมดที่สร้างขึ้นมานั้นภายใต้การนำพาของรัฐบาลให้รักษาการผลิตหรือรักษาฝีมือของลูกหลานลาว ทางด้านการปั้นหล่อ และผลิตเครื่องดนตรีพื้นเมืองและแกะสลัก

โดย บุญเล็ง เวียนวิลาวง ได้แสดงทัศนะถึงเรื่องนี้ กล่าวโดยสรุปไว้ว่า

“เพราะว่าภายใต้การนำพาของรัฐบาลมอบหมายให้ทำหน้าที่ 5 ด้าน คือ 1. เวียงงานปั้นหล่อ 2. แกะสลัก 3. เวียงงานผลิตเครื่องดนตรีพื้นเมือง 4. เวียงงานตกแต่งและประดับประดา 5. เวียงงานสร้างของที่ระลึกทางด้านวัฒนธรรม นอกนั้นยังมอบหมายให้เวียงงานผลิตพันธ์ด้านวัฒนธรรม ขาเข้าขาออก ของลาวด้วย พนักงานที่มาทำงานในบริษัท ส่วนหนึ่งเป็นข้าราชการที่เกษียณ แล้วส่วนหนึ่งแม่เฒ่าภาคส่วนที่เรียนจบสถาบันวิจิตรศิลป์ แล้วมาทำงาน ส่วนหนึ่งแม่เฒ่าทางบริษัท สร้างขึ้นมาใหม่ฝึกหุ่นสืบทอด”

2. เอกลักษณ์ของการเป็นพระพุทธรูปลาว

จากสังคมใน สปป.ลาว ที่มีการพัฒนาในทุกๆระดับส่งผลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนลาว ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งได้ส่งผลต่อการทำบุญตามหลักพุทธศาสนาด้วยการสร้างองค์พระ จึงส่งผลต่อพิพิธภัณฑศิลป์ที่จะต้องสนองตอบต่อกลุ่มคนรุ่นใหม่ใน สปป.ลาว ที่จะต้องการรูปแบบขององค์พระพุทธรูปที่เป็นแบบล้านช้างเพียงเท่านั้น จาก

ด้วยความเคารพและศรัทธาจากเรื่องราวในอดีตที่ผูกพันกับประวัติศาสตร์ทางการเมือง โดยบุญเล็ง เวียนวิลาวง ได้แสดงถึงเรื่องนี้ กล่าวโดยสรุปไว้ว่า

“พูดเรื่องเอกลักษณ์ของการเป็นพระพุทธรูปลาวนั้นทุกอย่าง แม่นดำรงค์ในความเป็ลลาวไว้ทุกประการ มีบางครั้งอาจารย์และช่างปั้นพระก็คิดว่าอยากจะทำแบบร่วมสมัย หรือทำตามชีวิตจิตใจชอบ แต่ภายใต้การชี้หน้าขององค์การพุทธศาสนาพุทธสัมพันธ์ลาวเขาไม่ให้ทำ เขาบอกว่า ต้องรักษารูปแบบเดิมเอาไว้ ในความเป็นลาวเอาไว้ ในนั้นเอ็นว่า ศิลปะล้านช้างสมัยก่อนและสมัยต่อมาโดยให้รักษาของเดิมเอาไว้อย่างมั่นคงสืบไป

3. การสอนศิลปะลาว

โดย บุญแสง เทพพงศ์พันธุ์ ได้แสดงทัศนะถึงการสอนศิลปะลาว กล่าวโดยสรุปไว้ว่า

“ค้นคว้าแล้ว เรื่อง ศิลปะแม่เฒ่าเกิดมาจากอินเดีย เพราะศิลปะเกิดมาจากศาสนา โดยมีการเรียนแบบธรรมชาติ โดยแต่ละประเทศจะมีเอกลักษณ์ ดอกไม้ชนิดต่างๆ เป็นของตนเอง โดยประเทศลาวจะมีดอกบัว ดอกกระดังงา ดอกเค็ญูด ดอกผักแว่น ชนิดต่างๆ ที่อยู่ในธรรมชาติของลาว”

“ลายลาว แม่เฒ่ากำเนิดเกิดจากธรรมชาติแต่อาจารย์เขาเป็นคนแรกที่ประดิษฐ์คิดแต่งลายเครือดอกจำปา นอกนั้นลายลาวยังมีความเกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น เรื่องรามเกียรติ์ พระเวทสันดร พุดไปแล้วไม่ว่าศิลปะลาว ไทย กัมพูชา พม่าที่เชื่อในศาสนา ล้วนแต่ได้รับอิทธิพลและกำเนิดมาจากอินเดีย”

4. การคุ้มครองทางด้านวิจิตรศิลป์

ด้วยการให้ความสำคัญกับบทบาทในการเฝ้าระวังในศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ จึงทำให้ภาครัฐได้ตระหนักในการที่จะต้องให้การดูแลในเรื่องของศิลปวัฒนธรรม จากสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดำรงคงอยู่ให้ยั่งยืน มั่นคง ในเชิงการอนุรักษ์ พร้อมกับสิ่งใหม่ที่จะเกิดขึ้น ให้มีความพร้อมและอยู่ในความดูแลไม่ให้ผิดเพี้ยนไปจากขนบธรรมเนียมประเพณี

ดั่งที่ บุนสะหนอง ศรีหราช ได้แสดงทัศนะถึงเรื่องนี้ กล่าวโดยสรุปไว้ว่า

“เฉพาะการพัฒนาและอนุรักษ์ศิลปะวัฒนธรรมนั้น ถือเป็นพื้นฐานทางด้านการคุ้มครองทางด้านวิจิตรศิลป์ให้มีความถูกต้อง และสอดคล้องตามนโยบายของพรรคและรัฐบาล วางออกโดยทางกรมได้มีการสร้างตำรัส หรือเรียกอย่างหนึ่งก็คือ นิติกรรมและกฎหมาย เพื่อเป็นนโยบายในการคุ้มครองศิลปวัฒนธรรมด้านวิจิตรศิลป์ ยกตัวอย่างเราอยากสร้างสิม (โบสถ์) หอแจก หอกอง ต้องมีการเสนอแบบหรือผ่านคณะกรรมการทางด้านวิจิตรศิลป์

5. กระแสของสังคมสมัยใหม่กับลาลาว

ด้วยสภาพของสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่หยุดนิ่ง ที่พร้อมกับมารับสิ่งใหม่ๆ เข้ามาโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี จึงทำให้ส่งผลต่อเยาวชนคนรุ่นใหม่ขาดความสนใจในสิ่งเก่าๆ โดยเฉพาะรูปแบบของศิลปะลาลาวที่นับวันจะหาดนุ่นใหม่เข้ามาศึกษาค้นคว้าอย่างมุ่งมั่นเอาจริง แต่ก็ยังมีเยาวชนในบางส่วนของสังคมที่ยังตระหนักในคุณค่าของศิลปะประจำชาติ ดั่งที่ออกละสอน สุขปรภมวัน และ ดอนสะหวัน วันวงษ์ ได้แสดงทัศนะถึงเรื่องนี้กล่าวโดยสรุปไว้ว่า

“เพราะอยากจะศึกษาและรักษามูลเชื้อศิลปะพื้นเมืองลาว เพราะว่าในปัจจุบันไม่ค่อยมีคนสนใจมากนัก น้องเองจึงอยากจะเป็นผู้สืบทอดในการรักษาวัฒนธรรมทางด้านศิลปะพื้นเมืองลาว”

“เป้าหมายอยากจะรักษาและสร้างสรรค์ ผลงานไปเรื่อยๆ และในอนาคต หลังจากเรียนจบแล้วอยากเป็นอาจารย์สอนและจะรักษาผลงานไว้ในช่วงระยะที่มาเรียน ข้าพเจ้ามีความสนใจเรื่องและภาพที่เป็นแรงบันดาลใจคือเรื่องรามายณะ รามเกียรติ์ ในวัดที่หลวงพระบาง”

“อยากจะทำอนุรักษ์ รักษาวัฒนธรรมของลาว โดยให้เหตุผลว่าเคยมีตระกูลช่างของลาวล้านช้าง ได้สร้างไว้มาเป็นเวลาหลายร้อยปี แต่ในปัจจุบันหาคนที่จะมีเยาวชนรุ่นใหม่ให้ความสนใจและอยากจะทำสืบทอด อีกอย่างถ้าจะพูดในสถาบันการเรียนการสอนก็เป็นสาขาที่เปิดใหม่ เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าถึงมีความสนใจอยากจะทำเรียน อยากจะส่งเสริมศิลปะฝีมือทางด้านการแต้มผาผนัง เพื่อการเผยแพร่ให้โลกได้รับรู้ว่าลาวก็มีศิลปะเป็นของตนเอง โดยเฉพาะจะเป็นงานจิตรกรรมผาผนังในวัดสี่สะเกด ดั่งแสดงให้เห็นว่ามีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชม วัดสี่สะเกดอย่างล้นหลาม อันเป็นที่ประทับใจของคนลาว”

เอกสารอ้างอิง

- จิรวารรณ แสงเพ็ชร. (2540). *การศึกษาเปรียบเทียบ ลวดลายประดับเจดีย์ทรงปราสาท 5 ยอด กลุ่มเมือง เชียงแสนกับกลุ่มเมืองเชียงใหม่ พุทธศตวรรษที่ 19-21*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. (2552). "สาระสำคัญในงานจิตรกรรมไทยประเพณี", ปาฐกถาศิลป์ พีระศรี ครั้งที่ 14 ประจำปี 2552. พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ฉัตรแก้ว สิมารักษ์. (2541). *ประติมากรรมปูนปั้นรูปเทพชุมนุมระดับผนังวิหารเจดีย์ยอด วัดเจดีย์ยอด (มหาโพธาราม) จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ไชยันต์ ไชยพร. (2550). *POST MODERN ฆะตากรรมโพสต์โมเดิร์นในอุ้งมือนักปรัชญาการเมืองโบราณ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- ไชยันต์ ไชยพร. (2544). *POST MODERN in Japan (นักปรัชญาการเมืองโบราณกับฆะตากรรมโพสต์โมเดิร์นในสังคมญี่ปุ่น)*. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับประจำวันที 14-20 กันยายน.
- ดวงศักดิ์ ชื่นสินธุ. (2556, 13 ตุลาคม). "สังฆราชลาว พระมหาม่อง สมะเล็ก", คอลัมน์อาทิตย์สุขสรรค์, มติชน. ไทยรัฐ, หนังสือพิมพ์. (2556, 6 มกราคม). "อหังการจักรพรรดิบนผืนผ้าใบ "ถวัลย์ ดัชนี" ชีวิตที่เหลืออยู่ขอตีสนิทกับความตาย!!", หน้า 20.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2547). *โลก MODERN & POST MODERN*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สายธาร. 2546.
- บุญรัตน์ เจริญชัย. (2541). *ช่างเมืองเพชร: วิถีชีวิตร่วมสมัยของช่างปูนปั้น เพชรบุรี*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประภัสสร ชูวิเชียร. (2557). *ศิลปะลาว*. กรุงเทพฯ : มติชน.
- พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา. (2555). *พระพุทธศาสนาในลาว*. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนครศรีอยุธยา : สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มติชน, หนังสือพิมพ์, (2556, 13 ตุลาคม). "สังฆราชลาว พระมหาม่อง สมะเล็ก ใช้ศิลปะ 5 สร้างสันติภาพ", คอลัมน์ อาทิตย์สุขสรรค์, หน้า 13.
- มติชน, หนังสือพิมพ์. (2557, 15 มิถุนายน). "คิตอย่างนักประวัติศาสตร์ศิลปะ สันติ เล็กสุขุม การอนุรักษ์คือ การพัฒนา", คอลัมน์ อาทิตย์สุขสรรค์, หน้า 13-14.
- มติชน, หนังสือพิมพ์. (2556, 8 สิงหาคม), "ศิลปะ และ วัฒนธรรมร่วมของ อาเซียน (อุษาคเนย์) สุวรรณภูมิ สังคมวัฒนธรรม", คอลัมน์ประชาชื่น, หน้า 20.
- มารุต อัมรานนท์. (2542). *ลายปูนปั้นประดับสถาปัตยกรรมในเมืองเชียงใหม่ สมัยราชวงศ์มังราย*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์ ภาควิชาโบราณคดี. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2551). *ศิลปะพิจารณา สี่*. มติชนสุดสัปดาห์ 2544-2549. กรุงเทพฯ : อีแอนด์ไอคิว.
- วิไลทอง สุวรรณพงษ์. (2557). *ภาพสะท้อนวัฒนธรรมในงานจิตรกรรมของศิลปินแห่งชาติลาว*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วีรชัย หวังยงกุลวัฒนา. (2549). *การศึกษาวิเคราะห์ผลงานจิตรกรรมของเฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 - 2547*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-วิโรฒ.

ศักดิ์ชัย สายสิงห์. (2555). *เจดีย์พระพุทธรูปอุโบสถแม่ สิม ศิลปะลาวและอีสาน*. พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพฯ : อมรินทร์บุ๊คเซ็นเตอร์.

สงวน รอดบุญ. (2526). *พุทธศิลป์ลาว*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี. (2550). *เพชรบุรีเมืองงาม งานงานสกุลช่างเมืองเพชร*. พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.

สุนทร ชุตินทรานนท์. (2556). *ไทยในสายตาเพื่อนบ้าน*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ศรีบูรณะคอมพิวเตอรื-การพิมพ์.

อารี สุทธิพันธุ์. (2535). *ศิลปะนิยม*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์, 2535.

หนังสือภาษาลาว

ท่าม ท่า ไวยะสักเสมา. *ปะตูไซ*.

ลีลา วิระอังส์. (2510). *ปะหวัด พระเจดีย์ โลมะจุลามา พระทาดหลวง*. ส.ป.ป.ลาว : พะไซ กราฟฟิค, 2010.

ไผท ภูธา, ผู้แปล (จาก มหาบุญมี เทบสีเมือง). (2556). *ความเป็นมาของ ชนชาติลาว เล่ม 3*. กรุงเทพฯ: ตถาตา.

**ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถทางภาษาฝรั่งเศสและภาษาจีน กรณีศึกษา:
นักศึกษาปริญญาตรี หลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาการจัดการโรงแรมและการ
ท่องเที่ยว วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยศิลปากร**

**Factors Affecting Students' Proficiency in French and Chinese: A Case
Study of Bachelor of Business Administration Students in Hotel and
Tourism Management, Silpakorn University International College**

สุดาวดี จันท์ภักดิ์¹, ผกามาศ ไมตรีมิตร¹, สมลักษณ์ คงเมือง¹, บุรินทร์ ต. ศรีวงษ์,
เกษร จันท์ศิริ¹, อวยพร อภิรักษ์อร่ามวง¹, สุรวุฒิ วัฒนา¹

Sudawadee Chanpiwat¹, Pagamas Maitreemit¹, Somlak Kongmuang¹,

Burin T. Sriwong¹, Gaysorn Chansiri¹, Auayporn Apirakaramwong¹, Surawut Watana¹

บทคัดย่อ

การเรียนการสอนวิชาภาษาต่างประเทศมักถูกบรรจุในหลักสูตรการโรงแรม เนื่องจากทักษะภาษาต่างประเทศมีความสำคัญอย่างมากสำหรับผู้ที่ทำงานในอุตสาหกรรมบริการที่ต้องติดต่อกับผู้คนจากหลากหลายประเทศ ดังนั้น บทความนี้มีความสามารถทางด้านภาษาต่างประเทศมีความได้เปรียบสำหรับโอกาสในการทำงาน งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถทางภาษาฝรั่งเศสและภาษาจีนซึ่งเป็นภาษาที่วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยศิลปากรกำหนดให้มีการเรียนการสอน รวมทั้งเสนอวิธีการเพื่อช่วยให้ผู้สอนสามารถกระตุ้นและส่งเสริมการเรียนภาษาต่างประเทศของนักศึกษาที่ไม่ได้เรียนภาษาต่างประเทศเป็นวิชาหลัก ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านความเชื่อของผู้เรียนและทัศนคติมีความสัมพันธ์กันทั้งสำหรับภาษาฝรั่งเศสและภาษาจีนของทั้งผู้เรียนที่มีพื้นฐานและไม่มีพื้นฐานก่อนเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษา สำหรับนักศึกษาที่ไม่มีพื้นฐานในการเรียนภาษาฝรั่งเศสมาก่อนนั้น ยังพบว่าปัจจัยด้านความเชื่อของผู้เรียนและอิทธิพลจากผู้สอนยังมีความสัมพันธ์กันอีกด้วยแต่อยู่ในระดับที่ต่ำกว่า ส่วนสำหรับภาษาจีนนั้น ด้านความเชื่อของผู้เรียนและอิทธิพลจากผู้สอนมีความสัมพันธ์กันสำหรับผู้เรียนทั้งสองกลุ่ม นอกจากนี้ อิทธิพลจากผู้ปกครองยังส่งผลต่อความเชื่อและทัศนคติของผู้เรียนภาษาจีนอีกด้วย

คำสำคัญ : หลักสูตรการโรงแรมภาษาต่างประเทศความสามารถทางภาษา

¹ อาจารย์ประจำ, วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยศิลปากร โทรศัพท์ 02-880-8363 Email chanpiwat@hotmail.fr

¹ Lecturer, SilpakornUniversity International College, Tel .02-88.-8363 Email chanpiwat@hotmail.fr

Abstract

Foreign languages have been always included in hospitality curricula as foreign language proficiency is regarded as highly important for service providers who interact with people from different countries. Therefore, graduates with multiple language abilities can have a competitive advantage over others in the job market. This study investigated the factors which could contribute to student proficiency in French and Chinese and proposed how teachers can motivate students and enhance the foreign language learning of the students who do not study languages as their specialization. Pearson's correlation was used to examine whether there was a statistically significant relationship between student proficiency in French and Chinese and five factors (parental support, teacher influence, attitude, perception and classroom environment). From 82 respondents of the questionnaires for the French language and 77 for the Chinese language, it was found out that there was very strong correlation between Perception and Attitude for both French and Chinese courses for students with and without background in the language. For students without a background in French, student perception was also found to be correlated with teacher influence, but not as strongly as with student attitudes. Unlike the French courses, perception was correlated with teacher influence regardless of student background in Chinese. Only for the Chinese language was parental support correlated with students' perception and also with attitude.

Keywords : Hospitality Curriculum, foreign language, language proficiency

Introduction

The curriculum of Bachelor of Business Administration in Hotel and Tourism Management taught at Silpakorn University International College uses English as the medium of instruction for all courses. Language proficiency is one of the requirements in providing superior cross-cultural services, such as the tourism and hospitality industry. While English language proficiency is useful, this demanding industry appreciates multiple languages. As a consequence, students who are not native speakers of French and Chinese are required to study both of these languages. It is, thus, important for instructors to understand the nature of the learners. Therefore, this study

aims to investigate the factors contributing to student proficiency in French and Chinese which can explain the occurrence of underachievement in learning. The research can help to adapt the teaching methods to better stimulate student learning, as well as to better understand the nature of student ability in foreign languages. Furthermore, it also aims to examine which factors can predict student achievement (grades) in French and Chinese.

Literature Review

International hospitality and tourism is a driving force for global economic growth. According to the World Tourism Organization (WTO, 2011), today, the business volume of

tourism, which represents 5% of direct global Gross Domestic Product (GDP), equals or even surpasses that of oil exports, food products or automobiles. The hospitality and tourism industry has become a highly competitive sector. Hoteliers are in charge of delivering services to customers who come from multicultural backgrounds. If hospitality workers are not encouraged to become effective communicators in other languages, this can have an adverse effect on the industry, which is heavily reliant on foreign markets (Kavanagh L., 2010, p.2).

Littelijohn (1985; 2003), (Chanay & Martin, 2007; French, 2007; Stone, 2006; Ferraro, 2005; Guirdham, 1999), cited in Gannon J. (2008, p.2), agreed with this notion and stated that "the hospitality and tourism industry by its very nature is international. (...) Communication between persons of different cultures, or intercultural communication, is imperative for successful performance in the contemporary business world". Gannon J. (2008, p.6-7) continued that "language proficiency among international hotel managers was a key characteristic of this occupational group. (...) Several companies claimed that their UGMs (Unit General Managers, added by the authors) typically spoke between four and five languages. All the companies agreed that language ability was imperative for international management careers". Moreover, Luring, 2008 (as cited in Kim, E., & Mattila, A. (2011, p.1)) added that "language is not only a medium of communication, but also linked to an individual's identity". Kim, E., & Mattila, A. (2011, p.2), stated that language can influence different aspects of the service encounter for

English as a second language customers.

Thailand is also facing competition in the tourism and hospitality industry. In the United Nations World Tourism Organization's ranking of world tourism expenditure, although Thailand recorded the largest increase in the Asia-Pacific region, with over 3 million tourists, it is ranked as the most visited country behind China, Malaysia and Hongkong (UNWTO Tourism highlights 2012 Edition). Furthermore, as the tourism industry is one of the eight professions in which the ASEAN Economic Community allows the free flow of skilled labor, students must be equipped with proficiency in foreign languages to respond to labor demand with appropriate qualifications. To internationalize the curriculum of business and management, it should include four aspects which would indicate the true internationalization of hospitality management education (Gannon J.; 2008, p.5):

- Faculty (faculty exchange, undertaking joint international research, consultancy and publications with overseas partners).
- Students (exchanging, operating double degree and integrated joint programmes).
- Curriculum content (internationalization of disciplines, adding language courses, providing work or study opportunities).
- International alliances (exchanging faculty, exchanging students, setting programmes).

These aspects concerning language courses will contribute to intercultural skill development. Not only is proficiency in English a huge advantage, but second and third foreign languages can add value to future employees as language is a fundamental part of workers' human capital (Kitjaroonchai N., 2013, p.22).

In Silpakorn University International College's curriculum, students who are not native speakers of the French and Chinese languages are required to study both of these languages. France is well-known as the creator of the *savoir-vivre* and is often used as a reference in the field of hospitality and catering. On the 16th November 2010, the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) declared French gastronomy as intangible heritage. One reason which satisfied the selection criteria was that the gastronomy of the French plays an active social role within its community and is transmitted from generation to generation as part of its identity (www.unesco.org). There are many hospitality/tourism and culinary French terms used widely in the industry. Thus, it is essential to equip students with fundamental knowledge of this language as stated in the course descriptions of French for Hospitality I and II respectively:

1: Improvement of the skills in using the French language in a professional environment focusing on grammar, writing, reading, listening and speaking skills in the hotel and restaurant trade for efficient communication in professional situations

2: Enhancement of French language skills for professional situations; practicing advanced spoken French vocabulary and terminology used in today's professional hospitality environment for a good mastery of oral communication related to the hotel industry.

Concerning the importance of the Chinese language, as referred to by the Tourism Authority of Thailand, China moved from second rank in 2011 to first in 2012 in terms of the

number of tourists coming to visit Thailand. Moreover, in the world economy, China is one of global business leaders. Chinese visitors to Thailand will indubitably keep increasing.

Despite the importance of these two languages for hospitality students' future careers, not all of them achieve the objectives of the courses. They face many challenges and it is, therefore, easy to conceive reasons why hospitality students specializing in the business and managerial aspects of the industry would be reluctant to spend much time learning a second language (Kavanagh L., 2010, p.5). As a consequence, this study aims to investigate the factors that contribute to student proficiency in their second and third foreign language in order to adapt the teaching methods. Investigating the factors which contribute to language proficiency might partially explain the occurrence of underachievement in learning (Yahaya and al. (2011, p.1)).

In this research, proficiency is defined in accordance with Richard, Platt and Platt, (1992) as an individual's skill in language use for a specific purpose (cited in Gharbavi A. & Mousavi S. A, 2012, p. 111). In most research works, proficiency is measured by considering the four language skills. As a consequence, **proficiency** means the "ability of the learners in using the four skills of listening, speaking, reading and writing for a specific purpose". This definition corresponds to the course description of Chinese and French courses which are provided to instructors before the classes start. Thus, their grades are used as a measure of students' proficiency in this research.

Data used in this research consist of

(1) The grades of the French and Chinese language students for the entire population

(2) The results of the questionnaire which examines the variables that affect student proficiency in French. The dependent variables are the grades for French I (Y_1), French II (Y_2), French III (Y_3) and Chinese (Y_4). And the independent variables are as follows:

- Student background
- Parental Support (X_1)
- Teacher Influence (X_2)
- Attitude (X_3)
- Perception (X_4)
- Classroom environment (X_5)

Methodology

(a) Population and Samples

The target population of this research is fourth year students as French and Chinese are compulsory subjects for these students. The collected grades are for their previous French and Chinese language classes. There are 82 students in total who have already studied French I, French II and French III and 77 students who have registered for Chinese I. All of them are the respondents of the questionnaires, which are adapted and developed from Yahaya Aziziet al. (2011).

Pretest and Reliability Test

In the pretest, 30 questionnaires were distributed to third year students to verify the reliability of the questionnaire in terms of the similarity with the questions in the original research. SPSS was used to calculate Cronbach's Alpha. The results, as shown in Table 1, are 0.884 and 0.908 for the questionnaires for the French and Chinese courses, respectively, which means that the questionnaires are reliable.

Objective To identify the relationships between the students' grades and the factors which are: Parental Support (X_1), Teacher Influence (X_2), Attitude (X_3), Perception (X_4) and Classroom environment (X_5)

(b) Data Analysis

The descriptive analysis presents the statistics of the independent variables as follows:

Regarding the background of the students, there are 22 students out of 82 or 26.8 % who have studied French before entering the university while 33 students out of 77 or 42.9 % have some knowledge in Chinese before the Chinese I course is taught at SUIC.

The results for parental support, which indicate whether this factor could contribute to the students' language proficiency, show that for French, parental support is moderate as the overall mean is 2.53 (Ketsing W. (2012)). The highest mean at 2.99 is for "My parents regularly ask me about my abilities in the French language", which is very close to the question "My parents encourage me to study extra French classes outside the university" at 2.96 while the lowest mean of 1.41 is for "My parents can speak French".

For Chinese, the overall mean of 2.89 is higher than for French. The highest mean of 3.36 for "My parents encourage me to speak Chinese" shows that the respondents moderately agree that parents consider the ability to speak Chinese to be important. Similar to French, the lowest mean of 2.47 is for the parents' ability in Chinese.

The results on the teacher influence in the questionnaire, which examines whether the

teachers influence the respondents' language proficiency, show that for French and Chinese, the influence of the teacher is high. The overall mean for French and Chinese is at 4.21 and 4.04, respectively and the result for each item on teacher influence is higher than 3.8. Furthermore, the highest mean for both languages is the same for "My lecturers translate from French/Chinese into English for me". The results do not contradict the lowest mean of both languages for the question "My lecturers speak in French/Chinese all the time". Therefore, it shows that most students rely on their teachers and seem more confident if the teacher explains in the language that they are familiar with.

Concerning the students' personal attitude toward French and Chinese, the results show that the students' attitude toward French is high whereas their personal attitude toward Chinese is moderate. However, when considering the scores of the overall mean for each language, it is found out that there is no significant difference between these two languages as the overall mean for French and Chinese is at 3.50 and at 3.37, respectively. The highest mean for French at 3.93 is for "I am interested in studying French". High means for this variable are for "I enjoy lessons that are in French" and "I pay attention when someone is speaking in French". For Chinese, the highest mean of 4.06 shows that the students agree that they enjoyed the lessons in Chinese. The questions "I am interested in studying Chinese" and "I am not afraid to speak to Chinese speakers whenever I can" also obtained high means. For these two languages, the lowest

mean is for "I frequently read and write French/Chinese". The results imply that students in management do not have much opportunity to practice French and Chinese, which are not their specialization, as they have to focus on management courses and practicum. This supports the view of Kavanagh L. (2010, p. 3) who stated that as the majority of the hospitality programs are heavily orientated towards practicum and business & management courses, students give priority to these subjects and often overlook language courses.

The results from the questions in the questionnaire which determine whether students' perception towards French and Chinese influences their proficiency in French and Chinese show that the level of influence is high for both languages, as shown in the overall mean at 3.71 and at 3.76, respectively. The highest means of 4.00 and 4.14 respectively for French and Chinese are for "I believe that being good at French/Chinese will help me in my future career". It means that the respondents are aware of the importance of foreign languages in the hospitality industry and agree that third or fourth foreign language skills are an asset for hoteliers and can help increase employability. Moreover, the result of the lowest mean is also the same for these two languages; students moderately agree that French and Chinese language classes are not difficult.

Concerning the last variable on the classroom environment, the results reveal that the overall mean for both languages is high at 4.02 for French and 3.95 for Chinese. The score ranking for the two languages is the same. The respondents agree that a small group of

students (not more than 20) is efficient for language learning. This item is followed by the question “My friends sitting close have an important role in my learning”, which is also rated high. The lowest means of 3.79 and 3.66 for French and Chinese is for “Classroom environment (size, facilities, light, noise etc.) is suitable for studying”. Although the level of their satisfaction is high, the classroom environment can be improved in order to enhance the efficiency in studying foreign languages.

Findings

(a) Statistical results

In order to examine whether there are statistically significant relationships between the students' proficiency in French and Chinese and the factors ($X_1 - X_5$), Pearson's correlation was used. The results are presented in the following table.

Table 1 Correlation Analysis between the factors and language proficiency

FRENCH I	With background	Perception (X_4) and Attitude (X_3)	0.693**
	Without background	Perception (X_4) and Attitude (X_3)	0.733**
		Perception (X_4) and Teacher Influence (X_2)	0.372**
		Teacher Influence (X_2) and Classroom environment (X_5)	0.365**
		French I grade (Y_1) and Perception (X_4)	0.354**
		Perception (X_4) and Classroom environment (X_5)	0.309*
FRENCH II	With background	Perception (X_4) and Attitude (X_3)	0.693**
		French II grade (Y_2) and Perception (X_4)	0.529*
	Without background	Perception (X_4) and Attitude (X_3)	0.733**
		Perception (X_4) and Teacher Influence (X_2)	0.372**
		Teacher Influence (X_2) and Classroom environment (X_5)	0.365**
Perception (X_4) and Classroom environment (X_5)		0.309*	
FRENCH III	With background	Perception (X_4) and Attitude (X_3)	0.693**
	Without background	Perception (X_4) and Attitude (X_3)	0.733**
		Perception (X_4) and Teacher Influence (X_2)	0.372**
		Teacher Influence (X_2) and Classroom environment (X_5)	0.365**
		Perception (X_4) and Classroom environment (X_5)	0.309*
		French III grade (Y_3) and Classroom environment (X_5)	0.287*
CHINESE	With background	Perception (X_4) and Attitude (X_3)	0.712**
		Perception (X_4) and Teacher Influence (X_2)	0.617**
		Teacher Influence (X_2) and Attitude (X_3)	0.469**
		Parental Support (X_1) and Perception (X_4)	0.390*
		Parental Support (X_1) and Attitude (X_3)	0.367*
	Without background	Perception (X_4) and Attitude (X_3)	0.660**
		Perception (X_4) and Teacher Influence (X_2)	0.453**
		Teacher Influence (X_2) and Classroom environment (X_5)	0.451**
		Perception (X_4) and Classroom environment (X_5)	0.367*
		Teacher Influence (X_2) and Attitude (X_3)	0.347*
		Parental Support (X_1) and Attitude (X_3)	0.304*

From the correlation analysis results, it was found that there is very strong correlation between Perception (X_4) and Attitude (X_3) across the board for both French and Chinese courses for students with background and without background as presented in Table 1. This means that positive student perceptions are strongly linked to positive attitudes.

For students without a background in French, students' perception (X_4) is also found to be correlated with teacher influence (X_2), but not as strongly as with student attitude. This means that teachers influence the beliefs of students learning a new language. Unlike French courses, perception is always correlated with teacher influence regardless of students' background in Chinese. This may be because the Chinese language is taught in the third year or a few years after their high school graduation. That is why there is no difference between the students with and without background in Chinese, as both groups consider the Chinese language as a new subject for them. The results above also demonstrate that when it is the first time for students to study a language, teacher influence is linked to the classroom environment. As shown in Table 1, teacher influence was found to be correlated (X_2) with classroom environment (X_5) for French and Chinese.

Only for the Chinese language is parental support (X_1) correlated with students' perception (X_4) and also with attitude (X_3). This means that parents influence students' attitude and perceptions towards the Chinese language whereas no correlation was found between parental support (X_1) and students' perception (X_4) or between parental support (X_1) and

attitude (X_3) for the French language.

(b) Discussion

For the French language, it is found that students' perception towards the French language can influence students' proficiency for the beginner courses (French I and French II). It means that their performance as shown by the French grades depends on how they perceive the language as (...) *behavior can be described as the result of how he sees himself, how he views the world about him, and the interrelation of these two* (Combs, 1967) cited in Muller R. (1974). When the students reach the intermediate level (French III), the factor which contributes to their success is the classroom environment. Students at this level seem to give more importance to the learning environment when facing contents which are more complex. A small group of learners per class and a friend seated next to him/her can affect their learning as shown previously in the data analysis. Therefore, classification by language level is in question. Lecturers should observe whether students whose French skills are at a good level have a role in stimulating their friends or lack interest in studying because the class does not seem interesting because the lecturer has to repeat some parts of the lesson for those who have difficulty learning a third language. Those who feel bored might distract their friends instead of helping their classmates.

Regardless of background differences, it is shown that there are relationships between attitude and perception. These results are confirmed by previous research mentioned in Atek et al (2012, p.4) who stated that a learner's

perception of teaching and learning may directly influence or even determine their attitude, motivation or behavior when learning a particular language. However, the results from the students who have experienced learning French before entering the university demonstrate that their attitude influences their perception more than students without such a background. This may be because the students in this group are keen on studying French and have noticed the usefulness of the French language since they were in high school. If students possess a good attitude towards the language, they are motivated to learn and improve their skill as they think that the French language will be advantageous for them in their future career. It is observed for the students with no French background that although teacher influence does not affect French language proficiency, it does have an influence on students' perception and the class environment. Teachers are the key people who can influence the beliefs and perceptions of their students and can create effective learning in the classroom by maintaining the interests of students. They also should be aware of students' perception or beliefs. It is also found that the classroom environment, such as friends in the class, can help build students' perceptions towards the French language. Students at this level tend to adopt the ways of thinking and beliefs of their friends at the same age and at the same time, so positive perceptions can create a good classroom environment.

For the Chinese language, the results in this research support Gardner (1972)'s argument cited in Saracaloglu (2005, p.45) that

there is no relation between parents and language progress. However, the perception and attitude of the students who studied Chinese at high school have been influenced by their parents. As China is one of the world economic leaders, parents are aware of its importance and try to encourage their children to learn Chinese for their benefit in the future. Therefore, students acquire these beliefs and perceptions from their families. Not only parents, but also teachers have an important role in the students' attitude and perception. Teachers play a part in enhancing the students' interest in studying Chinese and making students believe that if they put effort into studying, their proficiency will improve. Regarding the students with no Chinese background, the results are not very different from the previous group concerning parents' influence on students' perception. Moreover, it is noticed that for beginners, the classroom environment is a significant element in their learning. There is a relationship between the classroom and the teacher's influence. A small class size facilitates better teaching and learning, and teachers can better assist students when they have difficulties. A relationship between the classroom environment and students' perception is also found. Their surroundings in the class can also contribute to their perceptions towards Chinese language learning.

Conclusion and Further Research

From the results, it is seen that in most of the cases, there is an association between attitude and perception, and that perception can

influence students' language learning. The language proficiency of the students in business management could be increased and considered important for them if their perception towards the languages included in the program is positive. Therefore, the advantage of having a third or fourth language for a graduate's employability should be introduced to students by a teacher at high school during an orientation class and should also be emphasized by language lecturers before the class begins. Various websites indicating multiple foreign language skill requirements for hospitality job opportunities can be used as examples to

demonstrate how these skills can be beneficial to employees, hoteliers and service providers. Moreover, it is found from the present study that, unlike management courses, the level of the students in language classes is heterogeneous. The proportion of students with and without a language background should be taken into account in order to consider whether the language class should be organized according to students' level. The research on this matter can be further developed. As this study is limited to a small sample size and one demographic group, further research is encouraged to extend population sampling.

References

- วิเชียร เกตุสิงห์ (2538), ค่าเฉลี่ยกับการแปลความหมาย: เรื่องง่าย ๆ ที่บางครั้งก็พลาดได้, *วารสารข่าวสารวิจัยการศึกษา*, หน้า 8-11, ปีที่ 18, ฉบับที่ 3
- Atek, E., Jusoh, Z., Akias, A., Wahid, W., Tahir I. (2012). Students' attitude towards the English proficiency enhancement programme, *International Journal of Education*, Vol. 4, No. 3, p.1-11.
- Divine, F., BAUM, T., &Hearns, N. (2009). Cultural awareness for hospitality and tourism, *Hospitality, Leisure, Sport and Tourism*, April, p. 1-6. Retrieved from http://jisctechdis.ac.uk/assets/hlst/documents/case_studies/137_baum_cultural_awareness.pdf
- Fakeye, D. O & O.,Y. (2009). English language proficiency as a predictor of academic achievement among EFL Students in Nigeria, *European Journal of Scientific Research*, Vol.37 No.3, p.490-495
- Gannon, J., (2008). Developing intercultural skills for international industries: the role of industry and educators, *Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Network: enhancing series: internationalization*. Retrieved from https://www.heacademy.ac.uk/sites/default/files/e2_developing_intercultural_skills.pdf
- Garcia-Vazquez, E., Vazquez, L., Lopez, I.& Ward, W (1997). Language proficiency and academic success: relationships between proficiency in two languages and achievement among Mexican American students, *Bilingual research journal*, 21:4 Fall 1997, p. 334- 347
- Gharbarvi, A., & Mousavi A., (2008). Do language proficiency levels correspond to language learning strategy adoption? *English Language teaching*, Vol.5, No. 7, p. 110-122.
- Howie, S., Venter, E. &Staden, S. (2008). *The relationship between English second language proficiency and mother tongue in non-native English speakers in South Africa*, Paper presented at Conference of the International Association for the Evaluation of Educational Achievement, Taipei, Taiwan, 18-21 September.
- Nakhon Kitjaroonchai. Motivation Toward English Language Learning of Students in Secondary and High Schools in Education Service Area Office 4, Saraburi Province, Thailand. *International Journal of Language and Linguistics*. Vol. 1, No. 1, 2013, pp. 22-33. doi: 10.11648/j.ijll.20130101.14
- Kavanagh, L., (2010). *Examining hospitality students' motivation to acquire a second language at third level*, Paper presented at THRIC 2010 Conference, 15th – 16th June.
- Kim, E., &Mattila, A.(2011). *The impact of language barrier& cultural differences on restaurant experience: a grounded theory approach*, Paper presented at 16th Graduate Student Conference in Hospitality & Tourism, Houston, TX. January 1-6. Retrieved from http://scholarworks.umass.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1175&context=gradconf_hospitality
- Laeheem, K. (2007). Predictors Factors for Academic Achievement of Islamic Privates School Students' in the three southern order provinces of Thailand, *Songklanakarin Journal of Social Sciences and Humanities*, 13(3) Jul. - Sep, p. 435 -453.

- Mohinder,C.D. (2012). Employers' perceptions about tourism management employability skills, *Anatolia-An International Journal of Tourism and Hospitality research*, Vol. 23, No.3, November, p.359-372.
- Motallebzadeh, K. &Moghaddam, P. B. (2011). Models of Language Proficiency : a Reflection on the Construct of Language Ability, *Iranian Journal of Language Training*, Vol. 1, No. 1, October, p. 42-48.
- Mueller, R., (1974). *Principles of classroom learning and perception*, Praeger Publishers, Inc., New York.
- Murphy, S. (2003). Second language transfer during Third language acquisition, in *Working PapersTESOL & Applied Linguistics* 3: 2, p.1-21.
- Roger, P. (2008). *Vers une politique européenne de l'enseignement des langues?*, Revue internationale d'éducation-Sevres, no. 47, April, p.1-9
- Saracaloglu, A.S. (2005). *The relation between students' attitudes toward foreign language and foreign language achievement*, First international conference DokuzEylul University Buca Faculty of Education, 1-3 October, Izmir
- Saraitong, W. &Chancharoenchai, K. (2012). *The determinants of new coming workers' English proficiency in the ASEAN Economic Community: a case of Thai vocational students*, Paper presented at The IISES International Interdisciplinary Conference.
- Valenzuela, O. (2010). La didactique des langues étrangères et les processus d'enseignement/ apprentissage, *Synergies Chili*, no. 6, p. 71-86.
- Wood, S. (2011). Third language Acquisition: Spanish-speaking students in the Latin classroom,*Teaching classical languages*, p.81-93.
- Yahaya, A., Yahaya,N., Lean, O.-C., Bon, A.-T., & Ismail, S. (2011). Factors contributing to proficiency in English as a second language among Chinese students in Johor Bahru, *Elixir Psychology*, 41, p.5837-5848.

การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนทำสวนทุเรียนเมืองนนท์

The Feasibility Study for Durian Farming Investment in Nonthaburi Province

สุภาภรณ์ เลิศศิริ,¹ พิชัย ทองดีเลิศ,² กิตติพันธ์ หันสมร³

Supaporn Lertsiri,¹ Pichai Tongdeelert,² Kittiphon Hansamon³

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของเกษตรกรที่ทำสวนทุเรียนเมืองนนท์ 2) ศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนทำสวนทุเรียนเมืองนนท์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากเกษตรกรในจังหวัดนนทบุรีและได้ใช้เกณฑ์ในการตัดสินใจการลงทุนได้แก่ มูลค่าผลตอบแทนสุทธิ (Net Present Value: NPV) และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (Benefit-Cost Ratio: B/C Ratio)

ผลการวิจัยพบว่า ต้นทุนการผลิตทุเรียนเมืองนนท์ของเกษตรกรฤดูการผลิตปี พ.ศ.2556/2557 มีต้นทุนการผลิตทั้งหมดรวมเป็นเงิน 284,333.83 บาท จากนั้นทำการวิเคราะห์การลงทุนพบว่ากรณีที่ 1 ถ้าเกษตรกรตัดสินใจขายสวนทุเรียนโดยไม่ทำต่อไปเนื่องจากราคาที่ดินที่สูง เกษตรกรจะได้รับค่าตอบแทนที่ดินเท่ากับ 40,000,000 บาทซึ่งมูลค่าผลตอบแทนสุทธิของเกษตรกรจะมีค่าเท่ากับ 36,853,078.75 บาท กรณีที่ 2 ถ้าเกษตรกรลงทุนทำสวนทุเรียนต่ออีก 10 ปี แล้วขายสวนทุเรียนเกษตรกรจะมีมูลค่าผลตอบแทนสุทธิเท่ากับ 51,651,564.38 บาท อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนของเกษตรกรมีค่าเท่ากับ 26.17 และกรณีที่ 3 ถ้าเกษตรกรลงทุนทำสวนทุเรียนใหม่และขายสวนเมื่อลงทุนได้ 10 ปีตามนโยบายของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามาส่งเสริมจะมีมูลค่าผลตอบแทนสุทธิของเกษตรกรเท่ากับ 38,436,119.18 บาทอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนของเกษตรกรมีค่าเท่ากับ 19.98จึงสามารถสรุปว่าการทำสวนทุเรียนเมืองนนท์เป็นโครงการที่คุ้มค่าต่อการลงทุนสมควรส่งเสริมให้เกษตรกรลงทุนทำสวนทุเรียนเมืองนนท์ต่อไป แต่ถ้าเปรียบเทียบทั้ง 3 กรณีพบว่ากรณีที่ 2 มีความคุ้มค่าการลงทุนที่สุดรองลงมาคือ กรณีศึกษาที่ 3 และกรณีที่ 1 ตามลำดับ

คำสำคัญ : ต้นทุน, ผลตอบแทน, ทุเรียน, นนทบุรี

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ agrspl@ku.ac.th

² รองศาสตราจารย์, ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ agrpct@ku.ac.th

³ นักวิจัยอิสระ

¹ Assistant Professor, Department of Agricultural Extension and Communication, Faculty of Agriculture, Kasetsart University, agrspl@ku.ac.th

² Associate Professor, Department of Agricultural Extension and Communication, Faculty of Agriculture, Kasetsart University, agrpct@ku.ac.th

³ Researcher

Abstract

The objectives of the study were 1) to study costs and returns of durian farming in Nonthaburi 2) analyze the feasibility in durian farming investments in Nonthaburi. The data collected by in-depth interviews with durian farmers Nonthaburi province. Net Present Value (NPV) and Benefit-Cost ratio (b/c ratio) were used for investment decision.

As a result, a total of production costs of the 2013/2014 season was 284,333.83 Baht. There would be 3 scenarios for the investment analysis: Scenario 1 - the increase of land prices in Nonthaburi area would motivate a durian farmer to sell his lands. He would receive 40,000,000 Bah.

Its NPV would be 36,853,078.75 Baht. Scenario 2 - a durian farmer would continue his durian farming for the next 10 years and then sell his land. Its NPV and B/C ratio would be 51,651,564.81 Baht and 26.17. Scenario 3: in case of a new investment for durian farming - a durian farmer would sell his land in the next 10 years. Its NPV and B/C ratio would be 38,436,119.18 Baht and 19.98. In conclusion, the durian farming in Nonthaburi would be worth the investments which should be continually promoted. Among the 3 scenarios, the most effective scenario would be the second scenario and followed by the third and the first ones.

Keywords : Cost, Benefit, Durian, Nonthaburi,

บทนำ

ทุเรียนเมืองนนท์ เป็นทุเรียนที่มีชื่อเสียงมายาวนานได้รับการยกย่องว่ารสชาติหวานมันอร่อยจนกลายเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดนนทบุรี ดินของพื้นที่จังหวัดนนทบุรีเป็นดินตะกอนเกิดจากการพัดพาของน้ำจืดและน้ำทะเลมาทับถมกันเป็นเวลานาน ลักษณะเนื้อดินเป็นดินเหนียวเนื้อละเอียดมีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยธาตุอาหารของพืชตามธรรมชาติ ทำให้ผลไม้หลาย ๆ ชนิดที่ปลูกในแถบนี้มีรสชาติดี โดยเฉพาะทุเรียนที่มีรสชาติอร่อย หวานกลมกล่อม มีกลิ่นหอม เนื้อเหนียวละเอียด สีเหลืองเข้ม (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2542)

ปัจจุบันการทำสวนทุเรียนเมืองนนท์ได้ลดลงอย่างมาก เนื่องจากการขยายตัวของเขตเมือง มีการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่เพื่อรองรับการขยายตัวของเขตที่อยู่อาศัยจากกรุงเทพฯ ทำให้มีการขายสวน

ทุเรียนเมืองนนท์ เพื่อนำไปทำหมู่บ้านจัดสรรศูนย์การค้า ส่งผลให้ราคาที่ดินเพิ่มสูงขึ้นเป็นแรงจูงใจให้เจ้าของสวนทุเรียนเมืองนนท์บางรายตัดสินใจขายที่ดินไป อีกทั้งในปีพ.ศ. 2554 เกิดอุทกภัยใหญ่ทำให้สวนทุเรียนตายไปเป็นจำนวนมาก ในปัจจุบันมีพื้นที่ในการปลูกทุเรียนเมืองนนท์ เหลืออยู่จำนวน 2,818 ไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดนนทบุรี, 2557) ทำให้หน่วยงานภาครัฐและจังหวัดนนทบุรี มีความต้องการเร่งฟื้นฟูและอนุรักษ์สวนทุเรียนเมืองนนท์เดิมให้คงอยู่ต่อไปและสนับสนุน ให้มีการปลูกทุเรียนเมืองนนท์เพิ่มมากขึ้น เพื่อสร้างรายได้ให้เกษตรกรแล้ว ยังเป็นการช่วยรักษาสมดุลทางธรรมชาติแก่ชุมชนเมืองและเป็นการปลูกจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของทุเรียนนนท์ที่มีชื่อเสียงมายาวนาน

จากความสำคัญดังกล่าว จะเห็นได้ว่าหากเกษตรกรในจังหวัดนนทบุรีได้ทราบถึงต้นทุนผลตอบแทน และความคุ้มค่าในการลงทุนในการทำสวนทุเรียนนนท์ ก็อาจจะเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ปลูกทุเรียนนนท์ หรือใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ

ในการลงทุนทำสวนทุเรียนนนท์ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นในการศึกษาต้นทุน ผลตอบแทนและความคุ้มค่าในการลงทุนทำสวนทุเรียนเมืองนนท์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการเร่งรัดและฟื้นฟูสวนทุเรียนเมืองนนท์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของเกษตรกรที่ทำสวนทุเรียนเมืองนนท์
2. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนทำสวนทุเรียนเมืองนนท์

วิธีการศึกษา

คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interviews) เกษตรกรชาวสวนทุเรียนในด้านการผลิต ต้นทุนและการจัดจำหน่ายทุเรียนเมืองนนท์ เพื่อนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทนและความเป็นไปได้ของการลงทุนการปลูกทุเรียนนนท์ ซึ่งเกณฑ์ในการตัดสินใจลงทุนที่ใช้ คือ มูลค่าปัจจุบันสุทธิของผลตอบแทน (NPV) หรือคือผลรวมของผลตอบแทนสุทธิที่ได้ปรับค่าของเวลาแล้ว โดยถ้าค่าของ NPV มากกว่าศูนย์หรือเป็นบวกสมควรตัดสินใจในการลงทุนและอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C ratio) หรืออัตราส่วนของผลรวมของมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนตลอดอายุโครงการต่อผลรวมของมูลค่าปัจจุบันของต้นทุนรวม โดยถ้าค่าของ B/C มากกว่า 1 สมควรตัดสินใจในการลงทุน

ในการศึกษาครั้งนี้อยู่ภายใต้มีข้อกำหนดคือเกษตรกรมีที่ดินเป็นของตัวเอง พื้นที่สวนทุเรียนที่ใช้คำนวณคือ จำนวน 4 ไร่ ซึ่งจัดเป็นสวนทุเรียนขนาดกลาง และอัตราดอกเบี้ยที่ใช้ในการคำนวณคือ อัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์เรียกเก็บจากลูกค้ารายย่อยชั้นดีหรือ MRR (Minimum Retail Rate) ประจำวันที่ 30 กรกฎาคม ปี พ.ศ.2557 มีอัตรา

ดอกเบี้ยอยู่ที่ 8.5391 แบ่งการศึกษาเปรียบเทียบเป็น 3 กรณี ดังนี้

กรณีที่ 1 การมีรายได้จากการขายสวนทุเรียนนนท์ เนื่องจากราคาที่ดินที่เพิ่มขึ้นเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรขายสวนทุเรียนนนท์ไม่ทำสวนต่อไป

กรณีที่ 2 ถ้าเกษตรกรลงทุนในการทำสวนทุเรียนเมืองนนท์ต่ออีก 10 ปี แล้วขายสวนทุเรียน โดยกำหนดให้อัตราเงินเฟ้อโดยเฉลี่ยปีละเท่ากับ 2.5 และราคาที่ดินเพิ่มขึ้นทุกปีโดยเฉลี่ยปีละ 9% ตามอัตราการเปลี่ยนแปลงราคาประเมินที่ดินของจังหวัดนนทบุรี รอบบัญชี ปี พ.ศ. 2555 ถึง ปี พ.ศ. 2558

กรณีที่ 3 ถ้าเกษตรกรลงทุนทำสวนทุเรียนเมืองนนท์ใหม่ ตามนโยบายของรัฐบาลซึ่งมีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาส่งเสริมและขายสวนทุเรียนเมื่อทำสวนทุเรียนครบ 10 ปี โดยกำหนดให้อัตราเงินเฟ้อโดยเฉลี่ยปีละเท่ากับ 2.5 และราคาที่ดินเพิ่มขึ้นทุกปีโดยเฉลี่ยปีละ 9% ตามอัตราการเปลี่ยนแปลงราคาประเมินที่ดินของจังหวัดนนทบุรี รอบบัญชี ปี พ.ศ. 2555 ถึง ปี พ.ศ. 2558

ผลการศึกษา

การผลิตทุเรียนเมืองนนท์

จากการศึกษาการผลิตทุเรียนเมืองนนท์ พบว่าเนื้อที่ให้ผลผลิตของทุเรียนเมืองนนท์ลดลงจากเนื้อที่ให้ผลผลิต จำนวน 762 ไร่ ในปี พ.ศ.2550 เหลือเนื้อที่ให้ผลผลิต จำนวน 56 ไร่ ในปีพ.ศ. 2556 และผลผลิตต่อไร่ลดลงจาก จำนวน 207 กิโลกรัมต่อไร่ในปี พ.ศ. 2550 เหลือจำนวน 54 กิโลกรัมต่อไร่ ในปีพ.ศ. 2556

ภายหลังอุทกภัยครั้งใหญ่ในปี พ.ศ. 2554 ทำให้ทุเรียนนนท์ได้รับความเสียหายเป็นอย่างมาก ทำให้มีการส่งเสริมและฟื้นฟูสวนทุเรียนนนท์ขึ้นมาใหม่ โดยในปี พ.ศ. 2557 มีพื้นที่ทำสวนทุเรียนนนท์ทั้งหมดจำนวน 2,818 ไร่ และมีจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนนนท์จำนวน 1,364 ราย โดยที่อำเภอเมืองกับอำเภอปากเกร็ด มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกรและพื้นที่ปลูกมากที่สุด

ต้นทุนการผลิต

ผลการศึกษาด้านต้นทุนการผลิตทุเรียนเมืองนนท์ฤดูการผลิตปี พ.ศ.2556/2557 พบว่า มีต้นทุนการผลิตทั้งหมดรวมเป็นเงิน 284,333.83 บาท โดยมีรายละเอียดดังนี้

ต้นทุนคงที่ต่อปีประกอบด้วย ค่าอุปกรณ์การเกษตร ได้แก่ อุปกรณ์พ่นสารเคมี 2,420.50 บาท อุปกรณ์ตัดแต่งกิ่ง 1,030 บาท เครื่องสูบน้ำ 700 บาท ระบบให้น้ำ 1,400 บาท รถยนต์ 23,333.33 บาท มอเตอร์ไซค์ 2,250 บาท รวมต้นทุนคงที่ต่อปีทั้งหมด 31,133.83 บาท

ต้นทุนผันแปรประกอบด้วยค่าแรงงานได้แก่ ค่าแรงงานในครัวเรือน 167,500 บาท และค่ากำจัดวัชพืช 3,000 บาทค่าวัสดุได้แก่ค่ากิ่งพันธุ์ทุเรียนสายพันธุ์ต่างๆ 3,000 บาทค่าปุ๋ยเคมี 20,000 บาทค่าปุ๋ยอินทรีย์ 10,000 บาท ค่ายาฮอร์โมน 3,000 บาทค่าสารเคมีกำจัดแมลง 1,000 บาท ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง 20,000 บาทค่าน้ำประปา 10,000 บาท และค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร 15,000 บาท ค่าไม้ค้ำ 500 บาท และค่าเชือกโยงกิ่ง 200 บาท ต้นทุนผันแปรรวมทั้งหมด 253,200 บาทซึ่งสามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1

ผลตอบแทนการผลิตทุเรียนนนท์

การจัดจำหน่ายของทุเรียนนนท์

ทุเรียนนนท์เป็นทุเรียนที่มีราคาแพงการจัดจำหน่ายผลผลิตนั้น มักจะขายตามงานเทศกาลต่าง

ๆเช่นห้างเซ็นทรัลสาขารัตนาธิเบศร์และวัดใหญ่สว่างอารมณ์ซึ่งเป็นการจัดงานปีละครั้งนอกจากนี้ จะวางขายที่บ้านหรือสวน โดยมีหน้าร้านขายเองหรือเป็นการสั่งซื้อโดยตรง เกษตรกรและผู้บริโภค จะทำการซื้อขาย โดยการตั้งราคาซื้อขายตามความพอใจของทั้งสองฝ่าย และจะขายเป็นลูกโดยไม่มีการชั่งน้ำหนัก โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดเกรดของทุเรียนเมืองนนท์ในการตกลงซื้อขายคือ ลักษณะภายนอกของผลทุเรียน และขนาดผลทุเรียน โดยผู้ซื้อและเกษตรกรจะพิจารณาจากรูปร่างของผลทุเรียน ว่ามีลักษณะตามสายพันธุ์อย่างไรเช่น มีลักษณะเป็นรูปไข่ ไข่กลับ กลม รี ส่วนขนาดของผลทุเรียนก็จะแบ่งเป็น 3 ขนาด คือขนาดเล็กจะมีน้ำหนักประมาณ 2 กิโลกรัมหรือน้อยกว่าขนาดปานกลางน้ำหนักประมาณ 2 ถึง 4.5 กิโลกรัม ขนาดใหญ่จะมีน้ำหนักประมาณ 4.5 กิโลกรัมหรือมากกว่า และจะจำหน่ายผลผลิตก็ต่อเมื่อครบอายุการเก็บเกี่ยว ซึ่งทุเรียนแต่ละพันธุ์จะแตกต่างกันไปโดยแบ่งพันธุ์เป็น 3 ประเภท คือพันธุ์เบาเช่น กระดุม จะมีอายุการเก็บเกี่ยวน้อยกว่า 105 วัน พันธุ์กลาง เช่น กบ ก้านยาว มีอายุการเก็บเกี่ยวอยู่ระหว่าง 105 ถึง 135 วัน และพันธุ์หนักเช่น ทองย้อยฉัตร มีอายุการเก็บเกี่ยวมากกว่า 135 วัน จากเกณฑ์ต่างๆ ดังที่กล่าวข้างต้น และจากการสัมภาษณ์สามารถสรุปราคาของทุเรียนเมืองนนท์ได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ต้นทุนการผลิตทุเรียนเมืองนนท์

รายการ	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ร้อยละ
ต้นทุนคงที่		
- ค่าอุปกรณ์การเกษตร	31,133.83	10.95
ต้นทุนผันแปร		
1. ค่าแรงงาน		
- ค่าแรงงานในครัวเรือน -ค่า กำจัดวัชพืช	167,500	
2. ค่าวัสดุ		
- ค่ากิ่งพันธุ์ทุเรียนสายพันธุ์	3,000	
ต่างๆ	3,000	
- ค่าปุ๋ยเคมี	20,000	
- ค่าปุ๋ยอินทรีย์	10,000	
- ค่ายาฮอร์โมน	3,000	
- ค่าสารเคมีกำจัดแมลง	1,000	
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	20,000	
- ค่าน้ำประปา	10,000	
- ซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	15,000	
- ค่าไม้ค้ำ	500	
- ค่าเชือกโยงกิ่ง	200	
- รวมต้นทุนผันแปร	253,200	89.05
รวมต้นทุนทั้งหมด	284,333.83	100.00

ที่มา: จากการคำนวณ

ตารางที่ 2 ราคาของผลผลิตทุเรียนเมืองนนท์
จำแนกตามสายพันธุ์

พันธุ์	ราคา (บาท/ลูก)	
	ราคาต่ำสุด	ราคาสูงสุด
ก้านยาว	8,000	15,000
หมอนทอง	3,000	5,000
ชะนี	2,000	3,000
กระดุม	500	700

ที่มา: จากการสัมภาษณ์

จากข้อมูลทีกล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปรายได้จากการจำหน่ายทุเรียนในปี พ.ศ.2557

โดยใช้ราคาเฉลี่ยของแต่ละพันธุ์ ทำให้เกษตรกรมีรายได้จากการขายทุเรียนทุเรียนพันธุ์ต่าง ๆ รวมทั้งหมด 309 ลูก คิดเป็นเงิน 2,136,200 บาท โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลตอบแทนการผลิตทุเรียนเมืองนนท์
ปี พ.ศ.2557

พันธุ์	จำนวน(ลูก)	รวมรายได้ (บาท)
ก้านยาว	127	1,460,500
หมอนทอง	156	624,000
ชะนี	19	47,500
กระดุม	7	4,200
รวม	309	2,136,200

ที่มา: จากการคำนวณ

เมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายในการลงทุนของเกษตรกรสวนทุเรียนเมืองนนท์ฤดูการผลิต ปี พ.ศ. 2556/2557 พบว่า เกษตรกรรายรายนี้ มีต้นทุนรวม 284,333.83 บาท รายได้รวมจากการขายทุเรียนเมืองนนท์พันธุ์ต่างๆ ของเกษตรกรรวม 2,136,200 บาท และทำให้เกษตรกรมีกำไรสุทธิ 1,851,866.17 บาท และนำไปวิเคราะห์มูลค่าผลตอบแทนสุทธิ (Net Present Value: NPV) และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (Benefit-Cost Ratio: B/C Ratio) ของสวนทุเรียนเมืองนนท์ ผลการวิเคราะห์ทั้ง 3 กรณี คือ

กรณีที่ 1 เกษตรกรได้รับเงินจากการขายสวนทุเรียน เนื่องจากราคาที่ดินที่สูงเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรขายสวนทุเรียนนนท์ที่ไม่ทำสวนต่อ เกษตรกรจะได้รับค่าตอบแทนที่ดินในราคา 40,000,000 บาท ซึ่งมูลค่าผลตอบแทนสุทธิ (Net Present Value: NPV) ของเกษตรกรชาวสวนทุเรียนรายนี้จะมีค่าเท่ากับ 36,853,078.75 บาท

กรณีที่ 2 ถ้าเกษตรกรลงทุนในการทำสวนทุเรียนเมืองนนท์ต่ออีก 10 ปี แล้วขายสวนทุเรียนจะมีมูลค่าผลตอบแทนสุทธิ (Net Present Value:

NPV) ของเกษตรกรชาวสวนทุเรียนมีค่าเท่ากับ 51,651,564.38 บาท และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (Benefit-Cost Ratio: B/C Ratio) ของเกษตรกรชาวสวนทุเรียนนี้มีค่าเท่ากับ 26.17

กรณีที่ 3 ถ้าเกษตรกรลงทุนทำสวนทุเรียนเมืองนนท์ใหม่ และขายสวนเมื่อลงทุนได้ 10 ปีตามนโยบายของรัฐบาลซึ่งมีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาส่งเสริมสนับสนุนจะมีมูลค่าผลตอบแทนสุทธิ (Net Present Value: NPV) ของเกษตรกรชาวสวนทุเรียนรายนี้มีค่าเท่ากับ 38,436,119.18 บาท อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (Benefit-Cost Ratio: B/C Ratio) ของเกษตรกรชาวสวนทุเรียนรายนี้มีค่าเท่ากับ 19.98

อภิปรายผล

จากการพิจารณามูลค่าผลตอบแทนสุทธิ (Net Present Value: NPV) และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (Benefit-Cost Ratio: B/C Ratio) เพื่อเป็นกรณีศึกษาทางเลือกในการตัดสินใจของเกษตรกรชาวสวนทุเรียนเมืองนนท์ทั้ง 3 กรณี พบว่า มูลค่าผลตอบแทนสุทธิ ของแต่ละทางเลือกมีค่ามากกว่า 0 และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน มีค่ามากกว่า 1 ซึ่งมีความน่าสนใจในการลงทุนหรือคุ้มค่าที่จะลงทุนทั้ง 3 ทางเลือก

แต่เมื่อพิจารณาค่าของมูลค่าผลตอบแทนสุทธิและอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน โดยแบ่งออกเป็น 3 กรณี พบว่า กรณีที่ 2 คือ ถ้าเกษตรกรลงทุนในการทำสวนทุเรียนเมืองนนท์ต่ออีก 10 ปี แล้วขายสวนทุเรียนมีค่ามากที่สุด เท่ากับ 51,651,564.38 บาท และ 26.17 ตามลำดับ รองลงมาคือ กรณีที่ 3 คือ ถ้าเกษตรกรลงทุนทำสวนทุเรียนเมืองนนท์ใหม่และขายสวนเมื่อลงทุนได้ 10 ปี ค่าของมูลค่าผลตอบแทนสุทธิและอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน เท่ากับ 38,436,119.18 บาท และ 19.98 ตามลำดับ และกรณีที่ 1 คือ ถ้าเกษตรกรขายสวนทุเรียน ค่าของมูลค่าผลตอบแทนสุทธิ

เท่ากับ 36,853,078.75 บาท

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่า NPV และ B/C Ratio ของทางเลือกการลงทุนทั้ง 3 กรณี

กรณีศึกษา	ค่า NPV ที่ได้	ค่า B/C Ratio ที่ได้
กรณีที่ 1	36,853,078.75	-
กรณีที่ 2	51,651,564.38	26.17
กรณีที่ 3	38,436,119.18	19.98

ที่มา: จากการคำนวณ

สรุป

จากการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกทุเรียนเมืองนนท์พบว่า การลงทุนทำสวนทุเรียนเมืองนนท์ของเกษตรกรจึงมีความคุ้มค่าในการลงทุนทั้ง 3 กรณี สามารถสรุปได้ว่า เกษตรกรที่ทำสวนทุเรียนเมืองนนท์ที่สามารถจะลงทุนทำสวนทุเรียนต่อไปได้สมควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ยังคงลงทุนทำสวนทุเรียนเมืองนนท์ต่อ เพราะเป็นกิจกรรมที่มีความคุ้มค่าต่อการลงทุนแต่ถ้าเปรียบเทียบทั้ง 3 กรณีศึกษาแล้วกรณีที่ 2 คือถ้าเกษตรกรลงทุนในการทำสวนทุเรียนเมืองนนท์ต่ออีก 10 ปี แล้วขายสวนทุเรียนจะมีความคุ้มค่าการลงทุนที่สุดรองลงมา คือ กรณีศึกษาที่ 3 และกรณีที่ 1 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกทุเรียนเมืองนนท์อีกทั้งจะต้องการกระจายกิ่งพันธุ์ทุเรียนพันธุ์ดั้งเดิมให้มากขึ้นเพื่อป้องกันการสูญหายของทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองและเพื่อคงความเป็นเอกลักษณ์ของทุเรียนเมืองนนท์เอาไว้ เนื่องจากตอนนี้สายพันธุ์ทุเรียนเปลี่ยนไปมาก อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพของทุเรียนในอนาคต

2. ส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมี เพื่อลดต้นทุนการผลิตและใช้ปุ๋ยอย่างถูกต้องเหมาะสมตรงตามความต้องการ

และชนิดของดิน และพันธุ์ทุเรียนที่ปลูกซึ่งจะช่วยให้การใช้ปุ๋ยได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. เกษตรกรจะต้องประสบปัญหาอุทกภัย และมีภาวะน้ำเค็มรุกกล้าเข้ามาในพื้นที่ ซึ่งส่งผลให้พื้นที่เพาะปลูกได้รับความเสียหาย และการที่เกษตรกรต้องหันมาซื้อน้ำประปาเพื่อใช้ภายในสวน ซึ่งส่งผลทำให้ต้นทุนการผลิตทุเรียนของเกษตรกรเพิ่มสูงขึ้นภาครัฐควรมีดำเนินโครงการป้องกันและ

แก้ไขปัญหาดังกล่าวในพื้นที่เพื่อรักษาสวนทุเรียนเมืองนนท์เอาไว้ได้อย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่สนับสนุนทุนในการทำวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมธนารักษ์. (2557). *ข้อมูลราคาประเมินที่ดินทั่วประเทศปี พ.ศ. 2555 – 2558*, 4 ตุลาคม 2557. URL// http://www.freesplans.com/FP_landprice/FP_landprice_bkk.asp.
- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2542). *วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดนนทบุรี*. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.
- จิรเกียรติ อภิบุณโยภาส. (2537). *ชนกิจเกษตร*. ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากรเกษตร. คณะเศรษฐศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2557). *อัตราดอกเบี้ยเงินให้สินเชื่อ ของธนาคารพาณิชย์*, 1 ตุลาคม 2557. [http:// www.bot.or.th](http://www.bot.or.th).
- สำนักงานเกษตรจังหวัดนนทบุรี. (2557). *ข้อมูลการผลิตทุเรียนจังหวัดนนทบุรี*, 2 ตุลาคม 2557. [http:// www.nonthaburi.doe.go.th](http://www.nonthaburi.doe.go.th).
- สำนักสำรวจและวางแผนการใช้ที่ดิน. (2557). *ประเภทการใช้ที่ดินจังหวัดนนทบุรี*, 4 ตุลาคม 2557. URL// http://www.idd.go.th/web_OLP/report_research_C.html.

กระบวนการสร้างเครือข่ายการดูแลผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมในชุมชนตำบล ย่านยาวอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี

Process of Establishing Community Participation Network in a Aing Health Care at Yan-yaw, Samchuck District, Suphanburi Province, Thailand

สุภาภรณ์ วรอรุณ¹, อุมากร ใจยังยืน¹, ไพฑูรย์ สมตัว², สาวิตรี แก้วน่าน¹

Supaporn Voraroon, Umakorn Jaiyungyuen, Paitune Somtua, Sawitree Kaewnan

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่าย และค้นหารูปแบบการดำเนินงานการดูแลผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายผู้สูงอายุในชุมชน ตำบลย่านยาว อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้สูงอายุ 10 คน ผู้ดูแล 9 คน และผู้เกี่ยวข้องในการดูแล จำนวน 20 คน รวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มวิเคราะห์ข้อมูลเชิงโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา สะท้อนคิดและสอบทานข้อมูลผลการศึกษา สามารถแบ่งเป็นประเด็นหลักและประเด็นย่อย ดังนี้ 1.กระบวนการสร้างเครือข่ายการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน ประกอบด้วย (1) กำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานร่วมกัน คือผู้สูงอายุมีภาวะสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี (2) จัดตั้งตัวแทนจากผู้สูงอายุและตัวแทนผู้ดูแล (3) การมีส่วนร่วมจากตัวแทนภาครัฐที่เกี่ยวข้องในระดับบุคคลและกลุ่มคนที่สามารถขับเคลื่อนนโยบายการบริหารในพื้นที่ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุข เจ้าหน้าที่สาธารณสุข องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (4) กำหนดกิจกรรมการดำเนินงานร่วมกันจากข้อตกลงของทุกภาคส่วน 2. รูปแบบการดำเนินงานด้านการดูแลผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายผู้สูงอายุ ใช้รูปแบบการสร้างและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือทุกภาคส่วน ประกอบด้วย (1) กำหนดบทบาทหน้าที่คณะกรรมการในรูปแบบเครือข่ายอย่างเป็นรูปธรรม (2) การบริหารจัดการเครือข่าย 2.1 กำหนดบทบาทหน้าที่ดำเนินงาน 2.2 การให้ข้อมูลข่าวสารความรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูล โดยใช้เวทีการประชาคม 2.3 ระบบหล่อเลี้ยงการดำเนินงานและสร้างแรงจูงใจในการดำเนินงานจากภาครัฐและเอกชน

คำสำคัญ : ภาคีเครือข่าย, การดูแลผู้สูงอายุ

¹ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี

² สำนักงานสาธารณสุขอำเภอสามชุก

ผู้ติดต่อ (Corresponding author) : อุมากร ใจยังยืน 1*วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี เลขที่118 หมู่ที่ 1 ตำบลสนามชัย อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี Email: uma_korn4@hotmail.com

Abstract

The study is a qualitative research. The purposes of this study were to explore the process of establishing a community participation network in aging health care at Yan-yaw, Samchuck district, Suphanburi province. The participants were 10 aging persons, 9 family caregiver's persons, and 20 persons who were involved in the care of aging people in Yan-yaw community. Data were collected by focus group discussion. The data were analyzed by using content analysis, concept reflection and verification of information. The findings were grouped into two categories: 1. the process of community participation in aging health care. Including (1) the objective of the implementation to aging has better health status and quality of life.(2) the establishment is represented by aging persons and family caregivers. (3) establishing networks to participate with other groups in the community such as village volunteers. public health staff, government officials. And (4) setting participation action network guidelines to improve aging health care. Establishing a community participation network model in aging health care at Yan-yaw, Samchuck district, Suphanburi province; (1)the first process to establishing the community participation network in aging health care is setting the role of aging care committees in this community.(2) The network management system. (2.1) the role of operation (2.2) to provide information, knowledge information exchange. (2.3) supporting and motivation of aging health care by public and private sector.

Keywords : Participation Network, Aging health Care

บทนำ

สถานการณ์ปัญหาปัจจุบันทั้งในประเทศไทยที่พัฒนาแล้ว และประเทศที่กำลังพัฒนา คือการเข้ากรอย่างเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยองค์การสหประชาชาติได้ให้นิยามการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) หมายถึงประเทศที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เกินร้อยละ 10 หรือมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปเกินร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศ และเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) เมื่อสัดส่วนประชากรที่มีอายุ 60 ปีเพิ่มเป็นร้อยละ 20 และอายุ 65 ปีขึ้นไป เพิ่มเป็นร้อยละ 14 สำหรับประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี 2548 คือ โดยมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปร้อยละ 10.5 และจากการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2543-2573 จะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 15.7 ในปี 2573 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2559) โดยจากผลการ

สำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทยปี พ.ศ. 2557 พบว่าจำนวนประชากรผู้สูงอายุมีจำนวนมากกว่า 10 ล้านคนซึ่งคิดเป็นร้อยละ 14.9 ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ ในขณะที่อัตราการเกิดลดลง และอัตราการตายมีแนวโน้มลดลง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557) การเป็นสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย มีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาประเทศและดูแลสุขภาพของประชากรกลุ่มผู้สูงอายุ ทั้งนี้สาเหตุสำคัญของสถานการณ์ดังกล่าวมาจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านการแพทย์ กระแสความใส่ใจสุขภาพของประชากร แต่อย่างไรก็ตามประชากรในวัยผู้สูงอายุก็ยังคงต้องการการดูแลและการรับบริการทางด้านสุขภาพอย่างต่อเนื่องเนื่องจากประชากรในวัยผู้สูงอายุมักจะประสบปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพที่มากับความเสื่อมทางด้าน

ร่างกาย เช่น การเสื่อมเกี่ยวกับระบบประสาท เช่น โรคอัลไซเมอร์ การเสื่อมเกี่ยวกับประสาทสัมผัส ได้แก่ การได้ยินลดลง การรับรสลดลง หรือแม้แต่การเสื่อมของระบบกระดูกและข้อ เช่น การเสื่อมของกล้ามเนื้อและข้อที่ส่งผลให้ผู้สูงอายุไม่สามารถเคลื่อนไหวได้ตามปกติหรือรวดเร็ว คล่องแคล่ว อาการเจ็บตามข้อและกล้ามเนื้อ ซึ่งอาการเหล่านี้รบกวนการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุจนต้องได้รับการดูแลจากบุคคลในครอบครัวหรือบุคลากรทางการแพทย์ นอกจากนี้โรคประจำตัวที่มักสืบเนื่องมาจากวัยผู้ใหญ่ก็มักจะเป็นโรคเรื้อรังที่ไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ และผู้สูงอายุก็ยังคงต้องดูแลโรคเหล่านี้เพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนหรือรักษาอาการให้คงที่อยู่เสมอ เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ โรคหลอดเลือดสมอง เป็นต้น หรือแม้แต่การดูแลผู้สูงอายุทางด้านจิตใจที่พบว่า ผู้สูงอายุเสี่ยงต่อการเกิดภาวะซึมเศร้า เนื่องจากขาดการดูแลที่เหมาะสม การดูแลผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกภาคส่วนต้องคำนึงถึงทั้งนี้เพื่อรักษาสุขภาพผู้สูงอายุให้ยืนยาวและเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญในสังคมอีกทั้งนโยบายการสร้างเสริมสุขภาพในทุกกระดับและทุกช่วงวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับปฐมภูมิ ซึ่งเป็นระดับที่มีความใกล้ชิดกับผู้สูงอายุและครอบครัว ชุมชนให้เข้ามามีบทบาทในการดูแล ซึ่งการย่างเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุนั้นสอดคล้องกับสถานการณ์จำนวนผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นใน อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าจำนวนผู้สูงอายุในพื้นที่ มีถึง 8,850 คน ประชากรทั้งหมด 53,798 คน คิดเป็นร้อยละ 16.45 (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี, 2555) โดยในพื้นที่ มีประชากรผู้สูงอายุเกินร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด ถือว่าพื้นที่ดังกล่าวก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (กระทรวงสาธารณสุข, 2555) และปัญหาผู้สูงอายุดังกล่าวสอดคล้องกับพื้นที่ตำบลย่านยาว อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ที่พบว่า มีแนวโน้มของประชากรผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น มากกว่าร้อยละ 12 จากประชากรทั้งหมด 8,400 คน

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุภาภรณ์ วรอรุณ และคณะได้ศึกษาวิจัยเรื่องพยาบาลชุมชนเพื่อการพัฒนาาระบบสุขภาพชุมชน ตำบลย่านยาว อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าพื้นที่ตำบลย่านยาว อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ได้มีการดำเนินการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ แต่ยังคงขาดระบบการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง ทั้งในกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้ดูแลผู้สูงอายุและกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง (สุภาภรณ์ วรอรุณ, 2555)

ปัจจุบันมีพื้นที่ดังกล่าวยังไม่มีความชัดเจนในการจัดตั้งภาคีเครือข่ายการดำเนินงานการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน อีกทั้งไม่มีการศึกษาวิจัยในเรื่องการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายด้านผู้สูงอายุในพื้นที่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการดำเนินการวิจัย “กระบวนการสร้างเครือข่ายการดูแลผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมในชุมชน ตำบลย่านยาว อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี”ขึ้นเพื่อค้นหาแนวทางและกระบวนการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายผู้สูงอายุ ในชุมชน ตำบลย่านยาว อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรีให้เกิดการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายการดูแลผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายผู้สูงอายุในชุมชน ตำบลย่านยาว อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษา รูปแบบการดำเนินงานการดูแลผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายผู้สูงอายุในชุมชน ตำบลย่านยาว อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ใช้แนวคำถามที่สร้างขึ้นเป็นแนวทางในการ

สัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลโดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) คือผู้สูงอายุจำนวน 10 คน ผู้ดูแลจำนวน 9 คน และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินการด้านการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน จำนวน 20 คน รวมทั้งหมด 39 คน สถานที่สำหรับการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 2 แห่ง คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลย่านยาว และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางขวาง ซึ่งเป็นสถานบริการสุขภาพของตำบลผู้วิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยผู้วิจัยดำเนินการอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและการพิทักษ์สิทธิสำหรับผู้เข้าร่วมวิจัยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเริ่มการสร้างสัมพันธ์ภาพและทำการประเมินสภาพจิตใจไปพร้อมกันเพื่อประเมินสติสัมปชัญญะ หลังจากประเมินได้ว่าผู้ให้ข้อมูลมีความไว้วางใจและพร้อมที่จะให้ข้อมูลเชิงลึก ผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกเทปอีกครั้ง และเริ่มเทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ตามแนวคำถามที่เกี่ยวกับกระบวนการสร้างเครือข่ายและการดำเนินงานด้านการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน ตำบลย่านยาว อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี อันประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเริ่มสนทนาขั้นเข้าสู่ประเด็นที่ต้องการศึกษาและขั้นปิดการสนทนา โดยใช้เวลาการสัมภาษณ์ 1-1:30 ชั่วโมง/ครั้ง ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม (Focus group) จนข้อมูลอิ่มตัว กลุ่มละ 2 ครั้ง ตลอดจนการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเทปแบบคำต่อคำ (Transcribe Verbatim) มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ตามแนวคิดของ Burnard (1991)

ผู้วิจัยทำการจัดประเด็นย่อย (Category) มารวบรวมเป็นเรื่องหรือกลุ่มเรื่องเดียวกันซึ่งเรียกขั้นตอนนี้ว่า การสรุปประเด็นหลัก (theme) เขียนอธิบายประเด็นให้เป็นความเรียง ให้มีความต่อเนื่องกลมกลืนที่ได้จากการสัมภาษณ์และนำผลการ

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ไปให้ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 2 รายตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและความน่าเชื่อถือของข้อมูล เขียนสรุปรายงานวิจัยอธิบาย เชื่อมโยง ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลที่ได้กับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ด้านความเชื่อถือได้ (Credibility) ผู้วิจัยให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบทุกขั้นตอนของการวิจัย (Member checking) สร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูล (prolong engagement) การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) งานวิจัยครั้งนี้ใช้การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (methodological triangulation) คือ การใช้วิธีการเก็บข้อมูลต่างๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน และการใช้วิธีการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมควบคู่กับการซักถาม นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจากเอกสารต่างๆ มีการตรวจสอบ (Peer debriefing) โดยผู้เชี่ยวชาญ การยืนยันผลการวิจัย (Confirm ability) เป็นการยืนยันผลที่ได้จากข้อมูลและการตรวจซ้ำ (Burnard, 1991)

ผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษา กระบวนการสร้างเครือข่ายการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน และค้นหาค้นหารูปแบบการดำเนินงานด้านการดูแลผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายผู้สูงอายุ ในชุมชน ตำบลย่านยาว อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรีผลการวิเคราะห์ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 กระบวนการสร้างเครือข่ายการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน

ส่วนที่ 3 รูปแบบการดำเนินงานด้านการดูแลผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก คือ กลุ่มผู้สูงอายุจำนวน 10 คน โดยกลุ่มผู้สูงอายุ มีอายุระหว่าง 60 - 67 ปี โดยมีอายุ

เฉลี่ย 63.30 กลุ่มผู้ดูแลจำนวน 9 คน กลุ่มผู้ดูแล อายุระหว่าง 32 - 40 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 38.40 ปี และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินการด้านการดูแล ผู้สูงอายุได้แก่สมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบล ย่านยาว (อบต.ย่านยาว) อาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้าน (อสม.) ผู้ใหญ่บ้าน ครู และตัวแทน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข รวมทั้งหมดจำนวน 20 คน

ส่วนที่ 2 กระบวนการสร้างเครือข่ายการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน

จากการศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายผู้สูงอายุในชุมชนตำบลย่านยาว อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี มีการดำเนินการดังนี้

1. การกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุร่วมกัน โดยการประชุมเพื่อ การดำเนินงานร่วมกันของ กลุ่มผู้สูงอายุ ผู้ดูแล และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินการด้านการดูแล ผู้สูงอายุ ได้แก่ สมาชิก อบต.ย่านยาว อาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน ครู และ ตัวแทนเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ซึ่งจากพบว่าเป้าหมายสูงสุดของชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุ คือ “ภาพฝันน่าจะเป็นคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในตำบล ย่านยาวทั้งหมด ได้รับการดูแลที่ดีทุกคน” (ผู้ให้ข้อมูลน.) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1.1 การวิเคราะห์ปัญหาสุขภาพในชุมชนโดยผู้มีส่วนร่วม ได้แก่ บุคลากรทางด้าน สาธารณสุข อาสาสมัครสาธารณสุข ผู้ให้การดูแล และผู้สูงอายุ พบว่า ปัญหาสุขภาพที่สำคัญของผู้สูงอายุคือ การเจ็บป่วยด้วยโรเรื้อรังต่าง ที่พบมากที่สุดคือ โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคไข มันในเลือดสูงนอกจากนี้ยังพบโรคที่เกิดขึ้นตามวัย และจากความเสื่อมของร่างกายเช่น อากาศปวดตามข้อ หลงลืม

1.2 การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้สูงอายุ จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ คือ ความพึงพอใจ จากการได้รับการดูแลที่ดีจากครอบครัว และการได้รับการดูแลที่ดีจากชุมชน เช่นการได้รับการ

ดูแลจาก อสม. หรือการได้รับการบริการจากหน่วยงานในท้องถิ่น

1.2 การค้นหาความต้องการและปัญหาในการดูแลสุขภาพ ของผู้สูงอายุและผู้ดูแลผู้สูงอายุ โดยผ่านเวทีประชาคม ตัวแทนชมรมผู้สูงอายุ และ ความต้องการที่ร้องขอจากครอบครัวผู้ให้การดูแล ผู้สูงอายุ

2. การจัดตั้งตัวแทนจากภาคผู้สูงอายุและจากตัวแทนผู้ดูแล โดยมีกระบวนการดังนี้

2.1 การคัดเลือกตัวแทนจากผู้สูงอายุ และผู้ดูแล การคัดเลือกตัวแทนโดยชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่ ตำบลย่านยาวซึ่งประกอบด้วย 2 พื้นที่ใหญ่ คือ พื้นที่ย่านยาวและบ้านบางขวาง ส่งเป็นตัวแทน เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการเครือข่ายการดูแลผู้สูงอายุ โดยได้รับโอกาสในการเข้าร่วมเป็นตัวแทนจาก องค์การส่วนท้องถิ่น

“คณะกรรมการผู้สูงอายุในชมรมพวกเราอยากมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการดูแลผู้สูงอายุ ในพื้นที่ ให้ทำอะไรทำ” (ผู้ให้ข้อมูลป.)

2.2 มีการพิจารณาจากสภาตำบลเพื่อ เข้าร่วมเป็นกรรมการภาคีเครือข่าย

2.3 ตัวแทนผู้สูงอายุและผู้ดูแลได้รับการแต่งตั้ง และมีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินการดูแล ผู้สูงอายุ ในพื้นที่รูปแบบของคณะกรรมการ

“และถ้าผู้สูงอายุต้องการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ ในการดูแลผู้สูงอายุในตำบล ให้เสนอชื่อมาได้เลย ทาง อบต. ยินดี ที่จะให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการดำเนินการ” (ผู้ให้ข้อมูลต.)

3. การมีส่วนร่วมจากตัวแทนภาครัฐที่เกี่ยวข้องในระดับ บุคคลและกลุ่มคน ชุมชนที่สามารถขับเคลื่อนนโยบายการบริหารจัดการงบประมาณในพื้นที่ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้านเจ้าหน้าที่สาธารณสุข องค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานด้านการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในตำบลย่านยาว โดยพบว่าแต่ละภาคส่วนมีการดำเนินงานร่วมกันดังนี้

3.1 องค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทในการสนับสนุนดูแลผู้สูงอายุในด้านการกำหนดนโยบาย การจัดสรรงบประมาณ การมีกระบวนการดำเนินงานตามแผนที่กำหนด

3.2 อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการประสานงานกับผู้สูงอายุ มีบทบาทด้านการเป็นอาสาสมัครในการดูแลสุขภาพ โดยมีการแบ่งเขตพื้นที่ในการรับผิดชอบ รับนโยบายจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และ องค์การบริหารส่วนตำบล

3.3 การศึกษาออกโรงเรียน (กศน.) มีการจัดงบประมาณด้านการฝึกอาชีพ โดยจัดสรรครูพี่เลี้ยงฝึกอาชีพผู้สูงอายุในตำบล อาชีพที่ฝึกได้แก่การทำยาหอม ยาต้ม ยาหม่อง มีการสนับสนุนให้เกิดกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุในตำบลย่านยาว

3.4 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ทั้ง 2 แห่ง ในตำบลย่านยาวประกอบด้วย รพ.สต.บางขวาง และ รพ.สต.ย่านยาว มีการดำเนินการเพื่อพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุโดยการนำกลุ่มผู้สูงอายุเข้าแผนในชุดสิทธิประโยชน์ด้านการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ กิจกรรมเริ่มตั้งแต่การเข้าร่วมประชาคมกับผู้สูงอายุในทุกตำบล โดยทำงานเป็นทีมเครือข่ายร่วมกับ อบต.และผู้เกี่ยวข้อง ค้นหาปัญหา วางแผนการดำเนินงาน โดยยึดหลักของนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข เป็นหลักครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ส่งเสริมป้องกัน รักษาฟื้นฟู โดยผู้ประสานงานเชื่อมโยงกับผู้สูงอายุ และผู้ดูแล คือ อสม.

3.5 วัด เข้ามามีบทบาทสำคัญทางด้านจิตใจ การรวมกลุ่มผู้สูงอายุในการทำกิจกรรม ฟังเทศน์ ทำบุญรวมกลุ่มในวันพระ

3.6 สถาบันการศึกษาด้านสุขภาพในพื้นที่ได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุพรรณบุรี เข้าร่วมในการพัฒนาทางด้านวิชาการ การศึกษาวิจัยพัฒนาระบบสุขภาพดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ ประสานงานร่วมกับ อบต. รพ.สต. และ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ (สสอ.) ในพื้นที่ รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำศูนย์ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุตำบลย่านยาวขึ้น

เสริมสุขภาพผู้สูงอายุตำบลย่านยาวขึ้น

การดำเนินงานเพื่อการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชนเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากเครือข่ายที่สำคัญในพื้นที่ที่ทุกภาคส่วนเข้ามา มีบทบาทสำคัญจะขาดหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งไม่ได้ ทุกหน่วยงานภาคีเครือข่ายจะทำหน้าที่ประสานความร่วมมือด้วยกันในการดูแลผู้สูงอายุ

“ผมเห็นควรว่า คณะกรรมการภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ชุดที่เป็น ตัวแทนจาก อบต. เจ้าหน้าที่นโยบายและแผน ตัวแทนจาก รพ.สต. ทั้ง 2 แห่ง อสม.ทุกหมู่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ครู กศน. มีความเหมาะสมดีแล้ว เนื่องจากชุดเหล่านี้ เข้าใจในนโยบายการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ และมีการทำงานเป็นทีม” (ผู้ให้ข้อมูล น.)

4. การกำหนดกิจกรรมการดำเนินงานในการดูแลผู้สูงอายุร่วมกัน จากข้อตกลงของทุกภาคส่วน กำหนดการทำงานเครือข่ายร่วมกันตั้งแต่การวางแผน จนถึงขั้นตอนการประเมินผล โดยตัวแทนจากภาคผู้สูงอายุผู้ดูแล และผู้เกี่ยวข้อง จะผ่านขั้นตอนดังนี้

1. คณะกรรมการได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการภาคีเครือข่ายในการดูแลผู้สูงอายุในตำบลย่านยาว
2. มีการวางแผนงาน โครงการ กิจกรรม ด้านการดูแลผู้สูงอายุ โดยสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ ผู้ดูแล นโยบายของท้องถิ่น และภาครัฐ
3. มีการดำเนินงานร่วมกันของภาคีเครือข่ายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4. มีการจัดระบบการประเมินผลการดำเนินงาน

โดยมีการแบ่งความรับผิดชอบแผนงาน/โครงการที่ดำเนินการเพื่อให้การดูแลผู้สูงอายุในชุมชนดังนี้

4.1 ชมรมผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุทุกคนเป็นสมาชิกชมรม ดำเนินงานกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุที่ตอบสนองความต้องการของสมาชิก

ชมรมและครอบครัว โดยมี อบต. ให้การสนับสนุน ด้านงบประมาณและวิธีการดำเนินงาน และ รพ.สต. สถาบันการศึกษาให้การสนับสนุนด้านวิชาการ

4.2 รพ.สต. ร่วมกับ อสม. จะดำเนินแผนงานที่เกี่ยวข้องทางด้านสุขภาพในผู้สูงอายุ ทั้งในด้านการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุที่มีสุขภาพแข็งแรง และผู้สูงอายุที่ต้องการการรักษาดูแล โดยมี อบต. เป็นหน่วยงานในการให้การสนับสนุน

4.3 องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ดำเนินงานแผนงาน/โครงการ ในการสนับสนุนงบประมาณ การดำเนินโครงการในการดูแลผู้สูงอายุ เช่น การจัดสรรอุปกรณ์ในการดูแลผู้สูงอายุ การจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านจิตใจ การจัดสรรเบี้ยเลี้ยงผู้สูงอายุ รวมทั้งการอำนวยความสะดวกในการเดินทางเพื่อการดูแลสุขภาพในชุมชน โดยมี รพ.สต. สสอ. กศน. และสถาบันการศึกษาสนับสนุนด้านวิชาการในการดำเนินกิจกรรม

ส่วนที่ 3 รูปแบบการดำเนินงานด้านการดูแลผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายผู้สูงอายุ ใช้รูปแบบการสร้างและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือทุกภาคส่วน

1. กำหนดบทบาทหน้าที่คณะกรรมการในรูปแบบเครือข่ายอย่างเป็นทางการ

2. การบริหารจัดการเครือข่าย

2.1 กำหนดบทบาทการดำเนินงานของหน่วยงานภาคีเครือข่ายในการดูแลผู้สูงอายุ

2.2 การให้ข้อมูลข่าวสารความรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูล โดยใช้เวทีการประชุม

2.3 ระบบหล่อเลี้ยงการดำเนินงานของเครือข่ายและสร้างแรงจูงใจในการดำเนินงานจากภาครัฐและเอกชน

การหาแนวทางดำเนินการด้านผู้สูงอายุ โดยใช้ภาคีเครือข่ายการมีส่วนร่วม

จากการดำเนินการสร้างความเข้าใจการประเมินสถานการณ์ ปัญหา ความต้องการระบบ

การดูแลผู้สูงอายุ และประเมินผลกระทบทางสุขภาพ จากการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ จากกลุ่มผู้สูงอายุและผู้ดูแล และจากภาคีเครือข่ายในการดูแลผู้สูงอายุ ได้มีการจัดทำข้อเสนอแนะร่วมกัน ในการดูแลสุขภาพ มีจำนวน 3 ข้อเสนอแนะดังนี้

1. กลุ่มผู้สูงอายุ ผู้ดูแล และผู้เกี่ยวข้องในการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ ต้องมีความเข้าใจในสถานการณ์ ปัญหา ภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยต้องมีการพูดคุย แลกเปลี่ยน ชี้แจงข้อมูลให้เกิดการรับรู้ข้อมูลทั้งสองฝ่าย คือผู้รับบริการและผู้ให้บริการ

2. การดำเนินงานของภาคีเครือข่ายในการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ ควรมีการกำหนดบทบาทในรูปแบบของคณะกรรมการดำเนินงาน ให้ชัดเจน และควรมี ตัวแทนผู้สูงอายุ และ ผู้ดูแล เป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการ เพื่อให้เป็นปากเสียงเป็นตัวแทนให้กับผู้สูงอายุโดยกระบวนการทำงาน เป็นการทำงานที่ไปพร้อมกัน และเป็นระบบ

3. การวางเป้าหมายร่วมกันในการดำเนินงานด้านการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ซึ่งจากผลการวิเคราะห์พบว่า เป้าหมายสูงสุด คือ “การที่ผู้สูงอายุมีการดูแลสุขภาพและมีคุณภาพชีวิตที่ดี” โดยต้องเน้นกระบวนการให้ความสำคัญของการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในพื้นที่ มีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันที่ชัดเจน การให้ความสำคัญของกับภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ หรือแม้แต่ผู้สูงอายุเองที่ต้องเห็นความสำคัญของสุขภาพตนเอง รวมทั้งกลุ่ม ผู้ดูแล และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อบต. ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อสม. เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน วางแผนจัดระบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุให้ตอบสนองต่อความต้องการ สอดคล้องกับบริบทปัญหาที่พบในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะข้างต้นได้มีการประชุมร่วมกัน ในการค้นหากระบวนการจัดตั้งเครือข่ายในกลุ่มผู้สูงอายุ และหาแนวทางดำเนินการด้านผู้สูงอายุในพื้นที่ ตำบลย่านยาวโดยใช้ภาคีเครือข่ายการมีส่วนร่วม

การอภิปรายผล

การดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชน ทุกภาคส่วนต้องให้ความสำคัญ และเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพตั้งแต่ระดับหน่วยย่อยตั้งแต่ผู้สูงอายุ ผู้ดูแล ครอบครัว ชุมชน จนถึงหน่วยระดับกลาง ได้แก่ผู้เกี่ยวข้องในระดับนโยบาย ในการที่จะสร้างความร่วมมือให้เกิดความเข้มแข็งในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน

1. กระบวนการสร้างเครือข่ายผู้สูงอายุในชุมชนตำบลย่านยาว อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี

กระบวนการสร้างเครือข่ายการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชนตำบลย่านยาว อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี มีการใช้การกระบวนการคัดเลือกตัวแทนผู้สูงอายุ และผู้ดูแลในพื้นที่ ใช้กระบวนการคัดเลือก โดยการคัดเลือกตัวแทนผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นผู้นำอย่างเป็นทางการและผู้นำทางธรรมชาติ และคัดเลือกผู้เกี่ยวข้องในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุเพื่อสร้างภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ใช้กระบวนการคัดเลือกผู้เกี่ยวข้อง อย่างเป็นทางการ ซึ่งมีบทบาทหลักในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้านกำนัน อาสาสมัครสาธารณสุข เจ้าหน้าที่สาธารณสุของค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลย่านยาว สอดคล้องกับการศึกษาของเพ็ญจันทร์ สิทธิปรีชาชาญและคณะ (2555) พบว่ากระบวนการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนต้องเริ่มจากการสร้างแกนนำซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญของชุมชน และเปิดโอกาสการเข้าร่วมแบบจิตอาสา และการศึกษาของ ไพบุลย์พงษ์แสงพันธ์และยุวดี รอดจากภัย (2557) การมีส่วนร่วมของชุมชนต้องอาศัยต้นทุนทางสังคมนระหว่างผู้สูงอายุ อาสาสมัครสาธารณสุขตัวแทนครอบครัวตลอดจนเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเพื่อพัฒนาแกนนำด้านการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน

2. รูปแบบการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ ใช้รูปแบบการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายผู้สูงอายุ ใน ชุมชน ตำบลย่านยาว อำเภอ

สามชุก จังหวัดสุพรรณบุรีใช้รูปแบบการสร้างและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานร่วมกันของทุกภาคส่วนรูปแบบโดยรูปแบบดำเนินการภายใต้กระบวนการดำเนินการสอดคล้องกับหลักเกณฑ์พื้นฐานในการดำเนินความร่วมมือ ของกระทรวงสาธารณสุข (2553) ดังนี้

1. การให้ข้อมูลข่าวสารความรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูล สถานการณ์ภาวะสุขภาพ ปัญหาที่พบ และแนวทางแก้ไข

2. การเตรียมความพร้อมของภาคี โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ได้แก่การจัดตั้งคณะกรรมการ การกำหนดข้อตกลง บทบาทความรับผิดชอบ มีการบริหารจัดการร่วมกันระหว่างองค์กรภาคี อันจะเป็นการทบทวนบทบาทความรับผิดชอบ กลยุทธ์กิจกรรม รวมถึงการควบคุมกำกับและประเมินผลที่ได้รับร่วมกัน

3. การสร้างแรงจูงใจในการทำงานร่วมกันในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน มีเป้าหมายและความสนใจร่วมกัน มีแผนการดำเนินงาน มีความต้องการเป็นองค์กรภาคีร่วมกันภายใต้ผลประโยชน์ที่จะได้รับที่เท่าเทียมกัน (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2553)

ดังนั้นการวางรูปแบบการดำเนินงานด้านการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลย่านยาว ถือว่าเป็นการวางระบบการดำเนินงานภายใต้พื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในพื้นที่ ซึ่งจะนำไปสู่กระบวนการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง และยั่งยืน อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับการศึกษาของ ระวี สัจจะโสภณ (2552) ทำการศึกษาวิจัย เรื่องการวิเคราะห์บทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการส่งเสริมกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่าภาคีเครือข่ายมีกระบวนการที่ส่งเสริมให้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างภาคีเครือข่ายในด้านส่งเสริมกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์จำนวน 4 ภาคี

เครือข่ายคือชุมชนองค์กรชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรวิชาชีพโดยได้มีการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยสถานสงเคราะห์มีบทบาทเป็นแกนกลางในการประสานงานและสอดคล้องกับเวช และ สเตจิลิน (Wright and Stegelin) (2003) ที่พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายสอดคล้องกับรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพของโดยเสนอว่าการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนประกอบด้วยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ทั้งทางด้านวัตถุสังคมและส่วนบุคคล ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอันส่งผลให้การดำเนินงานของภาคีเครือข่ายมีประสิทธิภาพ

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเพื่อศึกษากระบวนการและแนวทางรูปแบบการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายผู้สูงอายุในชุมชน เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ แม้บริบทจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร กระบวนการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นผู้สูงอายุ ผู้ดูแลและผู้เกี่ยวข้อง หากดำเนินขับเคลื่อนและร่วมมือไปพร้อมกัน ก็ย่อมเกิดผลให้การดำเนินการตรงเป้าหมายที่วางไว้ รวมทั้งส่งผลให้เกิดการดำเนินงานที่เป็นระบบ เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน ดังนั้นในการดำเนินการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาถึงศักยภาพภาคีเครือข่ายการดูแลผู้สูงอายุ ความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายหุ้นส่วนการดูแลผู้สูงอายุ และ ผลลัพธ์การดำเนินของภาคีเครือข่ายการดูแลผู้สูงอายุในกลุ่มผู้สูงอายุและผู้ดูแลในพื้นที่ตำบลย่านยาว ว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการบริหาร ผู้นำชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการระบบการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ ควรทำความเข้าใจในสถานการณ์และบริบทของผู้สูงอายุในพื้นที่ และควรมีการกำหนดนโยบายการดูแลผู้สูงอายุ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เพื่อตอบสนองตามความต้องการของผู้สูงอายุ และส่งเสริมให้เกิดการดำเนินงานที่ยั่งยืน
2. ด้านการบริการ ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้ค้นหาทุนทางสังคมที่มีอยู่ มาเป็นแกนนำในการประสานงานด้านการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยสนับสนุนให้อยู่ในรูปแบบคณะกรรมการดำเนินงานภาคีเครือข่ายในการดูแลผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดการเข้าถึงกลุ่มผู้สูงอายุและผู้ดูแล และเกิดความครอบคลุมทุกพื้นที่

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี ขอขอบคุณ สาธารณสุขอำเภอสามชุก ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางขวาง ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลย่านยาว เจ้าหน้าที่ทุกท่านและองค์การบริหารส่วนตำบลย่านยาว อำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล รวมทั้งผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่ให้ความร่วมมือให้ข้อมูลเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2553). *การสร้างภาคีเครือข่ายในชุมชน*. หลักเกณฑ์พื้นฐานในการดำเนินการความร่วมมือ. กระทรวงสาธารณสุข.
- เพ็ญจันทร์ สิทธิปรีชาชญ, ปันดดา ปรียทม, ญาณิศา โชติกะคาม. (2555). กระบวนการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลมาบแค. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 13(2) หน้า 8-17
- ไพฑูรย์ พงษ์แสงพันธ์ และ ยุวดี รอดจากภัย. (2557). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. *วารสารสาธารณสุขมหาวิทยาลัยบูรพา*, 9(2). หน้า 17-28
- ไพโรจน์ วงศ์วิวัฒน์. (2555). *ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในอีกประมาณ 15 ปีข้างหน้า*. มติชนออนไลน์.
- ระวี สัจจโสภณ. (2552). *การวิเคราะห์บทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการส่งเสริมกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์*. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2554). *สถิติผู้สูงอายุในประเทศไทย*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. เข้าถึงได้จาก <http://www.cps.chula.ac.th>.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี. (2555). *สถิติผู้สูงอายุ ปี 2550 – 2555*. ฐานข้อมูลสถิติประชากรทุกกลุ่มอายุเขตพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. (2557). *การสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2557*. บริษัท เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชั่น จำกัด. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. (2559). *การเตรียมตัวไว้ในวัยผู้สูงอายุ ตอนที่ 1*. เข้าถึง 16 เมษายน 2559 ได้จาก http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/citizen/news/poll_elderly-1.jsp
- สุภาภรณ์ วรอรุณ และคณะ. (2555). *พยาบาลชุมชน เพื่อการพัฒนาาระบบสุขภาพชุมชน ตำบลย่านยานอำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี*.
- Burnard, P. (1991). *A method of analyzing interview transcripts in qualitative research*. *Nurse Education Today*, 11: 461-466.
- World Health Organization. (2002). *Innovative care for chronic conditions: building blocks for action: global report*. This article is available from <http://www.who.int/diabetesactiononline/about/icccglobalreport.pdf>
- Wright, K., and Stegelin, D. (2003). *Bibliography of Family Involvement Research a School, Family. Community Partnership: Fine network&Havard Family Research Project*. Ontario: *The Journal for Studies in Education*.

หลักสูตรภาษา การสื่อสารและธุรกิจ: มุมมองนักเรียน อาจารย์และผู้ประกอบการ Languages Communication and Business Curriculum: Aspects from Students, Lecturers, and Employers

อัสมา ทรรศนะมีลาภ¹

Asama Tasanameelarp¹

บทคัดย่อ

การประเมินสัมฤทธิ์ผลทางวิชาการและคุณลักษณะผู้เรียนตามปรัชญาและวัตถุประสงค์หลักสูตรภาษา การสื่อสารและธุรกิจ มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อประเมินบริบทของหลักสูตร ปัจจัยนำเข้า กระบวนการเรียนรู้ ผลลัพธ์หลักสูตร และผลกระทบหลักสูตร โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPPI Model กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรจำนวน 7 คน นักศึกษาจำนวน 45 คน และผู้ประกอบการ 29 คน ผลการวิจัยพบว่าผลการประเมินด้านบริบทหลักสูตรและปัจจัยนำเข้ามีความเหมาะสมระดับปานกลาง ส่วนด้านกระบวนการ ผลลัพธ์หลักสูตรและผลกระทบหลักสูตร มีผลการประเมินระดับมาก ผลการประเมินความสามารถด้านภาษาจีนพบว่ามึนักศึกษาคนเดียวสอบผ่าน HSK ระดับ 3 และไม่มีนักศึกษาสอบผ่านการทดสอบความรู้ด้านภาษาอังกฤษ TOEIC ที่ระดับคะแนน 550 ทั้งอาจารย์และนักศึกษามีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรที่สอดคล้องกัน โดยเสนอให้มีการแยกหลักสูตรเป็นสองวิชาเอกคือ เอกภาษาอังกฤษและเอกภาษาจีน โดยยังคงเน้นให้หลักสูตรมีการบูรณาการความรู้ทั้งทางด้านภาษา ความรู้ด้านธุรกิจและการท่องเที่ยว นอกจากนี้ หลักสูตรควรมีแผนการจัดการเตรียมความพร้อมปรับพื้นฐานด้านวิชาการให้นักศึกษาอย่างเข้มข้นก่อนเปิดภาคการศึกษา

คำสำคัญ : การประเมินหลักสูตร, รูปแบบการประเมินชิปปีไอ

Abstract

The assessing academic achievement and learners' traits in accordance with the philosophy and objectives of languages communication and business curriculum aimed to evaluate the curriculum in terms of contexts, input, processes, products, and its impact. The evaluative research was based on the CIPPI Model. The sample of the study included 7 instructors, 45 students, and 29 employers. The results revealed that the curriculum contexts and inputs were at moderate level where as the other three aspects of curriculum; processes, products, and impact were at

¹ อาจารย์, คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

² Lecturer, Faculty of Liberal Arts and Management Sciences, Prince of Songkla University, Surat Thani Campus

high level. However, there was only one student who passed the Chinese proficiency test (HSK) at level 3 and no student passed the English proficiency test (TOEIC) achieving the required level, which is 550. Both students and instructors suggested that the curriculum should be divided into two majors, English and Chinese, and should also be integrated in the subjects of business and tourism together. Moreover, the curriculum should provide more foreign languages courses for students to develop their language skills which in turn will benefit them in the future. Last but not least, the intensive preparatory courses should be prepared for the students before the semester starts.

Keywords : curriculum evaluation, CIPPI model

บทนำ

ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดถือเป็นสิ่งจำเป็น ด้วยเหตุนี้ ในปัจจุบันแต่ละประเทศพยายามเสริมสร้างรากฐานความเข้มแข็งให้กับประเทศของตนเอง เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับอนาคตการเคลื่อนไหวแบบก้าวกระโดดที่จะเกิดขึ้น ประเทศไทยเป็นอีกหนึ่งประเทศที่กำลังเผชิญหน้ากับห้วงกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ในฐานะสมาชิกประชาคมอาเซียนที่มีการกิจหลักในการสร้างความเข้มแข็ง และความโดดเด่นในภูมิภาคเพื่อเป็นภูมิภาคสำคัญในการเผชิญหน้ากับภูมิภาคอื่นๆ ในเวทีโลก บทบาทใหม่ที่ประเทศไทยได้รับทำให้หน่วยงานหลายฝ่ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้ตระหนักถึงความสำคัญในการเสริมสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มั่นคงให้กับประเทศ โดยเฉพาะโครงสร้างด้านทรัพยากรมนุษย์ที่นับเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญและมีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ซึ่งคุณลักษณะของทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าและเป็นที่ต้องการในสังคมนั้นจะต้องมีพร้อมทั้งในเรื่องของศักยภาพ ประสิทธิภาพ และคุณธรรม จริยธรรม

การศึกษาถือเป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาทรัพยากรขั้นพื้นฐานที่เข้มแข็งให้กับสังคม โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาซึ่งถือว่าเป็นแหล่งสำคัญในการผลิตและพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญและมีบทบาทหน้าที่ในการชั้นนำสังคมภายใต้หลักวิชาการและงานวิจัย ด้วยภารกิจหลักสำคัญในการวางรากฐานที่มั่นคงให้กับสังคมและประเทศ จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาให้มีมาตรฐานสอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนาสังคม และสร้างคนทั้งนี้เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประเทศซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของสถาบัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวและเพื่อปรับตัวให้ก้าวทันยุคสมัยที่เปลี่ยนไปสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี จึงได้จัดให้มีการปฏิรูปการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา และได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยกำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาพึงจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และมีความพร้อมในด้านของการจัดเตรียมหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน อาจารย์ นักศึกษาและปัจจัยสนับสนุนในการศึกษา นอกจากนี้ยังจัดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาซึ่งถือเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

คุณภาพการอุดมศึกษา (Quality of Higher Education) ตามหลักของทบวงมหาวิทยาลัยนั้น สามารถวัดได้จากลักษณะโครงการศึกษา หลักสูตร การเรียนการสอน และการประเมินผลว่าผู้เรียน สามารถทำได้ดีในระดับใด (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2539) อาจกล่าวได้ว่าหลักสูตรคือหัวใจสำคัญของการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ และการทำให้ผู้เรียน บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้ คือ สิ่งสะท้อน ความมีประสิทธิภาพของหลักสูตร (สงบ ลักษณะ, 2533) ดังนั้นหลักสูตรที่ดีจะต้องสามารถจัดการ การเรียนการสอนที่เหมาะสมและก้าวทันยุคสมัยที่ เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งคณะกรรมการอุดมศึกษาได้มี ข้อกำหนดในเรื่องของหลักสูตร โดยระบุให้มีการ แสดงการปรับปรุงดัชนีคุณภาพด้านการศึกษาเป็น ระยะเวลา มีการประเมินและปรับปรุงหลักสูตรอย่าง ต่อเนื่องทุก 5 ปี (สำนักมาตรฐานและประเมินผล อุดมศึกษา, 2548) ทั้งนี้แนวทางที่สำคัญประการ หนึ่งในการประเมินหลักสูตร คือ การวัดผลจากตัว นักศึกษาในหลักสูตร

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษา การสื่อสารและธุรกิจ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี เป็นหลักสูตรบูรณาการ ระหว่างภาษาและธุรกิจ โดยมีปรัชญาหลักในการ ผลิตบัณฑิตที่มีความพร้อมด้านทักษะการใช้ภาษา ต่างประเทศในการสื่อสารและการประกอบวิชาชีพ ด้านการค้าระหว่างประเทศและด้านการท่องเที่ยว โดยเน้นการสอนภาษาต่างประเทศ ได้แก่ ภาษา อังกฤษและภาษาจีน บัณฑิตของหลักสูตรมีความ รู้พื้นฐานทางภาษาทั้ง 2 ภาษาและสามารถ ประยุกต์ใช้ทักษะทางภาษา ได้แก่ ทักษะในการฟัง พูด อ่าน เขียนในการสื่อสารได้ นอกจากนี้ บัณฑิต จะต้องมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี สำนักงาน มีภาวะผู้นำ มีความกล้าแสดงออก ความ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีคุณธรรม จริยธรรมและจิต สาธารณะ โดยหลักสูตรใหม่ ฉบับปี 2550 เปิดรับ

นักศึกษารุ่นแรกเมื่อเดือนมิถุนายน ปีการศึกษา 2551 ผู้วิจัยจึงทำการประเมินสัมฤทธิ์ผลของ หลักสูตร ทั้งนี้เพื่อนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้ในการ พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้ได้มาตรฐาน และผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพให้กับสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินหลักสูตรภาษา การสื่อสาร และธุรกิจในด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตของหลักสูตรผ่านมุมมองของนักศึกษา อาจารย์และสถานประกอบการที่นักศึกษาเข้า ฝึกงาน
2. เพื่อประเมินสัมฤทธิ์ผลของนักศึกษา ด้านการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาจีนเพื่อการ สื่อสารตามปรัชญาหลักสูตร

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluative Research) โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPPI Model ได้ปรับและขยายแนวคิดมาจากรูปแบบ CIPPIEST Model โดย มาเรียม นิลพันธ์ (2553: 30-31) ซึ่งได้แนวทางการพัฒนาการ ประเมินจากรูปแบบการประเมิน CIPP Model ของ Stufflebeam & Shinkfield (2007) โดยในการวิจัย ครั้งนี้รูปแบบ CIPPI มีขอบเขตและรายละเอียดดังนี้

1. ด้านบริบทหลักสูตร Context (C) ซึ่ง ประกอบด้วยการประเมินด้านวัตถุประสงค์ จำนวน หน่วยกิต โครงสร้างหลักสูตรและรายวิชา
2. ด้านปัจจัยนำเข้า Input (I) เป็นการ ประเมินด้านภาระงานสอน ค่าเฉลี่ยคุณวุฒิทางการ ศึกษาและค่าเฉลี่ยจำนวนผลงานวิชาการของ อาจารย์ ค่าเฉลี่ย GPAX ชั้นมัธยมปลายของ นักศึกษา อัตราจำนวนนักศึกษาต่ออาจารย์ และสื่อ ปัจจัยเกื้อหนุนการเรียนรู้

3. กระบวนการ Process (P) ประกอบด้วย การประเมินด้านคุณลักษณะอาจารย์และคุณภาพ บริหารหลักสูตรและการให้คำปรึกษา

4. ด้านผลลัพธ์หลักสูตร Product (P) เป็นการประเมินด้าน จำนวนผู้สำเร็จการศึกษา ผล การเรียน และคุณลักษณะบัณฑิต และการประเมิน ความสามารถของนักศึกษาในการใช้ภาษาอังกฤษ และภาษาจีนเพื่อการสื่อสารตามปรัชญาหลักสูตร โดยประเมินผลจากการสอบผ่านการวัดความรู้ ทักษะทางภาษาตามเกณฑ์ที่คณะกรรมการบริหาร หลักสูตรได้กำหนดไว้

5. ผลกระทบ Impact (I) เป็นการประเมิน ความพึงพอใจของสถานประกอบการด้านความ สามารถในการใช้ภาษาอังกฤษหรือภาษาจีนและ คุณลักษณะของนักศึกษา

ขอบเขตด้านประชากร

การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรศิลป ศาสตร์บัณฑิต สาขาภาษา การสื่อสารและธุรกิจ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี เป็นการ ประเมินนักศึกษาชั้นปี 4 ในช่วงปีการศึกษา 2551- 2554 จำนวน 45 คน ผู้สอนหลักสูตรภาษา การ สื่อสารและธุรกิจจำนวน 7 คน และผู้ประเมินความ พึงพอใจของนักศึกษาจากสถานประกอบการที่ ฝึกงาน จำนวน 29 คน รวมทั้งสิ้น 81 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

1. แบบสอบถามจำนวน 3 ชุด สร้างโดยใช้ แนวคำถามและกรอบการประเมินตามตัวบ่งชี้ คุณภาพซึ่งผ่านการรับรองจากคณะกรรมการ วิชาการของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีการ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยได้ค่า ดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) มีค่าระหว่าง 0.74 - 1.00

แบบสอบถามทั้ง 4 ชุดประกอบด้วยข้อคำถาม เกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปในตอนหนึ่ง ในตอนที่สองเป็นการประเมินหลักสูตรใช้การ ประเมินแบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ โดยมีค่า ตั้งแต่วัดมากที่สุด ถึง น้อยที่สุด ใช้เกณฑ์การให้ คะแนนเป็น 5,4,3,2,1 ตามลำดับ และมี แบบสอบถามปลายเปิดในตอนสุดท้ายเพื่อแสดง ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยราย ละเอียดการเก็บข้อมูลแบบสอบถามสามารถจำแนก ตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาภาษา การสื่อสาร และธุรกิจสำหรับอาจารย์ สอบถามความพึงพอใจ เกี่ยวกับหลักสูตรภาษา การสื่อสารและธุรกิจ 3 องค์ ประกอบ คือ 1) ด้านบริบทหลักสูตร (Context) มีการประเมินวัตถุประสงค์ จำนวนหน่วยกิต โครงสร้าง หลักสูตรและรายวิชา 2) ปัจจัยนำเข้า (Input) มีการ ประเมินด้านสื่อปัจจัยเกื้อหนุนการเรียนรู้ คุณลักษณะ อาจารย์ และสอบถามข้อมูลด้านคุณวุฒิและผลงาน วิชาการของอาจารย์ ภาระงานสอนและจำนวน นักศึกษา และ 3) กระบวนการ (Process) ประกอบด้วย การประเมินด้านการจัดการเรียนการสอน การ วัดและประเมินผล การบริหารหลักสูตรและการให้ คำปรึกษา แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ สัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ได้ระดับ ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสำหรับอาจารย์ 0.97

ชุดที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจหลักสูตร ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาภาษา การสื่อสารและธุรกิจ สำหรับนักศึกษา สอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับ หลักสูตรภาษา การสื่อสารและธุรกิจ 3 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านบริบทหลักสูตร (Context) มีการประเมิน วัตถุประสงค์ จำนวนหน่วยกิต โครงสร้างหลักสูตร และรายวิชา 2) ปัจจัยนำเข้า (Input) มีการประเมิน ด้านคุณลักษณะอาจารย์ และสื่อปัจจัยเกื้อหนุนการ เรียนรู้ 3) กระบวนการ (Process) ประกอบด้วย การประเมินด้านการจัดการเรียนการสอน การวัด และประเมินผล การบริหารหลักสูตรและการให้คำ

ปรึษา แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ได้ระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสำหรับนักศึกษา 0.87

ชุดที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ประกอบการฝึกงานที่มีต่อนักศึกษา สอบถามด้านผลลัพธ์หลักสูตร (Product) ในเรื่องความสามารถใช้ภาษาอังกฤษหรือภาษาจีนในการสื่อสารและคุณลักษณะของนักศึกษาตามปรัชญาหลักสูตรภาษา การสื่อสารและธุรกิจ แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ได้ระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสำหรับนักศึกษา 0.83

2. การจัดสอบวัดทักษะภาษาอังกฤษและภาษาจีน โดยมีการสอบและประเมินผลตามเกณฑ์ที่คณะกรรมการบริหารหลักสูตรภาษา การสื่อสารและธุรกิจได้กำหนดไว้เพื่อประเมินผลด้านผลลัพธ์หลักสูตร (Product) ดังนี้ 1) การประเมินทักษะภาษาอังกฤษ โดยการสอบ TOEIC (Test of English for International Communication) เกณฑ์ผ่านระดับ 550 คะแนน 2) การประเมินทักษะภาษาจีน โดยการสอบ HSK (Hanyu Shuiping Kaoshi) เกณฑ์ประเมินผ่านระดับ 3

3. การเก็บข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อประเมิน 1) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ ข้อมูลภาระงานสอนของอาจารย์ ข้อมูลวุฒิการศึกษา คุณวุฒิทางวิชาการและผลงานทางวิชาการของอาจารย์ ข้อมูลค่าเฉลี่ย GPAX ระดับมัธยมของนักศึกษาและสัดส่วนจำนวนนักศึกษาต่ออาจารย์ 2) ด้านผลลัพธ์หลักสูตร (Product) ได้แก่ ข้อมูลจำนวนนักศึกษาที่จบการศึกษาตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวนปีเฉลี่ยที่นักศึกษาจบ ผลการเรียนเฉลี่ยของนักศึกษาและร้อยละของนักศึกษาที่พ้นสภาพเนื่องจาก GPAX ไม่ถึง 2.00

4. การเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) สำหรับนักศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับความพึงพอใจในหลักสูตรภาษา การสื่อสารและธุรกิจ ได้แก่ ด้าน

บริบท (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) และด้านกระบวนการ (Process) นอกจากนี้ยังมีการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการสอบวัดระดับภาษาอังกฤษและภาษาจีน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียน ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลข้อมูล

การเก็บข้อมูลโดยแบบสอบถาม ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการแจกและจัดเก็บข้อมูลแบบสอบถามทั้ง 4 ชุดด้วยตนเอง และมีการนัดหมายนักศึกษาเพื่อสอบวัดความรู้ภาษาอังกฤษและภาษาจีน โดยผู้วิจัยได้ประสานไปยังศูนย์สอบเพื่อจัดสอบที่มหาวิทยาลัย จากนั้นได้นัดหมายนักศึกษาทุกคนเพื่อสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพิ่มเติม โดยมีการนัดหมายและใช้เวลาในการสัมภาษณ์แต่ละคนประมาณ 10-15 นาที คำถามในการสัมภาษณ์เป็นลักษณะกึ่งโครงสร้าง โดยใช้การพูดคุยอย่างเป็นกันเองเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกทุกองค์ประกอบของการประเมิน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมด้วยแบบสอบถามจะวิเคราะห์สถิติภาคบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) แล้วเทียบเกณฑ์การประเมินระดับความคิดเห็นจากแบบสอบถาม การแปลความหมายค่าเฉลี่ยคะแนน จากมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535) ดังนี้

4.50-5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด
3.50-4.49 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก
2.50-3.49 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง
1.50-2.49 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย
1.00-1.49 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

ส่วนข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากเอกสารต่างๆ ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์และประเมินตามเกณฑ์การวัดระดับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของตัวบ่งชี้คุณภาพในแต่ละวัตถุประสงค์ของการประเมิน โดยใช้เกณฑ์ประเมินคุณภาพของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการวิชาการของมหาวิทยาลัย โดยมีการแปลความหมายของระดับประสิทธิภาพและประสิทธิผลดังนี้

- ระดับ A หมายถึง มีประสิทธิภาพมากที่สุด
 ระดับ B หมายถึง มีประสิทธิภาพมาก
 ระดับ C หมายถึง มีประสิทธิภาพปานกลาง
 ระดับ D หมายถึง มีประสิทธิภาพน้อย
 ระดับ E หมายถึง มีประสิทธิภาพน้อยที่สุด

ส่วนข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดและการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้นำมาจัดหมวดหมู่และลำดับคำตอบเพื่อวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบการพรรณนาความ ส่วนผลคะแนนสอบ TOEIC และ HSK ผู้วิจัยจะแจกแจงความถี่และร้อยละของจำนวนนักศึกษาที่ผ่านและไม่ผ่านตามเกณฑ์คะแนนที่กำหนด

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

1. **ด้านบริบทหลักสูตร (Context)** พบว่าผลนักศึกษาและอาจารย์มีความพึงพอใจในบริบทหลักสูตรโดยภาพรวมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$) เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่าผลการประเมินความพึงพอใจด้านวัตถุประสงค์หลักสูตรและโครงสร้างหลักสูตรอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$) ส่วนด้านจำนวนหน่วยกิตนั้นผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$) โดยรายวิชาในกลุ่มวิชาชีพบังคับมีระดับคะแนนประเมินระดับน้อย ($\bar{X} = 2.34$) รายวิชาที่นักศึกษาประเมินว่ามีความเหมาะสมน้อยที่สุดคือ วิชาหลักการบัญชี การเงินธุรกิจและเศรษฐกิจการเมืองเบื้องต้น ส่วนรายวิชาแกนภาษา

อังกฤษและวิชาชีพเลือกกลุ่มวิชาการจัดการท่องเที่ยวมีคะแนนประเมินในระดับมากที่สุด

นอกจากนี้ ผลการตอบแบบสอบถามปลายเปิดและการสัมภาษณ์พบว่าทั้งอาจารย์และนักศึกษามีความเห็นพ้องกันว่าหลักสูตรควรแยกสาขาวิชาอย่างชัดเจนว่าจะเป็นสาขาภาษาอังกฤษหรือภาษาจีน หรืออาจเปิดเป็นรายวิชาโท เพื่อให้นักศึกษาได้เลือกเรียนภาษาที่ตนเองถนัด และหลักสูตรควรเปิดกลุ่มรายวิชาเลือกภาษาต่างประเทศอื่นๆ ให้นักศึกษาได้เลือกเรียนตามความสนใจและความถนัดของตนเอง

ผลจากการสัมภาษณ์นักศึกษายังชี้ให้เห็นว่านักศึกษาส่วนใหญ่เลือกเรียนสาขานี้เพราะเป็นสาขาที่มีการบูรณาการศาสตร์ทางด้านภาษาและธุรกิจ โดยสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ ซึ่งนับเป็นจุดเด่นที่ทำให้นักศึกษาแตกต่างจากสถาบันอื่นๆ ส่วนในการเรียนภาษาต่างประเทศนั้น นักศึกษาส่วนใหญ่เลือกเรียนโดยมีความเข้าใจว่าเรียนเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ หรือสามารถเลือกเรียนภาษาต่างประเทศใดก็ได้ เมื่อเข้าเรียนจริงพบว่าต้องเรียนทั้งภาษาอังกฤษและภาษาจีน ทำให้นักศึกษาบางส่วนที่ไม่มีพื้นฐานและไม่ถนัดภาษาจีนเกิดปัญหาในการเรียนเนื่องจากหลักสูตรมีรายวิชาปรับพื้นฐานให้นักศึกษาเพียงวิชาเดียวและวิชาภาษาจีนอื่นๆ ค่อนข้างยากทำให้นักศึกษาที่ไม่มีพื้นฐานไม่เข้าใจ

2. **ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)** พบว่าผลประเมินจากการเก็บรวบรวมเอกสารและพิจารณาตามเกณฑ์ตามเกณฑ์การวัดระดับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของตัวบ่งชี้คุณภาพตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด พบว่าผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ระดับ C) โดยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามอาจารย์ 6 คน พบว่ามีอาจารย์มีภาระงานสอนเฉลี่ย 17.49 ชั่วโมง ต่อปีการศึกษา ซึ่งเมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ตัวบ่งชี้คุณภาพของมหาวิทยาลัยพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย (ระดับ D) ส่วนคุณวุฒิทางการศึกษา

พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ระดับ A) โดยมีอาจารย์วุฒิการศึกษาในระดับปริญญาเอก 2 คน และปริญญาโท 5 คน ส่วนค่าเฉลี่ยคุณวุฒิทางวิชาการมีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด (ระดับ E) โดยมีอาจารย์ที่ได้รับตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ 1 คน และอาจารย์ 6 คน ส่วนผลงานทางวิชาการตั้งแต่ปี 2552-2554 อาจารย์มีผลงานทางวิชาการโดยเฉลี่ย 0.43 มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด (ระดับ E)

ในส่วน of นักศึกษาพบว่าค่าเฉลี่ย GPAX ชั้นมัธยมปลายของนักศึกษาทั้งหมดมีค่าเท่ากับ 2.62 ซึ่งพิจารณาตามเกณฑ์ประเมินคุณภาพของมหาวิทยาลัย พบว่ามีระดับประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง (ระดับ C) จำนวนนักศึกษาในหลักสูตรต่ออาจารย์ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์โดยเฉลี่ย ปี 2552-2554 มีสัดส่วนจำนวนนักศึกษา : อาจารย์เท่ากับ 22:1 มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (ระดับ A)

ส่วนผลการประเมินความพึงพอใจด้านปัจจัยเกื้อหนุนการเรียนรู้ ผลจากแบบสอบถามพบว่าอาจารย์และนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.63$) โดยเห็นว่าความพร้อมด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและห้องเรียน และความพึงพอใจในการบริการของห้องสมุดและสื่อการศึกษาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.43$) โดยทั้งนักศึกษาและอาจารย์อยากให้มีสื่อที่สามารถใช้ในการฝึกทักษะภาษาอังกฤษมากขึ้น หรืออาจมีการเปิด Self-Access Learning Center เพื่อให้ นักศึกษาสามารถใช้เวลาว่างระหว่างคาบเรียนในการฝึกฝนภาษาอังกฤษด้วยตนเอง นอกจากนี้ อาจารย์ยังเสนอแนะให้เพิ่มจำนวนวารสารวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์และตำราเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ภาษาศาสตร์และด้านการสื่อสาร เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาตนเองด้านการเรียนการสอนและการวิจัย

3. ด้านกระบวนการ (Process) มีผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$) โดย

ผลการประเมินอาจารย์จากนักศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) ด้านคุณลักษณะความเป็นครูและความสามารถอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านการสอนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) ผลการประเมินคุณภาพการบริหารหลักสูตรและการให้คำปรึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$) โดยมีผลการประเมินด้านการบริหารหลักสูตรระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.00$) และด้านการให้คำปรึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$)

ผลจากการสัมภาษณ์ นักศึกษาพบว่า คณาจารย์ในหลักสูตรให้คำแนะนำในด้านการเรียนอย่างใกล้ชิด และกล้าที่จะปรึกษาปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น ในส่วนปัญหาที่พบการเปิดรายวิชาในกลุ่มรายวิชาซึ่งบังคับซึ่งไม่เพียงพอต่อนักศึกษาตกค้าง และบางรายวิชาผู้สอนอยู่ในช่วงลาศึกษาต่อทำให้ต้องมีการเปลี่ยนแปลงรายวิชา และปัญหาในการให้คำปรึกษาในรายวิชาวิจัย ซึ่งมีจำนวนอาจารย์ที่ปรึกษาเพียง 3 ท่าน แต่ละท่านต้องรับผิดชอบนักศึกษาหลายกลุ่มจึงทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอในการให้คำปรึกษา

4. ด้านผลลัพธ์หลักสูตร (Product) พบ

ว่า ผลการประเมินจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาตามเกณฑ์จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 88.89 โดยจำนวนปีเฉลี่ยที่นักศึกษาจบการศึกษาอยู่ที่ 4.04 ซึ่งผลประเมินการประเมินตามตัวบ่งชี้คุณภาพมหาวิทยาลัยอยู่ในระดับมาก (ระดับ B) ส่วนผลการเรียนเฉลี่ยนักศึกษาอยู่ที่ระดับ 2.78 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก (ระดับ B) ร้อยละของนักศึกษาที่พ้นสภาพเนื่องจาก GPAX ไม่ถึง 2.00 เท่ากับร้อยละ 11.11 อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง (ระดับ C)

ผลการประเมินความสามารถด้านภาษาอังกฤษของนักศึกษาโดยการสอบ TOEIC (Test of English for International Communication) โดยมีเกณฑ์คะแนนที่ 550 พบว่าไม่มีนักศึกษาคนใดสอบผ่านตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ส่วนผลการประเมินทักษะภาษาจีนด้วยการสอบ HSK ระดับ 3 พบว่ามี

นักศึกษาเพียงคนเดียวที่สอบผ่านตามเกณฑ์คะแนนที่กำหนดไว้ คิดเป็นร้อยละ 2.22 ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด

5. ด้านผลกระทบ (Impact)

ในส่วนผลการประเมินความพึงพอใจของสถานประกอบการต่อความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารและคุณลักษณะของบัณฑิตพบว่าในภาพรวมสถานประกอบการมีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$) ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความพึงพอใจด้านความรู้ความสามารถในวิชาชีพของนักศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$) เช่นเดียวกับผลประเมินด้านบุคลิกภาพและคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ ซึ่งมีผลความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$)

สถานประกอบการมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมให้หลักสูตรพัฒนาความเข้มแข็งด้านทักษะภาษาอังกฤษมากขึ้น และหลักสูตรควรสนับสนุนให้นักศึกษาทดสอบวัดความรู้ด้านภาษาอังกฤษ เช่น TOEIC เนื่องจากองค์กรใช้ในการพิจารณาเพื่อรับทำงาน ซึ่งนักศึกษามีผลการฝึกงานในระดับดีมากแต่ขาดผลคะแนนภาษาอังกฤษ ทำให้พลาดโอกาสในการเข้าทำงานหลังจากจบการศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงหลักสูตร

1. เนื่องด้วยปรัชญาหลักสูตรมุ่งผลิตบัณฑิตที่มีความสามารถด้านการใช้ภาษาจีนและภาษาอังกฤษซึ่งตอบสนองความต้องการตลาดแรงงานเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม ด้วยนักศึกษามีพื้นฐานด้านภาษาระดับต่ำรวมถึงบางคนยังไม่มีพื้นฐานด้านภาษาจีนมาก่อนและไม่ถนัดในการเรียนภาษาจีน จึงเป็นการยากที่จะให้นักศึกษาประสบความสำเร็จในการเรียนภาษาต่างประเทศพร้อมกัน 2 ภาษา หลักสูตรควรมีการปรับปรุงโดยแยกสาขาวิชาให้ชัดเจนเป็นสาขาภาษาอังกฤษและภาษาจีนหรืออาจเปิดเป็นวิชาเอกและวิชาโท และเพิ่มภาษาต่างประเทศอื่นๆ ให้นักศึกษาเลือกเรียน

เป็นวิชาโท เช่น ภาษามลายู ภาษาญี่ปุ่น ภาษาพม่า ภาษาฝรั่งเศส ภาษารัสเซีย นอกเหนือจากภาษาจีน โดยควรเริ่มเรียนตั้งแต่ระดับพื้นฐานเพื่อให้ นักศึกษาสามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศได้ ตามที่ตนเองสนใจและมีความถนัด

2. ส่วนโครงสร้างรายวิชานั้น หลักสูตรมีจุดเด่นอย่างมากในการบูรณาการวิชาชีพด้านธุรกิจและภาษาเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะทางด้านธุรกิจการท่องเที่ยวซึ่งนักศึกษาให้ความเห็นว่าสามารถนำความรู้ที่ได้เรียนทั้งรายวิชาภาษาและด้านวิชาชีพเลือก โดยเฉพาะความรู้จากรายวิชากลุ่มวิชาชีพเลือกด้านกาท่องเที่ยว เช่น วิชา Tourism and Travel Business วิชา Hotel and Restaurant และ วิชา Foods and Beverages Management ไปปรับใช้ในการทำงานได้เป็นอย่างดี แต่รายวิชาชีพบังคับด้านธุรกิจบางรายวิชาไม่ได้ใช้ประโยชน์ จึงเสนอแนะให้หลักสูตรตัดบางรายวิชาในกลุ่มวิชาชีพบังคับที่นักศึกษาไม่ได้นำไปใช้ เช่น การบัญชีและการเงิน และอาจเพิ่มรายวิชาในกลุ่มวิชาชีพเลือก กลุ่มวิชาการจัดการท่องเที่ยวและกลุ่มธุรกิจระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นกลุ่มรายวิชาสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างมากต่อนักศึกษาในการทำงานจริง เนื่องจากปัจจุบันความรู้แค่ภาษาเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ ควรมีความรู้ในศาสตร์ที่นำไปใช้งานได้

3. หลักสูตรควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ชัดเจนถึงโครงสร้างการเรียน เพื่อไม่ให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนในเรื่องภาษาต่างประเทศที่นักศึกษาต้องเรียน และควรมีการวางแผนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเปิดกลุ่มเรียนหรือหาอาจารย์พิเศษในรายวิชาที่ผู้สอนอยู่ในช่วงระหว่างการลาศึกษาต่อเพื่อให้เกิดผลกระทบต่อแผนการเรียนของนักศึกษาน้อยที่สุด

4. กลุ่มวิชาภาษาจีนควรจัดลำดับรายวิชาใหม่ โดยเริ่มจากระดับง่ายและเพิ่มระดับความยากขึ้นไป รายวิชาควรมีความต่อเนื่อง และควรมีอาจารย์ประจำชาวไทยที่สอนวิชาพื้นฐานเพื่อแก้

ปัญหาการสื่อสารในชั้นเรียนและเป็นผู้ประสานทางด้านการสอนกับอาจารย์ขงจื้อ นอกจากนี้ หากนักศึกษาไม่มีพื้นฐานภาษาจีนมาก่อน ควรมีการปรับพื้นฐานอย่างเข้มข้น และมีการวัดประเมินก่อนให้ลงทะเบียนในรายวิชาที่สูงขึ้น โดยนักศึกษาที่ไม่มีพื้นฐานภาษาจีนมาก่อนให้ความเห็นว่ารายวิชาปรับพื้นฐานเพียงวิชาเดียวน้อยเกินไป และเมื่อเรียนสูงขึ้นก็เกิดปัญหาเรียนไม่เข้าใจ เกิดความท้อแท้และเบื่อหน่าย ทำให้ไม่สนใจเรียนในที่สุด ดังนั้น หลักสูตรควรมีแนวทางแก้ปัญหาให้นักศึกษาไม่มีพื้นฐานที่เข้มข้นมากขึ้น

5. กลุ่มรายวิชาภาษาอังกฤษ ควรมีการปรับคำอธิบายรายวิชาที่ชัดเจนมากขึ้นโดยกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตรายวิชาให้ละเอียดขึ้น ส่วนจำนวนรายวิชายังมีน้อยเกินไป ควรเพิ่มรายวิชาที่ฝึกทักษะเบื้องต้นให้นักศึกษามากขึ้น หรืออาจจัดเป็นโครงการเตรียมความพร้อมก่อนเปิดภาคการศึกษา เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่มีพื้นฐานภาษาอังกฤษต่ำ นอกจากนี้ควรตัดบางรายวิชาที่มีเนื้อหาซ้ำซ้อนกันและควรมีการเพิ่มรายวิชาใหม่ๆที่ทันสมัย มีความหลากหลายและตรงตามความต้องการของผู้เรียนมากขึ้น เช่น รายวิชา World Englishes, English for Airline, English in Mass Media เป็นต้น

6. ผลการตอบแบบสอบถามจากอาจารย์และผลการประเมินตามเกณฑ์การวัดระดับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของตัวบ่งชี้คุณภาพของมหาวิทยาลัยพบว่าควรลดภาระงานสอนของอาจารย์ประจำหลักสูตร เนื่องจากผู้สอนต้องรับผิดชอบสอนทั้งรายวิชาศึกษาทั่วไปและรายวิชาประจำหลักสูตร ทำให้ไม่มีเวลาในการทำวิจัยและพัฒนาตนเองเพื่อขอตำแหน่งวิชาการ นอกจากนี้ อาจารย์

ส่วนใหญ่ยังขาดประสบการณ์วิจัย จึงควรมีการส่งเสริมความเข้มแข็งโดยการจัดโครงการอบรมด้านการวิจัย และมีพี่เลี้ยงคอยให้คำปรึกษา โดยอาจบูรณาการร่วมกับรายวิชาวิจัย เพื่อฝึกให้อาจารย์มีประสบการณ์ในการทำวิจัยมากขึ้น โดยการเป็นที่ปรึกษาวิจัยและมีผู้เชี่ยวชาญในการทำวิจัยคอยให้คำแนะนำ

7. ควรมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อซื้อหนังสือและสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อให้ทั้งนักศึกษาได้ฝึกการพัฒนาตนเองทางด้านทักษะภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะสื่อมัลติมีเดียต่างๆ นอกจากนี้ ควรเพิ่มหนังสือ ตำราและวารสารวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ การสอนภาษาอังกฤษ ภาษาศาสตร์และการสื่อสารเพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าในการทำวิจัยของอาจารย์

8. หลักสูตรควรมีการส่งเสริมให้นักศึกษาสอบวัดความรู้ด้านทักษะการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาจีน ทั้งนี้ (TOEIC, HSK) เนื่องจากสถานประกอบการในปัจจุบันโดยส่วนใหญ่ใช้ผลคะแนนการทดสอบทางภาษาเพื่อประกอบการพิจารณาในการรับสมัครงานและหากนักศึกษามีผลคะแนนสอบอาจได้รับการพิจารณาเข้าทำงานหลังจากการฝึกงาน โดยหลักสูตรอาจจัดโครงการเพื่อให้นักศึกษาเรียนรู้รูปแบบข้อสอบและฝึกการทำข้อสอบก่อนการสอบจริง

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

- ทบวงมหาวิทยาลัย. (2539). *ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: เอกสารรายงานการสัมมนาวิชาการ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). *การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี. (2551). *คู่มือการศึกษาระดับปริญญาตรี ประจำปีการศึกษา 2551*. สุราษฎร์ธานี
- บุญชม ศรีสะอาด. (2550). *หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษา การสื่อสารและธุรกิจ หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2550*. สุราษฎร์ธานี. คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี. (2543). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา. (2548). *เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2548 และแนวทางการบริหารเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2548*. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สงบ ลักษณะ. (2533). *แนวคิดบางประการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเชิงกระบวนการ*. สารพัฒนาหลักสูตร. มกราคม-มีนาคม 2533.
- มาเรียม นิลพันธ์. (2553). *คู่มือการประเมินหลักสูตร*. นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย.
- Stufflebeam, D. L. and Shinkfield, A. J. (2007). *Evaluation theory, models & applications*. CA: Jossey-Bass.

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์ บทความ หรือ บทความวิจัย (Instructions for the Authors)

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีนโยบายในการส่งเสริม เผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษาศิลปกรรม ดนตรี สถาปัตยกรรม ภาษา วรรณกรรม กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน คือ เล่ม 1 มกราคม – กุมภาพันธ์ / เล่ม 2 มีนาคม – เมษายน/เล่ม 3 พฤษภาคม – มิถุนายน/เล่ม 4 กรกฎาคม – สิงหาคม /เล่ม 5 กันยายน – ตุลาคม และ เล่ม 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม โดยรูปแบบผลงานที่วารสารจะรับพิจารณา มี 3 ประเภท คือ บทความทั่วไป บทความวิจัย และบทวิจารณ์หนังสือ บทความวิชาการ และบทความวิจัยที่จะนำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Peer review) ซึ่งปกติจะมี Double Blind (ผู้พิจารณา 2 คน) หรือ Triple Blind (ผู้พิจารณา 3 คน) ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ ผลงานที่ส่งมาตีพิมพ์ จะต้องมีการ งานทบทวนความรู้เดิมและเสนอความรู้ใหม่ที่ทันสมัยรวมทั้งข้อคิดเห็นที่เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน ผลงานไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่ได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารใดๆ การเตรียมต้นฉบับที่จะมาลงตีพิมพ์ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำ ดังนี้

การเตรียมต้นฉบับสำหรับบทความและบทความวิจัย

1. **ภาษา** เป็นภาษาไทยหรืออังกฤษก็ได้ ถ้าเป็นภาษาไทย ให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์หรือการเขียนทับศัพท์ให้ยึดหลักของราชบัณฑิตยสถาน พยายามหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษในข้อความ ยกเว้นกรณีจำเป็น ศัพท์ภาษาอังกฤษที่ปนไทย ให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมด ยกเว้นชื่อเฉพาะซึ่งต้องขึ้นต้นด้วยตัวอักษรใหญ่ ถ้าเป็นภาษาอังกฤษ ควรให้ผู้เชี่ยวชาญในภาษาอังกฤษตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะส่งต้นฉบับ
2. **ขนาดของต้นฉบับ** พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสี ขนาด เอ 4 (216 x 279 มม.) ควรเว้นระยะห่างจากขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมืออย่างน้อย 40 มม. (1.5 นิ้ว) ด้านล่างและขวามืออย่างน้อย 25 มม. (1 นิ้ว) พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด ด้วยรูปแบบอักษร browallia New
3. **จำนวนหน้า** บทความและบทความวิจัย **ไม่ควรเกิน 12 หน้า**
4. **การส่งผลงาน online** สามารถเข้าไปดูรายละเอียดที่ www.journal.msu.ac.th

การเรียงลำดับเนื้อหา

1. **บทความวิจัย**
 - 1.1 **ชื่อเรื่อง (title)** ควรสั้น กระชับ และสื่อเป้าหมายหลักของการศึกษาวิจัย ไม่ใช้คำย่อ ความยาวไม่ควร เกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

1.2 ชื่อผู้พิมพ์และที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบัน ที่อยู่ และ E-mail ของผู้พิมพ์ เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

1.3 บทคัดย่อ (abstract) ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เป็นเนื้อความย่อที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา ผลงานและการวิจารณ์อย่างต่อเนื่องกัน ไม่ควรเกิน 250 คำ หรือ 15 บรรทัด ไม่ควรมีคำย่อ ให้บทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนภาษาอังกฤษ

1.4 คำสำคัญหรือคำหลัก (keywords) ให้ระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ใส่ไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา

1.5 บทนำ (introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ให้ข้อมูลทางวิชาการพร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องอย่างคร่าว ๆ และมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการวิจัยนั้นด้วย

1.6 วิธีการศึกษา ให้ระบุรายละเอียดวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งที่น่าสนใจ จำนวนลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษา ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษา อธิบายวิธีการศึกษา หรือแผนการทดลองทางสถิติ การสุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1.7 ผลการศึกษา (results) แจ้งผลที่พบตามลำดับหัวข้อของการศึกษาวิจัยอย่างชัดเจน ได้ใจความ ถ้าผลไม่ซับซ้อนไม่มีตัวเลขมาก ควรใช้คำบรรยาย แต่ถ้ามีตัวเลขมาก ตัวแปรมาก ควรใช้ตาราง แผนภูมิแทน ไม่ควรมีเกิน 5 ตารางหรือแผนภูมิ ควรแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบ และสรุปเปรียบเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.8 วิจารณ์และสรุปผล (discussion and conclusion) ชี้แจงว่าผลการศึกษาตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือแตกต่างไปจากผลงานที่มีผู้รายงานไว้ก่อนหรือไม่ อย่างไร เหตุผลใดจึงเป็นเช่นนั้น และมีพื้นฐานอ้างอิงที่เชื่อถือได้ และให้จบด้วยข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ หรือทิ้งประเด็นคำถามการวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยต่อไป

1.9 ตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ ควรคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็น และต้องมีคำอธิบายสั้นๆ แต่สื่อความหมาย ได้สาระครบถ้วน ในกรณีที่เป็นตาราง คำอธิบาย ต้องอยู่ด้านบน ในกรณีที่เป็นรูปภาพ หรือแผนภูมิ คำอธิบายอยู่ด้านล่าง

1.10 กิตติกรรมประกาศ ระบุสั้นๆ ว่าได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย และความช่วยเหลือจากองค์กรใดหรือใครบ้าง

1.11 เอกสารอ้างอิง (references) สำหรับการพิมพ์เอกสารอ้างอิง ทั้งเอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษโดยมีหลักการทั่วไป คือ เอกสารอ้างอิงต้องเป็นที่ถูกตีพิมพ์และได้รับการยอมรับทางวิชาการ ไม่ควรเป็นบทคัดย่อ และไม่ใช้การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ถ้ายังไม่ได้ถูกตีพิมพ์ต้องระบุว่า รอการตีพิมพ์ (in press)

2. บทความทั่วไป

2.1 ชื่อเรื่อง

2.2 ผู้แต่ง

2.3 บทคัดย่อ

- 2.4 คำสำคัญ
- 2.5 บทนำ
- 2.6 เนื้อหา
- 2.7 บทสรุป
- 2.8 เอกสารอ้างอิง
- 3. บทวิจารณ์หนังสือ
 - 3.1 ข้อมูลทางบรรณานุกรม
 - 3.2 ชื่อผู้วิจารณ์
 - 3.3 บทวิจารณ์

เอกสารอ้างอิง ใช้รูปแบบการอ้างอิง (APA Style)

การเขียนเอกสารอ้างอิง

ก. กรณีที่เป็นรายงานวิจัย มีรูปแบบและการเรียงลำดับดังนี้ : ชื่อผู้เขียน (ในกรณีภาษาไทย ใช้ชื่อและนามสกุล และในกรณีภาษาอังกฤษ ใช้นามสกุลและชื่อ). ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อย่อของวารสาร. เล่มที่พิมพ์ ฉบับที่พิมพ์: เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของเรื่อง. ในกรณีที่มีผู้เขียนมากกว่า 6 คน ให้ใส่รายชื่อผู้เขียนทั้ง 6 คนแรก แล้วตามด้วยคำว่า “ และคณะ” หรือ “et al”

ตัวอย่าง

อมรรัตน์ จงสวัสดิ์ตั้งสกุล, ลัดดา เหมาะสุวรรณ. (2002). Evidenced based maillard reeaction : focusing on parenteral nutrition. *วารสารโภชนบำบัด*. 13(1) : 3-11

Vega KJ, Pina I, Krevaky B. (1996). Heart transplantation is associated is with an increase risk for pancreatobiliary diseases. *Ann Intern Med*. 124(11) : 980-3

ข. กรณีที่เป็นหนังสือ มีรูปแบบและการเรียงลำดับ เหมือนเอกสารอ้างอิงที่เป็นรายงานวิจัย (ในข้อ ก.) ยกเว้น ใช้ ชื่อหนังสือ เมืองที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์ แทน ชื่อย่อวารสาร

ตัวอย่าง

วิญญู มิตรานันท์. (2538). *พยาธิกายวิภาค*. กรุงเทพฯ : โอเอสพริ้นดิงเฮาส์ . 629-78.

Ringsven MK, Bond D.(1996). *Gerontology and leadership skills for nureses*. 2nd ed. Albany (NY) : Delmar Publishers. 100-25.

ค. กรณีที่เป็นรายงานการประชุมและสัมมนา มีรูปแบบการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเอกสารรวมเรื่องที่ได้จากรายงานการประชุม. วัน เดือน ปีที่จัด : สถานที่จัด : สำนักพิมพ์ หรือผู้จัดพิมพ์. เลขหน้า.

ตัวอย่าง

ณัฐนันท์ สิ้นชัยพานิช, วราภรณ์ จรรยาประเสริฐ, ยุพิน รุ่งเวชวุฒิวินยา, มนต์ชูลี นิตินพ, สาธิต พุทธิพิพัฒน์ขจร. (2542). เกสัชกรพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเอง. รายงานการประชุมวิชาการเภสัชกรรมประจำปี 2542 ของเภสัชกรรมสมาคมแห่งประเทศไทย ; 24-26 มีนาคม 2542. กรุงเทพมหานคร : เภสัชกรรมสมาคมแห่งประเทศไทย. 89-105.

Kimmura J. Shibasaki H, editors. (1996). *Proceeding of 10yh International Congress of EMGand/ Clinical Neurophysiology* ; 15-16 Oct 1995; Kyoto Japan. Amsterdam: Elsevier. 80-90.

ง. กรณีเป็นวิทยานิพนธ์ มีรูปแบบการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อวิทยานิพนธ์. สถาบันที่พิมพ์ : ชื่อสถาบันการศึกษา

ตัวอย่าง

อัมพร ณรงค์สันติ.(2541). การใช้ยาเจนด้ามัยซินวันละครั้งเปรียบเทียบกับวันละสองครั้งในทารกแรกเกิดไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเภสัชศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Kaplan SJ. (1995).*Post-hospital home health care: the elderly's access and utilization* [dissertation]. St. Louis (MO):Washington Univ.

ตัวอย่าง

จ. กรณีที่เป็นบทความในหนังสือพิมพ์ มีรูปแบบและการเรียงลำดับเหมือนเอกสารอ้างอิงที่เป็นรายงานวิจัย (ในข้อ 11.1.1. ก)

ตัวอย่าง

Lee G. (1996). Hospitalization tied to ozone pollution: study estimates 50,000 admissions annually. *The Washington Post* Jun 21.5.

ฉ. กรณีที่เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีรูปแบบและการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์ ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร (ปี เดือน วันที่อ้างอิงถึง) เล่มที่ (ฉบับที่) : ได้มาจาก ชื่อ website

ตัวอย่าง

Morse SS. (1995). Factors in the emergence of infectious disease. *Emerg Infect Dis* [cited 1996 Jun 5] ; 1(1): Available from:URL// www. Cdc.gov/ncidod/Eid.htm

ใบสมัครสมาชิกวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

โปรดกรอรายละเอียดในใบสมัคร ดังต่อไปนี้

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ชื่อ – นามสกุล

ที่อยู่ บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ถนนแขวง/ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์

โทรสาร E – mail

หน่วยงานสถานที่ทำงาน

ถนนแขวง/ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์โทรสาร

มีประสงค์ให้ออกใบเสร็จในนาม (โปรดระบุ).....

- สมัครเป็นสมาชิกรายปี 6 ฉบับ ค่าสมาชิก 240 บาท
- สมัครเป็นสมาชิกสองปี 12 ฉบับ ค่าสมาชิก 480 บาท

ท่านสามารถส่งจ่ายชานาณัติหรือตัวแลกเงิน ส่งจ่าย ปณ. ทำxonนยง 00033 ในนาม :

นางฉวีวรรณ อรรถเศรษฐัง งานวารสาร กองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150